

attilâ ilhan

Cumhuriyet söyleşileri/1

*"...bir sap
kırmızı
karanfil..."*

bilgi yayınevi

Atilla İlhan

ISBN 975 - 494 - 755 - 4
98 . 06 . Y . 0105 . 1358

KDV dahil

B LG YAYINLARI / B LG D Z S : 91
ATT LÂ LHAN: .I
CUMHUR YET SÖYLE LER : I

Birinci Basım
Haziran 1998

B LG YAYINEV

Me rutiyet Caddesi, No: 46/A, Yeni ehir 06420 / Ankara
Telf : (0 312) 431 81 22 434 12 71 434 49 98 434 49 99
Faks: (0 312) 431 77 58

<http://www.bilgiyayinevi.com.tr>

o mail: info@bilgiyayinevi.com.tr

B LG K TABEV

Sakarya Caddesi, No: 8/A, Kızılay 06420 / Ankara
Tclt : (0 312) 434 41 06 434 41 07
Faks: (0 312) 433 19 36

B LG DA ITIM

Narlıbahçe Sokak, No: 17/1, Ca alo lu 34360 / istanbul
reli : (0 212) 522 52 01 526 70 97
I aks : (0 212) 527 41 19

ATT LÂ LHAN

cumhuriyet söyle ileri: 1

**bir sap
kırmızı
karanfil...'**

kapak düzeni: fahri karagözo lu

attilâ ilhan'ın kitapları

iir

duvar (8. basım)
sisler bulvarı (9. basım)
ya mur kaç a (7. basım)
ben sana mecburum (11. basım)
belâ çiçe i (6. basım)
yasak sevi mek (7. basım)
tutuklunun günlü ü (6. basım)
böyle bir sevmek (6. basım)
elde var hüzün (5. basım)
korkunun krallı ı (3. basım)
ayrılık sevdaya dâhil (4. basım)

roman

sokaktaki adam (5. basım)
zenciler birbirine benzemez (4. basım)
kurtlar sofrası (5. basım)
aynanın içindekiler:
1 / bıça ın ucu (3. basım)
2 / sırtlan payı (3. basım)
3 / yaraya tuz basmak (3. basım)
4 / deraadet'te sabah ezanları (4. basım)
5 / o karanlıkta biz (2. basım)
fena halde leman (8. basım)
haco hanım vay (2. basım)

deneme /anı

abbas yolcu (2. basım)
yanlı kadınlar yanlı erkekler (3. basım)
anılar ve acılar:
1 / hangi sol (4. basım)
2 / hangi batı (4. basım)
3 / hangi seks (3. basım)
4 / hangi sa (2. basım)
5 / hangi atatürk (3. basım)
6 / hangi edebiyat
7 / hangi laiklik (2. basım)
8 / hangi küreselle me

attilâ ilhan'ın defteri:

1 / gerçekçilik sava ı (2. basım)
2 / 'ikinci yeni' sava ı (3. basım)
3 / fa izmin ayak sesleri (2. basım)
4 / batı'nın 'deli gömle i' (2. basım)
5 / sa ım solum sobe
6 / ulusal kültür sava ı
7 / sosyalizm asil imdi (3. basım)
8 / aydınlar sava ı (3. basım)
9 / kadınlar sava ı (2. basım)
cumhuriyet söyle ileri:

1 / bir sap kırmızı karanfil

çeviri

kanton'da isyan (malraux / 3. basım)
umut (malraux / 4. basım)
basel'in çanları (aragon / 3. basım)

Ç İ N D E K L E R

Eylül 96

Kemalizm'le Sosyalizm'in Bile kesi

O Bir inkılapçıydı.....	11
Kemalizm'le Sosyalizm'in Bile kesi.....	14
'Özürlü' Demokrasi.....	17
O, ktidarı' De il, 'Hâkimiyeti' Almı tı!.....	20
Yüzellilikler Faciası'.....	23
'Tanrılar Susamı tı', Ama.....	26
'İlimli islâm' Nereden Çıktı?.....	29

Ekim '96

Üç Misâk ı Milli

Türkiye'nin 'Falına' Bakılmı mı?.....	35
'İlimli slâm' Kime Yarıyor?.....	38
'Görevimiz Tehlike'.....	41
'Çıkarları' Farklı, 'Amaçları' Aynı!.....	45
'Hem Üzümü Yemek, Hem Ba cıyı Dövmek'.....	48
Yanlı Muhalefet.....	51
Türkiye'nin Ba ndaki Dert!.....	54
'Pasta' Meraklısı 'Kaplanlar'.....	57
Aslında, Kim, Kime Kar ı?.....	60
'So uk Sava ' Aydınları.....	63

Üç Misâk ı Milli.....	66
O Mel'ûn kilik'!.....	69
'Onlar' Dı ardan, 'Biz' çerden.....	72

Kasım '96

Nerede Yanlı Yaptık?

'Türkçülük' Ne, 'İrkçılık' Ne?.....	77
'Ülkücüler'e Sınav Soruları.....	80
'Yurtta ' Yerine, 'Tüketici' Yeti tirmek!.....	83
Ya 'Sosyalist' Aydınlar?.....	86
Sosyalist Sol, u 'Yengeç Sepeti'.....	89
'So uk Sava 'ın 'Sosyalist' Aydını.....	92
'Nerede Yanlı Yaptık?'.....	95
'Her Koyun Kendi Baca ndan...'	98
'So uk Sava ' Bitti mi?.....	101
Türkiye'ye Kar ı 'So uk Sava '.....	104
Rusya ve Yugoslavya Niçin 'Bölündü'?.....	108
'Batı'ya Yaranamayan 'Batı' Yanda ı!.....	111
Acı Bir 'Mukayese'.....	114

Aralık '96

'Katılım' Lafta Kalırsa...

Fırat'ın 'Do usu', Petrol mü?.....	119
Genelkurmayın 'Görü ü'.....	•• 122
Tarihin Verdi i Ders!.....	125
Yolsuzlukların 'Demokratikle tirilmesi'.....	129
Ba tan 'Yanlı ' Tutulmu	132
Gazi'nin 'Fırka' Anlayı ı, 'Farklı'.....	135
Gazi'nin Amacı: 'Antiemperyalist Bile ke'.....	138
" Bu Zorbalar Kimlerdir?".....	142
'Yumu ak, Sevimli ve Akıllı Bir Otorite'.....	145
Demokrasiye 'Geçilmi ti', Ama.....	148

...Bir eylemler 'Tekliyordu!.....	51
Rejimin Adı, 'Demokrasi', Ama.....	154
'Katılım', Lafta Kalırsa.....	157

Ocak 97

Avrasya Gerçeği

Avrasya 'Gerçeği'.....	163
'Avrasya'nın ki 'Ayağı'.....	166
'Avrasya'dan Ürküyorlar!.....	169
Malraux, Bir 'Gösterge'.....	173
'Gündüzleri Rüya Gören'.....	176
Malraux'un 'İddet' Ele tirisini.....	179
'Fikri' Neyse, 'Zikri'0.....	182
Acaba 'Oyun' Bitti mi?.....	185
Bu Nasıl 'Ölmek'?.....	189
'İçki Sınıfı Tarihi'ne 'Derkenar'.....	192
Kılavuzu Karga Olanın.....	195
İçkiye ve Sendikacılığımıza Dair 'Aykırı' Düğünceler.....	198
Aydın/İçki 'Yabancılaşması'.....	201
Bu 'Düzen'in Neresi 'Yeni'?.....	204

Şubat '97

'Globaliter' Devlet

İçki Sınıfı'nın Geleceği.....	209
Altta Kalanın Canı Çıksın.....	213
'Sokak Savaşının 'Pisliği'.....	216
'Karanlıktayım ve Tedirginim'.....	220
'Politikanın Demir Yumruğu'.....	223
'Totaliter Devlet' Neydi?.....	226
'Globaliter Devlet'.....	230
'Sistem'e 'Muhalefet'mi !.....	233
'Müttefiklerimizden', Bizi Kim koruyacak?.....	236

Siz Buna 'ttifak'mı Diyorsunuz?.....	239
'Atatürk Parantezi'.....	242
'Atatürk Parantezi'nden Çıkmak!.....	246

Mart '97

Boynuna Sarıldı ımız Yılanlar

Asıl 'Silahsız Kuvvet' i çiler, Ama.....	253
Yabancı Dille Öretim'e 'Do ru' Bakmak!.....	256
Bir Bilene Soralım.....	260
'Topal' Bir Te ebbüs!.....	264
Gerilim Sarmalı.....	267
'slamcı Kesim' Neden 'Ta ralı' Kalıyor?.....	270
'Millet' Partisi mi, 'Ümmet' Partisi mi?.....	273
'Refah'ın 'Anlayamadı ı'.....	276
'Tutulmayan Sözler Tarihçesi'.....	279
'Boynuna Sarıldı ımız Yılanlar'.....	282
Onlar 'Medeni, Biz 'Barbar', Öyle mi?.....	285
'eriat' Asla Yetmemi !.....	289
'Dini Bütün', Görünse de!.....	292

eylül '96
kemalizm'le
sosyalizm'in
bile kesi

16 Eylül 1996

(*Mes'ut Cemil Bey'in Nihavend Saz Semaisi kula ızda mıdır? O halde yazacaklarımı, onun refakatinde okumalısınız.*)

Günlerdir aranıyordu: **Ni anta** ı'ndaki evini, çocu unu çolu unu terk etmi ti; son gece yarısı, bir ihmal yüzünden, az kalsın ele geçirilecekti; imdi ev ev, sokak sokak, **stanbul**'un karanlı ında kayboluyor... Sonra e inden, '**durumu aydınlatacak**' o telefon: eski bir dost onunla bulu mak istiyormu ; yalnız eski de il, üstelik sahib i nüfuz bir zat: ayan âzası **Rıza Tefvik Bey!** Hazindir, onunla bulu ması durumu aleyhine aydınlatacak: randevuya, siyasi polis de geliyor: **Polis Müdüriyeti, Divân ı Harb i Örfi** falan filan; sonunda ünlü siyasilerin kapatıldı ı, **Bekira a Bölü ü!**

Aranan kimdi? '**Yeni Gün**' gazetesi sermuharriri **Yunus Nadi Bey!** Tuza ı kuran kim? air ve '**feylesof Rıza Tefvik**, o tarihte **Hürriyet ve tilâf Fırkasından**, daha sonra **Sevres Anla masını** imzalayacak heyetin âzası! Bunlar bir avuç Osmanlı '**münevveri**', **Mütarekenin** dumanlı yıllarında, **Dersaadet**'te, o devrin '**küreselle mesinden**' yanaydılar: **Peyâm ı Sabah** sermuharriri **Ali Kemal**, **Alemdar** sermuharriri **Refîf Cevad**, **Ay dede**'den **Refik Halit**, ayrıca **Ahmet Emin**, **Cenab Sahabetin** vs... O devrin '**küreselle mesi**' ne demek? Ya **Sait Molan**ın **ngiliz Muhipleri Cemiyeti**'ndendirler, ya da **Amerikan Mandasına** taraftar!

Hayret! O tarihte '**küreselle me**' meraklıları, anla ılan çok daha açık ve net konu uyorlarmı !

'Tarihi sacaya ı'

Yunus Nadi Bey, '**Kemalist**'tir: Ona, onun gibilere bu sıfatı yakı tıran, emperyalizm '**media**'sıydı: merkezi **Londra**'da bulunan **ngiliz Rcuter Ajansı!** Kemalizm tarih sahnesine, önce anti emperyalist bir halk kurtulu hareketi olarak çıkar; radikal **jacobin** cumhuriyetçili i sonradan, laikli i daha da arkadan gelecektir. Kim ki Kemalistli ini bu tarihi sacaya ına oturtmaz, acaba ne kadar Kemalisttir? Hele o antiemperyalist olmadan Atatürkçü geçi-nen sürüngen politikacı, hangi tarih mahkemesi önünde beraat edecektir, çok merak ederim.

Yunus Nadi Bey, **Bekira a Bölü ünden** çıktıktan sonra, n-giliz Siyasi Polisinin hı mına u ramı tır: 16 Mart 1920, Müttefikler **stanbul**'u i gal ediyor. **Yeni Gün** matbaası i gal polisince basılır, onu yine yakalayamazlar; bu defa, günlerce **Üsküdar** cihe-tinde saklanacak; onu nihayet **Mim Mim Te kilâti Anadolu**'ya geçirecektir.

O satırlarını hatırlar mısınız? "...saat on bir sularını geçerek **Samandra köyü**ndeyiz. **Araba kahvehanenin önünde durdu, indik ve kahvehaneye girdik. Çarpık boruları bin bir yerinden yamalı, kendisi eklim büklüm bir sac soba, kırık dökük, yamrı yumru bir iki peyke. nsana kitmbilir kaç günlerden beri hiç de i medi i hissini veren, a ır du-man havası...**"

"...arabacı ile **Sabahattin Bey**'in **stanbul**'a hareketlerinden bir buçuk iki saat sonra, **Sırrı Bey**'le ben, iki ökü-zün çekti i, üzerine ot ve üstüne tente olarak çuval serili uzun bir arabanın otları üzerine yaslanmı , sulu karla kararı ık ya an bir ya murun altında ve kasvetli bir hava içinde **Tepeviran Köyü**'ne do ru yollanmı gidiyorduk..." (*'Kurtulu Sava ı Anıları'*, Yunus Nadi, s.197/198, Ç a da Ya-yınları, 1978)

Tepeviran'da de il, 1920 Martının son haftasında, onu **Ku çalı**'da **Ankara**'dan gelen bir telgraf bulacaktır: "...telgrafınızı büyük bir meserretle okudum ve **stanbul berzâhn**

dan muvaffakiyetle kurtulu unuzdan hassaten memnun oldum, kemal i i tiyakla gözlerinizden öperim."

mzayı tahmin etmi olmalısınız: **Mustafa Kemal!**

Adımız Yunus Nadi...

O nesil inkılap nesliydi, peki, inkılap nedir? **Gazinin** tarifi aynen öyle: "...**bu inkılap, kelimenin ilk bakı ta ima etti i ihtilal manasından ba ka, ondan daha geni bir tahavvülü ifade etmektedir...**" (*Atatürk'ün Ba lca Nutukları*, **Dr. Herbert Melzig**, s. 97, 1942) Hem ihtilal, hem ondan çok daha engin bir de i iklik! Günümüzün kö e dönme meraklısı politika esnafı, böyle bir radikalli i tahayyül bile edemez.

Biz etmi izdir, çünkü o nesil, inkılap nesliydi, bizse **onun** çocu u, bir manadan inkılabın; **onun** içindir ki adımız **Yunus Nadi**'dir, **Fâlih Rıfka**'dır, **Yâkup Kadri**'dir, **Ru en E ref**'dir. **Hamdullah Suphi**'dir, **Halide Edip**'dir, **evket Süreyya**'dır, **Nâzım Hikmet**'dir, **M. Zekeriya**'dır, **Sabiha Sertel**'dir, **Suat Davut**'dir. Onların, yani **Müdafaa i Hukukun** gönlümüzde yüceltmişimiz anıtına bir sap kırmızı karanfil bırakıp, nöbeti devralıyorum.

(Ah, u Nihavendi..)

18 Eylül 1996

Fâris'in yaptı ı o tüyler ürpertici resim! 1946 sonbaharı, ' **s-tanbul'** sava ertesini tela mın humması içinde, u ulduyor: '*sınıf esasına müstenid cemiyet te kilini' yasaklayan kanun maddesi kaldırılmı ; siyasi ortamda bir 'o ulculuk' r zg arı; ka la göz arasında, iki sosyalist partisi birden: Dr. efik H sn n n **Emekçi Partisi, Avukat Esat Adilin Türkiye Sosyalist Partisi.***

Emekçi Partisinin organı **Yı ın** dergisinde, 15 Kasım 1946 sayısının '*kapak konusu*', **Atatürk;** ressam **Fâris Erk man,** siyah zemin üzerine beyaz, o kendinden emin ve co kulu fırça darbeleriyle, öyle bir **Mustafa Kemal** portresi çizmi ki, derginin kapa mını görenin tüyleri inkılapçı bir heyecanla aya a kalkıyor.

Yı mın ba yazısı Gaziye ayrılmı tı, diyordu ki: "**...Atatürk'ün tarihi rolü, antiemperyalist bir mücadele-nin kahramanı olmasıdır. (...) Atatürk Osmanlı mparator lu u'nu yıkan Sevres muahedesiyle Türkiye'yi m stemle-ke haline sokan Garplı müstevlilere kar ı do mu milli bir isyanın temsilcisi idi.**" D   nebiliyor musunuz? **kin-ci Dünya Sava ı** sıkıy netiminin en katlanılmaz artları altında ezi-len sosyalist sol, Gaziye böyle bakıyordu: Hayranlıkla ve sevgiyle!

Hele yazının ba lı ı, ba lıba ına bir programdı: "**Atatürk Türkiye'yi ileri bir merhaleye, sa a de il sola götürmek isteyen bir m cahitti.**" (Yı ın, 15 Kasım 1946)

Günümüzdeki sosyalist solun kula ına küpe!

'Ona, yani Türk halkına'...

Gençler bilmeyebilir: **Müdafaa i Hukuk**, '*Hakların Savunulması*' anlamına geliyor. Yi de, kime karşı, hangi hakların? **Gazi Mustafa Kemal** (çizmeleri tozlu, kumral sakalları barut yanı, gözleri kuva yı milliye mavisi) bu iki soruya gözünü kırpmadan cevap vermi tir:

"...Türkiye'nin bugünkü mücadelesinin yalnız Türkiye'ye ait olmadığını, bir defa daha teyit etmek lüzumunu hissediyorum. (...) Türkiye azim ve mühim bir gayret sarfediyor. Çünkü müdafaa etti i bütün mazlum milletlerin, bütün arkın davasıdır ve bunu nihayete getirinceye kadar, Türkiye kendisiyle beraber olan ark milletlerinin beraber yürüyece inden emindir..." (Temmuz, 1922)

Yani '*savunulan haklar*', '*mazlum milletlerin hakları*'; üstelik, emperyalist '**sistem**'e karşı savunuluyor. **Saray ve Babıâli**, ona istedi i kadar bol evikli i yakı tırsın, o aynı açıklıkla **"...bizim prensiplerimiz, cümlece malûmdur ki bol evik prensipleri de ildir"** diyecek, unları ekleyecektir, **"...bizim nokta i nazarımız ki halkçılıktır kuvvetin, kudretin, hâkimiyetin, idarenin do rudan do ruya halka verilmesidir."** Farkında mısınız, neredeyse '*özyönetim*'den (**autogestion**) bahsediyor.

Komintern'in tavrı, ona genel sekreterlik etmi bir inkılapçının (**Zinovyef**) a zından açıklanmı tı: **"...Mustafa Kemal hükümetinin Türkiye'de yürüttü ü siyaset, Komünist Enternasyonalinin yani bizim siyasetimiz de ildir; fakat ngiliz hükümetinin (yani sistem'in) aleyhine yürütülen her inkılap mücadelesine yardım etmeye hazırız."** (Baku, 1 Eylül 1920)

Vladimir liç Lenin, Mustafa Kemal'i 'milli burjuva ihtilalini idare eden', 'ilerici ve akıllı bir devlet adamı saydı mı', ilk Ankara Büyükelçisi **Aralof'a** söylemi tir; ayrıca demi tir ki: **"...istilacılara karşı bir kurtulu sava yı yapıyor; emperyalizmin onurunu kıracağına, padi ahlı da yardakçılarıyla silip süpürecek ine inanıyorum. Ona yani Türk halkına yar**

dım etmeliyiz." Farkında mısınız, **Mustafa Kemal**'i Türk halkıyla özde le tiriyor.

Komintern'in yayımladığı **Internationale Presse Korrespondenz** dergisi, 1925 Türk Sovyet yakınlaşmasını yorumlarken, *'yarı resmi Türk basın organının, durumu öyle özetledi ini'* belirtiyordu:

"...Milletler Cemiyeti'nin emperyalist karakteri, Asya halklarının emperyalizmden kurtulu unu amaç edinen yeni bir ittifakın kurulmasını zorunlu kılmaktadır; bu ittifak Yakıno u'nun ezilen halklarının çabasıyla olu turulmalıdır." (29 Aralık 1925, sayı 170)

Müdafaa i Hukuk Ankara'sı böyleydi, günümüzün **Ankara**'sının kula na küpe!

Hiç mi manası yok?..

E ri oturup do ru konu alım!

Gazi Mustafa Kemal ngiltere Kralı Vili. Edward, ayaına kadar geldi i halde vefatına kadar **'sistemle** hiçbir anlama girmed i. Tam tersine **Musul** yüzünden **ngiltere**, **Hatay** yüzünden **Fransa**, **Oniki Ada** yüzünden **talya** ile sava m e i ine kadar geldi. Bunların hiç mi manası yoktur?

Türkiye'de kapsamlı demokratik sol, en kapsamlı sosyalist sola ancak bu platform üzerinde el uzatabilir; sosyalist sol dersenez, **Müdafaa i Hukukla** arasındaki o red ve inkâr edilemez *'göbek ba mı'* mutlaka hesaba katmalıdır. Evet, **Kemalizm**'le sosyalizm hatta komünizm bir ve aynı ey de ildirler: Birisi ulusal demokratik bir devrimdi, öbürü uluslararası sosyalist bir devrim; ne var ki dikkati çeken, unutulmaması gereken, acaba nedir?

Her ikisinin de antiemperyalist olması mı?

Hâlâ bile ke budur.

20 Eylül 1996

Türkiye'de demokrasi '**özürlü**' do mu tur. Kime anlatırsın? 40'lı yılların sonu, eski **Mecidiyeköyü**'nde **Mustafa Suphi**'nin '**askeri**' '**Sarı Mustafa**'yla, dutların gölgeledi i o kır kahvesin deyiz: **TKP**'nin tarihini anlatıyor. Uzun kırmızı gözleriyle, piposunun dumanlarını süzerek konu urdu. Ömrünce ya adı ı siyasi baskı ne kadar a ır olmalı ki, dikkat ediyorum, '**Sovyetler Birli-i**' yerine '**yukarsı**', '**komünist**' yerine '**ûyi**', '**Stalin**' yerine 'bı yı/c/ı'diyor.

O dönem, **Cahit Irgatın** unutulmaz '**Göç**' iirinde ta gibi özetledi i '**totaliter**' dönem:

**"arzusuyla göçetmedi
kelepçeli götürdüler
geceyarısı
ay vururdu odasına
bir daha görünmedi..."**

40'lı yılların '**özürü**' **ikinci Dünya Sava** ı'dır; 50ii yıllarınki nedir denilirse, cevabı belli: **So uk sava** .

Pangaltı'daki **Suna Pastahanesi**, **Hasan Tanrıkut**'la oturmu uz, 50'li yıllar; dı arda rakı dumanı bir eylül, camlar bu u-lu. **Hasan**, **Edebiyat Fakültesinde Hilmi Ziyannın** sosyoloji asistanı; o sevimli genç kız tebessümüyle, 4 Aralık olayının yerle bir etti i '**Yeni Dünya**' gazetesini anlatıyor: **Sait Faik** nasıl **Babâli**'den pürtela ko up onları uyarmı filan... Dikkatimi çeken **nedir? Hasan**'ın da, '**Sarı Mustafa**' gibi ifreli konu ması mı? '**ûyi**', '**Bıyıklı**', '**Yukarsı**' vs. Oysa 1946 sonrasında demokrasiye geçilmi tir. Nasıl bir demokrasiyse...

Hoca'nın leyle i gibi...

u Gazi'ye dudak büküp, neden cumhuriyeti derhal demokrasi yapmadı diye ele tirenler var ya, ne büyük bir tarih cehaleti tehir ettiklerinin acaba farkındalar mı?

Fransız ihtilali'nin iyarını kim hatırlamaz: 'nsanlar hür do ar, hür ya ar'; fakat ihtilalin yarattı ı cumhuriyet ba lanğıçta hiç de demokrat görünmüyor: bırakın ünlü terör dönemi ni, restorasyonu, I. ve II. mparatorlukları; ba ta Robes pierre, Saint Juste, Babeuf vb, hem iddeti kullanmı , hem de bu hakkı tarihten aldıklarını söyleyerek onu me rula tırmı lar dır; meraklısı elbette biliyor, Fransa Cumhuriyeti ancak III. Cumhuriyet'le onun da geç döneminde ço ulcu demokrasinin ho görü ortamına ula abiliyor. 1789 nere, 1910 nere? (Bu bahse dönece im)

Zurnanın zırt dedi i yer urası: inkılap nereden itibaren 'iari ' *hi me ruiyetinden'* uzakla ıp merkeziyetçi bir bürokrasi diktasına yozla ıyor? Fransız htılalinde Bonaparte'tan, Sovyet htılalinde Stalin'den sonra mı? Sovyetler de bir '*cumhuriyetler'* birli iydi, asla demokrasi olmadı; halbuki 'sovyet'in kelime anlamı 'ûradır, yani '*halk meclisi'*'; 'Bütün iktidar Sovyetlere!' sloganı, ilk özyönetim (autogestión) te ebbüsü sayılamaz mı? A a ı dan yukarıya, dolaysız bir demokrasi gerçekte tirilebilseydi, sonraki Nomenklatura aristokrasisi olu amazdı.

Ülkemiz de i tirilen birkaç kanun maddesi hariç demokrasiye totaliter dönemin '*mevzuatı'* ile girmi tir. Hukuk sisteminde hiçbir ey de i memi ti. Demokrat Parti, 1950 seçimlerine kadar '*antidemokratik kanunlar'* muhalefeti yapmı ; iktidar olunca, aynı '*mevzuatı'* gözünü kırpmadan kullanmı tır; sebebi de aynıydı ha: 'Türkiye *tehdit altındadır.'*

Önce kinci Dünya Sava ı, arkasından so uk sava , ülkenin yönetici kadrolarını, sa ı/solu budanmı garip bir demokrasi idrakine sürüklemi ti: Nasreddin Hoca'nın leyle i gibi kolu kanadı budanmı , münhasıran merkez sa /merkez sol için muteber bir demokrasi! Bence, tarih kar ısında Müdafaa i Hukukun inkılabı üstüne yaslandırdı ı cumhuriyetçi radikallik ne kadar me ruysa,

sava ve **so uk sava** 'özürliü' totaliterlik o kadar me ruiyell.u uzaktır.

Acı bir aka...

Hatırladıkça gülmez miyim? **Menderes**'in '*ahıs tahakkümü*' yılları. Uzun tutulmu bohem gecelerimizde, muhabbeti koyultmu uz; fakat o ne, garsonlar dahil, bütün civar masalar kulak kesilmi , bizi dinliyor. **Sadri**'nin (**Alı ık**) en illet oldu u ey de budur. Ne yapardı bilir misiniz? Bu gibi eylerle uzaktan yakından ilgisi olmadı ı halde; masum, haksızlı a maruz kalmı bir tavırla onlara döner: *yahu!" derdi, "üç be komünist surda oturmu muhabbet ediyoruz, dalgamıza ta atmanız olmaz mı?"*

Kelime öyle çarpıcıydı, o kadar a ır bir terör estiriyordu ki, on dakika sonra bir de bakardık, çevremizdeki masalar bo almı , garsonlar toz olmu ! Ne acı bir aka! imdi merakım u: aynı acı akayı bugün yapsanız, alacağınız sonuç çok mu farklı olacaktır?

Demokrasiymi !..

O, 'KT DARI' DE L, 'HÂK M YET ' ALMI TI!.

23 Eylül 1996

Ya muru karanlık, 1950 sonbaharı. **Sirkeci**'deki sala bir lokantada, akşam yemeğindeyiz: yayına yeni bala mı, sosyalist '**Gerçek**' gazetesinden dört kişi: **Esat, Adil Bey, Hasan Tanrı kut, Asım Bezirci** ve **ben!** Gazete iyi gitmiyor, satışı düştük; savcılık, dava üstüne dava açıyor; o gece, nereden nereye, '*inkılap tarihi*' tartışıyoruz, hem de uzun uzun! **Esat Adil**, yorgun gözleri ve bezgin sesiyle, '*neslinin ya adı*' ve '*bildi i*' bazı olayları anlatıyor ki, '*resmi tarihimizde*' hiçbiri yer almamı! Bu nasıl tarih?

Ya muru yiye yiye, **Vakit** Yurdundaki idarehanemize dönerken, **Hasan**'ın yaptığı bir tespit, ülkemizi ve ya adıklarımızı anlamak açısından, bana fevkalade önemli görünmüştür. Demek ki:

kimse üstünde durmuyor ama, demokrasilerde 'resmi tarih' olmaz, o ancak totaliter ülkelerde olur!" O gün bugün, '*inkılap tarihimizin*' gerçeğini kurcalar dururum. '**Aynanın çindekiler**' roman dizisi bu perspektiften yazılmıştır. İirlerimin pek çoğu; tabii, söyleşilerimin de!

Robespierre'e de soracak mı?

Eski **Hollywood** böyle kızlara 'kristal kız' (**Cristal Girl**) derdi: çerçevesiz gözlü ünün ardında, makyajı kusursuz gözler; giyimi kuşamı, **La** ıkılı; dünyada olup bitenleri, besbelli **CNN**'den ve **MTV**'den izliyor; elinde **Jewels (sweet)** sigarillo, önünde **coca cola** bardağı; neresinden baksan, '**made in USA**' kızlarımızdan

birisi! Düpedüz suçlayarak diyor ki, **Atatürk bir diktatördü, demokrasinin d'sini uygulamamı tır, in an haklarını çi nemi tir, vs.**" Dü ünüyorum: bir Türk kızının böyle konu a bilmesi, nihayet '*demokrat*' oldu umuzun bir i areti midir; yoksa, cahilli in zirvesine ula tı ımızı mı gösterir? **Gazi**, sanki çok partili parlamenter bir ülkede, genel seçimle iktidara gelmi de, çevresin-dekileri ezmi ! Bu kadarına gaflet mi diyece iz?

Mustafa Kemal, '*ihtilalden de geni bir tahavvülü ima eden bir inkılabın*' lideridir; o mevcut bir '**iktidarı**' devralmı-yordu, bir '**hâkimiyeti**' alıyor; çünkü, ne demi tir: "... **hâki-miyet ve saltanat, hiç kimse tarafından hiç kimseye, ilim gere idir diye görü ülerek tartı ılarak verilmez; hâkimi-yet saltanat güçle, kudretle ve zorla alınır (...)** Türk mille-ti de **hâkimiyet ve saltanatını isyan ederek kendi eline bil-fil almı bulunuyor. Bu bir emrivâkidir (olupbitti)**".

'Resmi Tarih' **Anadolu htılali**'ni Türk Yunan sava ına in-dirgemi gibidir; iktidarın gerçekle tirilen yapısal de i ikli ine, ta-ıdı ı tarihi (sosyal/ekonomik) mana verilmez; oysa ihtilalin lideri **Fransa htılalini** örnek aldı ını, hiçbir tereddüde yer bırakmaya-cak bir açıklıkla söylemi tir: "... **Fransa htılali bütün cihana hürriyet fikrini yaymı tır ve bu fikrin kayna ı bulunmak-tadır (...)** Türk demokrasisi **Fransa htılalinin açtı ı yolu izlemi , lakin kendisine has özellikleri ile geli mi tir.**"

Hal böyle olunca, o '**made in USA**' kızımıza, **Mustafa Ke-mal**'e yöneltti i suçlamaları, **Fransız htılalinin** liderlerine, söz temsili **Robespierre**'e yöneltip yöneltmedi i, sorulmamalı mı? O **Robespierre** ki "**Convention'u Yönlendirecek Siyasi Pren-sipler Hakkında Raporunda**, ihtilal yönetiminin '*mahiyetini*' de, '*metodunu*' da öyle anlatmı tır.

'Erdem ve deh et (terreur)

"... demokratik ve halkçı yönetimin temel ilkesi, yani ona destek veren ve harekete geçiren itici gücü nedir? Er-demdir (fazilet), erdem eski Yunan ve Roma'da nice hari

kalar yaratmı tı; cumhuriyetçi Fransa'da da çok daha artırıcı olanlarını yaratacak olan kamunun erdemidir ki, gerçekte vatana ve onun yasalarına duyulan sevgiden ba ka bir ey de ildir..."

"... halk yönetiminin itici gücü barı ta erdem ise, devrim sırasında hem erdem hem de deh ettir (terreur); çünkü erdem olmazsa deh et vah ettir; buna kar ılık deh et olmazsa, erdem in iktidarı yoktur. Aslında deh et çabuk, ciddi ve a maz bir adalet manasına gelir, öyleyse erdem in bir uzantısıdır; yani vatanın en acil ihtiyaçlarına cevap verebilmek için uygulanan genel demokrasi ilkesinin bir sonucu!" (5 ubat 1794, Paris)

te bu kadar kısa, açık ve net! O zaman gel de Türkiye'de, 10. yıl bulvarlarını süsleyen 'îâk ı zaferler üzerindeki 'Cumhuriyet fazilettir' iarını hatırlama! Bir de tabii, **Gazinin** u sözlerini:

"... söz konusu olan, millete saltanatını hâkimiyetini bırakacak mıyız, bırakmayacak mıyız sorunu de ildir. Sorun zaten olup bitmi bir gerçe i açıklamaktan ibarettir. Burada toplananlar, Meclis ve herkes, sorunu tabii görürse fikrimce uygun olur; aksi takdirde, gerçek yine usulü dairesinde açıklanacaktır, fakat ihtimal bazı kafalar kesilecektir..."

Ne dersiniz? Bu üslup, herhangi kıyırık bir parti genel ba kânının, seçim sonrası demecinin üslubu mudur; yoksa me ruiyetini tarihten alan bir ihtilal liderinin üslubu mu? Ha, kesilen kafalara gelince... **Fransız htilali** ve onun lideri yanında, **Anadolu htilali** ve onun lideri son derece insaflı, makul ve be eri kalır.

Ona da bir göz ataca ız.

25 Eylül 1996

1919 sonbaharında, 'payitaht' gazetelerinden, bazı 'âyan ı
ibret' örnekler okumak istemez misiniz?

ingiliz Muhipleri Cemiyetinin 'organı' Türkçe '**istanbul**'
gazetesinde, **Sait Molla** öyle diyor: "... **ngiltere taraftarı ol-
du umuz için de il, memleketimizin taraftarı oldu umuz
için ngiliz taraftarıyız**". (*Akıbetimize Do ru*, Eylül 1919)

Refî Cevad, '**Alemdar**'daki ba yazısında, '*stiklal steriz*'
diyenlere cevap verdi: "...**istiklalimizi temin edebilmek
için,, kuvvetli bir devletin müzaheretine muhtacız. O dev-
let ki ngiltere'dir ve ngiltere olması lazım gelir bizi eli-
mizden tutmalı ve para sarfedilmesi lazım gelen yerleri
bize göstererek, ya amaya layık bir kuvvet halinde bizi
muhafaza eylemeli**". (*Men Çi Gâyem...*, 31 A ustos 1919)

Ahmet Emin'in dü üncesi ötekilerinden farklıdır, diyor ki:
"...**birçokları bizimle insani nokta i nazardan i tigâl ede-
cek ve sonra kendi kendine çekilecek bir devlet buluna-
maz, bu bir hayaldir diyorlar; biz iddia ediyoruz ki böyle
bir devlet vardır ve Amerika'dır.**" (Vakit, Eylül 1919)

Sabah gazetesinde **Ali Kemal**, bu fikre kar ı çıkıyor:
"...**Amerika bizi tanımaz, halbuki ngiltere bizi çok iyi bi-
ler; Amerika bize ngiltere'nin yapacı ı yardımı yap-
maz, çok uzaklardadır; Amerika slam memleketi de il-
dir, halbuki ngiltere bir slam memleketidir.**" (Sabah, Ey-
lül 1919)

Babîali basını ngiliz himayesi mi, Amerikan mandası mı di-
ye böyle tartı rken; **Anadolu'da Müdafaa i Hukuk Cemiye**

ti'nin **Sivas Kongresi** toplanıyordu. Bu gazetecilerin ço u, hâre kât ı milliyeye sonuna kadar muhalif kaldılar; ünlü *'Yüzellilikler Listesi'nde*, 13 gazetecinin bulunmasına, a malı mı?

Uluslararası anla ma ile...

'Yüzellilikler' kimlerdi? Olayın mahiyetini ve sonuçlarını günümüzde kim hatırlıyor? **Lausanne**'da barı görü ülürken, her iki taraftan sava suçu i lemi olanların affedilmesi gündeme gelmi ti. **Ankara**, bazı *'hainlerin'* bu affin kapsamı dı nda bırakılmasını istiyordu; zaten bazıları, yurtdı na kaçmı ları bunların, onun için **Gazi**, **smet** ve **Fevzi Pa alar**, **Fethi**, **Yusuf Kemal** Beyler, ayrıca **Adliye Vekili Seyit Bey**'le **stiklal Mahkemesi** reislerinden **hsan Bey** toplanarak, *'...bu gibilerin yurda sokulmamaları ve içerde bulunanların yurtdı na çıkartılmaları'* kararını aldılar: Ne *'zalim'* inkılap yönetimiymi bu, en azılı kar itlarını *'sallandıracak'* yerde, yurtdı na göndermekle yetiniyor? Dahası bunu, uluslararası bir anla maya uyarak yapıyor, çünkü...

Lausanne'da imzalanan protokolün konuyla ilgili maddesi öyle: "...genel affa ili kin açıklamanın **1. paragrafı geçerli olmakla birlikte, Türkiye hükümeti o paragrafta söz konusu ki iler içindeki 150 ki inin Türkiye'ye girmesini ve orada oturmasını yasaklamak hakkını saklı tutar. Böylece Türkiye hükümeti söz konusu ki ilerden bugün kendi ülkesinde bulunanları oradan çıkarabilecek ve yabancı ülkelerdekilerin geri dönmelerini yasaklayabilecektir...**" (*Türk Devrim Tarihi*, **erafettin Turan**, 3. Kitap, s. 87, Bilgi Yayınevi, 1995)

1 Haziran 1924'te tespit edilen 150 ki i bir hükümet kararname si ile yurtdı na çıkarıldı. Aralarında kimler yoktu ki? **Hürriyet ve tilafın** ileri gelenleri, **Kuva yı nzibatiye** kumandanları, hatta bir **eyhüli slâm**; gazeteciler arasında **Refî Cevad**, **Refik Halit**, **Mevlânzade Rifat**, **Sait Molla** dikkati çekiyordu, bir de **Rıza Tefrik!**

Fol yok yumurta yokken, neden *'yüzellilikler'* bahsini açtı

ım, 1 Haziran 1938'de yine Gazinin yaptığı ba ka bir toplantı hatırlanırsa, birden hak etti i anlam derinli ini kazanacaktır.

'Onlar affetmeyecek...'

1938 yazı, **Termal Oteli (Yalova)**, büyük salon. **Gazi, Makbule Hanım, Fethi Bey, Celal Bayar, Dr. Tevfik Rütü, Fâlih Rıfkrve Fuat Bulca**'yla oturmu , sohbet etmektedir; kafasını kurcalayan eyi, **Fethi Bey**'e yöneltti i soruyla açıklıyor: *"...yüzellilikleri affetmeyi dü ünüyoruz; sen ne dersin?.."* Sohbetin seyrinden anla ılıyor ki, **Gazi** ile **Ba vekil Celâl Bey** af konusunda mutabıktır; fakat i in asıl a ırtıcı yanı olan perde arkası, ertesi gün **Ankara**'ya do ru yol alırken, **Dı i leri Bakanı Tevfik Rütü Bey**'in **Celâl Bayar**'a söyledikleriyle meydana çıkacaktır:

" ...Gazi'nin af te ebbüsü ilk de il. Birincisi, Cumhuriyet'in 10. yıldönümü kutlanırken, o zaman kabul ve tatbik edilen umumi affın ümulüne (kapsamına) alınmasının mümkün olup olmadığı sondajdır, fakat ba vekil ve dahiye vekili bu fikirde de illerdi. Hatay davası zaferle neticelendi i zaman, aynı arzuyu izhar etti, zannediyorum ki bunda Refik Halit'in kendisine verilen içli ve güzel bir hasret yazısının büyük tesiri olmu tu. O sefer de hükümette bir hareket olmadı. Bu, üçüncüsüdür." (*Yüzellilikler Faciası*, Cemal Kutay, s. 13 14, Tarih Kütüphanesi Yayınları, 1955)

Üçüncü te ebbüs ba arılı olmu tu; **Gazi**'nin arzusu üzerine *'yüzellilikler'* ülkelerine dönebilmi tir. *'Zalim diktatör'* i te bu inkılapçı, o inkılapçı ki affın kararla tırıldı ı gün, *'i birlikçinin'* tıynetini ne kadar iyi bildi ini, söyledi i u müthi sözlerle ifade etmi tir:

" ...ben onları affediyorum, fakat göreceksiniz ki onlar beni affetmeyecektir..."

Sizce yanılmı mı?

TANRILAR SUSAMI TI', AMA.

27 Eylül 1996

'**Tanrılar Susamı tı**' (les dieux ont soif) ne müthi bir roman adı! Kitabın neyi içerdi ini, nasıl da '*çarparak*' hissettiriyor! **Anatole France**'ın ünlü eserini, 1940 sonbaharında okumu o tarihte '**Allahlar Susamı lardı**' diye çevrilmi ti günlerce etkisinden kurtulamamı tım. **Fransız htilalinin** en da da alı günlerinden, inanılmaz kesitler veriyordu: giyotinin, so uk parıltısı insanı donduran o ölüm çarkının aralıksız i leyi ini, birbiri ardınca sepetine dü en kesik kafaların sarsıcı ya antılarını, oradan ö renmi -tim. htilal komitelerinin duvarlarında, o zamanın sloganları yazılmı tı: '**Ya özgürlük ya ölüm!**', '**Özgürlük, e itlik, karde lik, ya da ölüm!**' Ressam **David**'in ö rencisi, '*yurtta*' **Evariste Garmelin**'in hazin serüvenini hâlâ hatırlarım.

Fransız nkılabı, gerçekten tanrıların kana susamı oldu nu dü ündürecek bir iddetle geli mi tir; '*fazilet*' ve '*deh et*' (**terreur**)ten hangisi nerede ba lıyor, hangisi *nerede* bitiyor, pek de seçilemez. 1950 ilkbaharıydı sanırım, **Paris**'te edindi im bir eserde, o kanlı yılların bir dökümünü okumu tum; inkılap yönetimi onca karga aya ra men, '*halk mahkemeleri'n*m verdi i kararların ve gerekçelerinin defterini tuttu tu. Rakamlar cidden etkileyicidir:

"...ihtilal mahkemelerinin verdi i toplam idam cezası, 16.594'tür; bunun 2.639'u (yüzde 16) Paris'te, 3.158'i (yüzde 19) güneydo u illerinde, 8.674'ü (yüzde 52) batı illerinde verilmi ti..."

"...bundan çıkan ilk tespit udur: terör, cumhuriyete ba kaldırmı illerde en çok insanı vurmu , ba ka deyi le

terör, ulusal ve devrimci savunmanın aracı olarak kullanılmıştır..."

"...mahkûmiyetlerin sebebi, ilk tespiti de şudur: çünkü idamların yüzde 78'i isyan ya da ihanet, yüzde 19'u kralçılık, feodalizm, fesat ve gerici propaganda, nihayet yüzde 25'i ekonomik suçlardan (ya ma, gasp) verilmiştir ..."

"... u halde iddet esas itibariyle âsilere ve hainlere uygulanmıştır..." (*Les Dossiers Pédagogiques / Fichier Historique/ La Révolution Française*, Edition Social, Paris, 1950)

Do rusu ya, romanına seçtiği ba lıktan dolayı, **Anatole France**'ı haksız bulmak o kadar da kolay değildir.

'Ya istiklal ya ölüm!'

Gazi Mustafa Kemal, 'harekât ı milliye'ye ba larken iarin ne olduğunu, nasıl olması lazım geldiğini 'Nutku'nun ba langıç sayfalarında açıklamıştır: "**Ya stiklal, ya Ölüm!**". nsana nasıl da **Fransız htikal** komitelerinin sloganlarını hatırlatıyor. 70'li yıllarda, **Ankara**'daki bir söyleşimde, **Sabahattin Selek** bana, '**stiklal Mahkemelerine** önce '**htikal Mahkemeleri**' adının dü ünüldü ünü, sonra vazgeçildiğini söylemişti; adı ne olursa olsun, bu mahkemelerin asıl ilevinin **Birinci Dünya Sava ndan** itibaren Türk ordusunda yayılmış 'as/cer kaçaklı mı' cezalandırmak olduğunu unutulmamalıdır.

Bunu bir kalem geçtikten sonra aynen **Fransa**'da olduğunu gibi defteri dikkatle tutulmuş idam cezalarının ve gerekçelerinin 'dökümenü' merak etmez misiniz? Hele bir göz atın:

"...1920 ile 1922 arasında, stiklal Mahkemeleri'ne gelen dava sayısı 89.164'tür; bunların 11.744'ü konusunda 'adem i mes'uliyet beyan edilmiş', 1.054 idam talebi beraatla sonuçlanmıştır; 1.786 davada sanık 'kalebentlik ya da kürek' cezasına çarptırılmış, 243 sanığın 'gıyaben' idamına hükmedilmiştir; 'mücellen' idam, yani gerçekten asılan 2.696 ki idir..."

"...verilen hükümlerin gerekçeleri arasında, unlar görülüyor: vatana ihanet, casusluk, isyan, bozgunculuk, aleyhte propaganda, soygunculuk, dü manla i birli i, dü man ordusuna katılma, i galden yararlanıp ya macılık, vs..." (' *stiklâl Mahkemeleri*', Ergun Aybars, s. 211 ve sonrası, Bilgi Yayınevi, 1975)

'Mukayeseli tarih'...

Fransız nkılabı da, **Anadolu nkılabı** da iktidarın yapısını de i tiren ihtilallerin sonucudur: '**hâkimiyet**' (egemenlik) bir henedana ait olmaktan çıkar, '*kayıtsız artsız millet*' eline geçer; her iki inkılap da **erdem (fazilet)** ve **deh et (terreur)** prensiplerine uyarak, '*me ruluklarını*' tarihe dayamı lardır; u var ki **Fransız nkılabı**'nın uyguladı ı iddetin yanında (16.594 idam), **Anadolu nkılabının** hemen hemen aynı gerekçelerle uyguladı ı (kesin infaz, 2.696) son derece hafif kalmaktadır. Ortada bir antiemperyalist kurtulu sava ı, bir ulusal demokratik devrim vardır; **Türkiye** bu badireden mümkün olabilecek en az zararla sıyrılmı tır.

Özal döneminin üretti i '**yuppi**'ler, onların '**entel**' hınk deyi cileri, uluorta '*gözü kanlı diktatör*' **Gazi Mustafa Kemal**'den söz edeceklerine, biraz da tarihin gerçekleriyle ilgilenseler fena mı olur? **Robespierre, Danton, Marat, SE Just** için ne dü ündüklerini de insan merak ediyor. '**nsanlar hür do ar, hür ya ar**' ilkesini hayata geçiren, '**demokrasiyi**' gerçekle tiren adamlar mı, yoksa '*kan içici diktatörler*' midir?

'İLİMLİ SLAM' NEREDEN ÇIKTI?..

30 Eylül 1996

Çok yalnızdı, öfkeli bir adamdı: iki parma ı arasında sigara, görünmez bir yerdeki görünmez bir 'dü manı' gösterir; evlere enlik o Slav aksanıyla: "...*liberal emperyalizm, yani, 'sistem', dü mansız ya ayamaz!*" derdi, "...*sava boyunca 'dü man' Alman fa istleri ve Japon militaristleri idi, imdi Stalin'ci Ruslar, yarın kimbilir kimler olacak?*"

Mark Apter, **kinci Dünya Sava ı** ertesinde, so uk **Bal tık** kıyılarından **Paris**'e dü mü , bir Troçkistti; öfkesi iki sebebe dayanıyor: Marksist oldu u halde, tasfiye edilmi bir '**oppozitsi ya**'ya (muhalafete) mensup olması, bir; yurdunu o kadar sevdi i halde, nefret etti i **Batı**'da '*siyasi mülteci*' sıfatıyla bulunması, iki!

Markın söylediklerini sonradan az buz dü ünmedim, son olarak galiba **Huntington**'ın '**Medeniyetler Çatı ması mı?**' başlıklı yazısını okudu um sıradaydı; hazret ne buyuruyor, bir hatırlar mısınız?

"...**So uk sava , Demir Perde Avrupa'yı siyasi ve ideolojik olarak böldü ü zaman ba ladı; Demir Perde'nin son bulmasıyla nihayete erdi; ideolojik bölünmesi ortadan kalktıkça, Avrupa'nın bir yandan Batı Hıristiyanlı ı ve Ortodoks Hıristiyanlı ı arasında; di er yandan ise Uslamla kendisi arasındaki kültürel bölünmesi yeniden ortaya çıktı...**" (*Medeniyetler Çatı ması mı?* **Samuel P. Huntington**, s. 21, Vadi Yayınları, 1995)

'**Beyaz, Batılı ve Hıristiyan Sistem**'in yeni dü manı slam mı olacaktı? **Huntington** sorunu hiç ku kusuz **Batılı** gözüyle ve **Batı** açısından koyuyordu ama, çatı ılacak kültürlerin '*münhası*

rem' Müslüman olmadı nın da bilincindeydi; ona göre, **Batı Medeniyetinin** hasımları unlar: **Japon, slam, Ortodoks, Hindu, Latin Amerika ve Afrika!**

u dakika **Alliance Française**'deki dostum, mutsuz '*siyasi mülteci*' Troçkist **Mark Apter**'in, iki parma ı arasında sönmü sigarası, yeryüzü haritasına e ilmi, '**Üçüncü Dünya**' ülkelerini göstererek, adeta tepindi ini görür gibiyim:

" ...**gözünü aç, tavari ; adam 'mazlum milletleri' dü - man ilan ediyor; birle emesinler diye de, kültür farklılıklarının altını kalın kalın çizerek! Her gruptan bir lider seçip, onu evcil le tirecek, onun vasıtasıyla ötekilerini kontrol edecek!..**"

Adeta bir ok!..

Aslında, '**sistem**'in gezegene bakı nda, **Do u Bloku**'nun çözüldü ü andan ba layarak, bir **ikilik** mevcut; ister sa cı olsun ister solcu, Türk aydını bunu fark edebilmi midir, üpheliyim; bir bakıma, o ikilik zaten vardı, '*bol evik belasının zuhuru*' tarafından gölgelenmi ti, **Mecellenin** dedi i gibi, '**mâni ortadan kalktıkça memnu avdet etti.**' Acaba esas ı u mudur: '*klasik*' emperyalizm, **Batı Avrupa** dı ndaki medeniyet ve kültürü yok sayar; sömürgecili ini öteki '*ilkel*' ülkelere medeniyetin 'ı ı nı' götürmek gerekçesine dayandırmı tır ki, o ı k **Batı Avrupa**'nın ı ı dır; yani **Hiristiyanlık, Yunan/ Latin Kültür temeli, ondan üretilen Batılı de erler! Avrupalı** sömürgecilik (**colonialisme**) bu '*medeniyeti*' öteki halklara zorla dayatmı tır, gere inde silah kullanarak!

Yankee emperyalizmi biraz farklı, onca aslolan '*öteki*' ülkelerin ekonomisini denetim altında tutabilmektir; **Batı Avrupa**'nın '*aydınlanma*' ça nı '**Üçüncü Dünyaya** ta ımak de il; çünkü bu neticede '*milliyetçili i*' aya a kaldırıyor, ba lıba ına bir bela; öyleyse (mazlumları), kendi kültürleri içinde '*tutmak*' daha makul; sadece ecnebiye (**yankee**'ye) sert tepki göstermeyecek kadar '*evcille tirmek*' yeter! **Yankee** emperyalizmi, **Avrupa** emperyalistli i nin, **Batılı** kültür de erlerini **Üçüncü Dünya** ülkelerine dayattı ı

için, ba arısız oldu u fikrindedir; i te, alafranga/arabesk liberalle rimizin bir türlü hikmetini anlayamadıkları '**ıhlmlı slama ye il ı k'** dü üncesi, buradan kaynaklanıyor.

Samuel Huntington ülkemize bir '*ıkna ziyareti*' yaptı, hem de **Sermaye Piyasası Kurulunun** davetlisi olarak; **stanbul**'da ve **Ankara**'da konu tu; bu vesileyle, '*taze*' dü üncelerini de ö renmi olduk:

"...uygarlıklar arası çatı ma denetim altında tutulmalı; bu ba lamda inisiyatif her uygarlık grubunun lider ülkeleri tarafından üstlenilmeli. Ço u uygarlık grubunun bir veya birkaç lider ülkesi var, slamın yok..."

"...e er Türkiye Batılı ülke olma ısrarından biraz vazgeçer, modernle me ve demokrasinin bir slam ülkesinde mümkün oldu unu göstermeye daha çok a ırlık verirse, bütün dünyaya ve slama büyük bir model olur..." (Milliyet, 9 Eylül 1996)

Arabesk/Alafranga Türk liberali bunları duyunca, ne diyeceğini bilemiyor, adeta bir ok! Halbuki bu sözler, ince ince hesaplanıp uzun sürede geli tirilmi genel bir stratejinin sonucu.

Bildik bir 'uzman'...

Bazı hızlı solcularımız, önceden kesinlikle kestiremedikleri **Do u Bloku**'nun çökü depremi sırasında, ufak ufak '*dönekli e'* soyunurken, CIA'nın yan kurulu u **Rand Corporation**'dan, çok da bildik birisi, '*orta vadeli tahmin uzmanı*' **Graham Fuller**, yeni istikametini ne olacağını saptamı tı bile:

"...Sovyetler'de geli gidi 50 milyon Müslüman Türk özgürlü e, hiç de ilse daha fazla özerkli e kavuacaktır; ba ımsızlıkları bile gündemdedir: Türkiye bu süreçte demokratikle me, ticari ve iktisadi serbestle me açısından geleceklere ilham kayna ı olabilir..."

"...Türkiye geçmi te Ortado u için bir modeldi, bugün de olmaya devam ediyor; hele demokrasi ile slam birarada ya atabilecek bir formül bulursa, ran ve Arap

dünyasına büyük bir entelektüel öncülük yapmı olacaktır." (Cumhuriyet, 28 ubat 1990)

Nasıl, iyi mi? Dikkat isterim ikisi de, 'demolcrasiy/e *siamın birarada ya atılmasmdan*' bahsediyorlar, laiklikten çıt yok; dü-
ündükleri '*formül*', u ya adı ımız olmasın?

ekim '96

üç misâk ı milli

2 Ekim 1996

1970'li yıllar, **Ankara**, zincirleme *'bireysel terörizm'* darbeleriyle, sarsılıyor. Sabaha kar ı, üpheli bir telefon; ahizeyi kaldırdım, ses yok, belli belirsiz bir soluma duyuyorum: kötü bir akamı?

Uyuyabilirsen uyu! O tarihte **Üçüncü Dünyaya** merak sar dırmı tım; **Mahmud Hüseyin'i**, **Sâmir Amini**, **Maurice Dopp'u** vb okuyorum; çevre ülkeleriyle ilgiliyim. Dünya, son birkaç yüzyılını, *'batı/merkezci'* bir görü le de erlendirmi tir; imdi de, aynı mantıkla, *'geli mekte olan ülkeleri'* ele almı tı; açık açık, **'Do u Bloku'** ile *'Ba lantısızlara* aynı sepete koyuyordu; acaba neden?

O uykusuz gecede, iri yıldızlar sapır sapır **Ankara'nın** üzerine dü erken; basit, nedense o güne kadar bir formüle ba layamadım izah, gözlerimin önünde bütün netli iyle belirdi: **'sistem'** için gezegen, uçsuz bucaksız bir *'pazar'*; **'Do u Bloku'** bu *'pazar'm* önemli bir kısmını **'sistem'**e kapatmı ; o yetmezmi gibi, imdi de mazlum milletler uyanıp *'pazar'ın* geri kalan kısmını kapatıyorlar; **Batı** handiyse **Batı'nın** sınırları içine sıkı tırlımı tır; bu bakımdan **Kru çof**, **Brejnef**, **Gorbaçof** **'sistem'** için ne kadar belalıysa; **Albay Nasır**, **Pandit Nehru**, **eku Ture**, **Bu medyen**, **Baas'ın** *'dü man karde leri'*, **Saddam Hüseyin** ve **Hafız Esat**, hatta **Burgiba**, o kadar belalıdır.

Sorunun can alıcı noktası, u soruda yatıyordu: Bu adamların, **'sistem'**e kar ı, kendi çaplarında birer **Mustafa Kemal** davranı ı içinde olmaya heveslendikleri, görmezden gelinebilir miydi?

'Küreselle me' stratejisi...

Zaten **Graham Fuller**, **Gazi**yi bu sebepten *'devre dı ı'* bırakmaya e ilimlidir: Daha o zaman, dü üncelerini saklamaya gerek görmemi ti: **"...Atatürk'ün dü ünceleri ça ı için çok güçlü dü üncelerdi, ama onun sayesinde yaratılmı bugünün kendine güven duyan Türkiyesi, artık ulusal kimli ini, yürüncesini, dünyadaki rolünü, hatta (lütfen, dikkat) Islamlamın gündelik hayattaki yerini yeniden dü ünebilmelidir..."**

Hazret bizim'yerimize dü ünüvermi , ne yapılması icabetti ini de söylemi : **"...e er siz slama dayalı oldu unu söyleyen siyasi partileri daha fazla siyasile meye, parlamentoya katılmaya çekebilirseniz, tartı maya açık bir platform yaratabilirseniz, bu çok daha de erli olur..."** (Cumhuriyet, 26 ubat 1990)

Ne dersiniz? **Fuller**in **Türkiye** için baktı ı fal, altı yıl kadar sonra gerçekleşme mi olmadı mı? **Mustafa Kemal**'i niye devre dı ı bırakmak istedi ini anlamak için, **Gazinin** sadece u sözlerine bir göz atmak yeterlidir:

"...efendiler, görülüyor ki bu kadar kesin ve yüksek bir zaferden sonra, bizi barı a kavu maktan engelleyen nedenler, do rudan do ruya ekonomik nedenlerdir, ekonomik dü üncelerdir. Çünkü bu devlet, bu ulus ekonomik egemenli ini sa larsa o kadar güçlü bir temel üzerinde yerle mi ve geli meye ba lamı olacak ki, artık onu yerinden oynatmak mümkün olamayacaktır. te dü manlarımızın, gerçek dü manlarımızın bir türlü rıza gösteremedikleri, onaylamadıkları budur..." (17 Mart 1923)

Artık herkes biliyor, **'sistem'** aklına esti mi *'yerinden oynatabilece i'*, iyice *'evcille mi'* devletler istiyor; **Kemalizm** ya adıkça, bunu kolay kolay gerçekle tiremeyece i belli, oysa **'küreselle me'** stratejisi bütünüyle bu *'evcille tirme'* kavramı üzerine kurulmu : ulusal ekonomiler, önce *'özelle tirilecek'*, arkasından **'küreselle tirilecektir.'**

Neden mi?

Bir e it 'tahta at'.

Bakınız nedenmi : "...çokuluslu tekeller, ekonomi ve finans düzeninin 'zelle tirme' dalgasıyla da ıtılmasından yararlanarak, yeni bir faaliyet sahası buluyorlar..."

"...30'lu yılların büyük ekonomik okntsnde, e-itli ülkelerde (tabii Türkiye'de de) kamu sektörünün, ülkeyi kurtarmak amacıyla, ya satın aldı ı, ya da bizzat in a etti i muazzam kurulu ları ve i letmeleri ele geçirmek; bu özel sermaye gruplarının saldırıya geçece i yeni bir sınır olu turuyor..."

"...buna elektrik, gaz, madenler, demiryolları, hava ulacımı, telekomünikasyon, bankalar ve sigorta irketleri dahil. okuluslu tekellerin ("sistemin) bunları ele geçirebilmesi, i i hareketlerinin zayıflamı olması ve bu hareketin en büyük fetihlerinden birisi olan sosyal devletin her yönden saldırıya u raması yüzünden, daha da kolayla -maktadır..." (Le Monde Diplomatique, Mart 1994)

Ortaasya ve **Ortado u'nun** bütün Müslüman lkelerine, **Atatürk'** '*rafa kaldır mı* ', yani '*ucille tirilmi* ', yani '*ılımlı s-lam*' bir **Türkiye'nin** geçerli '*model*' bir e it '*tahta at*' olabilmesi için; önce elbet o bir türlü unutturulamayan '*erken*' cumhuriyet döneminin, '*ya satın aldı ı, ya da bizzat in a etti i muazzam kurulu ları ve i letmeleri*' en kestirme yoldan '**zelle tirmesi**' zorunlu de il mi?

Peki, '*iktidarlar*' ne yapıyor sanıyorsunuz?

İLİMLİ SLAM' K ME YARIYOR?

4 Ekim 1996

Telefon gazetecisi de ilim, hiç olmadım: '**Demokrat zmir**'i yönetirken bile bu i i **Akın Simav**'a bırakırdım, o bayılırdı; belki de bu yüzden, devlet katından aranınca, a ırırım; 1994 ilkbaharında da öyle olmu tu: *Enerji Bakanh t'ndan* bir uzman, nasılsa beni buluyor; çok da garipsedi im bir eyi benden ö renmek istiyor: yazılarımdan birisinde, **ABD**'li iki yazarın '**küreselle me**' başlıklı kitabından söz etmi tim ya, acaba 'künyesini i'verebilir miyim mi im?

Hayrete dü memek elde mi? **O** ilginç eseri, o bakanlık bakanlık da laf mı, **Planlamanın, Maliyenin** vb'nin benden çok önce görmesi, bulması, ne anlattı nı bilmesi gerekirdi. Basbaya ı atlamı lar; dahası, o yazımın içinde, kitabın 'künyesi' açıkça belirtilmi ti, farkına varmamı lar: **Türkiye**'nin gelece ini **küreselle me**'ye ba layacaksın, onun içyüzünü açıklayan üstelik iki **Amerikalının** yazdı ı kitabın farkında olmayacaksın! Babam, bu gibi hallerde ne derdi bilir misiniz: "*Hancı sarho , yolcu sarho !*"

Sırası dü mü ken, o '*künyeyi*' bir daha vereyim; Allah rızası için, yok mu Türkçeye çevirtip yayımlayacak bir yayımcı: "**Global Dreams: Imperial Corporations and The New World Order, yayımlayan, Simon & Schuster, New York, 1994.**"

Yeterince 'açık' de il mi?

Türkiye, Ortado u'da, liberal ekonomiyle mi '*bölgesel güç*' olmu tur? Güldürmeyin beni: '*kamu öncülü ünde hızlı sanayile*

meyi'yi öngören, 'karma ekonomi düzeni' olmasaydı, imdi sahip oldu umuz imkânların yarısına kavu amazdık: onca 'te vike, onca 'avantaya ra men, 'özel sektör' **Do u**'ya ve **Güneydo uya** kaç kuru luk yatırım yapmı tır? i ten geçtikten sonra, bir **Do u Holding**'i kurmaya kalkı tılar, önüne gelen kaytarıyor.

'**Sistem**'in önce da itmayı amaçladı ı i te bu 'karma ekonomi düzeni'dir; önce onu '**özelle tirme**' ve '**küreselle me**' ile da itacak, sonra '**ümlü slam**' yani '**slamiyet**'le demokrasiyi ba da tırmı , liberal **Türkiye**'yi bütün slam co rafyasına '**model**' diye önerecek! Oysa **Türkiye**'yi **Türkiye** yapan tam da bu düzendir, i in ilginç yanı, temeli 1930'lu yıllarda atılmı tır: **Le Monde Diplomatiq**'e bakarsanız, çokuluslu irketlerin, göz dikti i '**avlak-tan**' bir alan!

Hedef nedir, o belli: **Richard Barnet** ve **John Cavanagh** eserlerinde **Üçüncü Dünya** ülkelerinin **K T**lerini ele geçirmek niyetlerini açıkça belirtmi ler; onlara bakarsanız, gezegenin kaderi iki yüz çokuluslu irkete ba lı, bir bakıma bu irketlerin '**sahipleri**', gezegenin de '**sahipleri**' oluyor; insanın hangi ülkeler oldu unu merak etmemesi mümkün mü?

"...be '**geli mi**' kapitalist ülke (Amerika Birle ik Devletleri, Japonya, Fransa, ngiltere, Almanya) kendi aralarında en büyük 200 çokuluslu irketin 172'sine sahip bulunuyorlar; bu kadarı bile, ülkeler arasındaki e itsizlik derecesini gösteriyor..." (Le Monde Diplomatiq, Mart 1994)

Ba ka türlü söylersek, önce özelle tirip sonra küreselle tirilin ce, bazı '**enayilerin**' sandı ı gibi '**dünyada**' olmuyorsun, '**sis-tem**'in bu be büyük devletinden birisinin ya da birkaçının '**mandasma**' ya da '**himayesine**' girmi oluyorsun; bunda senin payın, elbette '**enayi** payı'dır da, onların payı asla küçümsenemez:

"...80'li yıllarda görülen büyük ekonomik durgunluk bile, en büyük bu iki yüz çokuluslu irketin ba arılarını etkileyemedi; yayılmacılık e ilimleri, 1982'den 1992'ye satı toplamlarının 3.000 milyar dolardan 5.900 milyar dolara yükselmesinden anla ılıyor..." (Le Monde Diplomatiq, Mart 1994)

Sizce yeterince açık de il mi?

Perhiz ve tur u..

Oliver Roy'nın do ru bir tespiti var: '*siyasi slam*', kalabalı ı arkasına toplayabilmek için, handiyse '**Üçüncü Dünya**' solculunun '*adil düzeni*'ni savunmaktadır. Ülkemizdeki görüntü de bu: **Refahlı** koalisyonun ilk icraatı, sabit ve dar gelirlileri kollamak olmu tur; hâlâ '*tribüne*' aynı mesajı veriyorlar: yoksullar, ezilenler, falan filan! Halbuki aynı koalisyon, tam da **Graham Fuller**'in tahmin etti i gibi, **Refahın** ciddi '*evcille me*' e ilimini sergiliyor: Gümrük Birli ine, evet; Çekiç Güç'e, evet; srail Anla masına, evet, vs. Hem **Erbakan**'ın ünlü **Do u** yolculu u, **ran** hariç tamamı '**sistem**'in denetimindeki '*ıumlu slam*' ülkelerini içermiyor muydu?

O zaman gel de, '*Fransız resmî ve istihbarat kaynaklarına yakınlıklarıyla bilinen, Lübnanlı bazı gazetecilerin çıkardıkları*' **El Vatan El Arabî** dergisinin, **Refah** iktidarını kapak konusu yaptı ı sayısındaki ilginç ba lı ı hatırlama: "**Türkiye ABD Anla masının Gizli Yanı: Amerika'nın Onayıyla, Halife Erbakan!**"

Bu bahse dönece im.

7 Ekim 1996

(Siz ne dersiniz bilmem ama, bence **Tina Turner**'ın son **James Bond** filmi için söyledi i '**Goldene**' arkısı, bu yazıya eldiven gibi uyuyor.)

CNN'de ara sıra **Türkiye** hakkında ahkâm kesen **Donald Jameson**'ı tanır mısınız? CIA'nın akıl hocalarından biriyimi , **Ortado** u uzmanı filan; elini kalbine koyup demi ki:

"...burada birço umuz, ben dahil, **Türkiye'nin Avrupa Birli i** tarafından kaba bir muamele gördü ünü ve **Türkiye'nin tüm Avrupa olu umlarında, di er ülkelerle e it** bazda temsil edilmeyi hak etti ini dü ünüyoruz. **NATO'nun ba ka üyeleri, ki Türkiye'ye en yakın olanı dahil** (Yunanistan demek ister), **Batı'nın güvenli i ve Avrupa'nın ortak hedefleri ve problemlerinin çözümüne, Türkiye'den çok daha az katkıda bulunmu ve çok daha az i birli i göstermi tir. Bu yüzden Batılı müttefikleri bu kadar ta'viz vermez bir tutum içindeyken, Türk halkının ulusal, kültürel ve dinî meselelere a ırlık veren bir hükümeti seçmi olması anla ılabilir...**" (Hürriyet, 27 Temmuz 1996)

Anlamı üstünde de il mi? Açıkça diyor ki, **NATO** adına **Türkiye** bir güzel '*kullanıldı*', oysa **Avrupalı** düzen içinde '*fakir ak-raba muamelesi*' görüyor, '*itilip kakılıyor*,' Tüklerin bunu '*milli haysiyet meselesi*' yapmalarını anlamak lazımdır.

'**So uk sava** ' yılları boyunca, **merkez sa /merkez sol** tarafından sürdürülen **Batıya** ba ımlılık politikası, **Türkiye'nin** aleyhine çalı mı tır; Türk halkı bunu görmektedir, ho nut olmadı

ını gösteriyor. u var ki, CIA uzmanına göre, bu Avrupa'nın *hatası'dır* ve:

"...Türkiye'nin Batı'ya olan yaklaşımlarının de i mesini gerektirmez. Türkiye'nin çıkarlarına en çok hizmet eden yol, Batı'yla sıcak ili kilerini sürdürmesidir; Türkiye bu ili kilerini zedelemeyen, ticari ve diplomatik ufkularını Karadeniz komuları, Kafkasya ve Ortaasya'ya do ru bü-yütmelidir."

O günden bugüne, Refah'lı koalisyonun yaptığı nedir?

i v

'Sistem'in iç çeli kisi

istanbul'un Fethinin 534. yıldönümünü kutlama enliklerinde, me erse neler olmu da, 'esen *rüzgârdan bile hile sezen'* müthi '**media**'mızın ruhu bile duymamı . u satırları okur musunuz lütfen:

"...kutlamalara çe itli slam ülkelerindeki eriatçı parti ve örgütlerden 250 temsilciyle, öteki ülkelerden onlarca slamcı heyet katıldı. (Dikkat!) Özellikle ABD ile Batılı istihbarat örgütlerinin yo un katılımı ve ilgisine mazhar olan Fetih öleni'nde Erbakan, bölge çapında slamcı bir lider olarak ortaya çıktı. (...) RP liderinin Sudan slamcı lideri Hassa El Turâbî ile ran liderli indeki radikal slama kar ılımlı köktendincilik cephesi veya yeni bir slam enternasyonalî (ümmetçilik) için çaba harcayaca ı gözlendi. (...) Erbakancılık, bir anlamda Sudan ve ran köktendincili ine kar ıdır; proje kapsamında slam Ortakpazarı, slam NATO'su ve slam Dinar'ı bulunmaktadır..." (El Vatan El Arabi, 12 Temmuz 1996)

öyle baktınız mı, '*Fransızların resmi görüşü ve istihbaratı*' CIA uzmanı Jameson'ın '*Refah iktidarını anlaşılabılır*' saymasındaki gizli sebebi açıklamaktadır; eh, Erbakan m davranışları da, iddiayı do rular mahiyette sayılamaz mı? Türkiye'deki ko ulsuz Batı hayranı liberallerin beklentilerinin aksine, bir çırpıda 'ılımlı *slam*' rayına oturmadı mı? Ortado u Müslümanlığını bu

çerçeve içine almayı hedeflemiyor mu? Herkesi a ırtan, hatta bazılarına **Erbakan** m *asil takıyyeyi kendi seçmenine yapmı oldu unu'* söyleten ünlü U dönü ünü, *'Fransız istihbaratına yakın'* **El Vatan El Arabi** de merak ediyor, kendince öyle açıklıyor:

"...kimi çevrelere göre ordu, Refah efsanesi bitsin diye Erbakan'm iktidara geli ine göz yumdu; oysa uyanık, zeki ve pragmatik Erbakan öncelikle ABD ile anla tı, Amerikan stratejisi çerçevesinde hareket edece ine dair teminatlar verdi. srail Türkiye anla masını kabul etti, Gümrük Birli i ve NATO'dan çıkmayaca ına dair vaatte bulundu, bu yüzden de Amerikan onayıyla halife oluverdi..." (El Vatan El Arabi, 12 Temmuz 1996)

Birkaç gün sonra, **ABD Dı i leri Bakanlı ı Sözcüsü Nicolas Burns**, adeta bu iddiaları do rulamak için konu uyordu:

"...daha önce Türkiye'de laikli i destekledi imiz ya da kar ısında oldu umuz hakkında bir açıklama yaptı ımızı hatırlamıyorum. (...) Türkiye ile ili kilerimizin temel unsuru NATO'daki savunma ittifakımızdır. Türkiye ile ili kilerimizin devamının en önemli nedeni NATO'dur. (...) NATO'nun kurulu unu sa layan Roma Anla ma sında laikli e herhangi bir atıf oldu unu sanmıyorum, ama demokrasiye sürekli atıf vardır." (Hürriyet, 17 Temmuz 1996)

Geldik mi, aynı yere: istedikleri ve bekledikleri odur, *'slamla demokrasiyi ba da tırmı , ılımlı slam bir Türkiye.'*

Yürek ve bilek gerek...

Diyalekti in yasaları a maz!

'Sjstem'in iç çeli kileri, belli: **Avrupa** (Fransa, Almanya) ile **ABD, Türkiye'**ye aynı gözle bakmıyorlar; **Ankara'**ya dü en, bun Inıdan birisinin *'manda'* ya da *'himayesine'* s ınmak de il, l^M:()'lerde Gazinin yaptı nını yapmaktır. Hep bilmiyor muyuz: **O, '» Ntem'e kar ı Sovyetlerle** güçbirli ini peki tirmi ; sistem içi çe

li kilerden ustalıkla yararlanarak, **talya** ve **Fransa'yı, Yunanis-**
tan ve **ngiltere'**ye kar ı çok iyi 'ku/lanm ı tı' ; ne var ki, zordur
bu i , **Nâzım'**ın dedi i gibi:

**"...o ahlanm ı bir kavga atı,
kalın kabzalı bir sava kılıcıdır
bu ata atlayacak yürek
ve bu kabzaya bilek
gerek..."**

'ÇIKARLARI' FARKLI, 'AMAÇLARI' AYNI!

9 Ekim 1996

Birden durakladım, dı arda varla yok arası bir ya mur çiseli-yordu, kirli mavi bir duman a açları sarmı , okuldan çıkmı ö ren-ciler, evlerine da ılıyor; *'havada görmemenin ve konu mamanın kahrolası hüznü'*, **stanbul**.

Hatırladı m o ba lık, **Refah** a ırlıklı koalisyon gerçeikle in-ce, **ABD** Dı i leri Bakanlı ının yaptı ı '*yumu ak yorum*' üzerine yazdı m yazının ba lı ı: '**Laiklik ABD'nin Umurunda mı?**' (Meydan, 6 A ustos 1996) Çok da a ırmamı tım, sözcü **Nicholas Burns**'ün '*yorumu*', daha önce **Fullerin** ya da **Hunting ton**'ın söyledikleriyle pekâlâ uyu maktaydı:

Burns demi ki: "**...Atatürk'ten bu yana laiklik Türki-ye'nin gelene i olmu tur; fakat hiçbir zaman ili kilerimi-zin devamı için laikli in bir ko ul oldu unu söylemedik; ama ili kilerimizin devamı için demokrasinin art oldu u-nu söyledik; laiklik konusunda karar vermek, tamamiyle Türk halkına kalmı bir konudur...**" (Hürriyet, 17 Temmuz 1996)

Adam açıkça ne diyor: **Atatürk** öyle söylemi ama biz aldır-mayız, halk '*ımlı slam*' bir hükümete razıysa, demokrasiye uy-ması artıyla o hükümet bizce makbuldür; peki, bu sözler **Gra-ham Fullerin** u söylediklerinin **ABD** Dı i leri tarafından 'res-men *teyit edilmesi*' anlamına gelmez mi?

"...Atatürk'ün dü ünceleri ça ı için çok güçlü dü ün-celerdi ama (...) bugünün kendine güven duyan Türkiye-si, artık ulusal kimli ini, yörüngesini, dünyadaki rolünü, hat

ta slamın gündelik hayattaki yerini yeniden dü ünmeli-dir..." (Cumhuriyet, 26 ubat 1990)"

Eskiler ne derdi, *'tencere yuvarlanmı , kapa nı bulmu !'*

ki önemli fark...

ABD'nin aksine laiklik **Avrupa'nın** *'umurunda'* gibi görünüyor; **Avrupa Parlamentosunun Türkiye** oturumunda konu an-ların a zına bakarsanız, **Çillere** bütün öfkeleri **Refah Partisiyle** bir koalisyona gitmi olmasından kaynaklanıyor; söylemediklerini bırakmamı lar; Alman sosyaldemokrat **Martin Schulz** demi ki mesela:

"...Çiller sadece Avrupa Birli i'ne de il, kendi halkı-na da ihanet etti; slamcı partinin önünde engel olsun di-ye oy veren seçmenini kandırdı."

Alman Ye iller Grubundan malum ve me hur **Claudia Roth**, daha da sert, lafını hiç sakınmıyor:

"...Gümrük Birli i oylamasından önce Çiller Türki-ye'deki laikli in garantisi olarak sunuldu. Gümrük Birli i'ni onaylayarak Çiller'e destek verdik; demokratik re-formların garantisi olarak gösterilen bu ki i, Erbakan'ı ül-kenin kralı yaptı..."

Fransız sosyalist parlamenter **Gérard Chaudron** da benzer eyler söylemi , o da *'ılmli'* da olsa *'Müslüman'* bir ba bakana ta-raftar görünmüyor, çünkü onu *'ılmli'* saymıyor:

"...Bayan Çiller aralıkta köktendinci akımlarla müca-dele için yardımımıza ihtiyacı oldu unu söyledi; sonra da Erbakan'ı ba bakanlık koltu una oturttu..." (Milliyet, 21 Eylül 1996)

Avrupalı Batılı'nın olaya bakı ında, **iki** önemli fark hemen göze çarpmaktadır: 1) **Batı Avrupalı, ABD'nin** aksine **Erbakan'ı** ve iktidarını *'ılmli'* saymıyor, *'cö/ctendinci'* saymaya e ilimli; gali-ba, sadece Müslüman olması, ona kar ı olmasına kâfi geliyor. 2) Aydınlanma felsefesinin laik esprisinden **mi**, yoksa Haçlı Seferle-ri'nden **mi** belki ikisinden de kalma bir dürtü, **Batı Avrupalının**

'Müslümanların' a ırlık kazanmasına tepki göstermesine neden oluyor.

Kimbilir belki de *'Fransız istihbaratına yakın' El Vatan El Arabi* dergisinin o ba lı ı atmasındaki *'esrar'*, *'sistemin* içindeki bu kar ıtlıkta yatmaktadır: **"ABD'nin Onayıyla Erbakan Ha-life!"**

Batı'nın istedi i...

Türkiye'nin Dı i leri Bakanı **New York'ta** neler demi , dik-
katinizi çekti mi? Önce u inanılmaz açıklama: **"...ABD'nin her iste ini yaptık. Bugüne kadar bizden ne istendiyse yerine getirdik"** (Wall Street Journal, 25 Eylül 1996); arkasından öyle bir tepki: **"...Avrupa vaatlerini tutmadı, hiçbir iste imizi yerine getirmedi!"** (TRT 1, haberler, 25 Eylül 1996) Dı i leri Bakanı ilk açıklamasının, sonraki ikâyetinin gizli nedeni oldu unu nasıl göremiyor, hayret do rusu!

Dönüp dola ıp aynı yere geliyoruz, **Do u'nun kaderi bu mu? 19. yüzyılda, ikisi de Batılı iki ülke, ingiltere ve Almanya, farklı çıkarları dolayısıyla, Osmanlı'yı yani s-lamlı ı 'kullanmaya' çalı ıyor; bu yüzden, alttan alta çatı ıyorlar; bazen de, açıkça! Bugün, o boyutlarda görünmese de, ABD ile AB, 'slamiyet! kullanabilmek için', yine alttan alta çatı ıyorlar; birisi suret i Haktan görünüyor, ötekisi sert, ama amaç aynı.**

Kimbilir, belki de **Samuel Huntington'**ı *'yeni dünya düzeni'* sonunda bir *'medeniyetler çatı ması olacaktır'* yargısına götüren de bu; yani ne, **Batılı, Hıristiyan ve beyaz emperyalist 'sistemin,** içindeki çeli me ve çatı malara ra men, Müslüman co - rafyasını ne tek tek ülkeler halinde, ne de yekpare bir slam birli i olarak *'ba ımsız'* ve *'hükümrân'* görmek istemeyi i!

Ingmar Karlsson'ın bu soruna yakla ımı, her iki taraftan hayli de i ik görünüyor, onu da dinleyelim mi?

Bir dahaki sefere.

'HEM ÜZÜMÜ YEMEK, HEM BA CIYI DÖVMEK'.

11 Ekim 1996

Avrupa'nın 'üstünlük' önyargısı; bir büyük korkuya; daha az büyük sayılamayacak bir de ba arıya dayanıyor , korku, 15. ve 16. yüzyılda ya adı ı slam istilası korkusudur: berik yarımadasında **Endülüs Emevîleri'nin, Tuna** boylarında **Osmanlı Türkle rî'nin, Avrupa** Hıristiyanlı ına saldı ı korku, slamla ilgili her davranı larında kendisini hissettirir; bu korku besbelli, slam aleyhtarı köktencili in ana sebebi, ne var ki sonradan gelen büyük ba arının da '*esas âmili*': 19. yüzyılda **cartesien** teknoloji üstünlü ü sayesinde, **Avrupa,** slam co rafyasında, 'ba ımsız' ülke bırakmamı tı; öyleymi gibi görünen **Devlet i Aliyye de, ran ahlı ı** da '*gizli*' birer sömürgeydiler; **Scvrce Muahedesi, 'hükümrân Müslümanlı m'** trajik sonu olarak tasarlanmı tı.

Do u Bloku'nun da ilmasından sonra rahat nefes alacağını sanıyordu ya, hayır; **Avrupa,** slamın aya a kalkı nını yarı hayret belki de aynı deh et içinde izliyor; hele petrol co rafyasının, Müslüman co rafyasıyla çakı ması; Hıristiyan **Avrupa'da** gittikçe kalabalık bir Müslüman azınlı ın olu ması, bu deh eti mübala alı boyutlara ula tırmaktadır. **Ingmar Karlsson** önce bu durumu serinkanlılıkla saptamı :

"...teknolojik geli meler, modern ileti im araçları, Avrupa ile slam dünyasını birbirine adamakıllı yakla tırmasına ra men, slam dünyası ile Avrupa tarihin hiçbir döneminde, birbirlerine bu kadar kar ı olmamı lardı. (...) sorun, bu bölgelerden Avrupa'ya göç nedeniyle, hepimizi her alanda yakından ilgilendirmektedir; her iki taraftaki a ırı uçların amacı, Akdeniz'i kültürleri birbirinden ayıran

kesin bir sınır yapmaktır; i te bu nedenle, tüm güçlülere ra men, slam ve onun içindeki farklı görü lerle diyalog yollarını ara tırmalıyız." (Yeni Yüzyıl, 30 Nisan 1996)

Tam tersini yapmıyorlar mı?

Aslolan 'dünyevi nedenler'...

17 ubat 1963, **Paris**. Sabah, 10.30. Hava açık, kristal aydınlı ı bir kuru so uk etrafı kaplamı ; ulu kestane a açlarının çevreledi i meydana göçer bir lunapark, hoparlörlerinde pırı! pırıl akordeonlar. Fransız Sosyal Sigorta (Çalı ma Kartı) kartımı alacağım, oysa görevli orta ya çirkin Fransız kadın memur, duymadımı zannederek, arkadaşına *'Müslümanları'* çeki tiriyor: "...*bıktık bu geri zekâh métèque'lerden!*". **Métèque**, halk argosunun *'yerle ik yabancı'* için kullandı ı, a a ılayıcı tabir. Dü ünür müsünüz, olay henüz Türk ve Arap i çi kalabalı nın **Avrupa'yı** ku atmadı ı bir zamanda geçiyor, *'yabancı dü manlı t'nin* zemini o zamandan hazır! Oysa **Ingmar Karllson**, diyalog önerisinde **Avrupa'ya** öncelik sorumlulu unu tanımtır; demi ki:

"...Avrupa önde gitmelidir, çünkü Amerika için Akdeniz denizlerden bir deniz olmasına ra men, Avrupa için çok eski bir tarihi payla tı ı böygeyle sınırımı olu turmaktadır."

Öyledir ama, aynı **Ingmar Karllson**, **Avrupalının** olayı nasıl çarpıttı nı da iyi saptamı , açık ve seçik olarak diyor ki:

"... slam da, tıpkı Hıristiyanlık gibi ekonomik, sosyal ve politik amaçlara ula mak için araç olarak kullanılmaktadır. Hal böyleyken, Arap politikacıların a zından çıkan her dini deyim (Batıda) derhal ba nazlık adına bir kazanç sayılmaktadır, bunlar ço u kez iç politik nutuklar olmasına ra men, tehdit senaryoları bu yolla ya atılmaya çalışılmaktadır. ABD Ba kanı Bill Clinton, cumhurba kanı olarak ilk konu masında Allah'tan yardım istedi i için, aynı ölçü kullandı ı takdirde, onun Hıristiyan bir köktenci olarak nitelendirilmesi gerekmektedir..."

Ingmar Karlsson, **Huntington**'ın '*medeniyetler çatı ması*' dedi i olayın içyüzünü, bence, çok daha gerçekçi bir izaha ba lamı , diyor ki:

"...bugün Müslüman dünyada kendisini terör, kadınlara baskı, insan haklarını çi neme ekinde gösteren kör ba nazlık, dogmatizm, büyük ölçüde vardır, ancak bu problemlerin gerçek nedenleri slam dini de ildir; aynı ekinde Batı ülkelerindeki ciddi problemlerin kayna mın da Hıristiyanlık oldu unu söyleyemeyiz..."

"...ama ba nazlık ve mantıksızlık Do u'da söz konusu oldu u zaman, bu kavramlar do rudan do ruya slam la birle tiriliyor; oysa her yerde bu tür problemler dünyevi nedenlerden kaynaklanmaktadır; gerçek tehdit ise otoriter yönetimler, yayılmacı politikalar ve terördür; bu tehlikeler ancak oldukları gibi tanımlandıkları takdirde, üstesinden sancısız gelinebilir, ama Batı dünyası slam kelimesinin geçti i her yerde tehlikeyi oldu undan fazla abartmaktadır..." (Yeni Yüzyıl, 30 Nisan 1996)

Peki, neden böyle yapıyor?

Emperyalizme 'bahane'...

Amacı '*hem üzümü yemek, hem ba cıyı dövmek*' de ondan!

Batımın dı ındaki '*medeniyetler*', bu arada slam, haddini bilmeli, yeryüzünde **Batımın** ona münasip gördü ü yerde durmalıdır; aksine her davranı ı bir müdahale ihtimali yaratıyor; bu müdahale, **Amerika** için '*ılımlı slam*' politikası, **Avrupa** için '*radikal slam heyulası*'dır.

Ba ka türlü söylersek, **her iki halde slam, emperyalist sızma ya da müdahalenin görünür bahanesi!** Attıkları ta , ürküttükleri kurba aya de er mi diyorsanız, bir hesaplayın! Ba langıçta, tek bir '*radikal slam*' ülke vardı, **ran**; günümüzde bu sayı üçe hatta dörde yükselmi tir: **Sudan, Nijerya**, bir de tabii—**Tâlibân**'ın ele geçirdi i **Afganistan!**

14 Ekim 1996

Eskiler öyle dememi midir? "*Huy canın altındadır, can çıkmayınca huy çıkmaz*". imdi u '*tespiti*' okur musunuz?

"...halktan kopuktur ya, bile ine güvenemedi inden mi ne, Türk aydınlarının ço u sıkı tı mı, Batı'ya parmak kaldırır; hak hukuk hık mık diyerek, ülkesini ikâyet eder; AT'ye girmemize, Avrupa insan hakları standartlarının Türkiye'de gerçekleş ece i ümidiyle yanda olan az de il, demek aynı mantık i liyor: Haklarımızı Batılılar alı verecek!.."

"...yahu nedir? Tanzimat'ı unuttuk mu? Ona bu adın verilmesine sebep, Osmanlı iktisat, ticaret ve hukukunun, Düvel i Muazzama'nın (yani Batı'nın) istekleri / çıkarları do rultusunda 'tanzim edilmi ' olması idi: Sözde hak e itli i, te ebbüs özgürlü ü, estek köstek; neticede: Devlet i Aliyye, sizlere ömür!.." (*Aydınlar Sava tı*, 3. Basım, s. 79, Bilgi Yayınevi, 1996)

• Bu satırları 10 Mayıs 1987'de **Milliyetle** yazmı ım, o günden bu güne aydınlarımızın tutumunda ne de i ti? Hiç! Merkez sa /merkez solun sözcüleri, onların '**media**'daki hınk deycileri, aynı eyi tekrarlayıp duruyor. **Batı**'ya parmak kaldırıp ikâyet etmekle, **Refah** a ırlıklı koalisyona kar ı iddetli muhalefet yaptıklarını sanıyorlar. Karanlıktan korkan çocukların ıslık çalması gibi bir ey de il mi bu?

Batıyı ilgilendiren sadece çıkarları, onlara dokunulmadı ı lakdirde kim gelmi kim gitmi umurunda mı; **Kuveyt**'in, **Suudi Arabistan**'ın eriat ülkeleri olduklarını ne çabuk unuttuk; ma al

lah, gül gibi geçiniyorlar! Dahası, '*radikalli i*' '**sistem**'le dü manlık mertebesine çıkaran ülkeleri' mesela **ran**'ı, **Sudan**'ı, **Libya**'yı do ru yola getirmek için, '**sistem** in hiç de ilse **VWashington**'ın **Ankara**'daki '*ılımlı slam*' koalisyonundan medet umma-
dı, ne malum?

Yanlı n birisi, bence bu: slama, daha do rusu '**eriat** kar ı **Bati**'dan destek hayali kurmak!

'Fatura' kime çıkıyor?..

Ayrıca, halka yani seçmene '*eriat gelir ha!*' baskısı, iktidara kar ı, geçerli muhalefet zannediliyor. Neresinden bakılsa yanlı ! Böylesi korkutmalar etkili olabilseydi, **RP** oy yüzdesini bu kadar artırabilir miydi? Merkez sa /merkez sol yıllardır '*eriat* öcüsü'nü kullanıyor, **Refah** hareketi buna ra men yükseliyor; o halde, asıl bu yükseli nin sebebini gerçekçi olarak ara tırmak lazım. Oldum olası söylerim, **Türkiye'de Refah'a oy yı lmasının nedeni ideolojik de ildir, politiktir; aksi halde dinsel platformu olan 'media'nın tv ve basının çok daha yo un bir alaka çemberi içinde olması gerekirdi; öyle olmadı ı gibi, alaka-yı artırabilmek için bazıları laikle meyi deniyorlar. Neden? Seyirci, yani halk, yani seçmen eriat a angaje de il de, ondan! Peki, siyasi düzeyde seçmenleri Refah'a götüren nedir, bu ara tılmamak mı?**

12 Eylül sonrası iktidarları, hep görüyoruz, ba arısız iktidarlar; bırakın icraat düzeyindeki ba arısızlıklarını, '*rü vet, irikâp, ir-ti a'* paçalarından akıyor; her türlü rezilli in ve yolsuzlu un daniskasını yaptılar; jet/sosyete numaraları, seks ve uyu turucu skan dalları, borsa ve finans '**mafia**'ları hep onların marifeti; **neticede ahlakın çökü ü, halka, yani seçmene elbette bu iktidarların ba arısızlı ı olarak yansıyor; bence sorunun püf noktası da burada, zira merkez sa /merkez sol koalisyonu, laik; en azından kendisini böyle tanımlıyor; o yüzden de halkın önemlice bir kısmı toplumsal çözülmenin faturasını laikli e çıkarıyor.**

buraya dayanınca, ' *eriat öcüsü*' etkili olabilir mi? Tam tersine, **Refah** bir 'sı nma *limanı*' izlenimi veriyor. kinci yanı da bu!

Yalnız 'din i mübîn' mi?..

Muhalefetin, bu izlenimi silebilmesi için, iktidarın temel denklemine inceleyip ortaya koyması art! **Refah Partisi**, sadece '*din i mübînin selameti*' için mi faaliyettedir? Her parti, ekonomik ve sosyal bir çıkarlar '*manzumesinin*' siyasi ifadesi ve örgütüdür; **Türkiye**'nin gelişmesinde, **Refah Partisi**, hangi amaçlara tekabül ediyor; bunu bilemezsek, yani muhalefetimiz, temeldeki nedenleri saptayamazsa, seçmen kalabalığını etkileyebilir miyiz? Asla! Hele **Refah Partisi**, bir çeşit Müslüman sosyaldemokratlık kamufajını kullanır, ezilenlerden yana olmak gibi sloganların arkasına saklanırsa! e, memura, işçiye, dar gelirliye zamlarla larsa!..

Refah Partisine muhalefet, belki de önce onun iddia ettiği gibi '*slamm kılıcı*' olmadığını göstermekle başlamalıdır. Bunun için '**sistem**'le ilişkileri de ilmeli, uluslararası ilişkilerinin gerçek mahiyeti araştırılmalıdır. **Daha da önemlisi, ülkemizde iktidar olmasının, iktidar denklemini halkın lehine de değiştiremediğini kanıtlamak!** Bu da önce o denklemi formüle başlamayı, sonra da tartışmayı gündeme getiriyor.

Ne dersiniz, deneyelim mi?

16 Ekim 1996

Ne yıllardı! **Türkiye** radyolarından verilen ilk "*darbe*" bildirisinde, ısrarla **NATO'ya ve CENTO'ya ba lıyız** diyen **27 Mayıs hareketini**, '*ilerici*' Türk aydını, '*kurtulu*' sayabiliyordu. Aynen parlamenter demokrasiye dönü ü, '**sivil topluma** geçi sayabildi i gibi!

ükranın (Kurdakul) Gümü suyu'ndaki **Ataç Kitabevi**'nden çıkmı tık, **Taksim'e** yürüyoruz. So uk bir kı günü, so uk ve ıslak, bütün camlar bu u. '*lerici*' dostum **S.**, iktidarın askerlerden sivillere devredilmesini, ciddi ciddi, '**sivil topluma** geçi sanıyor. Ne diyece imi a ırıyorum. Hadi **Gramsci** henüz Türkçeye çevrilmemi ti, peki ya **Marks**?

'**Siyasi toplum**', milletin devlet olarak yapılanmasıdır, '*merkeziyetçi*' bir aygıt! ktidar ondadır belki ama, hâkimiyetin millete ait olması gerekir; halk '*uhdesindeki*' hâkimiyeti kullanarak, iktidarları de i tirebilir. O ki halkın hâkimiyeti lafta kalıyor, o ülkede '**siyasi toplumun** emrivakisinden; ya da, merkeziyetçi bir bürokrasi diktasından söz edilebilir: totaliter ülkelerdeki durum budur.

'**Sivil toplum**', tam tersine, halkın yönetimini kendi ba ına örgütlemesi; üstelik bazılarının sandı ı gibi, sadece '*Yardımseverler*', '*Mahalli Güzelle tirme Demekleri*', '*Kadın Hakları Platformu*' ve benzerlerini kurup da de il; sonunda üretimi ve dağıtımını, örgütlemeye (özyönetim) kadar götürerek! Anla tık mı?

deal sosyalizm, devletin ('**siyasi toplumun**) eriyip kaybolacağı bir '**sivil toplum**' tasarımıdır. Çok mu a tınız?

Demokrasiler, '**sivil toplum**'un '**siyasi toplum**'a etkili olduğu oranda, '*sahici*'dir; '**siyasi toplum**'un yani devletin el altın

dan ya da açıktan açığı a '**sivil toplum**'u kontrol etti i ülkeler, << cumhuriyet ya da demokrasi de olsa, demokrasi sayılamazlar.

Türkiye'nin ba ındaki dert budur.

Bürokrasi + burjuvazi...

Nerede görölmü ? Her darbeden sonra, kutlamalar, basın-
dan, sendikalardan, meslek kurulu larından geliyor. '**Sivil top-
lum**' örgütleri de il mi bunlar? Millet hâkimiyetine darbe ile mü-
dahaleyi kutlamaları ne demek? En azından kınamaları gerekmez
mi? Üç 'müdaha/e'nin üçünde de, ülkemizde görüntü tersinedir;
neden dersiniz, bence '**sivil toplumumuz**' gerçekten '**sivil**' top-
lum sayılamaz da, ondan!

1946'dan beri, ülkemizde demokrasiye geçi '**siyasi toplum**'
yani merkezi otorite tarafından, sürekli göztaltında tutulmu tur: o
yıllarda bir sendika kurmak, bir gazete çıkarmak, bir dernek örgüt-
lemek, ne anlama gelirdi, bunu ancak ya amı olanlar bilebilir:
1946 sonrasının ilk sosyalist sendikaları, bir gecede kapatılıp yok
edilerek, '*mes'ulleri derdest edilmi*'; yerine, '*uzaktan kumanda-
lı*' i çi dernekleri kurulmu tu; son derecede '*evcil*' kurulu lardı bun-
lar: **TÜRK** onların devamı, dolayısıyla '**siyasi toplum**'un bir
uzantısı idi, askeri müdahaleleri kutlaması yadırganır mı?

Ço ulculuk neyi de i tirdi? '**So uk sava** ', demokratik kitle
örgütlerinin ('**sivil toplum**'un) önünü kesmek imkânını, zaten sa -
lamı tı; a ırı sa /a ırı sol humması, olanca hızıyla sürüyordu; ayrı-
ca mevcut partiler, totaliter dönemden '*müdevver*' o iktidar çekir-
de inin, etki alanından çıkamıyorlardı; ne yapılanmaları demokra-
tikti, ne de iktidar anlayı ları! O çekirdek ki fikrimce gizli bir oli-
gar idir **Türkiye**'de iktidar denkleminin formülünü veriyor: **bü
rokra**si+burjuvazi= iktidar!

'Anadolu kaplanları'___

Tepeba rı'ndaki, **Lala Kıraathanesi**. nce belli, yaldızlı bar

daklarda tav ankanı çay; camlarda, arap rengi gün batımı; bulutlar, ihti amla akıyor: nereye?

Hasan'la (**Tanrıkut**) oturmu , **Paris**'ten getirdi im **Albert Camus**'nün ünlü kitabı '**L'Homme Revolte** nin (**Ba kaldıran nсан**) Fransızcası ile u ra ıyoruz; henüz Türkçesi yok; laf lafi açıyor, neredense devrimlerin '*sınıfsal taban*'na takıldık: tartı ma sırasında, ilk defa **Paris**'te '*anar ist*' dostum **Magda**'dan i itti im **Sovyet htılali** ele tirisini **Hasana** aktarıyorum; tabii, benim ona dayanarak yaptım, **Anadolu htılali** tahlilini de:

" ...**Sovyet htılali, proletarya ihtılali olmak gerekirdi, Rusya**'da geli mi bir proletarya yoktu ki; rejimin ünlü sanayi projeksiyonu, önce oturaca ı tabanı, yani proletaryayı yaratmaya yönelikti! **Anadolu htılali, ulusal demokratik burjuva ihtılali olmak gerekirdi, Türkiye**'de burjuvazi yoktu; ya adı ımız karma ık dram, belki de rejimin '**tabanı**'nı yani burjuvazisini yeti tirmeye çalı ması!..."

O ku aktan ço u komünist gibi **Hasan** da '*pa azade*' idi; ya-nılmıyorsam dedesi, '**Giritli** bir Osmanlı pa asıdır; bu yüzden, onun yeti ti i ortam, **istanbul**'un komprador burjuvazisi ortamı; cevap olarak bana diyor ki:

" ...**Me rutiyet burjuvazisi, ya levanten ya ecnebidir, ister istemez padi ahçı; Kurtulu 'u müteakip yerini Rume-li**'den (**Selanik**) gelen Müslüman, biraz da Musevi '**yerlilere**' bırakmı tı; **Ankara**, bu nüveden milli burjuvazi üretmeye çabılıyor, hem de serada yeti tirir gibi himaye ederek; halbuki çok zor çünkü bunlar hem alafrangadır, hem de çokluk '**mason**'; **Anadolu**'ya, yerini aldıkları ecnebi tüccar gibi bakarlar..."

O bürokrasi ile o burjuvazi, totaliter dönemin iktidar çekirdeğini olu turacaktı; yeni '*ta ralı*' ve '*muhafazakâr*' bir **Anadolu** burjuvazisi meydana çıkıncaya kadar; bildi iniz gibi, bu yeni burjuvazinin bir adı da, '**Anadolu Kaplanları**', iktidarın çekirde inde de i iklik isteyen onlar, yani **Refah Partisinin** '*içerdeki*' destekçileri.

PASTA' MERAKLISI 'KAPLANLAR'...

19 Ekim 1996

Kemal Bilba ar olmasaydı, **zmir**'deki gazetecili im de ol mazdı!

1953 sonbaharı mı? Bir ö le sonu, beni ve **Çan**'ı (**Yücel**) elimizden tutup, **Adnan Döüenci**'ye götürmü tü: '**Demokrat zmir**'de, o, **Naci Sadullah, Halikarnas Balıkçısı** zaten yazıyor, biz de yazaca ız. Yazdık da!

1965'te **Paris**'ten gazeteye döndü ümde, o hâlâ **zmir**'deydi; üstelik **Türkiye ç i Partisi**'nin (**T P**) **zmir** vilayet sorumlusu. Gözlerinin iç i daima gülen, bir,roman ustası, gerçekçi bir hikayeci; sevimli ve akacı. 40 karanlı ında '**Yürüyü**'te yayımladı ı hi kâyeleri, unutmamı tım; iyi de, 60lı yılların **zmir**'inde (güne: **Körfeze** yıkılmı , deli bir imbat denizi altüst ediyor, **Konak s-kelesinin** üstünde martıların mavi demeti) konu tuklarımızı unu tabilir miyim?

O iki soru...

Türk demokrasisi, halksız bir demokrasiydi; halkı, sadece seç men olarak hesaba katan bir demokrasi! **Merkez sa /merkez sol** yönetimleri* propagandaları ne olursa olsun, gerçek manada ne i ç iyle ilgilidiler, ne köylüyle, ne de esnafla; düzen, oldu u gi bi, palazlanan metropol burjuvazisi lehine i liyor; aydınlar (ö rel menler) ve küçük burjuvazi, alafrangalık ve laiklikle; toprak a alan ise, toprak reformunun sürekli ertelenmesiyle avutuluyordu.

kinci Dünya Sava ı yıllarının, karaborsada üretti i '**hacia**

alar'dan, ta rada, tarım kapitalistleri türemi ti; bir kısmı, usul usul, sanayicili e soyunuyordu. Adı ve programı ne olursa olsun, siyasi partiler iktidar denklemini aynen koruyor; düzenin halk lehine yapısal de i tirilmesini engelliyordu. **Kemal Bilba ar**, yüzünde o akacı ifadeyle, derdi ki:

" ...düzen ancak ülkeyi omzunda ta ıyanlar lehine de i tirilirse, gerçek bir ilerleme imkânına kavu ur, demokrasimiz de sahici bir demokrasi olur; aksi halde, o dedi in 'gizli oligar i' sürüp gider. TIP'in savundu u tez de bu tezdır..."

Bence, **TIP**'in sosyalist eylemi, oy kalabalıklarını kucaklayabilmek için, mutlaka yarıda bırakılmı **Kemalist** eylemi tamamlamalı; yani ulusal, yani antiemperyalist bir platforma oturmalıydı; do ru hatırlıyorsam, öyle diyordum:

" ...Müdafaa i Hukuk nedir, bir halk hareketi; TBMM Hükümeti nedir, bir halk hükümeti: hâkimiyetin kayıtsız artsız millete yani halka verilmesini kabul etmi ; oysa ya adı ımız düzen, ba tan ba a art ve kayıt; bunların kaldırılarak iktidarın sahibine Gazi'nin tabiriyle 'hakiki müstahsil olanlar'a, yani i çiye, köylüye vb iade edilmesi; iktidar denkleminin tersyüz edilmesiyle mümkündür, zaten Kemalizm'in ruhu da budur."

O gün bugün, iki soru kafamı kurcalar durur: 1/ Acaba **TIP** ülkemizde en kalabalık halk deste ini toplayan sosyalist hareket olmak erefini bu gerçe i millete anlatabilmesine mi borçludur? 2/ E er **T P** da ıtılmasaydı, bugün **Refah Partisinin** yerinde ve gücünde olmayacak mıydı?

Denklem de i se de...

Refah hareketi, '*tribüne*' yoksullardan yana konu uyor; ilk gösterisi, o yönde oldu; '*adil düzen*' neticede '*eriata*' uydurulmu bir **Üçüncü Dünya** sosyalizmi; o halde **Refah**'ın amacı ima etti i gibi iktidar denklemini tersyüz etmek midir?

Elbette, hayır! Bir kere **Refah** hiçbir zaman antiliberal, anti

kapitalist bir tavır koymamı tır. Çok iyi hatırlıyorum, 70'li yılların da da ası içinde ümmet üstyapısına sahip bu hareketin, gerçekte, yükselen ta ra burjuvasını temsil etti ini yazmı tım. Meraklısı bu lup okuyabilir. (*'Hangi Sa '*, Bilgi Yayınevi, 2. Basım, 1996) **"Muhafazakâr ta ra burjuvazisi güçlendikçe, iktidar denkleminin yükselmesine ayak ba ı oldu unu dü ünmeye koyulmu tu; bu bir gerçek, yine de denklemi tersyüz etmek, ne aklına gelirdi, ne de i ine; onun amacı, denklemler alaf-ranga (onlar 'mason' diyor) metropol burjuvazinin yerine kendilerini koyacak ekilde de i tirmekten ibaretti."**

öyle de diyemez miyiz? **Refah**'ın **'Anadolu Kaplanları'**, daha ziyade ülkenin kayma nını yıllardır yiyen kozmopolit burjuvazinin yerini almak derdindeydiler; adı sanı herkesçe bilinen, malum ve me hur holdingler, bürokrasinin sa ladı ı ayrıcalıkları ve avantajları kaybetmeli, o ayrıcalıklar ve avantajlar, ta rada olu an *'muhafazakâr'* holdinglerin olmalıydı. Bu da ancak **Refah**'ın hükümete katılmasıyla mümkündür, ancak o zaman iktidar denklemleri eklen de i mi gözükecek; **bürokrasi + ta ra burjuvazisi = iktidar olacaktı, ama düzen yapısal olarak mahiyetini ay-nen koruyacaktı.**

Ne nesilmi iz? 1970'lerde ve 1980'lerde, bürokrasi ile burjuvazinin diyalekti ini ya amı tık; hayatımıza *'darbeler'* hükmetmi -ti; 1990'larda ulusal burjuvazinin *'kanatları'* arasındaki çatı mayı ya yyoruz: bazı safdillerin sandı ı gibi **Refah Partisi**, **'pastayı halka adil da ıtmayı' dü ünüyor; onun derdi, 'pastayı metropol burjuvazinin elinden almak.'**

areti çok!

21 Ekim 1996

Meraklısı bilir, çok de il iki ay kadar önce, unları yazmı tım:

"...**Özal**'ın 'büyük transformasyonu', *elbette*, **bürokrasi + burjuvazi = iktidar denklemini de i tirmeyi öngörmü tü;** *çünkü bu iktidar, 'kamu öncülü ünde hızlı sanayile meyi' amaçla-* *yan 'karma ekonomi' düzeni anlamına geliyordu; oysa 'Yeni Dünya Düzeni', yani 'sistem', yani ABD, öteki ülkelerin sa-* *nayi gücü olmasını istemiyor; ekonomiyi, ticaret burjuvazisiyle bir rant ekonomisine dönü türmeyi, hesabına daha uygun bu-* *luyordu..."*

"...bunun *Türk sosyal ve ekonomik hayatındaki tercümesi,* **Demirel dönemi holdingleri ve burjuvazisi ile ANAP'm** **(Özal'ın) çatı ması demektir.** *Öyle de oldu. ktidar, gittikçe ulu-* *sallık iddiasındaki holding burjuvazisi lehine de il, aleyhine* *kararlar alıyordu. (Özal'm devamı olan) Çillerin sık sık altını* *çizmekten ho landı ı 'güç odakları' da, aslında, eski holding* *burjuvazisini ifade eden bir terimdi; çünkü ilginçtir, zamanla* **ANAP, Mes'ut Yılmaz'm** *yönetiminde kurulu amacının tersi-* *ne, eski holding burjuvazisi ile özde le irken; daha önce bu ko-* *numda olan DYP, ticaret burjuvazisinin ve rant ekonomisinin* *temsilcisi ve savunucusu hâline gelmi ti. Hâlâ da öyledir..."*

"...piyasaya nasıl yansyordu bu? *Tekel konumuna girmi* *olan eski holding burjuvazisi TÜS AD tarafından temsil edil-* *mekteydi; TÜS AD'm 'malı götürmesinden' tedirgin ve rahatsız* *olan TOBB ise, ticaret oda ve borsalarının çıkarlarını koruma-* *ya çalı tyordu. Meseleyi böyle koydunuz mu, ikinci Örgütün* *'ba ı' olan Yalım Erez'in ba ndan beri neden dolayı Çiller ile*

beraber oldu unu açıklamak kolayla ır; tabii Refah Partisi ile neden dolayı iktidar ortaklı na girdi ini de! Çünkü TOBB ile Refah'm arkasındaki sermaye, yani MUS AD, TÜS AD'a /çar ı cephe birli i içinde görünüyorlar..." (Meydan, 17 A ustos 1996)

'Kaplanlar' ne diyor?

Kanlıca ila, ya mur karanlı ı. Ne buluta ne sise benzer kalın bir duman **Bo az**'ın üstüne çökmü . A ır tankerler, heyula gibi ansızın belirip, bu dumanın derinliklerinde sessizce kayboluyorlar. Sonbahar ne kadar erken geldi. nsan istemese de, **Yahya Kemal**'in mısralarını mırıldanıyor:

**"Günler kısaldı, Kanlıca'nın ihtiyaçları
bir bir hatırlamakta geçen sonbaharları..."**

İki ay önce yazdıklarımı, uçu an su tozlan arasında, gözden geçiriyorum; etrafta, donuk bir güümü alacası hüküm sürüyor. Yanılmı olabilir miyim? Hayır! **MÜS AD** Ba kanı **Erol Yarar**, yaz sonundan beri her söyledi iyle bu *'tespit'*i do rulamaktadır; hem yalnız o da de il, *'Anadolu kaplanları'* da, o fikirde görünüyorlar. Önce **Erol Yarar**'ın sözlerini hatırlayalım:

"...TÜS AD liberal de ildir. TÜS AD üyelerinin ço u korumacıdır, tekelcidir; küçük bir kısmı tekelcili e kar ıdır; ço u, 'aman gümrük duvarları tutulsun, devlete i yapayım, büyük rantlar sa layayım' endi esini ta ıyor, çünkü geçmi te paralarını böyle kazandılar..."

"...TÜS AD'daki büyük sanayi grupları hâlâ devletten korumacılık istiyor. Büyük sanayi korunmaz ki! Demek ki bunlar pısrık yeti mi ler, ahsiyetlerini bulamamı lar, kolay para kazanmak derdindeler..." (Milliyet, 3 A ustos 1996)

Sıra geldi *'Anadolu kap I ani ar t'nal* 1986'da 20 ki iyle yola çıkıp, imdi on altı bin orta a sahip ttifak Holdingin *'beyni'* **Seyit Mehmet Bu a, Erol Yarar**'ın dediklerini do ruluyor, çünkü bakın ne demi :

"... Çiller hanımefendinin Türkiye gerçekleri ile ilgili te hislerinin birço una katılıyorum; mesela TUS AD'a cephe açmasını do ru buluyorum. Çiller hanımefendi ile birçok noktada gizli mü terekli imiz var. Türkiye'de dinamizm isteyenlerle statükoyu korumak isteyenler arasında çatı ma var. TÜS AD statükoyu korumak istiyor. (...) TÜ SIAD'ın iç pazardan elini çekerek dı pazara açılmasını ve iç pazarı Anadolu yatırımcılarına bırakmasını istiyoruz. (...) Kızgınlı ımız gelir da ılım dengesini bozmalarından kaynaklanıyor. Bizim üstümüzden çekilmelerini istiyoruz: teknoloji, devlet imkânı, iç pazar a ı bunlarda; bunlarla rekabet edebilmek için özel te vi e ihtiyaç var..." (Yeni Yüzyıl, 25 A ustos 1996)

Ya amakta oldu umuz siyasi mücadelenin ekonomik diyalekti i, daha açık ve net olarak, acaba nasıl açıklanabilir?

Tencere dibin kara...

Muhalefet aklını ba ma toplayacak mı? Çok önemli sandı ı cami, seyahat ve kadro tayini patırtısı, kolaylıkla aleyhine çevrilebilir: anlamlı anlamsız seyahatler, bakanlık ve **K T**'leri *'kadrolarım-la'* tıkabasa doldurmak; e itim ve ö retimi *'imam hatip eksenine kaydırmak'*, kimin zimmetindedir? Geçmi merkez sa /merkez sol iktidarların de il mi? Tencere dibin kara, seninki benden kara!

Kemalist ve sosyalistlere dü en görev, **Refah** a ırlıklı koalisyonun dı ve iç çıkar ili kilerini enine boyuna ara tırıp incelemek; bunlardan kalabalık halk yı ınlarının yararına bir siyaset platformu, ekonomik anlamı ve altyapısı olan bir muhalefet cephesi olu turabilmektir.

23 Ekim 1996

Cumhuriyetin '*erken*' döneminde, toplum henüz 'Osmanlıdır; inkılap ehirden ta raya intikal edemez.

1936'da, **İlgin**'da (**Konya**) sokakta rastladım çar aflı kadın durur, peçeli yüzünü ben geçinceye kadar duvara dönerdi; henüz on bir yaındaydım ama, erkektim ya! 1957'de, **Erzincan**'da askerim; ehirde de ilse bile, kırsala çıkıldı mı, kadınlar yine örtülü; o kadar canım sıkılmı tı ki bundan, öyle ba layan bir iir yazmı -
im:

**"neden kızkarde lerim
niçin saklanıyorsunuz
niçin peçelerin pe temalların arkasına gizliyorsunuz
nur yüzünüzü
sık ve sert sıhhatli siyah saçlarınızı
cömert a zınızı
neden kızkarde lerim
hep böyle bir eyden korkmu gibi huzursuz
hep böyle bir eye kızmı gibi öfkeli
acı ve alaca gözleriniz
daima gölgeli..."** ("Ben *Sana Mecburum*', s. 64)

Dahası var; imdiki '**ham sofuların**' iddia etti i gibi, o dö
Itemde, dine diyanete bir saygısızlık yoktu. **Bahçe**'de (**Adana**)
Kaymakamın ki babamdı Müftü Efendiyi hürmetle kar ılayıp eli
ni öptü ünü gözlerimle gördüm: (1942) Ninem, namazında oru
nluda bir kadındı, ölünceye kadar da öyle kaldı. Annem tecvit
(i/ere **Kur'an ı azim ü an** okurdu. Bunların hepsi mütedeyyin,
l...ie ba lı insanlar. Hepsiyile yakın ve sıcak ili kiler içinde ol

dum; hiçbirisi son dönem slamcılarının yaptı ı gibi slamiyetten, Tanrı'dan, peygamberden, yukarıdan bir tavırla, kar ısındakini suçlar gibi söz etmedi. Hepsi inançlarını '*bireyselle tirmi ti*', ibadetlerini içlerinden yapıyor, dualarını "... **küffarı mahv ü peri an eden Mehmetçik'ten, onun kumandanı halaskar Gazi Mustafa Kemal Pa a'dan ve Türkiye Cumhuriyeti'nden**" esirgemiyordu. Ne bilge ki ilermi onlar. Yeni Müslümanlar '**so uk sava**' Müslümanı, dindarlı ı dı a dönük, müte hakkim, hatta mütecaviz, inancını '*toplumsalla tırmak*' iddiasında, inancını ya ayan bir '*ermi ten*' çok, kavgacı bir militan hüviyetinde görünüyor; kılı ı, kıyafeti, aksesuarı vs ile ov yapmaya meraklı; 'tesettürün, 70'li yılların '*parkasından*', pek farkı kalmamı !.. Peki ne oldu da Cumhuriyet, Osmanlı Müslümanından çok daha katı, çok daha acımasız, bu '**so uk sava**' Müslümanını, kendi içinde üretebildi? Nerede ve hangi yanlı yapıldı?

'Feda yı nefis' esastır...

Cumhuriyetin '*erken*' döneminde toplum henüz '*Osmanlı*'dır ama inkılap aydınları ne **Tanzimat** '*münevveridir*', ne de **Me ru tiyet** '*münevveri*'; onlarda berrak bir yurt ve millet bilinci olu mu tur, bu sa lam bir tarih bilincine dayanır: '*feda yı nefis*' esastır, ola andır: **Avrupa**'da e itim görmü nicesi, oranın tekliflerini elinin tersiyle reddedip, **Anadolu** kıracında yoksulluk ve yoksunlukla sava ıp, '*istikbalin*' **Türkiye**'sini kurmaya çalı ırlar: Hür, ba ımsız ve laik bir ülkenin evlatlarını, o istikbale layık bir ekilde yeti tirme gayret ve tela ı içindedirler; onları soluk foto raflardaki biçimsiz fötr apkalarından, e ri kravatlarından, pul bıyıklarından; fakat bilhassa '*âte in*' bakı larından hatırlarsınız.

imdi cumhuriyet aydını, '**so uk sava**' aydınıdır; aydınlı ı dı a dönük, mütehakkim, hatta mütecaviz; hayatı ve ba arıyı '*ki i le tirmeyi*' marifet bellemi ; ne yurt bilincine sahip, ne millet; varsa yoksa '**ego**'su, öhret, servet ve ehvet hırsı. Gösteri e dü künü ü, görgüsüzlü e varıyor; görgüsüzlü ü, ecnebileri taklitle olu mu , halkını ve ülkesini açıkça küçümsüyor; Osmanlı'da ancak

'komprador' ve gayri Müslim azınlıkların yapfı ı gibi o da parasını ecnebi dövizine çevirip ecnebi bankalarda saklıyor; ço u çift pasaport ta ıyor. Peki nasıl oldu da Cumhuriyet, o bilinçli inkılap aydınlarının yerine, kendi içinde böyle görgüsüz ve açgözlü bir '**so-uk sava** ' aydını üretebildi? Nerede ve hangi yanlı yapıldı?

Vahim soru, vahim cevap...

Bu iki sorunun cevabını verebilmek, '**so uk sava** ' aydınlarının üremeye ba ladı ı tarihi saptamakla mümkündür; o tarih, elbette '**so uk sava** 'ın ba ladı ı, ya da **Türkiye**'nin o sava a katıldı ı tarih! '**So uk sava** ', hepimiz biliyoruz, **ikinci Dünya Sava** ı'nın sonunda ba lamı tır; **Türkiye**, bu sürece hemen hemen aynı tarihte girmi tir: Amerikan yardımının **Türkiye** ve **Yunanistan**'a da yaygınla tırılması; **Kore Sava** ı ve **Türkiye**'nin NATO'ya kabulü ile! Kısacası, **Türkiye**'de '**so uk sava** ' ürünü '*slamcı*' ve '*liberal*' aydın türü, o tarihe kadar tarafsız ve ba ımsız olmaya çalı an **Türkiye**'nin, '**sistem**'e dahil olmasıyla ortaya çıkıyor.

Türkiye'nin '**sistem**'e dahil olması, **Türkiye Cumhuriyeti**'nin hayatında hangi mekanizmayı oynatıyor da, böyle bir aydın türünün üreyebilmesi mümkün oluyor? **Bu vahim sorunun çok de il, tek ve aynı derece vahim bir cevabı vardır; Türkiye Cumhuriyeti'nin ö retim ve e itim için kendisine seçti i ba ımsız, laik ve demokratik ö retim ve e itim mekanizmasının oynatılmasıyla! Bu da 1924 tarihli Tevhid i Tedrisat Kanunu'nun 'delinmesi' anlamına gelen uygulamaların, merkez sa /merkez sol iktidarlar ve koalisyonlar tarafından, benimsenip yaygınla tırılmasıyla olmu tur.**

Farkında mısınız, de ildikçe sorun, daha ilginç bir hal alıyor. sterseniz, artık ayrıntılarına girebiliriz.

25 Ekim 1996

Tuhaftır, ama öyledir: Hangi ö renciye '**Misâk ı Milli**'yi sor-
san **Anadolu** dikdörtgenindeki **Türkiye Cumhuriyeti**'nin, o
ate , kan ve barut yıllarından kesinle tirilmi , '*toprak bütünlü ü-
nü*' anlar.

Oysa **Gazi Mustafa Kemal**'in inkılap idrakinde, üç '**Mi
sâk ı Milli**' birbirini tamamlıyor; böylece, ciddi bir '*ulusla ma*' sü-
recini ba latıyor: lk '**Misâk ı Milli**' Anadolu'nun toprak bütünlü-
ü, '*Osmanlı mülkünün*' nihayet, üzerinde ya ayanlara bir 'yurt'
ya da '*vatan*' olmasındır; ama bu yetmez.

O yurttta ya ayan halkın '*millete*' dönü mesi, vazgeçilmez bir
arttır; bu artın gerçekte ebilmesi ise di er iki ve nedense es ge-
çilen '**Misâk ı Millîye** ba lıdır: lki '**Sa'y (Emek) Misâk ı Mil-
lisi**', ikincisi '**Maarif Misâk ı Millisi**'!

Mustafa Kemal, ilkinden **zmir ktisat Kongresi**'nde adlı
adınca söz etmi tir; ikincisi, **Tevhid i Tedrisat Kanunu** ile ger-
çekle iyor.

Sa'y Misâk ı Millisi...

1980 sonbaharı, gergin sonbahar. **Ankara**. '*Hangi Ata-
türk'e* bir önsöz yazıyorum; kalemimin ucuna, u satırlar, adeta
kendili inden geliyor:

*"...antiemperyalizmin 1920'ler a amasında, Mustafa Ke-
mal, 'Mazlum Milletlerde sınıfsal çeli kinin ikinci plana itilebi-
lece i kanısında, Sultan Galiyef'/e beraberdir; nasıl ki Türki*

ye'deki sınıfsal durumun irdelenmesinde Dr. efik Hüsnü l/e beraberse! 1920'ler Türkiye'sinde gayrı Müslim ve komprador burjuvazi tasfiye edilir; Rum, Ermeni, tüccar ve a alarının Anadolu'da bıraktı ı mal mülk ahaliye payla tırlırsa, (ki öyle olmu tur) sınıfsal bir kar ılıktan söz edilebilir mi, üpheli..."

"...Mustafa Kemal, Balıkesir'deki bir söylevinde, siyasal partilerin, gerçekte sınıfsal çıkarları temsilen kurulduklarını belirtmi, Anadolu'da, bu ba lamda çıkarları çatı an toplumsal sınıfların tam anlamıyla olmadıklarını, bu yüzden de hepsinin 'halk' kavramının kapsamı içinde dü ünülebilece ini var saymı tr. Ba ka deyi le emperyalizme kar ı 'Ulusal Kurtulu Cephesi'y/e kazanılan siyasal ba ımsızlık sava ından sonra, Ulusal Emek (Sa'y) Cephesi (Sa'y Misâk ı Millisi) ile ekonomik ba ımsızlık sava ına yönelmek istemi tir..." (*Hangi Atatürk*, 3. Basım, s. 21, Bilgi Yayınevi, 1996)

Yanılmıyorsam, bu 'program'm adını, **Gazi**, zmir ktisat Kongresinde koymu tu: **"...programdan söz edildi i zaman adeta denilebilir ki bütün halk için bir 'Sa'y Misâk ı Millisi'dir; ve böyle bir 'Sa'y Misâk ı Millisi' etrafında toplanmaktan hasıl olacak siyasi ekil ise alelade bir parti nite-li inde dü ünülmemek lazım gelir."** (ubat, 1923)

Son cümle, hiç ku kusuz, **CHP**'yi 'alelade', hatta 'enayi' bir parti haline dü ürenler için, yaman bir 'ırça'dır.

Maarif Misâk ı Millisi...

Tam ba ımsız, laik ve demokratik cumhuriyetin kültür politikasında, aynı '*ulusal cephe*' **Tevhid i Tedrisat (Ö retimde Birlik) Kanunu** ile olu turuluyor.

Neden ö retimde birlik? **Tanzimat** sonrası **Osmanlı**'sı, ciddi, üstelik birbirine kar ıt, bir kültür '**ikili i**' ya ıyor: Bir yanda mahalle mektepleri, tekke, medrese ve zaviyeler, harıl harıl, '**üm-met aydını**' yeti tiriyorlar; bir yanda, ecnebi dille ö retim yapan çe itli Hıristiyan tarikatlarının '*misyoner*' okulları, harıl harıl, '*komprador*' aydın üretiyorlar. Bunların ilki, **Osmanlı**'yı gelece i

ne de il, geçmi ine çekmek meraklısıdır; ikincisi ise geçmi i '*külli-yen*' reddedip, **Batılı** '*metropol*' ölkelere benzemeyi marifet sanıyor. **Osmanlı**'nın son iki yüzyılı, **Tanzimat** ve **Me rutiyet**, a da ve ulusal költür sentezini ba aramamı bu iki aydın türünün a tı masıyla geçmi ; neticede **Devlet i Aliyye** batmı tır. '**Sistem**' bu çatı mayı hem tahrik ediyor, hem de hınzırca kullanıyordu.

Tevhid i Tedrisat Kanunu bu zararlı 'iki/i i' tasfiye edecekti; ulusal, demokratik ve laik cumhuriyetin, bu vasıfları ta ıyan a da aydınlarını yeti tirmek için tasarlanmı tı: medrese, tekke ve zaviyeler kapatılıyor; bunların yerine '*münhasıran*' din adamı yeti tirecek imam hatip '*meslek*' okullarının kurulmasını öngörüyordu; onun dı nda, cumhuriyetin '*költür kaleleri*' liseler, a da Türk toplumunun aydın fidelikleri olarak e itim tarihimizdeki e-refli yerini alıyordu.

Türkiye, '**sistem**'e alındıktan sonra (1950 sonrası) **merkez sa / merkez sol** yönetimleri, meslek okulu seviyesindeki imam hatip okullarını '*lisele tirmekle*' cumhuriyet ö retiminin 'bir/i ini' bozmu , yeniden formasyonu '*eriat*' olan '*ümmet aydınları*' üretmeye ba lamı tır; bu yetmezmi gibi, **Osmanlı**'yı batıran költür '**ikili ini**' (kar itlı mı) özellikle istermi esine, devlet liselerinde ecnebi dille ö retime geçerek, o liseleri bir zamanların '*misyoner*' okullarına evirmi ; eskiden oldu u gibi, ölkesine ve költürüne '**yabancıla mı** ' kozmopolit aydınlar sürü sepet ortalı a salıverilmi tir.

Epeyce bir zamandır bu iki ulusal ve a da olmayan aydın tipi, eskiden oldu u gibi birbiriyle dala yor; daha da acısı, aralarındaki hırgürü '*siyaset yapmak*' sanıyor; iki taraf da birbirinden ikâyetçi, halbuki asıl cevabı aranması gereken soru u: **cumhuriyet aydınlarının yerini, tekrar Osmanlı'nın batı dönemi aydınları alıyorsa, bunun vebali kimin boynundadır?**

Neden hiç kimse **Tevhid i Tedrisat Kanunu**'nu '*delerek*', '**Maarif Misâk ı Millisi**'ni devreden çıkaran sorumluları aramıyor?

Aramaya kalkı ırlarsa, yoksa kendilerini mi bulurlar?

28 Ekim 1996

Müdafaa i Hukuk'un inkılapçı heyecanı, **Jacobin** cumhuriyetçilik rüzgârlarının, olanca hızıyla esti i, 1920'li yıllar. **z-mir**'deki **ktisat Kongresi**'nin sona eri inden yani **Sâ'y Mi sâk ı Millisi**'nden sadece dört gün sonra, Maarif Vekili **smail Safa Bey**, bilahere **'Misâk ı Maarif** diye vasıflandırılacak bir tamim (genelge) yayımlıyor.

Bu tamime göre, *'cumhuriyet maarifi, tedrisatta u maksatları güdecektir'*:

"1/ Ulusal duygular güçlendirilmeli, de i ik görüşlere ancak ulusal varlı a zarar vermemeleri ko uluyla saygılı davranılmalı. 2/ Yeni ku aklar, çalı ma ve üretici olma dü ünceleriyle yeti tirilmeli. Ülkenin kalkınması ancak böyle sa lanabilir. 3/ Uygar dünyada, uygar ve insancıl (hümanist) ülküler ta ımak gereklidir..."

smail Safa Bey, tamiminde iki de müthi söz etmi tir ki, birisi aynen udur: **"...Gelene i uzak geçmi te de il, yarının geli melerinde aramalıdır"**; ikincisiyse **Condorcet**'den bir alıntı: **"...bana hakkımı verin! Fakat ondan nasıl yararlanacağımı bilmiyorum. Ben halkım!"** (*Türk Devrim Tarihi*, 3. Kitap, 1. Bölüm, s. 67, **erfettin Turan**, Bilgi Yayınevi, 1995)

' ki türlü insan'...

Gazi Mustafa Kemal, **Meclis**'i açılı konu masında, hassas idiktanın üstüne dikkatle basmı tır:

"...milletin ârâ yı umûmiyesinde tespit olunan, terbiye ve tedrisâtın tevhid i umdesinin, bilâ ifate i an tatbiki lüzumunu mü ahade ediyoruz." (1 Mart 1924)

Ertesi gün **Halk Fırkası** Grubunda, aralarında u imzaların da bulundu u 57 mebus, ünlü **tevhid i Tedrisât (Ö retimin Birli i) Kanunu** layihasını vereceklerdir: **Vâsif Çınar, Celâl Nuri, Cevat Abbas, Kılıç Ali, Ru en E ref, Yahya Galip, Refik Koraltan, Yûnus Nâdi, ükrü Kaya, A ao lu Ahmet, Recep Peker ve Hacim Muhittin Beyler!**

Kanunun gerekçesinde, bugün bile hepimizin, en çok da '*siyaset esnafı*' hin, ibretle okuması gereken u satırlar da yer almı tır:

"...1839 **Gülhâne Hatt ı Hümâyûnu**'ndan sonra ba layan **Tanzimat döneminde, sona eren Osmanlı saltanatı, ö retimin birle tirilmesine ba lamak istemi se de bunda muvaffak olamamı ve aksine bu hususta bir 'ikilik' bile meydana gelmi tir. Bu 'ikilik' e itim ve ö retim birli i bakımından birçok zararlı sonuçlar do urdu. Bir milletin fertleri bir e itim görebilir, iki türlü e itim bir memlekette iki türlü insan yeti tirir, bu ise duygu ve dü ünçe birli ine ve dayanı ma amaçlarına tamamiyle aykırıdır..." (Aynı eser, s. 69)**

TBMM'nin 3 Mart 1340 (1934)'da kabul etti i Tevhid i Tedrisât Kanunu, böylece ülkenin ö retim ve e itimini bütünüyle **Cumhuriyet Maarifi**'ne emanet ediyordu. 4. Maddesi, **ilahi-yat fakültesi** ve **imamlık hatiplik** konusunu, çok açık bir ekilde çözmü tü. Madde aynen öyledir:

"...**Maarif Vekâleti, yüksek diniyât mütehasısları yeti tirmek üzere Darülfünûn'da bir ilahiyat fakültesi tesis ve imamet ve hitabet gibi hidemât ı diniye ifâsı vazifesiyle mükellef memurların yeti mesi için de ayrı mektepler ku at edecektir...**"

Halen yürürlükte olması gereken bu kanunun, bu maddesi ortada dururken **imam hatip** okullarının '*lisele tirilmesine*', kimlerin, nasıl ve neden karar verdi i ara tırılmamak mıdır?

Amaçları neydi? Yoksa, '*gerekçede*' altı çizilen '**ikili i**' yeni-den hortlatmak mı?

'Kültür kaleleri'ni tahrip...

Meraklısı bilmez mi? **Lausanne Konferansı**'ndaki en çetin müzakereler, **Osmanlı** toprağına yayılmış *'misyoner'* kurumları konusunda olmuştur. Adı *'hayır kurumu'* diye geçen *'din, ö retim, salk ve yardım kurulları'*, gerçekte, **'kültür ikili ini'** hem yaratan hem de keskinleştiren *'odaklar'*dı.

Emperyalist **sistemin**, hemen bütün yeryüzünde uyguladığı kültür emperyalizmi, halkından kopuk, **'sistem'**e kafasından *'baumli'* bir aydın türü oluşturmakta; bunlardan geleceğin *'dönekleri'* ve *'birlikçileri'* çıkmaktaydı. **Mütareke** yıllarında, bunun türlü türlü örneklerini görmüş olan **Cumhuriyet Yönetimi**, **Lausanne**'de, *'ecnebi'* diliyle ö retim yapan bu okulların çoğunluğu kapatma imkânını sağlamış, kalan birkaçının faaliyetini de denetim altına almıştı.

Tevhid i Tedrisât Kanunu, *'yükselen yeni neslin'* gerçekten inkılapçı, laik ve demokrat, kısacası ulusal ve çağdaş bir aydın nesli olabilmesi için, *'mevzuat zeminini'* böylece hazırlamış oluyordu. **O halde ikinci Dünya Savaşı sonrasında, cumhuriyetin 'kültür kaleleri' liseleri 'misyoner okulları' gibi ecnebi bir dille ö retime geçirerek, ipi kendi elleriyle bozma geçirenlere ne diyece iz?** Bu yetmezmi gibi, üstelik aynı hastalığı, yüksek ö retim kurumlarımıza da bulaştıranlara?

Amaçları neydi? Yoksa *'gerekçede'* altı çizilen o melun **'ikili-i'** yeniden hortlatılmı mı?

Bu dava, *'Yüce Divanlık'* bir davadır.

30 Ekim 1996

Ecnebinin siyasi ya da ekonomik '*tasallutuna*' kar ı, halkı kim uyarır? Aydınlar! Bu yüzden, '**sistem**' ba ından beri, aydınları '*evcille tirmeyi*' esas almı ; bunun için de, kültürel '*yabancıla tırmayı*' kullanmı tır. '*Misyoner*' okulları, bu yaygın '*yabancıla tırmanın*' köprüba larmı olu turuyor. **Osmanlı**'nın son yüzyılı, bu konuda, çarpıcı bir örnektir; bir göz atmak istemez miydiniz?

"... ngiliz okullarının sayısı 30 civarındadır, bunlarda 131 ngiliz ö retmen ders veriyor, 31 'bible ivoman' da e itime yardımcı oluyordu. Ö renci sayısı, sava öncesi tahmine göre, 2.996'dır..."

"...19. yüzyılda ve 20. yüzyılın ilk çeyre inde, Türkiye'deki kültürel hareketler içersinde, Fransız etkisi 'dominant' (egemen) nitelikte idi; yakla ık olarak 60 okulda 9.000'e yakın ö renci okuyordu..."

"...Almanlar etki yönünden zayıf görünmektedir, on on be dolayında Alman okulunda 1.500 civarında ö renci bulunuyor..."

"...bu dönemde Amerika'nın Osmanlı mparatorlu u ile ilgisi kültürelde, fakat gelecekteki ekonomik çıkarların temelini de atacak nitelikte idi; yakla ık olarak ço u Do u Anadolu'da olmak üzere 435 Amerikan okulunda 20.000 dolayında ö renci okuyordu..." {*'Osmanlıların Yarı Sömürge Olu u'*, Tevfik Çavdar, s. 85/105, Ant. Yay., 1970)

Bunca okul '*misyoner*' okulu oldu una göre, elbette ilk amacı Hıristiyanlı ı yaymak ama, acaba i orada kalıyor mu?

Gizlememi ler ki..

American Board of Mission adına, 1895te bir açıklama yapmış olan Mr. H. O. Dwight 'kalmadı mı' açıklıyor. Demek ki:

"...ticari ileri kiler yönünden 'misyonlar' bu bölgede (Türkiye'de) elverişli bir ortam yaratmışlardır. Bu ortam misyonların iki yönlü çalışmaları sayesinde gerçekleşmiştir. (Dikkat!) 1/ Geni eğitim düzeni, 2/ Geni bir basın ve yayın örgütü..."

"...biz bu bölge halkını yalnız bizim sattıklarımızı almaları için de il, gelecekte kurulacak tesisleri geliştirmeye atabilecek bir düzeye gelmeleri için de çalışıyoruz. Bu yoldan Amerikan yatırımlarına yeni alanlar açmak umduğumdayım. Örgütün devamlı olarak yaygınlaşması için yapılan harcamalar yıllık altı milyon dolar civarındadır. Amerikalılar Asya Türkiye'sinde daha ilmden kârlılığa geçen bir girişimci kurmuşlardır. Bu durum bütün bölge halkının bir gün bizim mü terimiz olacağına dair umudumuzu, gerçekleştirmektedir..." *ÇBat'ın Deli Gömle i*, s. 110 ve sonrası, 2. Basım, Bilgi Yayınevi, 1996)

E. Mead Earle adındaki bir Amerikalı yazar ise, 'American Missions in the Near East' adlı eserinde, bu saptamayı doğruluyor:

"...misyonların temel ileri ticarete uygun bir ortam hazırlamaktır. nsanda yarattıkları ruhsal heyecan ve benzeri duygular, yerli ırkın Batı uygarlığına erişim duyması Nonucunu vermektedir. Dünya ve Batı uygarlığını yakından tanımaları, o bölgelerdeki halklar gibi yaygınlaşma ama iste ilini artırmakta, bunun da doğal sonucu olarak ticari faaliyetleri artmaktadır..."

Sizce, bundan çıkarılabilecek sonuç, ne olabilir?

Varılan sonuç...

önce u: Lausanne Anlaşması ile emperyalist kültür 'kirliliği'

liginden' arındırılmı **Anadolu** (eski '*Asya Türkiye'si*), devlet liselerinde, '*ecnebi*' bir dille ö retimi benimseyip yaygınla tırarak, eski '*misyon*' okullarının '*i levini*' aynen bir sömürge yönetimi gibi—üstlenmi ; '*bölge halkının*' onların mü terisi olaca ina dair umutlarını gerçekte tirmi , '*yarattıkları ruhsal heyecan ve benzeri duygularla*' '*ö rencilerin*' **Batı** '*uygarlı ma e ilim duymaları*' sonucunu sa lamı tır. Bu da, yeni yeti en Türk gençlerinde, '*...o bölgelerdeki yani Batı'da/ci halklar gibi ya ama iste ini artırmı ve bunun do al sonucu olarak ticari faaliyetler arttı tır.*'

ABD Ticaret Bakanlığı, iki yıllık kapsamlı bir ara tırmadan sonra '*hızla geli en on stratejik pazar*' saptamı tır ki, bunlardan birisi de **Türkiye**'dir. Anla ilan geçen yüzyılın sonunda onların ba lattı ı, bu yüzyılın ortasından itibaren bizimkilerin yürüttü ü '*yabancıla turma faaliyeti*' ciddi sonuçlarını vermeye ba lamı tır, çünkü hazırlanan bu raporda:

"...a/ hızlı büyüyen bir nüfus, 61 milyonluk bir pazar, b/ çok zengin bir üst sınıf ve geli mekte olan bir orta sınıf, c/ bulundu u bölgedeki stratejik konumu, d/ büyüme potansiyeline sahip olması yönünden, Amerika'nın, gerek zengin üst ve geli mekte olan orta sınıfa dönük olarak tüketim malı ithalatını artırabilece i, gerekse büyüyen bir ülkenin ihtiyaç duyabilece i altyapı projelerinde rol alabilece i belirtiliyor..." (Milliyet, 16 A ustos 1995)

Lokanta, meyhane, ma aza adlarından dergi, gazete hatta TV programı adlarına kadar bula an yo un dil '*kirlenmesinden*' söz etmek istemiyorum, o ayrı ve bir o kadar acıklı bir bahis!

Siz, hâlâ ecnebi dille ö retimi savunarak, **stiklal Harbi** ehitlerinin kemiklerini sızlatın!

kasım '96

nerede

yanlı

yaptık?

TÜRKÇÜLÜK' NE, 'İRKÇİLİK' NE?.

1 Kasım 1996

Sosyalist sol, '**Türk Oca** ı'na iyi bakmazdı: '*ırkçı/turana* yunası'deniliyordu: nasıl **Ziya Gökalp**, 'ır/ççı/turancı *sosyolog*' diye küçümsenmi se! Peki 'ırkçı' de iller miydi, '*turancüik hayalleri*' kurmadılar mı?

Yanılmıyorsam, Nazili in çekim alanına dü ünçeye kadar, ırkçıdan çok Türkçü'ydüler; **Turan imparatorlu u** hayali, do rudan do ruya **Devlet i Aliyye**'nin bir imparatorluk olmasından geliyordu: **Batı**'da kaybedilen topraklar, **Do u**'da kazanılacaktı. Gerçekte **Pan/Turanizm** de, **Pan/İslamizm** de, son **Osmanlı 'mü** neuerânı'nın, bir türlü vazgeçemedi i imparatorluk, '**cihangirâne bir devlet olmak**' rüyalarının sanata ve politikaya yansımasıdır.

Gazi Mustafa Kemal bunu. pek güzel anlamı , cumhuriyeti demokratik ve laik fakat en önemlisi ulusal ve üniter bir devlet olarak tasarlamı tır: **Nutuk**'da okumu sunuzdur, **Pan/İslamizm**'i ve **Pan/Turanizm**'i, birer apandisitmi gibi kesip atar.

Öyledir de, zaman zaman, acaba neden o ilk '**Türk Ocakla rı**'nı biraz erken mahkûm etti imizi dü ünürüm?

Asıl 'amaç' neydi?..

Ziya Gökalp ve **Hamdullah Suphi**, onları 1913te kuruyor. Anlamli tarih, Balkan Hezimetinin hemen sonrası! Gerilerden bir yerden **Pan/Turanizm** etkili olsa da, (aynı '*hayal*' **Sultan galiyef**'i de etkilemi ti) asıl amaç, imparatorlu u olu turan Sırp, I İrvat, Rum, Bulgar vb emperyalist destekli etnik grupların '*milli*

yetçilik' iddialarına karşı, artık muhtevasını kaybetmi *'Osmanlılık'* kavramıyla değil, **Devlet i Aliyye**'nin *'unsuru aslisi'* Türklük kavramıyla dikilmi olmalarıdır. Harıl harıl, kendini Müslüman diye tanımlayan ahalide, Türklük bilincini uyandırmaya çabalıyorlardı. **Kurtulu Sava** ı'ndan sonra, **Ziya Gökalp**'ın **Gazi**'ye iltihakı, **Pan/Turanizm** hayalinden vazgeçmesi neyi belirtir? **'Türk Ocakları'**nın, ırkçı/turancı olmaktan çok söylem öyle görünse de Türk'ün ulusallığını ve bağımsızlığını savunduklarını değil mi? Hem de kimlere karşı? **'Sistem**'in güçlü yayılcı devletlerine! Peki bunda hiç mi antiemperyalist bir eda yoktur?

'Türk Ocakları'nın yayın organı **'Türk Yurdu'**nda, 19. yüzyıl sonlarında en karanlık dönemini yaayan Türklük dünyasının bütün önemli düünürleri yazmışlardır. **Sultan Galiyef** i ve **Nur Molla Vahidofu** incelerken hayretle görmü tüm ki, Volga Tatarlarının **Lenin** ve **Trotsky**'e kabul ettirdikleri ilk birlik anlamasında, **SSCB**'ne katılacak Türk Cumhuriyeti, **Kazan**, **Kırım** ve **Buhara** Hanlıklarını içeren büyük bir **Turan Sosyalist Cumhuriyeti** olacaktı. Sonraları **Stalin**'i **Galiyef**'e düman eden de budur. Daha da a ırdı mı nedir? **Galiyef**'in **Türkiye Komünist Fırkası**'nı örgütlemekle görevlendirdi i **Mustafa Suphi**'nin de, Fırkanın Umumi Kâtibi **Ethem Nejat**'ın da, daha sonra benzer görevleri üstleneceklerden **evket Süreyya**'nın da kimbilir daha nicelerinin de birer **Türk Oca** ı aydını olması mı?

Buradan bakınca *'Türkçülük'* davası, yüzyılın başında bir Nazi ırkçılığını olmaktan çok, **Batılı** emperyalist **'sistem'**e karşı antiemperyalist bir *'Mazlum Millet Hareketi'* olarak görünmüyor mu? Hadi 40 karanlığının duman edilmiş sosyalist solu, o perianlık içinde, böyle bir tefrik yapamıyordu; 1931'de kapatılmışı da olsa, **Türk Oca** ı *'aydınlarının'* *'mahiyetlerinin'* ne olduğunu bilmeleeri, **'Her ırkın üstünde Türk ırkı'** gibi Nazi sloganlarına kapıl mamaları gerekmez miydi? 40 karanlığınan geçtim, hanidir **Ülkü Ocakları** diye süren *'hareket'*, günümüzde bile, anlamını kaybetmemi **'so uk sava** ' temalarını tekrarlayıp duruyor; daha kötüsü, slamcı bir *'sath ı maille'* kaymı gibidir; onun yerine acaba *'Türkçülük Hareketi'nin'* yüzyılın başında, **TKF**'nin kuruluşuna ve ideolojisine 'katkısını' merak etmemeli midir?

O zamanki 'mü terek zemin', sakın antiemperyalizm olmasın?

'Yurtta ' yerine 'kanda ' mı?

Cumhuriyet, **Türk Ocakları**'ndan neden rahatsız olmu tu?

Muhtemelen *'ittihatçılı m'*, daha çok da **Enver Pa a 'turan cılı m'** yuvası olmaları ku kusundan! talyan ve Alman fa izminin **Türkiye**'deki *'köprüba ı'* olabilece i kimsenin aklına gelmemi ti. Oysa 40 karanlı ının *'Türkçüleri'* 'yurtta ' hitabını 'kanda la de i tirecek kadar, i i **Rosenberg** ve **Gobineau** 'ırkçılı ına' dökmü lerd; **Mihver**'in ma lubiyeti kesinle ince o rüya sona erdi; fakat bu defa da, '**so uk sava** 'ta, '**sistem**'in geli tirdi i antikomünist sloganları, *'ülkücülü ün'* ideolojisi sanmak gafletine kapıldılar. Kimbilir, gittikçe '*slamcılı m'* çekim alanına girmeleri, belki de **SSCB**'nin da ılı ndan sonra antikomünizmin anlamı kalmadı ı için, kendilerini *'bo lukta hissetmeleri'nden* do uyor. çlelerinden pek azı Türkçülü ün' yüzyılın ba nda ifade etti i manayı kavrayabilmi ; **Galiyefçi** tavrın, Türk'ün antiemperyalist kurtulu hareketine, eldiven gibi uydu unu görebilmi tir.

'**So uk sava** ' aydını, ba ımlıdır, üstelik manipülasyon aydınıdır. *'Türkçülük'*, 19. yüzyıl sonunda bütün soyları ve boylarıyla *'esarete dü mü '* Türklü ün, onu esir eden emperyalizmlere (ngiliz, Fransız, Rus vs) kar ı kurtulu ve ba ımsızlık hareketiydi; bu zeminde **Mustafa Kemal**'le **Sultan Galiyef**, **Yusuf Akçura** ile **Ziya Gökalp** aynı hizada görünüyor; aksi halde, **Gazi**, fikir platformu basbaya ı **Galiyef**'in *'mazlum milletler'* tezi olan '**Kadro Hareketi**'ne, onca destek verir miydi?

'ÜLKÜCÜLER'E SINAV SORULARI.

4 Kasım 1996

nsan, elinde olmadan hatırlıyor. Serde airlik yok mu, sıra arkada ima sormu tum: " *Edebiyat hocamız kim?*"; cevabı, **141** **142**'den hüküm giymi , liseden siyasi belgeli bir ö renciyi allak bullak edebilirdi: " **Nihal Atsız!**" Onu '**Bozkurtların Ölümü**' adındaki romanından tanırdım; o yılların (1940'lar) ırkçı/turancı hareketinin liderlerindendi; yanılmıyorsam '**Bozkurt**' ba lıklı bir dergi çıkarırdı. Edebiyat hocam, bu adam olacak öyle mi?

Arnavutköy'le **Bebek** arasında iki zarif bina görünürdü ki, '*çifte saraylar*' diye anılırdı; **Bo aziçi Liseleri**, i te bu '*saraylar-da*' örgütlenmi ; müdürü **Hıfzı Tevfik Bey**, olayın farkında de il, beni alelaide belgeli bir ö renci gibi alıyor; iki ay sonra belgenin '*siyasi mahiyeti*' anla ilacak, palas pandıras **Gâvurda ları**'na, (**Bahçe/Adana**) postalanaca im.

ki ay boyunca, **Atsız** hocam oldu: **Hitler** gibi, gerçekten perçemi geni alınna dü erdi ama, namuslu ve dürüst bir adamdı; herkesi a ırtan özelli i, kimi derse kaldırsa **Akif'in stiklal Mar rı**nı tam metin ezbere okumasını istemesiydi. Ço u beceremez, süklüm püklüm, sırasına dönerdi. İlk becerenlerden biri olmu tum, beni gözü tuttu tu sanıyorum. Yüksek sesle, kavga eder gibi konu ur, derslerinde ırkçılık/turancılıktan söz etmezdi; daha çok kül-türümüzün, **Asya** kökeninden koparılmak istenmesinden yakını-yordu, öteki Türk kültürlerine '*yabancıla mı* ' olmamızdan!

Birkaç yıl sonra, **Sansaryan Hanı**'nda bir gece; **Atsız**'la ay-nı hücrede, *epeyce* yatmı olan **Selâhattin Usta**; fisiltıya benzer sesiyle, diyecekti ki: " *...fena adam de ildi, hanidir yalnızım, ar-kada lı mı aradı m oluyor.*"

'Eski defterler'..

Mihver'in **kinci Dünya Sava** ı'ndaki prestiji, '*zaferlerinin*' çekim gücü, eski Türkçüleri, **Türklerin tarihleri boyunca asla benimsemedi i bir ırkçılı a** sürüklemi ti. Sebebi belli: ırkçı/turancı kesimi, **Nazi zaferinden Sovyet** tutsa ı Türk kavimlerinin kurtulu unu bekliyordu; '*turancılı in*' o zamanki '*muhtevası*' bu: **Kırım** Almanların eline geçince, **stanbul**'dan oraya iki '*yönetici*' gönderilmi ; Alman gizli servisleriyle, esir Türklerin kurtarıldıktan sonraki gelecekleri pazarlık konusu yapılmı tır.

SSCB Dı i leri Dairesi, zaferden sonra, **Alman Dı i leri** ar ivinde eline geçirdi i belgeleri yayımlamı tı; o belgelerde inanılmaz eylere rastlanır; bu arada elbet o pazarlı n cereyan edi ekline de! Dahası günahları boynuna bazı Türkçülerin, hangi utandırıcı ko ullar altında, ırkçılı a yuvarlandıklarını açı a çıkararak, u türden '*ifreler*' de dikkati çeker. **5 Aralık 1942, gece saat 02.30**'da '*özel treninden*', Nazi Dı i leri Bakanı **Von Ribbentrop**'un, **Ankara**'daki Alman Büyükelçisi **Von Papen**'a çekti i, 1.526 sayılı telgrafın metni, aynen öyledir:

"...büyükelçiyeye özel/20 Kasım tarihli ve A/6154 numaralı raporunuza cevaben, **Türkiye'deki dostlarımızı içinde buldukları güç durumdan kurtarmak üzere, size be milyon altın Alman Markı iletilmesini emrettim. Bu parayı cömertçe, kullanmanızı ve bana raporla durumu bildirmenizi rica ederim/Ribbentrop** "*(Alman Dı i leri Dairesi Belgeleri/Türkiye'deki Alman Politikası*' [1941-1943], s. 87, Havass Yayınları, 1977)

Ankara'nın, **Mihver** sava ı kazanır görünürken göz yumdu u ırkçılık/turancılık faaliyeti, Müttefikler ('**sistem**') a ır basmaya ba layınca derhal dertop edilmi ; artık hepimizin alı tı ı '*dı mih-raklar*' suçlamasıyla, '*eleba ları*' sıkıyönetim savcılı na verilmi ti.

Sansaryan Hanı'yla öyle tanı tılar.

Ne hazin kader!..

'**So uk sava** ' eski ırkçı/turancıların '*ardullarını*' '**ülküçü**'ye

dönü türdü demi tim: yola, 'sistem'e kar ı olan 'Türk Ocaklarından çıkıp, sonunda, 'sistem'in emrindeki 'Ülkü Ocakları'na ula mak, ne hazin bir kader! Gerekeçe de i mez: Komünizme tutsak olmu Türkleri kurtarmak! Pratikte bu, ülkedeki 'mevhum' bir komünizm 'tehdidiyle', mücadeleyle yozla ır? Böyle bir tehdit gerçekten oldu mu? Yıllardır bunu kendi kendime sorarım.

'So uk sava ' bitti, SSCB artık yok, 'tutsak' Türklere özgür ve ba ımsız, bizi pek de umursamıyor; hepsi iyi ho da, acaba Türkiye'nin ve dünyanın ba ı beladan kurtuldu mu? Hele 'mazzlum milletler'in? Bosna Hersek'in, hatta bütünüyle Yugoslavya'nın ba ına gelenler nedir? Çeçenistan'daki kanlı oyunu, komünistler mi sahneye koyuyor? Azerbaycan'ı Ermeniler'e i gal ettiren; hangi güçtür? Afganistan'daki iç çatı mayı kim körükledi? 'Türkiye'yi sürekli bir anar i ortamında tutup, yıpratmak isteyen, 'Moskova ajanları'mı? Bence, 'so uk sava ' aydınlarının en tipiklerinden olan, eski ve yeni ülkücüler'in; bu sorular üzerinde, derinlemesine dü ünmesi zorunludur.

Hepsine tek bir cevabın bulundu unu, hele bu cevabın Batılı emperyalist 'sistem' oldu unu fark edince, belki eski Türk Ocakları'nın ba ımsız, gururlu ve haysiyetli Türkçülü üne dönmeyi bileceklerdir: Gazi Mustafa Kemal, Sultan Galiyef, Yusuf Akçura, Ziya Gökalp, Mustafa Suphi, Sadri Maksudî, evket Süreyya ve bütün di erleri, onları, orada bekliyor.

'YURTTA ' YER NE, 'TÜKET C ' YET T RMEK!.

6 Kasım 1,1m

Niyazi Berkes'i hep, dudaklarındaki belli belirsiz tebessüm, gözlük camlarındaki pırıltılarla hatırlıyorum. **Kanada**'dan **Ankara**'ya geldikçe, o tarihte çalı tı im yayınevine u rardı. Onu, '**Yurt ve Dünya**'daki yazıları, '*Solcu Profesörler*' davası boyunca izlemi ; 60'lı yıllardan itibaren her yayımladı ı eseri, dikkatle okumu tum. '**Hangi Batı**'yı gönderdi im zaman, yüreklendirici bir mektup yazmı tı.

Oturur (yaldızlı bardaklardaki demli çay, camların ardında **Tunalıhilmi Caddesi**'nin u ultusu), yakın tarihimizden bahsederdik: "**Aynanın çindekiler**" romanlarını oturtmak istedi im, sosyal ve ekonomik '*tabam*', tartı mak istiyordum; engin ve yonun, bilgi birikiminden yararlanmak. En çok da **Müdafaa i Hukuk**'un itici gücünü olu turan temel ilkeleri, sonradan nasıl de erlendirdi imiz konusunda!

Bir keresinde, demi tim ki: "... **kinci Dünya Sava ı, sonra 'so uk sava '**, **Müdafaa i Hukukun gerçekte tirdi i laik, demokratik ve antiemperyalist cumhuriyeti, tahrip etmedi mi? Vitrindeki Atatürk, ulusal demokratik 'devrim'in ve antiemperyalist halk kurtulu sava ının lideri, Mustafa Kemal'e ne kadar benziyor? Cumhuriyetin 'erken' döneminde, son derece önemli sayılan fikirler ve değerler, biri 'sıcak' öbürü 'so uk' iki sava la, ya geçersiz, ya da tehlikeli sayılmaya ba lamadı mı?"**

Niyazi Berkes, dudaklarında yine o belli belirsiz tebessüm, iözlük camlarında yine aynı pırıltılar, çayını yudumlaya yudumlaya

beni dinlemi ; sonra, dü ünceli bir sesle: "...bu söylediklerin..." demi ti, "... etraflı olarak tartı lmaya de er bir tez!"

Ortaö retim yıkılmı tır...

Bence **Tevhid i Tedrisat Kanununun**, '*ecnebi*' ö retimi yapan liselerle bir yandan, imam hatip okullarının '*lisele tirilme siyle*' öbür yandan delinmesi, **Müdafaa i Hukuk** ideolojisindeki '*tahribatın*' en çarpıcı örne idir: Günümüzün '*aydını*', ne **Osmanlı** 'müneuuen'dir, ne de **Cumhuriyet** aydını; yeniden, daha farklı artlar altında hortlatılmı **Tanzimat** '*ikili i'nm* seri halinde üretti; kimisi yarı levanten yan komprador; kimisi yarı ümmetçi yarı mistik yapay bir 'fip'tir ki, asıl yeti tirece i yeni nesiller dü ünülünce, insanı ürkütüyor.

Bazıları sözde '*muhafazakâr*', sözde '*milli ve manevi de erleri*' savunuyorlar; i in gerçe i o ki **Milli E itim**'i, '*milli*' olmaktan çıkaran onlardır, yava yava din eksenine kaydırıyorlar. Bazıları '*liberal*', sözde '**Batılı de erleri**' savunuyorlar; i in gerçe i o ki, e itimi her geçen gün biraz daha kozmopolit bir eksene kaydıran onlardır. Niye uza a gidelim? Edebiyat dersinde ba arısız ö renciye, üst sınıfa devam hakkını bunlar tanımadı mı? Ne demek bu? Edebiyat, ulusal dil ve edeptir, bu ikisi ulusal kültürün ana harcıdır; sen ngilizceden ba arısız '*çakmı*' sayar, edebiyattan ba arısız sınıf geçirirsen, dilini ve edebiyatını kendi ellerinle bo mu olmaz mısın? **Çocuklarda Cumhuriyet'in aradı ı yurt ve millet bilincini, ancak dil/edebiyat ve tarih bilgisi ve bilinci yaratıyor; bunlar da 'kul' de il 'birey', 'tebaa' de il 'yurtta ' olan, Cumhuriyet aydınını!**

'**So uk sava** ', en çok da o, ortaö retimi yıkmı tır. Zararın neresinden dönülse, kâr; **ortaö retimde ecnebi dille ö retime kesinlikle son verilmeli. mam hatip liselerine laik kimlikleri geri verilmelidir;** çünkü Cumhuriyet'in '*erken*' dönem '*müfredatının*' usul usul önce '*sulandırılması*', gittikçe '*ortadan kaldırılması*', yeti tirilen ö rencilerin hem bilgi düzeyi ve kalitesini dü ürmü , hem de yurtta lık vasıflarını hırpalamı tır.

Yoksa arzuladıkları zaten bu muydu?

'Sistem'in istemedi i...

Gazi'nin 'bizzat' elden geçirdi i **'Medeni Bilgiler'** kitabını gördünüz mü? Günümüzde, de me üniversite ö rencisinin kavrayamayacağı bir yolumuzdur. Liselerde okutulurdu. Bizim neslimiz, hangi disiplinleri okumadı ki? Sırasıyla edebiyat ve tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji, psikoloji ve mantık, hatta estetik ve astronomi! Bu kapsamlı *'müfredat'*, ö retimin ciddiyeti, sınıf geçmenin zorlu u, yeti tirilecek 'yurtta 'ın, ulusal demokratik devrimin temel ilkelerini benimsemesini, onlarla adeta *'özde le erek'* yeti mesini ö ngörüyordu. O yıllarda *'lise mezunu'* bir genç, aldı ı e itimle hem yurt hem de dünya sorunlarını anlayabilecek, dahası tartışabilecek bir 'yurtta 'tır. Oysa **'so uk sava 'ın ('sistem'in)** en istemedi i de bu!

Ortaö retim hanidir, sıradan 'tüketici' yeti tirmeye yönlendirilmi tir; hem de 'enayi tüketici'! Bir vakitler **'misyoner' okullarında oldu u gibi, 'yerli halka' Batılıya 'benzemek' için, Batılının 'de erlerini kabul etmek', 'onun üretti i malları kullanmak' alı kanlı ı a ılanıyor. mam hatip liselerinde ise ümmet sentezinin kalıcı de erleri tartışılacak yerde, Cumhuriyet aleyhtarı bir atmosfer yaratılarak, kültürdeki 'birli i' bozacak ö teki 'kutup' olu turuluyor. Bilmez de ilsiniz ya, 'sistem'in, denetimi altında tutmak niyetinde oldu u ö teki ö lkeler için, ö teden beri seçti i ve kullandığı metod aynıdır:**

'Böl ve yönet!'

Kıyamet **Aziz Nesin** konu unca kopmu tu: toplantıyı az önce *'basan'* heyecanlı gençler, bir a ızdan ba ırıyorlar! "**Moskova**'ya! **Moskova**'ya!" Gerilim öylesine yükseldi ki, alçak tavanlı salon patladı patlayacak! **Mehmet Ali Aybar** sakin konu ması, biraz da mehabetiyle, ortalı ı yatı tırıyor; sonuç yine de tatsız olacak, toplantı çıkı ında **Aziz Nesin**, 'mi//i *heyecan*' tarafından hır palanacaktır. **Rıfat İgaz**'la beraber çıkmı tık; o hazin sahnenin sonuna uzaktan ahit olduk; polisın müdahale etmedi ini görünce, donup kalmı tık.

27 Mayıs sonrası, **istanbul. Ye ilçam**'dan ümidimi kesmi-im: *'lümpen'* oldukları için *'lümpen sineması'* yapanlardan de il; *'ilericiyim'* diyerek *'lümpen sineması'* yapanlardan, bıktı ım için! Birden, evi barkı da ıtıp, **Paris**'e gitmeye karar verdim; o günlerde, bir davet: *'sosyalist aydınlar'* yeni bir yasal parti *'imkânını'* tartı mak üzere, **Beyazıt**'ta bir salonda toplanacaklarını , beni de ça ırıyorlar; salon, hantal bir hanın bilmem kaçınıcı katındaki, o salon i te.

'**Sava** 'ın ve '**so uk sava** 'ın *'kılıç artı ı'* bir avuç i çi ve aydın, biraraya gelmi tik; içimde menhus, o kötü duygu: *'...mutlaka olay çıkacak!'* Daha önce, **Çiçek Palas**'ta ya adı ımız, **Nâzım Hikmet**'i **Kurtarma** toplantısının, bıraktı ı izlenim!' Korktu um ba ımıza geliyor ama, o kadar vahim de il. Galata Yolcu Salonundan, **Marsilya**'ya müteveccihen hareket ederken içimde ka lın bir kötümserlik **istanbul**'un silüetine son defa bakıyorum; iyimser olabilir miyim: pasaportumu bile, aylarca u ra tan sonra, ancak **çi leri Bakan**'nın özel izniyle alabildim.

60'lı yılların ortasında **zmir**'e dönünce gördü üm nedir? O ilk toplantı, görkemli bir meyve vermi : **Türkiye ç i Partisi (T P)**, halkın destekledi i ilk sosyalist partisi olarak, seçimlere katılıyor.

Ba arılı da olmu tu.

Bir anı, bir 'tespit'...

'**Tornacı' Ömer (Karaman)**, ekme ine sigarasını katık ederdi. Ekmek dedi im hapisane 'tayını'. O ya ımda bunun ne acı bir gerçe i gizledi ini çıkaramıyorum: '**Tornacı' Ömer**, müzayede içindeydi, '**Partisi**' ona bakamıyordu. Eski **zmir Hapishanesinin** 2. Ferânesi'nde, ak am el ayak çekilince, hücremize damlar, **Moskova**'ya nasıl gönderildi ini anlatırdı:

"...o seneler Aydınlık' çıkıyor. **Parti'nin büyükleri** Dr. efik Hüsnü ve evket Süreyya, **KUTV'da okumaya gidecekleri ikisi tespit ederdi; iddia oydu ki, Doktor' daha ziyade münevverlerin' gitmesine taraftarmı ; bizim gibi amele takımını gönderen ise, evket Süreyya...**"

Söyledikleri belle imin bir kö esinde kalmı , bilinmez kaç yıl sonra aynı '*tespit'e*, **Abidin Nesimî**'nin kitabında rastlamayayım mı? **Hasan Ali Ediz**'in '*gözlemlerini*' naklederken, aynen öyle diyor:

"... efik Hüsnü grubunun **KUTV'a gönderdi i ki iler, yüksek ö renim ö rencileriydi; buna kar ılık evket Süreyya grubunun seçti i ki iler, i çilerdi; sonradan KUTV'a gönderilenlerle yaptı ımız sayılmalarda, yarıdan ço unun evket Süreyya grubunun gönderdikleri oldu unu saptadık...**" (*TKP'de Anılar ve De erlendirmeler* [1909 1949], s. 127, Promete Yayınları, 1977)

Çıkardı im sonuç, '*hareketin*' mantı ı ve diyalekti i açısından, bana, son derece do ru görünmü tür: sosyalist bir partinin lıbana ulaşması, i çiyile aydını aynı potada eritmesiyle mümkün Olabilirdi, ancak; aksi halde, '*sosyalistler*' kendi aralarında '*seçkin*' bir aydınlar kulübü olarak kalırlardı.

Türkiye ç i Partisi'ne kadar, öyle kalmamı lar mıdır?

T P'in önemi...

'Sava 'ın ve 'so uk sava 'ın, 'sosyalist aydınları' nasıl etkiledi i, öbür aydınları nasıl etkiledi i kadar belki daha da çok önem taşıyor; undan ki, sosyalist hareketin büyümesi ve yayılması, aydını ile emekçisini birbirinden ayırarak değil, ancak 'özde le tirerek' mümkün!

Oysa **KUTV** neslinden sonra, hareketin içindeki i ç i sayısı gittikçe azalmı ; **Türkiye**'de 'sosyalist aydınları' münhasıran üniversite çevresinden, ö renci ya da ö retim üyeleri arasından; ya da sanatçı çevresinden, air, romancı, ressam, oyuncu arasından 'çıkma'ya' ba lamı tır. Siyasi Polis'in ve Sıkıyönetim Savcılıklarının dosyalarını incellerseniz, 1940 ile 1960 arasında suç mevzuunun çokluk dergiler, gazeteler, kitaplar hele hele, iir kitapları olduğunu hayretle görürsünüz: **A. Kadir**, Sebati Basımevi'nde 300 adet basılan 'Tebli ' adlı iir kitabı için sürülmü tü.

Türkiye ç i Partisi'nin önemi, galiba burada yatıyor; bu kırsaldöngüyü o kırabilmi **DSK**'le beraber, kısmen onun yardımıyla sosyalizmin önerdi i ve özledi i 'özde li i' tesis edebilmi ti.

11 Kasım 1996

'**So uk sava** ' öncesinde '*sosyalist sol*' bir yengeç sepetidir.

40 karanlı ı! Sosyalizm konusunda kitap bulabilmek, ne mümkün: hem yasak, hem tehlikeli! Bazı '*eskiler*' **Kerim Sâdi**'nin, **Dr. Hikmet Kıvılcımlı**'nın 30'lu yıllarda çıkmı eserlerini verirse, okuruz. Hayatımın en âyân ı hayret olaylarından birisi, **Dr. Hikmet**'in (ona '**Tıbbiyeli**' **Hikmet** derlerdi, gizli **TKP**'nin Gençlik Kolları'nı yönetirmi) **Nâzım Hikmet** aleyhine yazdıklarını okuyu umdur: '**Tarihi Materyalizm Kütüphanesi**' ne riyatından bu kitabın, ba lı ı aynen uydu: '**Marksizm Kalpazanları Kimlerdir? Tip No: 2, Nâzım Hikmet**'. Nasıl iyi mi? (**Tip No: 1, Kerim Sâdi**) '*Doktor*', **Nâzım Hikmet**'in neden dolayı '*Marksizm kalpazanı*' oldu unu, kanıtlamaya u ra ıyor. Sosyalizmin '*ne oldu unu*', '*neyin mücadelesini yaptı mı*', **Nâzım Hikmet**'ten ö renmi bir gencin u rayaca ı '*sukut u hayâli*' dü ünebilir misiniz?

Benzer suçlamaları sonraları çok gördük, galiba kanıksadık da! Gerçi sosyalist sol, yalnız ülkemizde de il, bütün yeryüzünde en çok tartışılma ya ayan siyasi hareketlerden biridir; aynı yıllarda **Sovyetler**'de de '**çi muhalefeti**', '**Galiyef muhalefeti**' ve **Troçkist muhalefet**' gibi çe itli '**oppozitsiya**'lar çalkalanıyordu ama, **Türkiye**'nin sorunu farklıdır ve acıdır: ülkemizde tartışılma, hiç de ilse i çi sınıfıyla özde le mi '*yekpare*' bir hareket içinde (leçmiyordu; tam tersine, çekimenin temel nedeni belki de '*hareketin*' halka 'yabancı' kalması, onunla bir türlü özde le emeyen bir '*aydınlar kulübü*'nü andırmasıydı: ba arısızlık, az çok halka

ula abilmi olanların, di erlerince insafsızca suçlanmasına yol açabiliyordu.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın, Nâzım'ı ve Kerim Sadı'yi 'kalpazanlıkla' suçladı ı 30'lu yılların ortalarına do ru; yanlı bilmiyorsam sosyal hareketimiz be ya da altı fraksiyona bölünmü tü; ve bunlar, **Avrupa'da ve Türkiye'de** gittikçe '**yükselen'** fa izme ra men, yapacak ba ka ey kalmamı gibi, bir güzel, birbirlerini karalıyorlardı.

Komintern'in TKP'ni yok saydı ı tarih, bu tarihtir.

Surdan burdan 'alıntı'...

Tuhaf ama gerçek: sosyalizmin '*beynelmilel'* karakteri, **Osmanlı** sosyalizminde, komprador/kozmopolit bir nitelik olarak görünüyor: 1900'lerin **Selanik** ehrinde, **Benaroya** ve arkadaşları ki Musevidir **Sosyalist Amele ttihadı** ile i e ba lamı , **II. Enternasyonalce** ili ki kurmu lardı ama, acaba **Osmanlı** amele siyle bir ili kileri olmu muydu? **Me rutiyet** sonrası sosyalizmi ya **Almanya** üzerinden **Spartakistler**'in rüzgârıyla gelmi ; ya da muhtelif **Balkan** ve **Kus** Tcomitacılı rının etkisinde kalmı ! Kendi hesabıma, '**tirakçi'** **Hilmi Bey**'in **drâk** gazetesıyla, **Anadolu'daki Halk tirakuyûn Fırkası**'nımdı ında, '*milli ve mahalli'* bir nitelik ve özellik ta ımaya heves eden bir '*hareket'* göremedim. •

Ne kadar '*beynelmilelci'* olsalar da, dı '*hareketler'* kendi ülkelerine göre sosyalizm '*modelleri'* geli tirebilmi , i çi sınıfıyla ve halkla ili kilerini bu bazda peki tirmi lerdir: Sovyet sosyalizmine, neden Marksist/Leninist denilmi sanıyorsunuz? **Lenin**'in az mı katkısı olmu ? Peki **Narodnik Hareketi**'nin bu arada **Narodnya Volya**'nın dahası **Çeni evskiy, Herzen** ve **Plekhanof**'un **Lenin**'e katkısı küçümsenebilir mi? O yüzden de il midir ki, **Frankfurt Filozoflarından Herbert Marcuse**, ünlü kitabının adını '**Sovyet Marksizmi'** koymu tur.

Türkiye'de sosyalist sol aydınların ba arısızlı ı, bes belli burada yatıyor: T P'in bazı çabaları bir yana bırakı

İrşsa, halkın benimseyebilece i bir sosyalist kalkınma modeli öneremiyorlar: bütün önerileri, tanzimat 'alafrangalılık' çerçevesinde, surdan burdan 'alıntı'!

Soyutlayıcı 'bo luk'...

Bunda **Komintern**'in, ba ından itibaren **Kemalizm**'i desteklemesi, olumsuz bir rol oynamı olabilir; muhtemelen bu sebepten, Kemalistlerin antiemperyalist, laik ve demokratik kurtulu , kurulu ve kalkınma '*modeli*' sosyalist sol tarafından da benimse nip desteklenmi tir; buna, pek yanlı yapılmı tır da denemez.

Gel gör ki **Türkiye**'de rejim, **30**'lu yılların ortalarından itibaren, fa izan bir '**totaliterle meye**' yönelip, temel ve ana istikametinden sapınca; '**sosyalist sol**'un, kendi ba ımsızlık ve kalkınma modelini, **Türk halkına** sunması gerekmez miydi?

Ondan geçtik, aslında **Gazi'nin** ba ından sımsıkı tuttu u antiemperyalist tavra bile tam anlamıyla sahip çıkılmıyor; öyle ki gün geçtikçe '**sosyalist sol**'un '**ilericili i**', akıl almaz bir ekilde '**tek parti'nin** '**ilericili iyle**' çakı ıyor. Hep bilirsiniz, bu bir altyapı '**ilericili i**' de ildir, '**alafranga**' bir kültür, yani üstyapı '**ilericili idir**'; neticede '**sosyalist sol**'u da, '**sosyalist aydınları**'da, i çi sınıftan ve halktan soyutlar, '**seçkindi**' bir bo lu a mahkûm eder.

O '**bo /u/c**' ülkemizde '*hareket'in* amipler gibi bölünerek ço almasına fakat güçsüzle mesine, bu yüzden de kar ılıklı suçlama ve atı malara dü mesine neden olmu tur. Buna bir de, hiç eksik olmayan a ır ve iddetli siyasi baskıyı eklerseniz, sosyalist **Türk aydınının** '**so uk sava**'a hangi ortamda girdi ini kestirebilirsiniz.

13 Kasım 1996

André Malraux'nun '**Kanton'da syan**'daki (Les Con guérants) **Borodin**'i, bir roman kahramanı de il, sahici bir bol e viktir: **Kanton** ayaklanmasında **Komintern** Murahhası olarak bu lunuyor. Yıllar önce **Yön**'de yazmı tım: Tesadüf eseri aynı **Boro dln, Müdafaa i Hukuk Ankara**'sında sanırım aynı sıfatla ya amı ; bunu **Tibor Mende**'nin '**Dcs Mandarins à Mao**' adlı eserinden (Le Seuil, Paris, 1962) hayretle ö renmi tim:

"... **Kuomintang**'m yeniden te kilatlanmasına yardım etmek üzere yanındaki asker ve sivil uzmanlarla, daha önce **Türkiye**'de **Mustafa Kemal**'in yanında buna benzer görevlerde bulunmu olan **Mihayıl Borodin** **Kanton'a** geldi." (s. 66/67) (Yön, 4 Haziran 1967)

İngiç olan ne? **Çin**'in o yıllardaki kalkı ması da, **Anado lu**'daki kalkı ma da, birer '*silahlı ey/em*'dir; öyledir, ama çok çar pici nitelikleri var: a) Halk tarafından '*kendili inden*' (**spontané**) olarak ba latılmı lardır; b) Bireysel de il, toplumsal direni lerdir.

Kıssadan hisse: **III. Enternasyonal**, sosyalist eylemde '*id deti*' ancak bu iki niteli i ta irsa '*benimsiyordu*'; örgütlü '*bireysel iddet*' (yani terrorisme) **Komintern**'in kitabında yoktu.

Bunu sinek pislemedik bir yere yazar mısınız?

'Sosyalist sol' sivildi

zahı u olabilir mi? **Rusya**'da Marksist sosyalizm, sonlarım do ru tamamıyla bireysel terörizme yozla mı '**Narodniklo** <•

kar ı, onlarla tartı ılarak geli tirilebilmi tir: **Narodnikler** (halkçı- lar), halka '*giderek*', daha çok da muji i (köylüyü) aydınlatarak çarlık istibdadını yıkabileceklerini sanıyorlardı; ne mujik onları des- tekledi, ne de halk; '*muallakta*' kaldılar, o zaman da yanlı hesap- ların en yanlı ina dü üp, '*bireysel terörizme*' ba vurdular (**Narod naya Volya**). Marksist sosyalizm (bol evikler) onlardan sadece örgütlenme modelini ve a ırı disiplini almı tır; kolektif ve kendili- inden olmayan '*silahlı eylemi*' benimsemez: **Ekim htilali**'ni yö- netmek üzere **Petersburg**'a trenle gizlice gelen **Vladimir liç**, inece i sırada ona verilmek istenen tabancayı elinin tersiyle itmi - ti.

Hal böyle olunca, ço u **KUTV**'dan gelmi , '**so uk sava '** öncesi '**sosyalist sol**' militanlarının, silaha da, silahlı eyleme de uzak durmalarını anlamak hayli kolayla ır. Gerçekten de '**so uk sava '** öncesinde ne kadar '*komünist tevkifatı*' yapılmı sa, nere- deyse hepsi **141 142**'den, yani '*bir sınıfın di er sınıflar üzerin- deki hâkimiyetini tesis maksadıyla te kilatlanmak ve propa- ganda yapmaktan*' gerçekte tirilmi tir; deyim uygun dü erse '**so- uk sava '** öncesi '**sosyalist sol**' ülkemizde '**sivil**'dir; i çileri, köylüleri, aydınları, '**sivil toplum**' örgütlenmesi ve propaganda yoluyla '*sosyalizm*'e ça ırıyor.

Bu gelene i '**so uk sava '** bozdu.

'Keskin sirke'nin zararı

Sonradan iki yeni maalesef provokasyona çok elveri li '*so- llst* aydın'türü ortaya çıktı: Bazıları **27 Mayıs**'a da '*ilham kay nji*'olan '*askeri müdahale*' yoluyla '*devrimi*' gerçekte tirme yan- lıydı: '**Üçüncü Dünya**'cı diyebilece miz bu tür '*ilericilik*', örne ı **Albay Nâsır**'dan, **Bumedyen**'den, **Seku Ture**'den, **N'Krumah**'dan alyordu (**Yön Hareketi**). **Menderes** demokrasisi, lhlülür formülünde, a ırlı bürokrasiden burjuvaziye kaydırınca, o l/ilcn kısmen de **Kore Sava ı**'nın '*seyyiâtı*'ndan tedirgin, askeri fokrasi, **DP**'ye kar ı tavrı girmi '*ilerici*' aydınlarla '*flörte*' ba la jtl. Bu türden '*ilericili in*', **Enver Pa a** usulü (**Babiâli Baskı**

ni) Bonapartiste darbecili in yolunu açtı ı; ayrıca, bilinmez kaç türlü provokasyonu içerdi i zaman içinde galiba anla ıldı.

Di er bazıları ise 60'lı yıllardan itibaren kısmen **Maozedun/Krusçof** uyu mazlı ndan, kısmen **Küba**'daki **Castro/Gucvcra** 'romantizminden' etkilenererek, 'silahlı eylem' açmazına girer; bunda elbet **Sovyetler**'deki **Brejnev** sosyalizminin **Nomenklatura** yanlı lı nda donup kalması, **Batı Avrupa**'da ba gösteren **Mao**'cu ö renci ayaklanmaları etkili oluyordu. Hazin olan bu devrimciliklerin, halka derinlemesine intikal etmekte olan **Türkiye -çi Partisi**'nin önce duraklamasına, sonra da sarsılmasına sebep olmasıydı; ayrıca bunlar da, en az 'tepeden inmecilik' kadar provokasyona açık ve elveri li görünüyordu.

Sosyalist sol neredeyse tümüyle '**marginal**'li e itilmi tir; **T P**'in solda bıraktı ı bo lu a; Merkez sol, tavizcili i yüzünden itibar kaybetti i için bir türlü yerle emiyor; meydanı bo bulan **Refah Partisi**, (zaten bu amaçla '**tribüne**' ezilmi lerden yana bir demagojiyi yürütmüyor mu?) gelip o bo lu a bir güzel kuruluyor: iyi mi?

'Keskin sirke küpiine zarar' sözü, bo una mı söylenmi tir?

15 Kasım 1996

Cehennem sıcak yaz günü, güneşin basıncından camlar yumuşamı ; nedense 'imbat' çıkmadı, '**Demokrat zmir**'in stihbarat Salonunda kan ter içindeyiz: 60'lı yılların ikinci yarısı, ö renci eylemleri almı yürümü , gençler siyasete ısınıyor.

CHP'nin önemli ismi **Turhan Feyzio lu**, '*geli melerin onu neden kaygılandırdı mı*', az önce gazeteye yaptığı ziyarete, öyle özetlenmişti: "**Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)** bizim açımızdan menfi rol oynuyor, gençleri **T P**'e kaybediyoruz." O dittikten sonra, ensemden kuyruk sokumuma akan teri hissedererek, düşünüyorum; bu sözlerin 'çıplak' anlamı nedir? **27 Mayıs**'a 'kaddüm eden günlerde, **CHP**'yi '*sırtlamı olan*' ö renci gençleri Jln, artık sosyalizme akması mı?

12 Mart'tan, **12 Eylül**'den sonra, dudaklardan eksik olmayanı o '**Nerede yanlı yaptık?**' sorusuna cevap aranırken, acaba nokta üzerinde durulmamalı mıdır? **FKF**, **Dev/Genç**'e dönünken, **Marighella**'nın '*ehir gerillası'na* heves edeceğine; **Tür I» V« ç i Partisi**'nin gerçekçi platformunda kalsaydı, '*sosyalist n/*' güçlü ve yasal bir siyasi örgütlenmeyi sürdürmü olmaz mıydı?

İ İadi gençler tecrübesizdi, kapsamlı düşünemiyorlardı; onlara Rllnv lüzulu a kalkı an, **T P** dı ında kalmı '*eski tüfeklerin içine* İn ü gafleti neyle açıklayalım?

'*Gaflet*' yerine yoksa '**ihтираs**' mı demeliydim?

'Sahte ideolojiler'in amacı...

İ televizyondaki Salı Söyle ilerimde (**TRT 2**), adını sık sık an

dı m, i galdeki komünist direni ine katılmı o emektar sendikacı, **Camarade Paul**; 60'lı yılların ilk sırasında tekrar **Paris**'te buldu - tu um zaman, bana demi ti ki:

*haklı olabilirsin, **Sovyetler**'de devrim yürümüyor; yalnız sakın unutma: '**Sistem**' denetimi altındaki ülkelerde, sosyalist hareketi da itmayı kafaya koymu : Anar ist ve Troç kist 'enternasyonallerin kıpırdamaya ba laması, ne yalnız **SSCB**'delci donukluktan ileri geliyor, ne de **Çin** ve **Latin Amerika**'da/ci 'silahlı eylemler'in cazibesinden; ortalı ı karı tıran '**sistem**'dir."*

Daha sonraları, **Batı Avrupa**'da do rudan komünist partilere yönelen delikanlı kız ve erkekleri engellemek için, '**Cinsel Devrim**', '**Feminizm ve Kadın Hakları**', '**Çevrecilik**' ve benzeri '*sahte ideolojileri*' de '**sistem**'in üretip geli tirdi ini, aynı **Camarade Paul** ortaya atacaktır. İgünç olan, bütün bu saydı m '*ideolojilerin*' garip bir tesadüf eseri olarak, '**made in USA**' oldu: Hepsi **Amerika**'dan ba lamadı mı?

Türkiye'de '**so uk sava** ' neticede, '**sosyalist sol**'un inanınılmaz bir '*ö renci hareketi*' çalkantısına dönü mesine sebep olmu tur. Hiç unutmam, zamanın gençleriyle tartı rken, kendi ken dilerini '*devrimin itici gücü*' diye tanımladıklarına ahit olmu tum, bir Marksistin bunu anlayabilmesi, mümkün müdür? Hele kabul edebilmesi, asla! Sosyalizmin '*itici gücü*', hakiki müstahsil olan i çi sınıfıdır; henüz '*tüketici*' konumundaki ö rencilerin ta ıyamayı.ı cıkları böyle bir a ırlı m altına girmeleri, onları hem halktan sn yutlayacak, hem de amaçlarının çok uzaklarına kaydıracaktı.

Öyle de olmu tur.

El insaf!..'

Tehlike orada ba lamıyor mu?

Paris'teki **Nâzım Hikmet**'i **Kurtarma Komitesi**'ni 1950li yıllarda, **Vartan hmalyan**, **Hasan Akku** , **TacHHu Karan** ve daha niceleri, tehlikeli bir '*kader birli i*' içindeydİM yani Ermeni'si, Kürt'ü, Türk'ü, Yahudi'si, Laz'ı! **KUTV** neslin.....

ti tirdi i o ku ak, ne 'etnik' ayırım bilir, ne de 'mezhep' ayırımını! Sosyalisttirler, o kadar!

Barkev amikyan'ın topra ı bol olsun **Da naksut yun**'dan bir Fransız Ermeni'sine, masaya yumru unu vura vura dediklerini unatabilir miyim:

sen ne diyorsun, ahbarik? Hayır, Türkiye'de ba ma gelenler, Ermeni oldu um için gelmedi, komünistim diye geldi; aynı bela, u yanımda gördü ün halis Türk arkada mın da ba ma geliyordu: bizde din farkı, dil farkı yoktur!"

Sonra aynı zamanda iyi bir 'bando efi' olan **'Tornacı Ömer**'in 40 karanlı mın eski **zmir Mahpushanesinde**, ba ını sa ır kula ından yana e erek bize ö retti i o mar : "... **fabrikalarda biz / tarlalarda biziz / biziz hayatı yaratan / din farkı bilmeyiz / dil farkı bilmeyiz / do duk sanki bir anadan!"**

Sosyalist bir hareket, ancak iyice 'marginalle ir', halkının adamakıllı uza ına dü erse, 'toplumsal dirsek temasını' kurabilmek için savundu u fikirleri kalabalıkla somutla tırabilmek için, 'etnik' ya da 'dini' yanlı lara yuvarlanır: '**So uk sava 'ın Türkiye'de 'sosyalist sol' aydınına yaptı ı en büyük kötülük, yaptırdı ı o büyük yanlı ; önce 'tüketici' fakülte ö rencisinden, 'itici güç' üretmeye kalkı ması ise; sonra içine yuvarlandı ı yalnızlıktan kurtulabilmek için, 'ırkçılıktan' ve 'mezhepçilikten' medet ummasıdır.**

lerici (**progressiste**), hele de sosyalist geçinenler, külahlarını önlerine koyup etraflıca dü ünmeli: 'mezhep' ya da 'ırk' davası dü den 'ilerici', hele de 'sosyalist' olur mu?

El insaf!

Ne hainli im kalmı tı, ne casuslu um!

1965, **Paris** dönü ü. O dönemde sosyalist solun dünyada tartı tı ı sorunları '*gündeme*' getiriyorum; oysa **Türkiye**'deki sosyalist '**intelligentsia**', dünya sosyalizminin 30lu yıllardaki '*gündemini*' tartı ıyor. Az geli mi olması, elbette sadece onun kabahati de il; üstelik '**Sovyet hipote i**' ço umuzun zihin açıklı mını karartıyor. O ortamda, una benzer bir '*tespit*' kafaları elbette karı tıracaktı:

Marks, 20. yüzyılda dünya sosyalist ihtilalinin gerçekte ece- ini öngörmü tü; oysa 20. yüzyıl sömürgelerin halk kurtulu sa- ları yüzyılı oldu; ne de olsa **Avrupalı** bir bilim adamı olan **Marks**, Avrupa/merkezci dü ünümü , '**mazlum milletlerle Batı- lı** emperyalist '**sistem**'in kar ıtlı mını hafifsemi ti.

Bu '*tespit*' yüzyılın son onyılna girilirken, **SSCB**'nin ve **Do- u Bloku**'nun çökmesiyle, büsbütün önem kazanmı tır. Günümü- müzde onca lafı edilen **Kuzey/Güney** kar ıtlı ı, aslı aranırsa **Sul- tan Galiyef**'le **Mustafa Kemal**'in daha 1920lerde altını kalın kalın çizdi i, '**mazlum milletler**' gerçe inin ba ka ekilde ifade edilmesinden ibarettir. **Galiyef**, handiyse kehanet denilebilecek bir öngörü le, öyle demi ti:

"... **Batı proletaryasından hayır yoktur, devrim mutla- ka mazlum ülkelerden, yani sömürge ya da yarı sömürge durumuna indirgenmi Do u ülkelerinden gelecektir. Bu- nun için de asıl bu ülkelere el uzatılması gereklidir.**" (*'Hangi Atatürk'*, s. 256, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, 1996)

Gazi Mustafa Kemal'in söyledikleri, daha farklı sayılma/ ama daha '*airane*' oldu u kesindir:

"... arktan imdi do acak olan güne e bakınız! Bu-
gün, günün a ardı ını nasıl görüyorsam, uzaktan bütün
ark milletlerinin de uyanı larını öyle görüyorum. stiklal
ve hürriyetine kavu acak olan çok karde millet vardır..."
(Aynı kitap, s. 249)

20. yüzyıl bu gerçe in yüzyılı oldu: o kadar böyledir ki bu,
Çin, Vietnam, Küba, bir manada **SSCB** devrimi, etiketi sosya-
list, hatta Marksist olmakla beraber, '*az geli mi lerin* emperyaliz-
me kar ı kurtulu sava ıdır. 19. yüzyıl **Avrupa** sosyalizmi, belki
bu sebepten, **Sovyet Devrimi**'ni '*kendinden*' saymam tı. Yoksa
III. Enternasyonal neden kuruldu? Nitekim **Sovyet** sosyaliz-
mi de, **Çin Devrimi**'ni bir süre sonra kendinden saymaz.

Dünya, '*Sosyalist Devrimi*'ni daha bekleyecektir.

O vahim 'yabancıla ma'...

'**Sovyet hipote i**', **Türkiye**'de '**sosyalist sol**'un hem ulu-
sal bir ba ımsızlık ve kalkınma '*modeli*' geli tirip önerebilmesine
engel oldu, hem de Marksizmin bir yönetim olarak ele alınıp uy-
gulanmasına!

Anlatır dururum; 40'lı yıllarda, do ru dürüst kitap olmadı ı
çin diyalektik metodun ne oldu unu ö renemiyorduk; on yıl bo-
yunca, rastladı ım her sosyalist aydına ne demek oldu unu sor-
dum, hiçbirisinden doyurucu bir cevap alamadım. Sosyalist sol ay-
dınının '*sosyalistli i*', **Sovyet** tezlerini benimseyip tekrarlamasın-
dan ibaretti. Aynı eyi daha sonra **Mao**'cular, aynı bezdirici ısrarla
sürdürdüler. Diyalektik gibi, çevik ve esnek, üstelik akı kan bir
yönteme sahip sosyalizm, kaskatı bir dogmatizm haline dönü tü
ıdılmü tü. Zaten **Sovyet** '*depreminden*' sonra, en hızlı yanda ları-
nın, en müthi '*döneler*' olması bundan ileri gelmiyor mu? nanç
nydınıydılar, bilinç aydını de il!

Aksayan '**metod**' muydu? Hayır! Yanlı zaman ve yerdeki,
yanlı bir uygulamaydı; metod, ele tirisini çoktan yapmaya giri -
mi ti, ama gel de anlat! '**Sosyalist sol**' o halde, önce alı tı ı '*ita*
il *sosyalizminden*' vazgeçmeyi bilmeli; çareyi bu defa '*itaat libe*

ralizmine' intisap etmekte aramayıp, ça da diyalekti i ö rene- rek, **Türkiye** ko ullarına adam gibi uygulamayı bilmelidir. Halkla, tabii i çi sınıfıyla arasındaki o vahim '*yabancıla madan*' kurtulma- nın ilk adımı budur: diyalektik yöntemle, Türkiye için ulusal bir sosyalist kalkınma geli me modeli olu turmak!

Çünkü tarih, bu bahiste de '*her koyunun kendi baca mdan asılaca mı*' göstermi tir.

'Sistem' kuklası 'liberallik'...

yi de bu 'model' nasıl olu turulacak?

Laiklik diye sergiledikleri, '**sistem**' kuklası liberallik yok mu, onun antiemperyalist ele tirisini içeren, '*seyyal*' bir sosyal ve eko- nomik diyalekti in tartı maya açılmasıyla!

Zola ne demi tir: "**Umumi bir binaya her amele ancak kendi ta mı getirebilir.**" Yarım yüzyıllık serüvenin sonunda, benim görebildi im odur ki, ulusal Türk sosyalizminin '*tabanı*', **Müdafaa i Hukuk 'Kemalizm'**i olmak lazımdır: yani siyasette, iktisatta ve kültürde '*tam ba msızlık!*' Bu gereklidir, ama yetmez; hem geriye do ru (**rétrospectif**) bir '*totaliterlik*' özele tirisini, hem de ileriye do ru bir demokratik '*sivil toplum*' tasarımı (**projecti- on**) gerçeğe tirilmelidir.

Bu iki çaba diyalektik olarak yürütülece inden, bir bakıma '**merkez sol**' ile '**sosyalist sol**'un kar ıtlı mını ve birlikteli ini net le tirecek; kimin, nerede, nereye kadar, neyi savundu u; neden '**merkez sol**'un, antiemperyalist Kemalistli e '*dönmesi*', neden '**sosyalist sol**'un ulusalla ması, yani halkla ması (i çile mesi) ve Türklerin dikey ve yatay kültürlerine ve tarihlerine sahip çıkması gerekti i anla ılacaktır.

Niçin, '**sistem**'e kar ı antiemperyalist bir bile keyi savunmak zorunda oldukları da!

Julia Kristeva'nın 68 olaylarını '*içerden*' anlatan romanını okuyorum ('**Lcs Samurais**'). Ak amüstü, sular karardı; **Bo az**'ın üzerinde alaca bir duman: uzak uzak, sis düdüklü; kederli bir sükûnet, kalın bir kaybolmuşluk duygusu!

O sırada, telefon: içinizden biri, '**so uk sava** 'ın Türk aydınlarına yaptığı 'tahn'bat'tan etkilenmi, diyor ki: *sonuçta suya kapılan çöpler gibi sürüklenmi iz; herkes, hareket noktasının çok uzaklarına dü mü ; herkes, birbirine dü man! Do u Bloku'nun çökü ü, hiç olmazsa, 'so uk sava 'ın sona ermesine yaradı; yoksa kimbilir, daha ne yozla malar, ne kaymalar ya ayacaktık?"*

Ona ne dedim? Önce, en deh et verici olanını; yani, soruya karşı bir soru, hem de vahim bir soru: *acaba 'so uk sava ' gerçekten bitti mi?"* Arkasından, bir de aka: "... yok canım, '**so uk sava** 'ın bazı edebi katkıları da olmadı de il: onu ya ama saydık, **John Le Carré** gibi, **Ian Fleming** gibi, iki önemli 'casus' romancısına sahip olabilir miydik? **James Bond** da, '**So uktan Gelen Casus**' da, dönemi iki farklı yönden yansıtan, iki klasik: ilki handiyse bilim/kurguyla flört halindedir, ikincisi 'alelâdenin 'fantasti i'ni yakalamı ..."

aka bir yana: '**So uk sava** 'ın muzaffer kutbu kim, **ABD** öyle mi? '*Casus*' romancıları, acaba neden **ngiltere**'den çıktı?

Amaç aynı, vasıtalar farklı...

'So uk sava 'la 'sıcak sava 'ın 'amaç/an' a a ı yukarı ay-
nıdır da, kullandıkları 'vasıtalar' farklıdır.

Amaç aynıdır ne demek? Galiba u: SSCB ile ABD sahici bir
sava a tutu mu olsalardı, neyi amaçlamı olacaktı? ABD'nin
amacı belli: **Sovyet mparatorlu unu** yıkmak, **Sovyet 'nüfuz**
sahasına' el koymak; komünizmi tasfiye edip, oralarda hem de-
netleyebilece i 'liberal' yönetimler tesis etmek, hem de yeryüzü-
nün geni bir kesimini kapsayan 'Do u Bloku' pazarını ele geçir-
mek! tiraf etmeliyiz ki **Washington ('sistem')** bu amacına, 'deh-
et dengesi' (atom sava ı) yüzünden göze alamadı ı 'sıcak' bir sa-
va a bula madan ula abilmir.

Vasıta/an' farklıdır, ne anlama geliyor? Gayet basit: 'So uk
sava 'ın silahları ne tanktır, ne top, ne füze, ne uçak; onun silah-
ları casusluk ve propaganda; kar ı tarafı içerden çökertbilmek
için halkını ve kamuoyunu bölmek; ekonomik düzeyde ambargo
ve benzeri tedbirlerle sıkıntıya sokmak; gerek yönetimin üst kade-
mesinde, gerekse aydınlar arasında kendisine 'yanda ' edinmek!
Gerçekten de **ABD SSCB 'so uk sava '** sürecinde bunların ta-
mamı kullanılmı tir.

Stalin'in kızı dahil, '**Hürriyeti Seçtim**' kahramanı **Viktor**
Kravçenko'dan **Rudolf Nuriyef**'e ya da **Aleksandr Soljenit**
sin'e kadar nice muteber Sovyet aydını, kar ı tarafa geçmi ; '*in-*
san haklarını' savunmak pahasına, ülkesini ve yönetimini karala
mı tı. **Gorbaçof**'u deviren ve **SSCB**'ni da itan '*komplo'úa*, **Rus-**
ya, **Ukrayna** ve **Beyaz Rusya** cumhurba kanlarının '*rolü*' pek
açıktır; bunun teyidini almak için, **ABD**'nin bu '*zavata*' hâlâ ver-
meyi sürdürdü ü deste e bakmak yetmez mi?

Sovyet halklarının eskisinden daha kötü ya adı ı, ülkenin
parçalandı ı; yalnız '*pazarı*' de il, '**sistem**'in basbaya ı **Rusya**'nın
'*ruhunu*' teslim almaya çalı tı ı açıkça görülüyor.

Peki bu, 'so uk sava 'ın sonu mudur?

Adını koymuyorlar, ama...

Sanmıyorum! O çok yalnız, hep öfkeli *'Troçkist'* dostum **'Mark Apter'**in, iki parmağının arasından dü mez ezeli sigarası ve evlere enlik Slav aksanıyla neler dedi ini, hele bir hatırlayalım: *"...liberal emperyalizm, yani 'sistem' dü mansız ya ayamaz. Sava boyunca 'dü man' Alman fa istleri ve Japon militaristleri idi; imdi Stalin'ci Ruslar, yarın kimbilir kimler olacak?"* (Cumhuriyet, 30 Eylül 1996)

Kimse adını açıkça koymuyor ama, **Washington** dolayısıyla, **'sistem'** hanidir yeni, en az önceki kadar kapsamlı bir **'so-uk sava'** ba lattı ve yürütüyor, kime kar ı mı? **Do u Blo ku**'nun da ıtılmasından sonra, herkese dayatılmak istenen **'Yeni Dünya Düzeni'**ne boyun e meyen, yani **'küreselle me'**ye, yani **'özelle tirmeye'** direnen, **Üçüncü Dünya**'nın **'milliyetçi'** ülkelerine kar ı!

Amaç nedir dersenez, birdir ve aynıdır: o ülkelerin temsil etti i geni 'pazarı' çokuluslu tekellere açmak; bunun için de 'milliyetçi' yönetimleri yıkmak, bu maksatla halkı ve aydınları ekonomik darbo azlara sokup sonunda rahatlıkla denetleyebilece i liberal' yönetimler tesis etmek ve ilh.

Vasıtaları nedir dersenez, birdir ve aynıdır: 'hedefi', içerden çökertebilmek için 'casusluk ve 'propaganda', açık pazarın sayılmaz faydalarıyla 'beyin yıkamak', 'insan hakları' davasını kullanıp aydınları bölmek, aynen Rusya'da yaptı-ı gibi, bir kısmını kendi yanına çekmek vs.

Sizce **Türkiye Cumhuriyeti'**ne kar ı da, böyle **'so-uk bir sava'** yürütölüyor mu, yürütölmüyor mu? te onu tartı aca ız.

22 Kasım 1996

O tarihte, **St Michel Bulvarı**'ndaki **Dupont Kahvesi**, henüz bir ayakkabıcı ma azasına dönü memi ti; **Quartier Latin**'deki en **marginal** ö renciler, oraya dü üyor; zaman zaman, ben de u ruyorum.

So uk bir ak amüstü, camlar bütün ya mur; ya lı bir adam gösterdiler, dediler ki: "...bu zat **Kâmuran Bedirhan**'dır, *hani yüzellilikler'den.*' **Harpur Valisi Ali Galip**'le **Sivas Kongresi**'ni *basmaya kalkı an, Kürt a ıret beyi!"* Aynı zamanda, **isviçre**'de **Feridun Zaza** diye bir Kürt aydını, ba ka bir Kürtçülük cereyanını ayakta tutmaya çabalıyordu. kisi de ümitsizdiler. **Kâmuran Bedirhan, Osmanlı** çelebisi bir ihtiyar; çipil gözlerini kırpa kırpa, ngilizlerden ikâyet etmi ti: i lerine gelince sırtını sıvazlıyorlar mı , i leri bitti mi, ne arayan kalıyormu , ne soran! **istanbul** hasreti içindeydi, sanırım ö yle de öldü.

ddia oydu ki, o Kürt grupçukları '*ngiliz Servislerinin*' hima yesindeydiler; buna mukabil, **Da naksutyun, Hınçaksutyun** gi bi '*klasik*' Ermeni örgütlerini, Fransız stihbaratı.himaye ediyordu. **Paris**'te, o yıllarda, Ermeni '*muhalefeti*' de, Kürtlerden daha iyi bir durumda görünmüyordu. Yanılmıyorsam, '*Hayıstan*' adında bi gazete çıkarıyorlardı. Komünist Ermeniler onlardan çok daha faal ve örgütlüydüler. Neresinden bakılırsa bakılsın, 50'li yılların ba ın daki sava ertesini **Paris**'inde, **Türkiye** aleyhindeki **Osmanlı** azınlıklarının gelece i hiç de parlak sayılmazdı.

Peki, nasıl oldu da, sonra?..

Anlamalı bir 'i aret'...

aret adamakıllı anlamlıdır, 'so uk sava 'ın en hızlı döneminde, **Amerika**'dan verilmi tir; hem tam da beklenebilece i gibi, Yunanlılar tarafından! O tarihte, sıca ı sıca ına, olayı ele alıp irdelemi tim:

"...fikirimce ortada bir plan var, her ey onu uygulamak do rultusunda geli tiriliyor. sterseniz, **Tagaris**'in '**Onus Pro banti/Kamıtın A ırlı ı**' isimli raporunu hatırlayalım. ('Onus Pro banti', ng. çeviren **Georguios Vurnas**, Armageddon Yayın-evi, 1978, Chicago) **General A il Tagaris, Yunan Stratejik Ara tırmalar Enstitüsü**'nün ba kanı imi , raporu da, do ru- dan do ruya **Türkiye**'nin ne yolda parçalanabilece i üzerine bir ön çalı ma. Adam en çok neyin üzerinde duruyor biliyor musunuz, **Türkiye**'nin nüfus yapısının! Bir kere Türklerin ver- di i nüfus sayımları yanlı mu , i iriyormu uz biz bu rakamları, **Anadolu**'da öyle kırk, kırk be milyon Türk filan ya amı yormu ; bu iddia, asıl onu izleyecek öteki iddiaya dayanak sa - ladı ı için önemli, çünkü **Tagaris** baklayı a zından çıkarıyor, çünkü **Küçük Asya**'da son derece kar ık bir uluslar ve halklar karma ası oldu unu söylüyor, en azından on milyon kadar azınlık var mı ki, aralarında Kürtleri, Ermenileri, Arapları, Çerkesleri, Bulgarları saymak lazımmı ..."

"...**General Tagaris**'in arkasından ortaya ataca ı ey, el- bette daha da çarpıcı: de il mi ki **Küçük Asya**'da ya ayan bu halklar, Türkler gelip orayı ele geçirmeden önce oralarda ya ı- yorlardı, elbette ba ımsız ülkeler olu turmaları hakseverli in bir gere idir. Böylelikle adamca ız, açık açık, vaktiyle **Osman- lı'nın** parçalanması demek olan '**Do u Sorunu**'nun (ark Me- selesi) yeniden canlandırılması gerekti ini öne sürüyor, sürer- ken de en çok Ermenileri ve Kürtleri göz önünde tutuyor..." (Dünya, 11 Eylül 1978)

Türkiye'ye kar ı '**so uk sava** ' ba latılmı tı bile! Önce, **Os- manlı**'nın son dönemindeki ba arıları göz önünde tutularak, Er- meniler sahneye sürülmü tü: 60'lı yılların ortasından itibaren,

Türk diplomatlarına suikastlar ba ladı, epeyce de sürdü; her ne kadar bu, mahut soykırım iddialarının propaganda amacıyla gündeme getirilmesine yaradıysa da, **ASALA** tamamiyle havada kalıyordu: **Anadolu** içinden de, **istanbul**'dan da, **Türkiye** Ermenileri *'provokasyona'* katılmamak sa duyusunu gösterdiler.

te o vakit, daha önce kullanılmı olan öteki 'kartın' ele alınması uygun görüldü: Kürt kartı! Bu kart **Musul olayında eyh Sait syanı** ile, **Hatay olayında Dersim syanı** ile kullanılmı tı, ba arılı olamamı tı belki ama, Ermenilere oranla **Türkiye**'de Kürtlerin daha kalabalık oldu u bir gerçektir; öyleyse **Kıbrıs Ha rekâtı**'ndaki Türk *'huruç hareketi'*nden sonra, niye kullanılmı sın?

Hâlâ kullanıyorlar.

'Atladıkları' nokta...

Dikkat isterim: 60'lı 70'li yıllar, **Do u Batı 'so uk sava rı**'nın en gergin yılları; yani, **'sistem**'in, **Do u Bloku**'na kar ı **Türkiye**'ye iddetle ihtiyacvar; hal böyleyken, bu hareketi, bindi i dalı kesmesi anlamına gelmez mi?

Sorunurt cevabı, 60'lı yıllarda **Türkiye** dı politikasının **'sistem**'in dayattı ı rotadan hafif inhiraf etmesinde yatıyor: **Ankara**, hem **SSCB**'ye ve **Do u Bloku** ülkelerine, hem **Ortado u** ülke lerine *'el uzatmı '*, **'so uk sava 'm** onu içine yuvarladı ı *'yalnız lıktan'* kurtulma çabasına girmi ti.

Menderes, **'ABD'ne kar ı pekâlâ Moskova'ya gidip Kru çov'la görü ebilece ini'** **Havza**'da söyledikten sonra dev rilmı tir (27 Mayıs). **Demirel/Ça layangil** ikilisi, güneye açılma yı gerçekle tirmeye kalkı tıktan pek az sonra devre dı ı bırakılır!, n (1.2 Mart). Bunlara **'sistem**'in onca tavsiye ve telkinine ra men **Türkiye**'nin **'kamu öncülü ünde hızlı sanayile me politika sı**'nda direktmesi; ufak ufak, petrol co rafyasında yeniden bir **'gü^ oda ı'** olarak belirmesi de eklenmelidir. Hele **Kıbrıs** müdahale.İ, resmen *'tüy diker'*.

'Sistem'in 'orta vade tahmin uzmanları'nın strateji hesaplarında 'atladıkları' önemli bir nokta kalıyordu ki, sanırım daha sonra **Türkiye**'ye karşı 'so uk sava 'ın yo unla tırılmasında asıl neden o oldu: **SSCB**'nin çökü ü, **Ortado u**'da **Türkiye**'yi birden **Avrasya**'nın en etkili '**güç oda na**' dönü türmü tü.

Bırakırlar mı hiç?

RUSYA VE YUGOSLAVYA N Ç N 'BÖLÜNDÜ'?

25 Kasım 1996

Ak am alacası, **Kanlıca**. **Ukrayna** bandıralı tanker, sicim gibi ya murun pırlıtlı perdesi arkasında, usulca kayboluyor. Yolculuk nereye? **Odessa**'ya mı, **Sivastopol**'a mı?

Çengelköy'deki yalının çiçek zengini bahçesinde, 'bir zamanlar **Sadri**'yle (**Alı ık**) söyle irken, **Bo az**'dan her iki yöne zarif Sovyet ileplerinin geçti ini görürdük; dürbünle seyreder, adlarını çıkarmaya u ra ırdım: '**Akademisyen Pavlof** mu, '**Mare al Ti moçenko**' mu, vs. Artık o ilepler yok, onların yerine, da ılımlı **SSCB** te bihinden olma 'yeni' ülkelerin, hayli bakımsız tekneleli geçiyor: **Ukrayna**, **Beyaz Rusya**, **Gürcistan** vb.

öyle garip bir sorunun, engerek gibi kıvrılarak, yüre imden aklıma yükselmesini önleyemiyorum: " **Moskova**, '**Yeni Dünya Düzeni**'ne uymak güvencesini verdikten sonra, **SSCB**'ni 'da ii mak bir zaruret miydi? '**Sistem**', 'küreselle tirilmi ve özelle tilm mi ' daha geni bir **Ba ımsız Devletler Toplulu u**'nu daha iyi denetleyip, daha geni bir pazardan yararlanmı olmayacak mıydı? **SSCB**'ni, daha geni dü ünülürse **Do u Bloku**'nu pa ça parça 'bölmek', ufacık devletlere ayırmak niye?"

eytanın i i yok, çok geçmeden, içimsıra ba ka bir soru kıvı nıyor: " ...ya **Yugoslavya**? Onun günahı neydi ki? Yıllarda **Sovyet** ekseninden çıkmı tı, **Dünya Bankası** ve **IMF** ile yakın ili kiler içindeydi; **Yeni Dünya Düzeni**'ne aykırı davramu <w 'ba lantsız' geçmi inden mi çıkarıldı da, kanlı bir parçalanana sürecine itildi? 'nsan Hakları' denildi mi aslan kesilen '**Batı**' **Bosna Hersek** kıyım kıyım kıyılırken, acaba niçin sadc'e uş ve vah etmekle yetiniyordu?"

Görmemek için ya kör olmak lazım, ya da 'sistem'in u a r ı'
'Yeni Dünya Düzeni'nin sahipleri, yalnızca sosyalizm» dü man de ildir; büyük ve milliyetçi bir ülke kapitalist ve liberal olsa da i lerine gelmiyor. Japonya'nın ba ları-na nasıl bela oldu unu unutamıyorlar. O yüzden, liberalizmin en yoz biçimlerini seçmi de olsalar, büyük ya da büyüme potansiyeli yüksek ülkeleri 'bölmeyi' çıkarlarına uygun buluyorlar: 20. yüzyılın son on yılında Rusya ile Yugoslavya'nın u radı ı felaketler, bunun açık kanıtlarıdır.

Peki, ya Türkiye?

Hep aynı 'saplantı'

unu biliyoruz: **ABD Ticaret Bakanlığı'nın**, iki yıllık kap-lamlı bir ara tırmadan sonra saptadı ı, yedi büyük stratejik pazar-dan birisi **Türkiye**'dir. **Türkiye**'yi slam co rafyasında ki aynı Knmanda '*petrol co rafyası'du 'ımlı slam'* bir liberal ülke ola **mk**, '**Truva atı**' gibi kullanmak niyetinde oldu u da, belli. Ne var ti **ABD**, **Türkiye**'den çok sonra '*girdi i*' di er birçok ülkede he *fnvn* her istedi ini elde etti i halde, bunca yıldır Türkiye'de ne tam lı taat tesis edebildi, ne de tam bir '**küreselle me ve özelle Irme!**

Türkiye'yi anlamak da zor! Onca '*beyin yıkama*'ya, onca *ji i lem*'e, onca tehdit ve antaja, nice sopa/havuç uygulaması la men, Türkler'in '*mayası*' bozulmuyor. Saplantıları aynı: **ftda uygarlık düzeyini yakalamak!** Üstelik **Yugoslavya Rusya'nın** da ıtılması, bunlara yaradı; serbest kalan eski '*Os ıı/ı*' **Balkan ülkeleri (Bosna Hersek, Makedonya, Arna luk, Kosova, vs)** yüzlerini hemen **Ankara**'ya döndüler. **Kaf Inr**'da ve **Ortaasya**'da da benzer bir geli me ya anıyor. ster lınl/, yarım yüzyıllık **ABD** u ra ina ra men, **Türkiye** sistemli **Avrasya** politikasıyla, hesapta olmadık bir '**güç oda ı**' ol **I**

||11 ilginç yanı, böyle bir politikanın organları da hazır: **Ka- iliz Ekonomik i birli i Te kilatı** ne güne duruyor? **Tür**

kiye ran Pakıstan Ekonomik birli i örgütü, Türk cumhuriyetlerinin katılmasıyla, **Asya** içlerine kadar uzanmadı mı? Bu iki örgüt çerçevesinde anlaşıp uyuşabilen **Türkiye, Rusya, ran** ve diğ erleri, hem **AB**'ne hem de **ABD**'ne ve **'Uzakdo u kaplanları**'na tehlikeli bir rakip olamaz mı? Ülkede ve toplumda, böyle siyasi ve ekonomik bir projeksiyonun, yanda ları da var, savunucuları da! **Türkiye, Latin Amerika**'da *'yükselen stratejik pazarlara'* hiç benzemiyor. Acaba neden?

Hiç unutmam: 12 Mart sonrasında, benzer bir soruyu bana yönelten o **Amerikalı** Basın Ata esine, **Demokrat zmir**'in sorumlusu olarak, aynen u cevabı verdim: **"Bunu anlamanız zor, çünkü sizin bütün tarihiniz, bizim batı tarihimiz kadardır!"**

Yarım yüzyıl geçmi , ama...

'Sistem'in **Türkiye**'ye dü ündü ü *'iyilik'* nedir? Hele yıllardır içinden geçti imiz 'serencamı' bir hatırlayınız! Bize de, **Yugoslavya** ve **Rusya**'ya benzer bir *'iyi/i/c'* tasarladıklarına hükmetmek mümkün. **NATO**'da sadık müttefik olmak, onlara yetmiyor; tanı anlamıyla denetleyebilecekleri liberal kapitalist ama komprador/kozmpolit bir yönetim istiyorlar: *'milliyetçi'* de il! Yani **Silahlı Kuvvetleri** de, **Türkiye**'nin ulusal çıkarlarını de il, **'sistem**'in **ç**ıkarlarını korumaya hazır olacak! Dahası, toplumun, bütünüyle **'Amerikan hayat tarzı'**na intikal etmiş olması öngörülüyor. On görülüyor ama, üzerinden yarım yüzyıl geçti i halde, bu *'hayal'* hıv nüz gerçeğe memi , kolay kolay gerçeğe ece e de benzemenun için **Türkiye**'nin elini kolunu budamak yararlı olabilir; bu da **'dü ük yo unlukta bir iç sava '** örgütlenerek, uzun vadecdü gerçeğe tirilebilir.

Neler mi saçmaladım? Affedersiniz ben sadece ülkeyi yıllan a yönetmiş ve yönetmekte olan, aslında **'sistem**'e yanda bazı *'>ij yüklerimizin'* söylediklerini aktarıyorum.

imdi arzu ederseniz, o bahse geçebiliriz.

27 Kasım 1996

Bilgi yarışmasına var mısınız? Peki, i te size 100 puanlık bir soru: Neresinden bakılsa, 'canlı' bulacağınız u sözleri, acaba kim söylemiştir?

"...hiç kimse kendi ülkesini bir masanın üstüne koyup bunu pazarlık konusu yapamaz; Türkiye'nin içinden dımdan herkes bunu iyi bilmelidir. İmdi bunlar ne yapmak istiyor? Bunlar ne istiyorlar, ne a ; bunlar böyle bir devlet kurmak istiyorlar. Bunların ne oldu u, ne istedi i iyi bilinmelidir. Türkiye'nin Batılı dostları, bunların ne oldu unu, ne istedi ini iyi bilmelidir. Türkiye toprak 'm, onun üzerindeki insanlarını, sınırlarını koruma vgası yapıyor; oysa sanki Türkiye bunu yapmıyor da, »an haklarını ihlal ediyor' diye Lüküm veriliyor..."

"...Avrupa Konseyi'nin 26 Nisan tarihli tavsiye kararının 6 ve 12. maddeleri ne diyor? Buna 'siyasi bir çözüm lum' diyor. 'Siyasi çözüm nedir?' dedi iniz vakit, bakın diyor. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, 24 Ocak 95 günü bana bu odada, 'Türkiye'nin üniter devlet yapısı 1 terörün kayna ı olabilece ini; sorunun bütünüyle çözümü jf askeri önlemleri yeterli görmedi ini, Kürtlere Avrupa \$\$yinin geli tirdi i azınlık haklarının tanınmasının bu hu >;lu u ortadan kaldırabilece ini' söylüyor ve diyor ki: illere azınlık hakları tanınması konusunda kamuoyunda ma ba latılmasını yararlı görüyoruz."

'... İmdi beyler, ben size bir ey söyleyeyim, bu Sev wu ileridir, Sevres tartı ması budur. 'Azınlık hakları

tamının veya kültürel otonomi' dediniz mi, bu Sevres'dir. Neden? Azınlık hakları dedi ininiz zaman, Türkiye'nin çivisini oynatırsınız, çünkü bugün Türkiye'yi ayakta tutan, çe itli etnik men elerden gelen insanların kendilerini Türkiye'nin tarihinin sahibi ve gelece inin sahibi saymalarıdır..." (Yeni Yüzyıl, 22 Mayıs 1995)

Batı'dan yana yakıla ikâyet eden bu sözlerin sahibi, bir zamanların 'Morrison Süleyman'ı Demirel'in ta kendisidir; 'sis tem'in onun üzerine bindirdi i baskı onu ne derece bunaltmış olmalı ki, açmı a zını yummu gözünü, ete indeki ta ı döküyor.

' nsan hakları', 'paravana'...

Dahası da var: 1978'de, **General Tagaris'in 'Onus Pro banti/Kanıtın A ırlı ı'** adlı kitabında *'geli tirdi i'* Türkiye aleyhtarı **'so uk sava '** temalarını; 1995'de **Demirel, 'sis tem'in Türkiye üzerindeki 'haksız baskısı'**olarak ortaya koyuyor. **Tagaris'in önerdi i nedir? Anadolu'da Türklerden çok çe itli ba ka halkların ya adı ı, ba ta Ermeniler ve Kürtler olmak üzere, bu halklara 'ba ımsız' ülkeler sa lanması de il mi? O halde Demirel'in dediklerine kulak veriniz:**

"...Sevres'in istedikleriyle bu talepler arasında farklılık yoktur. Nereden çıkardın bu Sevres'i falan demeyiniz. Sevres'in istedi i 'Fırat'ın Do usu' i te burası: 'Bir sene sonra plebisit yapın, bu halk ayrı devlet olmak istiyorsa, ayrı bir devlet olsun!' Sevres'in dedi i bu..."

"...Osmanlı Devleti'nden iki devlet çıkamamış tır ki, bir tanesi Ermeni devleti, di eri Kürt devleti. Ermeni devleti yıllar sonra çıktı ama muhatabı biz de iliz, buna ra - men rahat durmuyorlar; her sene 24 Nisanda soykırım fa lan diyorlar; ayrıca, ASALA diye bir cinayet te ekkülü çıkardı adam, benim otuz be masum diplomatımı öldürdü, Ermeni i i ayrı olay..."

"...çıkamayan ikinci devlet, Kürt devleti. Onun da haritasını çizmişlerdir. Kim çizmiş tir, Batı çizmiş tir Do u

çizmi tir meselesi de il önemli olan, birtakım insanlar çizmi tir; bu çizenlere kar ı 'Ne halt ediyorsunuz?' demek benim görevim de il mi?"

Fakat asıl, **Batı'nın fsistem'in)** bu amaca ula abilmek için, 'so uk sava ı' nasıl kullandı nı, kullanmak istedi ini açıklayan u cümleler: <

"...ben Türkiye'nin Batı ile münasebetlerinin düzgün olması, Batı ile Türkiye'nin i birli i içinde olması, bizim evrensel de erlere sahip olmamız taraftarıyım. Türkiye, demokrasinin eksiklikleri varsa tamamlamalı ama, 'demokrasi' ve 'insan hakları' gibi bir sütreyi (paravanayı) öne koyarak, Türkiye'nin parçalanmasına varabilecek zorlamalardan kaçınılması taraftarıyım." (Yeni Yüzyıl, 22 Mayıs 1995)

'So uk sava ' de ilse, nedir?

Üslup itibariyle **Demirel, smet nönü 'ekolünden'** bir siyasetçidir. Bunlar çok mecbur olmadıkça açık konu maz, dolaylı 'dokundurmaları' tercih eder. Siz **Demirel'in** hiç bu kadar açık konu tu unu i itiniz mi?

Bugün **Türkiye Cumhuriyeti'nin** ba ındaki sorumlu, siyaset sahnesine çıktı ı günden beri tartı masız yanda ı oldu u **Batı'nın fsistem'in)**, 'demo/crasi'yi ve 'insan hakları'm bahane ederek, **Sevres Sözle mesi'**ni uygulamaya kalkı tı nı, **Türkiye'yi** bölmeye yeltendi ini söylüyor. Me er her eyin sebebi, **Türkiye'nin 'üniter devlet yapısı'** imi ! Sanki o 'yapının' **Lausanne Anlaması** ile kuruldu unu bilmiyorlar!

Bu, 'so uk sava ' de ilse nedir, söyler misiniz?

O ilginç mukayeseyi, ilk defa, nerede ve ne zaman yaptımı hatırlamıyorum; hatırladım, beni basbayaı heyecanlandırdıdır, kafamı bir hayli karı tırdıı! '**Sistem**'in özellikle de **ABD**'nin **SSCB**'ne karı yürüttüü, '**so uk sava**'ın son perdesinde; **Yeltsin**'e, **Gorbaçof**'a karı nasıl bir '*rol*' oynatılmışı sa; **Türkiye**'ye açılan, '**so uk sava**'ta, **Turgut Özal**'a, **Demirel**'e karı öyle bir rol oynatılmışı tır.

Yeltsin, **Gorbaçof**'a karı nasıl bir lider olarak çıkarılmışı tı? Sovyet halklarını, **SSCB**'nin donuk ve katı totaliterli inden kurtaracak, liberal ve demokrat, tam anlamıyla '**sivil toplum**'cu bir lider olarak de il mi? **12 Eylül** sonrası yönetiminde, **Demirel**'in temsil etti i '**bürokrasi + burjuvazi**' oligar isine karı, **Ozal** da liberal ve demokratik, tam anlamıyla '**sivil toplum**'cu bir lider olarak çıkarıldı. **Yeltsin** '*operasyonu*' **SSCB**'nin '**bölünmesi**' ve Sovyet '*pazarının*' oldu u gibi '**sistem**'in eline geçmesiyle sonuçlanacaktı. '*Özgürlük*', '*insan hakları*', kısacası '**sivil toplum**' hasretiyle **Yeltsin**'in kışına takılan Sovyet aydınları, kısa sürede kendilerini '**sistem**'in '**kuklaları**' olarak bulacaklardı.

Türkiye'de '**so uk sava**' tuza mın ne oldu u artık belli; liberal ve demokrat, '**sivil toplum**'cu **Özal**, '**sistem**'e '**Fırat**'ın ötesi'ndeki '**Federasyon**'un sözünü vermi ti; **Irak** bölünecek, **Kuzey Irak**'taki Kürtlerle **Güneydo u Türkiye** birle tirilip bir '**federasyon**' kurulacaktı; olay, **Türkiye**'nin çıkarına bir olay gibi konuyor, gerçekte '**üniter devlet**' yapısı da itılıyordu. Üzerine böyle e ildiniz mi, **Körfez Sava** ı'nda **Özal**'ın gösterdi i mantık siz acelecili in gizli sebebini anlamak çok kolayla ır.

O zaman da, imdi de 'insan hakları' ve 'sivil toplum' adına **Özal**'ın kışına takılanlar; **Yeltsin**'in kışına takılmı olanlar gibi, neticede 'sistem'in 'kuklalı mı' kabul etmi lerdir.

Anlayana, sivrisinek saz!..

• • •
Mes'ut Yılmaz'ın 'tanıklı ı'...

Bu mukayese zaman içinde do rulanmadı mı? Bırakın **Demirel**'in 'canhıra ' çılı nını, daha geçen gün eski Genelkurmay Başkanı, **Özal**'ın 'federasyon fikrini, kamuoyunda tartışmaya açmak istedi ini' açıklamadı mı? Daha çarpıcı bir tanık, **Anavatan Partisi**'ni **Turgut Özal**'dan devralmı olan **Mes'ut Yılmaz** (evet, o), **Demirel**'den üç ay kadar sonra, kelimesi kelimesine u saptamayı yapmı :

"...ben tam be senedir, Amerika'dan aynı kokuyu alıyorum. ABD'ye son ziyaretimde daha kesin gördüm ki, ABD Kuzey Irak'ta Türkiye'nin Güneydo usu ile birle ecek bir 'federasyon' dü ünüyor; yani Kuzey Irak'ı Türkiye'nin patronajına vermeyi dü ünüyorlar; o zaman bu i i Türkiye'de canlı tutmaları lazım..."

"...Amerikan gözüyle Türkiye'nin tutumu anla ılmaz, çünkü 'federasyon'a Türk devleti de, Türk halkı da Türkiye'nin bölünmesi gibi bakıyor. Amerikalılara göre 'bölünme' de il, o zaman bunu Türklere anlatmak, Türkiye'nin gündemine sokmak lazım, Türkiye'deki bu önyargıyı silmek lazım..."

"...bunu ilk defa rahmetli **Ozal** söyledi, 'Federasyonu tartışalım' dedi, o zaman da biz kar ı çıktık..."(Hürriyet, 16 A ustos 1995)

Hayret do rusu, ne kadar da **Rusya**'daki 'so uk sava ' uy Unlamasını andırıyor. Hatırlayacaksınız, **Yeltsin**'in Sovyet kamuoyunda ba lattı ı 'tartı ma', kısa sürede **SSCB**'nin 'bö/ünmesi'/e' tniiuçlanmı tı.

Fakat, 'mukayese'nin zaman içinde 'teyidi' bahsinde, bir ta lk daha dinletmek niyetindeyim; üstelik bu, tamamiyle kar ı ta

raftan bir tanık: **ran'ın Ankara'daki Büyükelçisi Mühümmed Reza Bagherî!**

Kar ı taraftan bir 'tank'...

Anla ılan **ran'ın** da bazı bildikleri var. Çünkü **Bagherî**, başkanınız neler söylemi :

"...Demirel'in 'Batı, Seures'i istiyor' sözü do rudur. Türkiye'yi ve ran'ı bölmek istiyorlar. Bir süre önce Demirel Çankaya'da haritalar üzerinde bize bilgi verdi. Türkiye'den ve ran'dan koparmak istedikleri toprak parçalarını gösterdi. Türkiye ve ran'dan toprak alarak, Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurmak istediklerini belirtti. Biz de dost ülke olarak elimizdeki bilgileri, harita üzerinde Demirel'e sunduk..."

"... srail su istiyor, bölgede daha etkili olmak istiyor. ABD ve srail, bölgenin iki güçlü ülkesi Türkiye ve ran'ı zayıflatarak bölgede srail'i güçlendirmeye çalışıyor. Bu planı uygulamak için önce Irak'ı böldüler, Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurmak istediler; sonra ran'daki ve Türkiye'deki Kürtleri tahrik ederiz diye dü ündüler..." (Milliyet, 16 Mayıs 1995)

^Sizi bilmem ama, bana her ey yeterince açık ve aydınlık görünüyor: **Türkiye'ye** kar ı gizli ya da açık bir **'so uk sava '** sürüp gitmektedir. Anla ılan odur ki, bu **'so uk sava '**ın amacı, **Sevres Sözle mesi'**nde aynen öngöröldü ü üzere **'Fırat'ın Do usu'**nu **Türkiye'**den koparmak; **ran** ve **Irak'tan 'koparılacak'** öteki topraklarla birlikte, **'sistem'**in kontrolündeki Kürtlerin eline vermektir.

yi de neden? Gerçekten **'demokrasi'** ve **'insan hakları'** ya da **'Kürtlerin kara gözleri'** için mi? Hem niye **'Fırat'ın Do usu***?

Onu da konu aca ız.

aralık '96

'katılım'¹

lafta

kalırsa...

2 Aralık 1996

Erzincan, 1957; belki ekim, belki kasım! **Dumanlı Sürperen** arasındaki telefon hattını in a ediyoruz. **Fırat**'ın yukarı ucu, ikide bir aya ımıza dola ıyor. Ne kadar etkilenmi olmalıyım ki, öyle bir iire ba ladım:

"...fırat rüzgâra kar ı aktı ı zaman/suyun yüzü tela lı bir korkuyla ürperir/atmaca kayalıklarında poyrazın yalçın solu u/dökülür sı ırcıklar/çıplak kavaklardan/tortop olmu /simsiyah ve ufacıklar/içimsıra sonbahar garipli i-nin a ır yorgunlu u/fırat rüzgâra kar ı aktı ı zaman/ses-sizce kendi kendime a layasım gelir/nedense kimbilir.../ ('Ben Sana Mecburum', s. 75, 9. Basım, Bilgi Yayınevi)

Fırat deyip duruyoruz ya, oradan aklıma geldi.

Kossigin, ne demi ti?

Ankara, 10 Eylül 1978. O tarihte '**Dünya**'ya yazıyorum; o günkü yazımda neler demi im, bir göz atar mısınız:

"...yeryüzünün en büyük petrol tekellerinden **Exxon** ir-**keti** gizli bir rapor hazırlamı , hazırlamakla kalmayıp bunu ba-zı **Batılı** ülkelere de ula tırmı ; bu raporu, Fransız sosyalist ga-zetelerinden '**Le Matin**' elde ediyor, yayımlıyor; okuyunca, ne görüyoruz: 2000'li yıllardan itibaren Dünya petrolünün a ırlık merkezi Arap ülkelerinden **Latin Amerika**, **Afrika** ve **Türki-ye**'ye /cayaca/cmı ..."

"...hani hep 'Dünyanın petrol yedekleri tükeniyor' deyip duruyorlar ya, yalan, rezervler 400 milyar ton dolaylarında, uydu aracılıyla yapılan petrol haritalarında ise 71 kadar gelmekte olan ülkede, esaslı petrol yatakları oldu u görülüyor; bunların 16'sında imdiden önemli bulular yapılmı, 25 kadarında cesaret verici sonuçlar alınmış..."

"...hanidir duyarsınız, bazı uzmanlara göre **Anadolu Yarımadası'nın** altı bir petrol denizidir; yabancı şirketler petrolü bulmakta fakat bize haber vermeyip kuyuları kapatmaktadır, vs. **Exxon şirketi'nin** raporuna bakarsanız, bu söylentilerin önemli kısmında gerçek payı var..."

"...sanırım i buraya gelince, bir eyi daha hatırlamamız yerinde olacak: **Ecevit'in Sovyetler Birli i yolculu unda Kosşigin'in** ona, '**Türkiye**'de petrol bulundu undan çok umutlu oldu unu' söyledi ini i itmemi miydik; anlaşılan Ruslar da uyduları aracılıyla **Türkiye'nin** altındaki petrol yataklarını saptadılar, teknolojilerine güvendiklerinden bu petrolü **Türkiye** hesabına çıkarmayı öneriyorlar..." ('Batı'nın Deli Gömle i', s. 281, 2. Basım, Bilgi Yayınevi)

Acaba hayal mi kuruyordum? Yoksa 'uçuyor' muydum? Peki ya i, 'kuvv'den fül'e çıkmı', 1978-1979 kışında **Sovyetler Birli i**'nden bir uzmanlar heyeti, incelemelerde bulunmak amacıyla, **Türkiye**'ye gelmi ise? in daha da a irtıcı olan yanı, tam bu ara tırmalar sırasında ortalığı karıştıran ünlü **Kahramanmara** olayları patlak vermişe?..

Vehbi'nin kerrâkesi...

O kadarla kalsa iyi! **Demirel**'i bu kadar kaygılandırıp, **Sevres**'in 'gündeme getirildi i' ku kusuna dü üren **Fırat'ın Do ussu**, 1979'un 14 ubatında yine kalemime dolanıyor:

"...sahi yahu ne oldu o adamlar? Hatırlayacaksınız **Kahramanmara** olaylarının patlak verdi i günlerde, **Türkiye**'de/ci petrol yataklarını incelemek amacıyla, bir **Sovyet** uzmanlar heyeti ülkemize gelmi ti; gidecekler, yerinde ara tırma yapacak

mut cevaplar üreteyim derken, ciddi surette '*teklemi ti*'; bu da '*masasındaki*' otoriterlik e ilimini öne çıkarmı , sivil destekli parti **örgütü**, gittikçe **Menderes**'in ' ahıs *tahakkümünün*' '**aygıtı**' halini almı tı.

Birkaç örnek istemez misiniz?

Sa ı solu budamak merakı

Demokrat Parti Yönetimi, '**Tek Parti**' döneminden kalma, sa ı solu '*budamak*' politikasını, '*oldu u gibi*' uygulayacaktır.

ikinci Dünya Sava ı yıllarında, Nazilere yakınlı ıyla tanınımı olan **Cevat Rifat**, o ara, '**slam Demokrat Partisi**' diye bir parti kurmu tu; bu parti derhal kapatılıyor: 3 Mart 1952. Bunu **çi Sendikaları Birli i**'nin kapatılı ı izler . 20 Nisan 1952. Hemen arkasından, faaliyetini güç bela sürdürmeye çabalayan **Türkiye Sosyalist Partisi**'nin 17 üyesini tutuklarlar; bunun arkasından da, ünlü bir airin (**Necip Fâzıl**) yargılanıp cezaevini boylaması gelecektir: 12 Aralık 1952.

Diyeceksiniz ki bunlar, '*rejim dümanı*'; peki, **Osman Bölükba ı**, **Hüseyin Cahit** gibi demokrasiye '*sadakati müselleme zevatın*' u radıkları akıbete ne demeli? **Bölükba ı**, **Cumhuriyetçi Millet Partisi** gibi önemli bir partinin, sözünü sakınmaz lideridir, 'TBMM'ye hakareten yargılanır, tutuklanır: 24 Haziran 1952. **Hüseyin Cahit Bey**, ilerlemi ya ına ra men ba yazıları ya yaptı ı sert muhalefet yüzünden, hapishaneye gönderilecektir: 1 Aralık 1954.

Hal böyle olunca, birkaç kere reddedildikten sonra **Dr. Hikmet Kıvılcımlı**'nın ('**Tıbbiyeli**' **Hikmet**) nihayet örgütleyebildi i **Vatan Partisi**'nin kapatılıp, kurucularının derdest edilerek cezaevine gönderilmesine a ar mısınız? Sanıkların, be yıl ile on be yıl arasında cezalandırılmaları talep ediliyordu: 23 Mart 1959.

Demokrasi'nin böylesi!..

Demokrat Parti, kaçınılmaz sonuna do ru yakla ırken, bir

lar, besbelli rapor verecekler! Ne oldu, o kavga gürültü arasın da incelemelerini yapabildiler mi? Raporlarını verdiler mi? El de edilen sonuç **Ecevit**'in **Moskova** gezisinde **Kossigin**'in çattı ı kadar umut verici mi?" (Aynı kitap, s. 332)

Tabii, 'yetkili makamlardan' ne bir ses, ne bir nefes! Ertesi gün (15 ubat 1979), altını çize çize, olayın neden vahamet kes betti ini açıklamaya çalı mı ım:

"...ba bakan **Ecevit**, daha önce burada tartı lmu bir sorunu, **Libya**'da **Türk** i çileriyle konu urken 'bizzat' dile getirmi tir: **Do u'daki kı kırtmalar, bu bölgede oldu u varsayılan büyük petrol potansiyeline el koymak isteyen, emperyalist odakların' marifetidir. Do ru mu de il mi, bunu zamanla göre ce iz...**"

"...yalnız, gerek ran'da kurulmasından ciddi ciddi söz edilmeye ba lanan (ran) Azerbaycan devleti, gerekse **Türkiye ve Irak**'ı içerece i öne sürülen **Kürt devleti tasarılarının, gerçekte hem ran'ı hem Türkiye'yi güçten düürmek; hem de, ba lantısızlı a, Üçüncü Dünya'ya, hatta Do u Bloku'na kayması olasılıklarına kar ı, Avrupa ve Japonya ve srail için 'hayati' olan, bölge petrolünü elde tutmak amacına yönelik oldukları, Batı basınında artık açık açık söylenip yazılıyor...**" (Aynı kitap, s. 335)

imdi anla ıldı mı, '**Vehbi**'nin *kerrâkesi*'?"

GENELKURMAYIN 'GÖRÜ Ü'.

4 Aralık 1996

stese de, istemese de, **'Türkiye'**ye kar ı **'so uk sava '** bahsinde; iyi niyetli yurttanın kafasında kıvrılan soru i areti, elbette udur: **'Türkiye Cumhuriyeti'**ni muhafaza ve müdafaa etmekle görevli **Türk Silahlı Kuvvetleri**, olaya nasıl bakıyor; Devlet Bakanını dahil, nice sorumlu ve yetkiliyi kaygılandıran bu durumu nasıl de erlendiriyor?

'Aydınlık' dergisi, eylülde (1996) **'Genelkurmay Başkanlığı / ahsa Özel'** başlıklı ve 3, 4, 22 A ustos (1996) tarihli, üç rapor yayımladı; bu raporlarda **ABD** Kuzey Körfez leri stasyon efi **Robert Deutsch**'un temmuz (1996); ayrıca **ABD** Dı ı leri Bakan Yardımcısı **Pelletreau**'nun a ustos (1996) içinde yaptıkları 'temas/ar'dan, *'Türk tarafının'* çıkardığı sonuçlar tartışılmaktadır.

Genelkurmay belgesi, **ABD**'nin **Ortado u** 'p/anının', **CIA** ve **Pentagon**'ca üretildi ini saptamı ; hazırlayanların arasında **Graham Fuller**, **Paul Henze**'nin Ara tırma Merkezi ile **Stephen J. Blank**, **William T. Johnsen** ve **Stephan C. Pelletiere** gibi **Pentagon** uzmanlarını sayımı ! Bu kadarı bile, i in ciddiyetini göstermeye yeter.

Raporların neyi içerdi ine gelince...

Senaryo neye benziyor?

Öneri, I: **ABD** heyeti, planladı ı Kürt devletini **Türkiye** ile bir federasyon çatısı altında birle tirmek istiyor. Bu plan, me erse, 1960'da, 1965'te ve 1974'te de önerilmi .

Ödül: Türkiye '*planı*' kabul ederse, ona **Kerkük/Musul** petrollerinden yüzde 5 ya da 6'lık bir hisse verilecek!

Ceza: Türkiye '*planı*' reddederse, parçalanma olasılı ı ar tarmı ; **Kuzey Irak**'daki Kürtlerin saldırısına u rarmı ! Zira Kürtlerin elinde, **Saddam**'dan kalan '*gizli kimyasal ve biyolojik silah stokları bulunuyor*'mu . (nşan ne de olsa, sonradan ortaya çıkan CIA Kürtlerini hatırlıyor, acaba saldırıcaak olan onlar mıydı?)

Genelkurmay'ın görü ü: '**Kabul**' halinde Türkiye, ABD'nin ilerdeki dayatmalarına sürekli 'evet' demek zorunda kalır; ran'a ve Araplara dü manlık temelinde kurulacak, her an Türkiye ile çatı maya sokulabilecek Kür distan'ın ABD '*himayesi*' dı ında bir seçene i kalmaz.

Öneri, II: Saddam'ın devrilmesi için i birli i, Kürtleri ve ii leri kı kırtmak, **Türk Ordusu'nun Kuzey Irak'a, Musul/Kerkük** hattına inmesi.

Ödül aynı kalıyor, fakat planın reddi halinde ceza daha da katmerli: **ABD, Musul/Kerkük**'ün do usunu önerip **Tahran**'ı yu mu atabilirmi ; **Saddam**'ın devrilmesinde '*i birli ine*' yana mazlarsa, **Türkiye** ile ran arasında gergin bir ortam olu turabilirmi .

Genelkurmay'ın görü ü: '**The Center of the Geopolitic of Iran**' adli rapora göre, **Washington Ortado u**'da yeni stratejiler deniyor. Buna göre, '**Türkiye**'yi yola getirmek için', a/ **Ortado u**'da yeni çatı ma Türkiye ile ran arasında '*ate lenecek*'mi ; bu durumda Irak ve Suriye de ran'ın safına '*katılacak*'mı , yani Türkiye '*bo ulacak.*' b/ Ayrıca Türkiye, Suriye Yunanistan askeri i birli i, Yunanistan'la Kıbrıs ve Ege ihtilafı, '*dü ük yo unlukta PKK sava ı*' ile muhasara edilip '*zorlanacak*'!

Washington'ın **Saddam**'ın devrili i ve **Kuzey Irak**'taki Kürt devleti ile ilgili olarak **Ankara**'ya '*dayatlıkları*' bunlar.

Basbaya ı bir '**so uk sava** ' senaryosuna benzemiyor mu?

Karar sizin...

Genelkurmay'ın raporlarına göre, **ABD**'nin **Türkiye**'den

'kriz bölgeleri'nde ba ka beklentileri de var; düpedüz 'i birli i' yapmayı dayatıyor:

a/ Bu 'plana' göre **Türkiye, Ortado u, Balkanlar ve Kafkaslar**'da **ABD**'nin 'planlarını' uygulayacak. **ABD, Ortado-u**'daki stratejik noktada **Türkiye**'nin bulundu unu hesaplamı ; bölgede gerçekte tirilmesi dü ünülen **Pax Americana/Amerikan Barı** için 'cepheye' **Türkiye** sürülecek.

b/ **Washington Türkiye**'yi **Ortaasya**'ya trampelen olarak kullanmak istiyor; ödül olarak **Ortaasya** ve **Kafkasya** petrol ve do algaz boru hatlarının geçece i güzergâh üzerindeki rekabette **Türkiye**'yi destekliyor; yakın gelecekte **Kafkaslar**'ı ku atmak amacındadır, bunun en belirgin yanı **Ermenistan/Azerbaycan** sorununa 'a ırlı mı' koymas!'

SSCB'nin da ılması ufukta belirince, **Paul Henze** ve **Graham Fuller** gibi eski kula ı kesikler, benzer dü üncelerini açıklarak Türk kamuoyunda bir 'zemin' olu turmaya ba lamı lardı. (Bkz.: 'Hangi Laiklik', Bilgi Yayınevi) **Ankara**'nın, bilerek bilme-yerek 'ayak sürümesi' i i bu raddeye getirdi.

Amerikan heyetleriyle yapılan 'temas/ar'dan sonra, **Genel kurmay**'ın 'Hizmete Özel' raporları, **Türkiye**'ye kar ı bir 'so uk sava 'ın yürütüldü ünü, acaba do ruluyor mu, do rulamıyor mu?

Karar sizin!

6 Aralık 1996

Ya anımı gerçektir: **kinici Dünya Sava ı** sonrasında, **Fransız Komünist Partisi**, girdi i bütün genel seçimlerden, 'en *büyük parti*' olarak çıkıyordu; **Meclis**'deki en kalabalık '*grup*', onun grubuydu; ülkenin en çok satan gazetelerinin arasında, onun organı **I'Humanité** gazetesi de bulunuyordu. Bu '*saltanat*' be on yıl kadar sürdü. 1960'lara do ru, aynı parti iddetli bir ini e geçmi ti; prestiji dü mü , sürekli seçmen kaybediyor, yayın organları bunalımda! Peki, ne olmu tu da, sava ertesinde onu ba ına taç eden Fransız halkı, gün geçtikçe araya mesafe koymu , oyununu ondan esirgemi ti?

1950'de **FKP**'nin halk arasındaki adı '**Le Partie des Fu • lles/ Kur una Dizilmi lerin Partisi**' idi; çünkü liberal partilerin, sosyal demokratların ya i birlikçi ya da opportünist davranmasına kar ı; **FKP** ve onun silahlı direni kanadı, *Nazilere* kar ı (imansız bir mücadele vermi ; **Fransa** u runa pek çok **FKP** millinin (bu arada **Jacques Decour, Gabriel Péri**) kur una dizilmi ti; aslında Fransızlar, ülkesini savunmakta onca yi itlik gösterri bir partiyi yüceltiyordu.

Oysa '**so uk sava** 'ın civcivli günlerinde, **FKP**'nin efsanevi ileri **Maurice Thorez**, **Meclis** kürsüsünde son derece sert bir ilii ma yaparak; '*e er bir gün **Fransa** ile **SSCB** arasında **salı çıkarsa, Parti**'nfn ve **komünistlerin **Kızılordu**'nun yanm yer alacaklarını***' söyledi. Fransız halkı bunu asla affetmedi, H ini **FKP**'den çekti. **Onu ba ında ta ırken de, ondan «te ini çekerken de, halkın kriteri aynıdı: yurt bilinci lum ba ımsızlık iste i.**

Fransa, ço umuzun sandı ı gibi, 'yekpare' bir toplum de ildir: Normanlar, Brötonlar, Basklar, Flamanlar Franklar vb etnik gruplardan olu mu tur; ama Fransız milleti bunların toplamı, belki biraz da fazlasıdır; yurt bilinci ve ba ımsızlık gündeme geldi mi, etnik kökenleri ne olursa olsun, tek yumru a, tek yüre e dönüürler.

'Birey'in 'yurtta ' oldu u an...

Ya anmı ba ka bir gerçek: 1910'lu yılların sonunda, **Devlet i Aliyye'nin Anadolu'daki 'ahalisi'**, uzun ve yenilgiyle sonuçlanmı sava lardan yorgundu; geri kalmı tı ve yoksuldu; bunlar yetmezmi gibi, **Balkan 'hezimetinden'** ve **Seferberlik'ten sonra Düvel i Muazzama ('sistem')**nın yurduna göz dikti ini, onu parçalara ayırıp yok etti ini görüyordu; i gal askeri, **izmir'e, Adana'ya** çıkmı , iç bölgelere yayılmaya ba lamı tı.

Devlet i Aliyye i âhâne, altı yüzyıllık bir devlet; **Osmanlı** hanedanı, bu halkı bunca zaman yönetmi , üç kıtada hüküm sürmü , *'cihangirane bir devlet'* yaratmı ; üstelik padişah, aynı zamanda **'Haûife yi rû yi zemîn zıllulah i fil' arz'**, dünya Müslümanlarının en büyük ruhani lideri; gel gör ki bu defa, ülkeyi parçalara ayıran **Sevres Sözle mesi'**ne kar ı çıkmıyor, i gal kuvvetlerine kolaylık gösterilmesini istiyor; daha da kötüsü, bu *'bölünmeye'* kar ı koymak isteyenleri, *'ihanet i vataniye'* ile suçlayıp, **'Kürt' Mustafa Divan ı Harbi'**nde idama mahkûm ediyor.

Osmanlı halkı da 'yekpare' bir halk de ildir, i in ilginç yanı, daha önce 'mi//i bir dönem' ya amamı tır; **Anadolu** topra ında Türklerin yanısıra Lazlar, Çerkesler, Kürtler, Tatarlar, Gürcüler, Araplar vb ya amaktadır; **ama bu halk, üzerinde ya adı ı yurdun, sahip oldu u ba ımsızlı ın tehlikeye girdi ini görünce, aslında bir 'millet' oldu unun sapına kadar bi linçine varmı ,** aynen Fransız milletinin yaptı ı gibi **yurt bi linçi ve ba ımsızlık tutkusu ile, altı yüzyıllık hanedanı bi**

**rakip, ne olacağı belirsiz bir avuç yüreği pek inkılapçının
ardına düğüdür.**

Yakın tarihten, daha pek çok örnekler gösterilebilir. Bazen olaylar öyle koşullar yaratır ki, 'kul' birden 'yurtta' olur; 'birey', toplumsallığını her eyin önüne çıkarır, her eyin üstünde tutar; çünkü **modern zamanlarda, milliyetçilik kavramının 'ırk'la bir ilişki yoktur, onun temel ilişki, üzerinde ya anan yurtlardır.** Tarihin verdiği ders bu.

Gazi Mustafa Kemal, bunu daha 1920'de söylemi: "... burada maksut olan ve Yüksek Meclisimizi oluşturan kişiler yalnız Türk değildir, yalnız Çerkeş değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Laz değildir; fakat hepsinden oluşmuş Müslüman unsurlardır; samimi bir toplumdur. Bu halde bu yüksek heyetin temsil ettiği, hukukunu, hayatını, ıref ve adını kurtarmak için azmetti işimiz emeller, yalnız bir slam unsuruna ait değildir, çeşitli slam unsurlarından oluşmuş bir kütleye aittir."

O 'kütle' bütün Türkiye'nin halkıdır.

'Gerekçe', aynı idi...

O halkın, **Gazi Mustafa Kemal** ve arkadaşlarının yönetiminde, **Müdafaası Hukuk Doktrini'**ne dayanarak, savaş savaş kurdu ve **Türkiye Cumhuriyeti,** açıkça görülüyor ki, hanişdir sürdürülen 'soğuk bir savaş'ın türlü çeşitli 'seyyiatını' yapıyor.

Ekonomik kalkınması, uluslararası örgütler tarafından denetlenmekte, kalkınması ve güçlenmesi, el altından, engellenmektedir. Bir zamandır buna 'düğünük yoğnulukta bir iç savaş' eklenmiştir, • böylece 'yıpratılması' tasarlanan 'amaçlar' bakımından münasip işi'ülmüdür.

Handiyse yarım yüzyıldır, ne pahasına olursa olsun destek aldı ve **Batılı** 'müttefik/eri'nin, en önde gelen yetkili ve sorumlu unvanı, **Türkiye Cumhuriyeti'nin** Devlet Başkanının yüzüne karşı,

**bütün kötülü ün 'üniter devlet yapısından' kaynaklandı-
mı söyleyebilmekte, kısacası Lausanne Anla ması'ndan
vazgeçilmesini, Sevres Sözle mesi'ne dönülmesini isteye
bilmektedir. Hem de 'demokrasi' ve 'insan hakları' gerekçesiy-
le!**

**'Tanzimat'ı ve 'Me rutiyet'i de, aynı gerekçeyle destekle-
yip arka çıkma lardı, netice malum.**

Türkiye halkının, kimden yana çıkaca mını sanıyorsunuz?

9 Aralık 1996

Uluslararası liberal '**sistem**'in '**küreselle meyi**' ba arıyla uyguladığı bölge, bilindiği üzere, ABD'nin '*arka bahçesi*' **Latin Amerika**'dır: serüven, aynen bizde olduğu gibi, 80'li yılların başında başlayarak; 90'lı yılların ortalarında alınan sonuç nedir, merak mı ediyorsunuz?

Öyleyse, şu garip listeyi bir gözden geçiriniz:

1/ **Meksika**'da eski devlet başkanının kardeşi **Raul Salinas de Gortari**, '*devlet kademelerindeki siyasi nüfuzunu kullanarak şirketlere çıkar sağlaması*', böylece yabancı bankalardaki serveti 120 milyon dolara ulaştı. 2/ **Venezuela**'nın **Özal**'ı, **Carlos Andres Perez**, '*örtülü ödenekten çektiği 17 milyon doları usulsüz kullandığı için, Yüksek Mahkemece suçlu bulundu*'; ayrıca, '*banka yöneticileri, batan bankalardaki yüz milyonlarca doları zimmetlerine geçirdikleri için yargılanıyorlar*'. 3/ **Arjantin**'de 'on'un üzerinde devlet yetkilisi **IBM**'le yapılan sözleşme milyonlarca dolarlık haksız çıkar sağlamaları. 4/ **Brezilya**'da müfettişler, batan bir mali kurumun yolsuzluklarını araştırıyorlar, bu kurumun vergi mükelleflerine maliyeti beş milyar dolar olarak hesaplanıyor. 5/ **Ekvador**'da ekonomiyi yöneten başkan yardımcısı **Alberto Dahik**, '*zimmetine para geçirdiği için, tutuklanmasına karar verilince*' palas pandıras kendini **Kostarika**'ya atıyor; vs... vs...

Evet farkındayım, insan bu haberleri hiç yadırgamadan okuyor; çünkü, 80'li yılların başından itibaren aynı ekonomik reformları yaparak, yani '*özelleştirme küreselleştirme*' **Yeni Dünya Düze**

ni'ni uygulamaya ba layan ÷lkemizde de, benzer olaylar hiç eksik olmuyor; neredeyse birbirine zincirleniyor.

Peki, bundan çıkarılacak bir sonuç yok mudur?

'Kurumsalla mı , mafia'...

Yooo, hayır! Yorumlamaya kalkı mayaca ım: **Yeni Dünya Düzeni** hakkında" iyi eyler dü ünmedi im malum, yapacağım yorum tek taraflı olmakla suçlanabilir; iyisi mi, *'öteki taraftan'* oldu u inkâr kabul etmez bir gazetenin, bu yolsuzluklar zincirini nasıl de erlendirdi ini, size aktaracağım. Bakar mısınız ne diyor:

"...serbest piyasa ekonomisinin, onca e lik eden demokratikle meyle birlikte, bölgede i dünyasının ve devletin faaliyetlerini effafla tıraca ına ili kin, geni bir kesim tarafından payla ılan ortak bir kanı vardı; ancak u anda yolsuzluk her zamankinden daha yaygın, sadece oyuncular de i ti; bürokratların ve diktatörlerin yerini, sıkı ittifak içindeki yeni bir i adamı ve politikacı sınıfı aldı. (...) Yeni siyasi özgürlüklerin, yolsuzlu u da demokratik le tirebilece ini herhalde hiç kimse tahmin edemezdi."
(The Wall Street Journal, 8 Temmuz 1996)

Merkezi **New York**'da bulunan Uluslararası Özel Dedektiflik Bürosu **Kroll Asosiates**'in **Brezilya Bürosu** yöneticisi **James Wygand**, kendi açısından durumu öyle yorumlamı :

"...geçmi te yolsuzluk genelde küçük çaplıydı, vergi müfetti ine açıktan ödeme yapılır, ya da bir evrakı imzalatmak için rü vet verilirdi; bugün ise yolsuzluklar daha oportünistle mi ve kurumsalla mı durumdadır, 'mafia'nın tarzına çok yakın; yapılan yolsuzluklardan büyük kazançlar sa lanıyor, çünkü ortada dönen para çok büyük." (Aynı gazete, aynı sayı)

Ne denildi inin farkındasınız de il mi? Yolsuzluklar *'Daha oportünistle mi , daha kurumsalla mı '*, **'mafia'nın tarzına çok**

yalcım'mı , 'ortada dönen para çok büyük oldu u için, yapılan yolsuzluklardan büyük kazançlar sa lanıyor'rmu l.

Allah Allah, adam sanki bildik bir ülkeyi anlatıyor,

'Sistem'in i leyi i bozuk...

Kesin olan nedir? **Wall Street Journal** in sandı ı gibi, **Latin Amerika**'daki hukuk sisteminin dünyaya açılan ekonomileri denetlemek görevini yerine getirmekte yetersiz kalması mı; yoksa **Yeni Dünya Düzeni** diye 'kaktırlan' emperyalist/liberal '**sis tem**'in i leyi indeki bozukluk mu? Elbette, ikincisi! Aksi halde, gezegene bu düzeni neredeyse zorla kabul ettirmeye u ra an '**geli mi** ' ve zaten '**dünyaya açılmı** ' liberal ekonomilerde de (**ABD, Japonya, Fransa, talya, ngiltere, Almanya** vs) benzer rezillikler paçadan akar mıydı?

Türkiye açısından olumsuzluk iki düzeyde görülüyor: yolsuzluk '**ekonomisinin**' '**faturası**' hemen bütünüyle laik iddialı '**alafranga**' yönetimlere çıkarıldı ı için, olay **Refah Partisi**'nin iktidara gelmesinde, önemli bir iç faktör rolünü oynadı, bu bir; ikincisi, **Türkiye**'ye kar ı '**so uk sava** 'ta, halkın ço unlu u, bo azına kadar yolsuzluklara batmı yönetici kadrolara asla güvenemiyor: '**So uk sava** ' dönemi lider ve partilerinin dı nda, '**temiz**' lider ve partilere '**hayati ihtiyaç**' hissedilmesinin temel sebebi de bu!

11 Aralık 1996

Okudu umda duraklamı , ne diyece imi bilememi tim. Derin bir geceydi: diplerinde bir yerlerde, ufunetli yıldızlar yanıp sönyordu; alttan alta, insanı ürperten rutubetli bir serinlik. O yıllarda 'hain' sayılan **Arthur Koestler**, açıkça diyordu ki: " ...siyasi partilerde, en yeteneksizleri örgütün en yüksek kademelerine yükselten, bir merkezkaç kuvvet vardır." a ırmmak elde mi? **Koestler**, **Komintern** murahhaslı ı yapmı bir adam, 'tespiti', o yılların komünist partileri en çok da **SSCB Komünist (Bol evik) Partisi** için geçerli. Bilindi i gibi **Koestler**, 'Gün Ortasında Karanlık/Darkness at Noon' adlı romanında, **Moskova Davaları**'ndan birisinde, bir sanı in nasıl 'temizlendi i'ni, deh et uyandıran bir maharetle anlatır; sanık **Rubaçof**'un gerçekte **Stalin**'in tasfiye etti i **Bukharin** oldu u iddia edilmi tir.

Sovyetler'deki muhalefet (**oppozitsiya**) **Lenin**'den sonra **Trotsky**'nin genel sekreter olması gerekti ini savunmu tu; **Vladimir liç**'in 'Parti'nin Harika Çocu u' adını taktı ı **Bukharin** de aynı göreve uygun görülenlerdendi; oysa **Koestler**'in o 'merkezkaç kuvveti' etkisini göstermi , **Stalin** türünden bir 'despot' partinin zirvesine oturmı tu: hem de ne oturmak! **Sovyet Komünist Partisi** çok kısa sürede 'sivil toplum' kurulu u özelliklerini kaybetmi , parti içi demokrasi uygulaması demek olan '**demokratik merkezîyetçilik/centralisme démocratique**' yerini, yukarıdan a a ıya i leyen bir emir/kumanda totaliterli ine bıraktı tı.

Artık bir 'örgüt' (**organisation**) söz konusu de ildi; söz konusu olan bir 'aygıt'ı (**appareil**).

Örnek bunlar olursa...

Me rutiyet tarihimizde bu çe it siyasi örgütlenmenin adı '*komita*', üyelerinin sıfatı ise, '*komitacı*' idi; demokrasimiz açısından, bunun son derece önemli oldu unu sanıyorum; undan ki, i in ba- nı çekmi olan **ttihat ve Terakki Cemiyeti**, daha sonra ör- gütlenecek olan siyasi partilerimiz için, belki de talihsiz bir '*model*' olu turmu tur.

Ankara ziyaretlerinden birisinde, **Niyazi Berkes**'e sorma- dan edememi tim: **Çarlık Rusyası'nda, ucu Neçayef'e kadar dayanan Narodnik/Nihilist komitacılı mın, Roman- ya üzerinden zamanın Jöntürk komitalarını etkiledi i do ru olabilir mi?"**

Hoca' buna inanıyordu, kanıtlarını da bulmu tu; ben de okudu um onca '*hatırat*'ın bazılarında mesela **Galip Var- dar**'inkinde mi? **Makedonya**'da Sırp ve Bulgar komitacılarını bastırmakla görevli '*ittihatçı*' zabitlerin, örgütlenme konusunda bilhassa Bulgar '*Çentre/ist/er*'inden etkilenmi oldu unu oku- mu tum. **Selanik** ve çevresinde, talyan '*Mason Locaları'nın* '*gizlili ine*' heveslenmeleri de, cabası! Bunlardan ne çıkar? **Os- manlı'dan itibaren ülkemizin siyasi hayatında** '*firkalar'm, hayatın içinden üremi* '*sivil toplum*' örgütleri olmadı ı mı?

Hüseyin Cahit Bey, '*Siyasi Hatıraları'nda*, **Hürriyet**'in ilan edildi i gün, **Dersaadet**'de halkın kılının kıpırdamadı nı yaz- mı tır; **istanbul**'daki '*ittihatçılar*' zevahiri kurtarmak için bazı gösteriler düzenlemeye kalkı ırlar. **ttihat ve Terakki'nin, Hür- riyet**'ten sonra bile '*fırka*' olmayıp bir zaman '*cemiyet*' kaldı nı biliyoruz. Te kilat içinde ve dı nda herkesin ikâyetçi oldu u o '*merkez i umumi hâkimiyeti*' ise, Rus **Narodnik/Nihilist** daha sonra **Bol evik** '*aygıtlarındaki*' politbüro egemenli ini hatırlat- mıyor mu?

Kimbilir, en olgun siyasetçilerimizin bile, '*parti*' denildi mi '*ör- güt*' de il '*aygıt*' anlamasının gerisinde, belki de bu hatalı ba lan- gıç yatıyor.

Hangisine benziyorlar?

Zahmet olmazsa, 70'li yıllarda kaleme aldı mı u satırlara, göz ucuyla olsun bir bakar mısınız?

"...**örgüt (organisation)** bir yerde **Gramsci'nin** anladığı anlamda ve düzeyde bir 'kolektif entelektüel' özelliği gösteriyorsa, aygıt (**appareil**) tam tersine, yukarıdan aşağıya hiyerarşik bir komuta zincirlemesine göre düzenlenmiş bir hükmetme yapısı (**structure**) gösteriyor. **Birincisinde demokratik bir yönetim, görevlerin ve yetkilerin demokratik yoldan dağıtılması, ele tiri ve özele tiri ne kadar kolay ve geçerliyse; ikincisinde, o kadar zor ve geçersiz; zira ikinci durumda aygıt merkezîyetçi bir bürokrasinin belirli kararları ya da tedbirleri uygulamaya koymasından başka bir şey istemiyor ve getirmiyor...**"

"... 'kadrolama' dediğimiz şey, aslında ikinci türden bir aygıtın çeşitli kademeleri için adam yetiştirmek, meydana çıkacak olan devrimci, esnek ve diyalektik bir örgüt olmayacaktır; ya ne olacaktır, yukarı kademenin diktasını hem aygıtın alt kademesine hem de toplumun bütününe 'empoze eden' bir dikta mekanizması olacaktır..." ('Hangi Soru', s.70/71, 4. Basım, Bilgi Yayınevi, 1996)

Bizdeki en 'liberal' iddia partiler bile, sizce hangisine daha çok benziyorlar? **Örgüte mi, aygıtı mı?**

13 Aralık 1996

Gazi, ne *'ittihatçı'* idi, ne de *'mason'*; **Anadolu htılali**'nin geli me grafi i, **Makedonya** Tcomitacı/ı ı'ndan farklıdır: ittihatçı-lar, hâkimiyeti **Osmanlı** hanedanına bırakmı , *'iktidara'* talip ol-mu lardı: *'iktidarı'* kaybettikleri an tarihten silindiler, hâkimiyet **Vahdettin**'de kaldı. **Anadolu htılali**, hâkimiyeti halka intikal ettirme hareketiydi, **Gazi** bu tehlikeli ve hassas operasyonda **En-ver Pa a**'nın **Babîâlî**'yi basması gibi askeri bir müdahale ile de-il, yurdun her yanında devreye giren halk meclisleri, kongreler ve Meclis'le yürütmü tü: **Amasya Tamimi**'nden itibaren, **Mü dafaa i Hukuk Hareketi**'nin *'sivilli i'* daima önde tutul-mu tur.

(Buradan itibaren, o yanık ve dokunaklı **Kuva yı Milliye** mar larından birisi, size e lik edebilir. **'Sakarya da larında çi-çekler açar...'**, mesela!)

Müdafaa i Hukuk Cemiyeti'ni *'firkala tırmava'* sıra gelin-ce, davranı yine öyle: 1922 yılı sonunda, **Ankara**'daki gazeteci-leri ça ırmı , **Gazi** açıklıyor: "...hayatımı sonuna kadar vatan hayırına vakfeylemek emeliyle sulhun istikrarını mütea-kip, *'halkçılık'* esası üzerine müstenit ve **'Halk Fırkası'** ila-mıyla siyasi bir fırka te kil etmek niyetindeyim"; hemen arkasından istedi i, halkın ve aydınların bu konudaki dü ünçe ve önerilerini, kendisine ula tırması; yani örgütlenmeyi *'kolektifle-tirmek'* istiyor, ayrıca diyor ki: "...erbâb ı ihtisasın gönderecekleri mütalâat kemal i ehemmiyetle nazar ı itibara al-nacaktır." (Hâkimiyet i Milliye, 7 Aralık 1922) Yalnız bir nokta üzerinde son derece hassas, o da kurulacak *'firkanın ruh u aslisi'*,

önceden açıkça üstüne basması : "...böyle bir fırkanın ruh u aslî istiklâl i tam ve bilâ kayd ü art hâkimiyet i milliye-dir." ('*zmir Yollarında*', s. 27/28)

Son cümleyi gündelik konu ma dilimize çeviriniz: **Gazi, anti emperyalist, laik ve demokrat bir 'firka' kuracaktır;** iyide, '*alelade bir firka mahiyetinde*' mi olacaktır bu firka? Onu da açıkla kavu turmu : Hayır!

'Dokuz umde'nin mahiyeti...

Müdafaa i Hukuk Doktrini, kısaca belirttik, '*istiklâl i tam*' ve '*hâkimiyet i milliye*' üzerine oturmaktadır ama, Kurtulu Sava ı ertesinde bunların tahakkuku üç ana '*Misak ı Milli*'nin gerçeikle mesine ba lanmı tı: Ba ımsız ve Bölünmez Yurt (**Misak ı Milli**), Ba ımsız Ulusal Ekonomi (**Sa'y Misak ı Millisi**) ve Ulusal ve Birle ik Ö retim (**Tevhid i Tedrisat/Maarif Misâk ı Millisi**). **Gazi**, halkın deste iyle bu üç ana amacın gerçeikle tirilebilmesi için yine halkla '*müdavele i efkârda bulunarak*' **Halk Fırkası'nı** kuracaktır. **zmir ktisat Kongresi**'ni aç ı konu masında, durumu irdeledikten sonra, '*fırkanın*' nasıl olaca ını tereddütsüz açıklama tı: "...böyle bir Sa'y (emek) Misâk ı Millisi mahiyetinde olan program etrafında toplanmaktan hasıl olacak ekl i siyasi ise alelade bir firka mahiyetinde tasavvur edilmemek lazım gelir ve sulh sonrası vukua gelebilecek olan bir ekl i siyasinin, imdiye kadar oldu u gibi, milletin azim ve imanı ile ve vahdet ve tesanüdün birbirine müzahir olması ile muvaffak olaca ı hakkındaki kanaatim kavidir ve tamdır." ('*zmir Yollarında*', s. 103/126)

Bilmem dikkat ettiniz mi, son cümlede **Gazi Mustafa Kemal**, '*milletin azim ve inancı*' ile '*birlik ve dayanı ması'nın*, '*imdiye kadar oldu u gibi, birbirine yardımcı olmasından*' söz ediyor: aslında bu **Anadolu htılali'nin Anadolu nkılabı**'na dönü mesinde, önceden olu turulmu '*Halk*' Kurtulu Ordusunun (**Kuva yı Milliye**), sırası geldi i için '*Halk*' Kurtulu Cephesine yerini bırakması gere inin açık bir ifadesidir.

Gazi'nin o yıllarda *'alelade bir fırka de il'*, sonradan siyasi terminolojiye girecek ünlü bir deyimle, bir **'Halk Cephesi'** kurmak istedi ini daha 1970'li yıllarda yazmı tım; demek ister ki, **nasıl bütün Anadolu ve Rumeli halkı 'müstevliyi yurttan defetmek için sımsıkı bir vahdet ve tesanüt içine girmi se, Sa'y (emek) Misâk ı Millisini ve Maarif (ö retim ve e itim) Misâk ı Millisini gerçekte tirmek için de böyle bir 'cephe-nin vahdet ve tesanüdü içinde' olmalıdır.**

Meraklısı bilir, **'Halk Fırkası'**nın kurulu una esas te kil eden o me hur **'dokuz umde'**, zümre ya da sınıf çıkarlarını savunmak için kurulmu ya da kurulacak bir *'partinin'* tüzü üne hiç benze-mez, **kapsamlı fakat özet bir 'Halk cephesi' programıdır.**

'Aygıt' de il 'örgüt'

Biliyorum, elli yıldır kamuoyunda **'conformiste'** bir Atatürk görüntüsü olu turan ve dola tıranlar, söylediklerimden tevahhu ediyor ama, gerçek budur: **Gazi Mustâfa Kemal Pa a'nın 'fırkacılı ı' hiç de sonradan iddia edildi i gibi otoriter ve totaliter bir 'aygıtı' özenmiyor; daha çok genel ilke-leri ki inkılabın ilkeleridir net olarak konulmu , inkılabın gerçekte tirilmesine kalabalık halk 'katılımını' sa la-mayı amaçlayan, gev ek dokumalı ve kapsamlı bir 'ör-güt', bir 'Halk Cephesi' olu turmayı hedef ediniyor.**

Gazi Mustafa Kemal bu noktaya bir anda karar vermemi -tir; arayıp kurcalayarak, halk önünde tartı ıp irdeleyerek varmı -tir; isterseniz, bu kararın nasıl billurla tı ina ve hangi 'esbab ı mu clbeye' dayandı ina da bir bakarız.

O da daha az heyecanlı de ildir.

16 Aralık 1996

Müdafaa i Hukuk'un 'sıcak' günleri, Ankara. Sovyet Cumhuriyetleri ttihadı ile yakın ili kilere giri ilmi . Intelligence Service bu arada ünlü ngiliz Kontrol Subayı 'Kaymakam' Ravlinson Mustafa Kemal'in 'bol evikli inden' emin, bunu yayıyorlar. Gazi, ortalarda yoktur, Çankaya'ya çekilmi 'tettebbu atta bulunuyor'mu , yani okuyup inceliyor. Nihayet bir ak am sofrasında, demi ki: " ...efendiler, bol evikli i tetkik etim, amele sınıfına istinad eden bir nazariye, memleketimizde kaabil i tatbik de ildir, çünkü bizde miktar ı kâfi amele yoktur".

Bu rivayeti ben, 'Sarı Mustafa'dan (Börklüce) duymu tum; yanılmıyorsam, Halide Edip Hanım, hatıralarında do rulamı tı. Sizce Kemal Pa a'nın 'tespiti' yanlı mı? (Mütareke'de Anadolu'ya intikali nedense unutup Dersaadet'te kalan Dr. efik Hüsnü Bey'in de aynı 'tespiti' yaptı nı Râsih Nuri Bey nakleliyor. (Bkz.: 'Hangi Atatürk', s. 104/106, 3. Basım, Bilgi Yayınevi) 40 Karanlı nın solculu u, bundan Gazi'nin sosyal sınıfları reddetti i manasını çıkarmıyordu; 10. yıl mar nın, o sık sık alaya alınan 'mtiyazsız sınıfsız kayna mı bir kütleyiz' mısraı, ha kikatte 'sosyal sınıf gerçe inin ve diyalekti inin inkârı de il, inkılap Türkiye'si için o diyalekti in zalim milletler/mazlum milletler çeli kisinde görüldü ünün ifadesi.

Kim demi Mustafa Kemal 'sosyal sınıf ve 'siyasi parti' gerçe ini reddediyor diye? Halt eder, çünkü bu takdirde Halk Fırkası'nın kurulaca ı günlerde u söylediklerine (Balıkesir, 5 u bat 1922) ne diyece iz:

"...memâlik i sairede fırkalar behemehal iktisadî maksat üzerine teessüs etmi ve etmektedir, çünkü o Memleketlerde muhtelif sınıflar vardır: bir sınıfın menfaa ini muhafaza için te ekkül eden bir siyasi fırkaya muka-bil, di er bir sınıfın menfaatini muhafaza maksadıyla bir fırka te ekkül eder. Bu pek tabiidir. Güya bizim memle- ketimizde de ayrı ayrı 'sınıf varımı gibi teessüs eden fır- kalar yüzünden ahit oldu umuz neticeler malumdur. Halbuki Halk Fırkası dedi imiz zaman, bunun içine bir kı- sım de il, bütün millet dahildir." (' zmir Yollarında', s. 93/ 103)

Burada sözü edilen '*millet*', hiç ku kusuz '*mazlum*' bir milleti.

Nasıl ve ne kadar '*mazlum*'?

yi de, nasıl '*mazlum*', ne kadar '*mazlum*'? Gazi, Anadolu htilali'nin '*inkılab*'a yöneldi i o heyecanlı günlerde, halkının *azlumlu unu*' açıkça dile getiriyor, diyor ki:

"...milletimizin büyük ço unlu u çiftçi ve çobandır, öyle olunca buna kar ı büyük toprak ve çiftlik sahipleri elir, bizde kaç ki i büyük toprak sahibidir, bu arazinin iktarı nedir? incelenirse görülür ki, memleketimizin ge i li ine oranla hiç kimse büyük arazi sahibi de ildir, öy yse bu toprak sahipleri de korumaya alınacak insanlar

"...sonra sanat sahipleriyle kasabalarda ticaret ya an küçük tüccarlar gelir, tabii olarak bunların çıkarlarını , durumlarını ve geleceklerini sa lamak ve korumak ecburiyetindeyiz. Çiftçilerin kar ısında oldu unu var ydı imız büyük toprak sahipleri gibi, bu ticaret erbabı ın kar ısında da büyük sermaye sahibi insanlar yoktur, aç milyonerimiz var? Hiç! Öyleyse biraz parası onlara man olacak de iliz, tam tersine memleketimizde bir k milyonerin, hatta milyarderin yeti mesine çalı aca

"...sonra i çiler gelir! Bugün memleketimizde fabrika, imalathane vesaire gibi kurulu lar çok sınırlıdır; mevcut i çilerimizin sayısı yirmi bini geçmez, oysa ülkemizin geli mesi için çok fabrikalara muhtacız, bunun için de amele lazımdır, demek ki tarlada çalı an çiftçiden farkı olmayan i çileri de himaye etmek gerektir..."

"...bundan sonra aydınlar ve bilginler gelir. Bunlar kendi kendilerine toplanıp halka dü man olabilir mi? Bunların üstüne dü en görev, halkın içine girerek onları aydınlatmak ve yükseltmek, onların geli me ve ilerlemesine öncü olmaktır. te ben milletimizi böyle görüyorum; öyleyse çe itli meslek erbabının çıkarları birbirine ba lı oldu undan onları sınıflara ayırmak imkânı yoktur ve бүtünü halktan ibarettir." (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri* II, s. 97/98, Türk nkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, 1952)

in püf noktası, sanırım burada; yani o '*halkın*', kiminle ne türlü bir çeli ki hatta çatı ma içinde oldu unda!

Asıl büyük 'çeli ki'...

'*Sosyal sınıf* ve '*siyasi parti*' ili kisine o derece vâkıf **Gazi Mustafa Kemal**, halkın '*mazlumlu u*' dolayısıyla, çe itli '*sınıflar*' arasındaki zaten zayıf çeli kileri küçümsese de, varlı mı bilmiyor mu? Biliyor ama, onun önemli gördü ü büyük (**maieur**) çeli ki, n halkın '*sistem*'le olan çeli kisidir, bunu da ünlü cümlesiyle özelle mistir:

"...mesleki içtimâi itibariyle dü ündü ümüz zam,m biz hayatını, istiklalini kurtarmak için çalı an **erb.il**> ı sa'yız, zavallı bir halkız. Mahiyetimizi bilelim. Kurtulmalı ya amak için çalı an ve çalı maya mecbur olan bir halkı/ Binaenaleyh her birimizin hakkı vardır, selahiyeti vanlu, fakat çalı mak sayesinde bir hakkı iktisab ederiz. Voli . . arka üstü yatmak ve hayatını sa'yden muarra (çalı mad in geçirmek isteyen insanların bizim hey'et i içtimâiyemî/<ln (toplumumuzda) yeri yoktur, hakkı yoktur. O halde **ilnl***

ediniz efendiler: halkçılık, nizâm ı içtimâisini (toplumsal düzenini) **sa'ym hukukuna** (eme in hukukuna) **istinad ettiren bir meslek i içtimâidir..."**

"...efendiler; biz bu hakkımızı mahfuz bulundurmak, istiklalimizi emin bulundurabilmek için, hey'et i umumiyemizde, hey'et i milliyemizde bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı, hey'et i milliyemizde mücahedeyi (cihat etmeyi) caiz gören bir mesle i takip eden insanlarız..." (*Atatürk'ten Düşünceler*; E. Z. Karal, s. 25, T. Bankası Kültür Yayınları, 1956)

Emperyalizme karşı '**dokuz umde**' çevresinde birle ik bir '**halk cephesi**'ne karar kıldı mı görmemek için ya kör olmak lazım, ya kötü niyetli; **Gazi, Türkiye**'nin ulusal burjuvazisini oluturabilmek için dahi, emperyalizme karşı bir '*istiklal i tam*' sava ı vermek zorunda oldu unun bilincindedir.

Peki nasıl olmu tur da, o '*sivil örgüt*', '**tek millet, tek par 1, tek ef** sloganına uygun '*totaliter*' bir 'aygıt'a dönü mü tür? O uzun ve hazin ba ka bir hikâyedir.

18 Aralık 1996

Prof. Afet nan, Gazi Mustafa Kemal'den nakletmi th:
biz cumhuriyeti kurduk; o, on ya ını doldururken, demokrasinin bütün gereklerini sırası geldikçe uygulamaya koymalıdır." ("M. Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım', s. 37)

Öyle olmadı. Cumhuriyet'in uzun zaman 'demokrasiye dönü emedi i, malum. Daha da kötüsü ya andı: geni tabanlı bir '*halk cephesine*' istinat ettirilmek istenilen, ekonomide ve kültürde '*tam ba umsız*' o '*sivil toplum*' tasarımı, zaman içinde, önce '*otoritci*' sonra '*totaliter*' bir karakter kazandı. nsanın merak etti i, '*halk cephesi'nin* hangi süreç içinde '*bürokratik merkezietçi*' bir '*siya si toplum*' '*aygıtına*' dönü tü ü!

Türkiye'de, demokrasi uygulamasındaki '*özür*', belki bu sem nun açıklı a kavu turulmasıyla anla ılabilecektir.

Fa ızan devletçilik reddedilmiyor...

Gençler bilmez: olayın dı sebebi, 30'lu yıllar **Avrupası'**.... vahim '*tota/iter/e mesi*'dir; demokrasi çürümü , yozlaşmı bir ilil zen sayılıyordu; sa da **Mussolini** ve fa ızım, **Hitler** ve n.ı/l yükselme ti; solda, **Stalin** ve onun totaliter bol evikli i! 40'lı vıllm da **spanya**'da **General Franco**, **Macaristan**'da **Horthy**, **KM manya**'da **Antenoscu**, **Norveç**'te **Quisling**, '*tek millcl*, '*• • » parti, tek ef* ilkesine uygun '*aygıtlarla*' yönetime el koymır, .l.mlj **ngiltere** ve **Fransa** gibi eski demokrasiler iyice gözden (lu.mii| tü: liberalli in öldü ünden, herkes emin!

ç sebebe gelince! Hadi bunu bir tarihçinin kaleminden okuyalım:

parti genel sekreteri (Recep Peker) ça rılı olarak gitti i talya ve Almanya'dan dönü ünde, CHP için, yeni bir tüzük ve program tasla ı hazırladı tı. Fa izmeden ve nasyonal sosyalizmden esinlenerek düzenlenen bu tasla ı, Ba bakan nönü'ye de imzalatıp, cumhurba kanına sunmu tu. Bunda sayıları sınırlı üyelerden olu an bir üst kurul öngörülüyor, bütün yetkiler onda toplanıyor, TBMM bir ekilden ibaret kalıyordu. Atatürk bir tür parti diktatoryasını getiren tasla ı okuyunca, '... bu zorbalar kimlerdir? Onları kim seçecek?' diye tepki göstermi ti. Arkasından nönü ve Peker'i ça ırttı , nönü'nün tasla ı okumadan imzaladı ı anla ılımlı (laf aramızda, siz buna sahi lden inanıyor musunuz?) ve öneriden vazgeçilmi ti." (*Türk Devrim Tarihi*, III. Kitap, **erfettin Turan, s. 21, Bilgi Yayınevi)**

Olayı ya ayanlar i in o kadar basit olmadığını, **Gazi'nin** neticede **Peker'i** görevinden aldı nı elbette bilir; bilir ama, **CHP** 1935 Kurultayında kabul edilen yeni pogram ve tüzük, '**Dokuz Umde**'den de, '*Halk Cephesi*' tasarımıandan da hayli uzak, merkezîyetçi ve '*totaliter*' bir 'aygıt'a yol açmı tır, üphesiz onu da bilir. sterseniz bunu da erbabından, **Tarık Zafer Tunaya'nın** kaleminden okuyalım!

"...Türkiye'nin propaganda cerayanlarına maruz bir yer olu u belirtildikten sonra, komünizme kar ı tek silahın 'milliyetçilik' oldu u açıklanmaktadır. Parti Kurultayı, liberal devletin can çekti ine kaanidir, bu devletin feo B devleti takiben her yerde çöktü ü belirtilerek, devletlik övülmektedir, fakat liberal devletin yerini sınıf devle |I de il milli devlet alacaktır, bu bakımdan parti devletçidir, kurultay için vasat bir devletçilik Türkiye Cumhuriye İçin zaruridir; bu manada bir devletçilik ne kızıl Mark t, ne de liberaldir; bu tarz bir devletçilik hususi te eb • ü ve ticaret serbestisini kabul etmektedir..."

Hemen dikkati çeken nokta, '*fa izan devletçili in*' de aynı

iddetle **reddedilmemi** olması! Nasıl reddedilebilirdi ki, aynı Kurultayda **'Türkiye Cumhuriyeti'nin bir 'parti devleti'** oldu u kabul edilmi tir.

"...parti devletle beraber çalı ır, zümre, sınıf ve cinsiyet farkı gözetmez, programı herhangi bir vatandaşın dilek ve görüşüne cevap verebilecek bir küldür; böylece, programın ve doktrinin milli bir ideoloji oldu una kaani dir, tarafsız de ildir, devletle aynı seviyededir, hatta devlete hareket kabiliyeti verir." (Türkiye'de Siyasi Partiler', s. 570/571, 1952)

'Müdafaa i nefis' tavrı de il...

Partinin, nasıl **'siyasi bir toplum aygıtına'** dönü tü ü çok açık: pratikte bu, valilerin ve kaymakamların, buldukları il ve il cenin aynı zamanda **CHP** il ya da ilçe başkanları olmaları eklendi görülüyordu. Görüldü ü üzere, cumhuriyetin *'otoriterli i'*, ihtilal ve inkılabın elde ettiklerini, aksi/inkılapçılara karşı bir *'müdafaa i nefis'* tavrı olmaktan çıkarmı ; **merkeziyetçi bürokrat bir 'no menklatura'nın iktidarını korumak için, hâkimiyete «I uzatması yoluna girmi tir.**

Gazi Mustafa Kemal, hayatının son yıllarında buna tahammül edemedi ini belli edecek; iktidarı de i tirip, daha *'sivil'* lı ekibi i ba na getirecektir; ama i i ten geçmi , **Türkiye'de** siyâh parti yapılanması, **'örgüt'** modelinden artık **'aygıt'** modeline kıymı tır. **Demokrasiye intikalin bir türlü istenilen kıvamda bir 'siville meyi' getirememi olması; acaba, 'siyasi partiler'in hâlâ 'tek parti' modeline göre kurulmu olmasımı <> mıdır?**

Hadi imdi tartışın!

'YUMU AK, SEV ML VE AKILLI B R OTOR TE...'

20 Aralık 1996

O ak am, **Firuz a**'daki evinde, **Esat Adil Bey** demi ti ki:
Mustafa Kemal'in 'otoriterü i' soldan çok sa a müte-
veccihdir; siyaset lugatımıza 'komünizm tehlikesi' tabiri,
1935'ten sonra girdi!"

Nemli, so u u ürpertici bir ak amdı; yılba ına yakın. Rum pastahanelerinin vitrinlerinde, paskalya çörekleri ve boyalı yumurtalar. **Türkiye**'de '**so uk sava '** hızlanıyor, '**ilerici**' kesimi kaygılı. **Taksim**'de **i li** tramvayını beklerken **Hasan Tanrıkut** demi ti ki: **Esat Bey haklı, cumhuriyeti, tek ve yekpare bir tekâmül vetiresi (geli me süreci) sanıyoruz, öyle de il!"**

Gazi, demokrat ilerici kesiminin de muhalefeti ile kar ıla - mı tı ama, 'ama'sı var...

' **lerici**' muhalefetin özele tirisî...

Formasyonu '**Amerikan**' iki taraftarı **Zekeriya Sertel** ve **Halide Edip**, 1924'ten itibaren onu ele tiriyorlardı: '**otoriter**' oldu unu söyleyerek! Her ikisi de, ömürlerinin bir kısmını '**gönüllü**' yurtdı rı '**sürgünlerinde**' geçirdiler; ne var ki, **istanbul**'a döndükleri zaman, özele tiri yapmak dürüstlü ünü ve yüreklili ini göstermi lerdir. 1924 Anayasasının **Gazi**'ye a rı yetki verdi ini, onu diktatörlü e sürükledi ini iddia eden **Halide Edip Hanım**, onun ölümünü müteakip yurduna dönünce, aya ının tozuyla **Sabiha Sertel**'e demi tir ki: **Sabiha, Mustafa Kemal hakly ,ı !.."**

Sabiha Sertel'in e i M. Zekeriya Sertel, büyük bölümü SSCB'de geçen '*ecnebi*' hayatının dönü ünde, açıkça ne söylüyor:

"... sa lı ında biz bu adama kar ı hürriyet ve demokrasi sava ı yapm tık, hareketlerini diktatörce buluyorduk. A açları görüyorduk, ormanı bütün büyüklü üyle göremiyorduk: Halife ve padi ahtan yana olanlar ona cephe almı lardı: ttihatçılar ona kar ı suikast düzenlemilerdi. Emperyalistler de memleket içinde isyanlar çıkarmı lardı. stanbul'da bütün halifeci, padi ahçı ve gerici basın Atatürk'e kar ı yaylım ate i açmı tı. Bütün bu ko ullar içinde demokrasi geli ebilir miydi?" (*Türk Devrim Tarihi*', IH. Kitap, s. 20, **erfettin Turan**, Bilgi Yayınevi)

Gazi'nin dolayısıyla inkılabın '*otoriterli i*' Esat Bey'in söyledi i gibi, ister istemez, soldan çok sa a yönelik olacaktı: **Komintern** onu destekliyordu; zamanın **BM**'si olan **Cemiyet i Akvam**'da, **SSCB**'nin çıkarlarını **Türkiye** savunmayı üstlenmi ti, çünkü '**sistem**' o ülkeyi o örgüte almamı tı. Tanıdı ım bütün '*Es-ki Tüfekler*', **Gazi'nin** '*komünizm tehdidi*'ni fazla ciddiye almadı-nda ittifak halindeydiler. **Râsih Nuri Bey**, kadir inas bir jest yapmı , '*erken*' cumhuriyet dönemine ait bazı '*özellikleri*' açıkça sıralamı tır:

"... **Atatürk'ün ölümüne kadar genel anlamda sol ne-riyat ve çeviriler serbestti: 1930'larda, 1932 36'larda her kitap çevrilebiliyor, her türlü kitap yazılabiliyordu. (...)** Bugün toplattırılan birçok kitap, Atatürk zamanında satılabiliyordu..."

Ya '*gizli*' komünist örgütler, onlara verilen ceza? **1927 Tev kifatı**'nda **TKP Lideri Dr. efik Hüsnü**, sadece bir buçuk yıla hüküm giymi ti; çıkar çıkmaz da, '*8.7.1929 gün ve 3764 saydı pasaportla, yurtdı ma çıkabilmi ti*'. 1929, 30, 31, 32 yıllarında hüküm giyenler en fazla dört yıla mahkûm olmu lardı. 1932 36 arası mahkûmiyetler ise, 141 142'nin kabulüyle affa u ramı oldular; üstelik, '*ilk ekliyle 142'de cezalar altı aydan ba lıyordu, 141'de ise 'cebiri' unsuru aranmaktaydı.*'

Râsih Nuri Bey, inkılabın '*nefs i müdafaa*' refleksinin **Ga**

zi'de adeta içgüdüsel olarak sa a yönelik oldu unu, u yazdıkları la büsbütün meydana koymu olmuyor mu?

"... Atatürk döneminde eski ttihatçı liderlerden asılanlar oldu; Albay (Ayıcı) Arif Bey ve Rü tü Pa a (Zorlu) bunlardandı. Sarıklı yobazlar asıldı, apka 'devrimine' ve reformlara kar ı gelenlerden asılanlar oldu. Nak ibendi ler asıldı. Bu sert tutum, Atatürk devriminin gereklerin dendi. Ancak asılan ya da a ır cezaya u ratılan sol e i- limli tek bir ki i yoktur." ('Atatürk ve Komünizm', s. 361/365, Anadolu Yayınları, 1970)

Her ey yeterince açık ve aydınlık görünmüyor mu?

Önemli olan halk egemenli i...

Ayrıca, **M. Zekeriya Sertel**'in özele tirisini, önemli bir *'tespit'* içeriyor; yerini dü ürecek demi ki:

"... (Gazi) ki i yönetiminden çok Meclis egemenli ine yani halk egemenli ine önem verdi; bütün ko ullar onun Do ulu bir diktatör olmasına elveri liydi; fakat asker olmasına ra men yumu ak, sevimli ve akıllı bir 'otorite' kurdu; bu 'otorite', diktatörlükte oldu u gibi korkuya de- il, sevgiye dayanıyordu. O, günün ko ullarının elverdi i ölçüde bir rejim kurdu, biz ele tirilerimizi özgürce yapabildik." ('Atatürk, Laiklik ve Demokrasi', A. T. Kı lalı, s. 82)

Zekeriya Bey'in *'tespitini'*, **Gazi Mustafa Kemal**'in **Recep Peker**'e ve *'fa ızan'* aygıt önerisine gösterdi i sert tepki do - rulamıyor mu?

Gel gör ki *'totaliterlik'* kanseri gövdeyi sarmı tı.

23 Aralık 1996

Sonraları adı bir halk deyimine dönü ecek olan **'Kurtlar Sofrası'**nı yazdı ım yıllarda (1954 1957) de erlendirmem kesinle mi ti: **Müdafaa i Hukuk, Anadolu İhtilali**'ni ba armı , **Halk Fırkası, Anadolu nkılabı**'nı yanda bırakmı tı: **Türkiye**, ulusal demokratik devrim sürecini, Kemalist düzeyde, son neticelerine ula tırmak zorundaydı; oysa, bürokratik merkezizetçi, düpedüz totaliter bir devlet kapitalistli i çerçevesinde donup kalmı tık.

Böyle bir kesinli e varabilmek için o devri ya amı olmak gerekir ya, **Gazi**'nin yakın çevresinden, gerçekten inkılapçı yazarların tanıklı ı da, çarpıcı ipuçları verir. En çok da **Falih Rıfı** ve **Yakup Kadri** Beylerin söyledikleri! **'Kurtlar Sofrası'**nı yazarken, sözgeli i **Yakup Kadri**'nin **'Kadro'** serüveni yıllarında kaleme aldı ı **'Büyük nkılap ve Küçük Politika'** ba lıklı eserinden haberim bile yoktu; seneler sonra **Milliyet**'te yayımlanan (13 22 Aralık 1976) bu ilginç çalı masında, yazar öyle de erlendirmeler yapmı tır ki, inkılabın yarıda kalmı oldu una, hiç üphe bırakmaz.

Ona göre, **'Tanzimat bitmemi tir'**, **Gazi**'nin çevresinde **'Osmanlı hanedanının sadık kulları, halifeli in cezbeye tutulmu â ikları, manda dilencileri ve paralı bir devletin sömürge halkından olmaya can atanlar vardır'**; **Gazi**. **'okullu softalarla ('aydınlr' demek ister) medreseli softalardan daha çok u ra mı tır'**; asıl en önemlisi, **'saltanatı ve halifeli i bir çırpıda söküp atan Gazi, Babıâli'yi kabul etmek zorunda kalmı tır'**: bürokrasi,.. **nkılabı'** engelle mi ti!

Ne denilmi tir: aklın yolu bir!;

Aksini savunmak mümkün mü?

O kadar bir ki, **27 Mayıs** sonrasının '*ilericili inde*' önemli bir rol oynamı olan **Do an Avcı lu** da aynı fikre katılacak, inkılabın bürokrasiyle iç içe geçirilip nasıl '*dondurulmu*' oldu una parmak basacaktır:

"... 1936 yılında çileri Bakanı Parti Genel Sekreteri ine getirildi. Ba bakan esasen Parti Genel Ba kan Vekili idi. Valiler ise il ba kanı yapıldı. Böylece parti tamamen bürokrasinin kontrolü altına alınmaktaydı. 'Memurin Kanunu' memurların siyasetle u ra masını yasaklamakla birlikte, yüksek memurlar parti yöneticileri oluyorlardı..."

"...yüksek memurların yönetiminde e raf temsilcilerinden kurulu bir parti, bu hüviyetiyle, bürokrasinin bir parçası haline gelmi ti. Bürokrasi ile ya da bürokrasinin uydusu olmu bir kurulu ile devrimleri sonuna kadar götürmenin zorlu u ortadadır. Bürokrasinin özelli i, her yerde tutuculu a yöneliktir. lerici partiler, köklü toplumsal devrimlere giri tikleri zaman, kar ıla tıkları en önemli sorunlardan birini, bürokrasinin devrimci atılı ı köstekleyici bir engel olmaktan çıkarılması te kil etmi tir..." (*Türkiye'nin Düzeni*, 1. Basım, s. 176, Bilgi Yayınevi, 1968)

En vahim hatası, '*askeri bürokrasinin*' de aynı tutucu özelliklere sahip oldu unu unutmak olan **Do an Avcı lu**'nun '*respiti*' hiç ku kusuz do rudur; o yüzden de, **kinci Dünya Sava ı** sonrasında '*demokrasiye geçmeye*' mecbur bırakılan '*tek parti*'; **Müda faa i Hukuk**, hatta **Halk Fırkası** dönemine ait bütün '*sivil*' özelliklerini kaybetmi , tamamıyla bürokratik merkezîyetçi bir 'aygıt'ı.

Aksini savunmak mümkün mü?

E er ruh aynı kalırsa...

Sonradan '**so uk sava** 'ın hedefi haline gelecek **SSCB** pa 1.intezi bir yana bırakılırsa; **kinci Dünya Sava ı**, o kadar hor flörülen demokrasilerin zaferiyle sona ermi ti; öteki ülkelerin, **Bir**

le mi Milletler'in kurulu u sayılabilecek **San Francisco Konferansı**'na katılabilmesi, o tarihte '*demokrasi*' olması artına ba lanıyor. Dü ünebiliyor musunuz? 1945'te hâlâ '*totaliter*' tek parti düzeninde olan **Avrupalı** üç ülke var: **Franco**'nun **spanya**'sı, **Salazar**'ın **Portekiz**'i, **nönü**'nün **Türkiye**'si! Di er ikisi düzenlerini de i tirmeyi reddetmi lerd; demokrasi, '*halkçılık*' adıyla bından beri **Türkiye Cumhuriyeti**'nin programındaydı: **Türkiye**, demokrasiye geçmeyi kabul etti.

Ama nasıl? '**Führer**' anlamına gelen '**önder**'li, '**ebedi ef** li ve '**milli ef** Mi, '**de i mez genel ba kan**'lı bir '**aygıt**'m yönetiminde olarak! '**Aygıt**'ın zamanla '**örgüt**'e dönü ebilmesi için, çok çaba harcanmı sa da, ne yazık ki, siyasi partilerimizin birço unda ba ta '*tek parti*'nin bir türevi olarak ortaya çıkan **Demokrat Parti** olmak üzere '*yukarıdan a a ıya ve otoriter*' örgütlenme biçimi ve '*otoriter parti*' ruhu aynı kalmı ; bunların üstüne binen '**so uk sava** ' ko ulları da, hemen hemen, kurulan her yeni partinin '**aygıtla masını**' daha da peki tirmi tir.

Ne dersiniz, yanlı mıyım?

25 Aralık 1996

O yıllarda '**Ak am**', ö le üzeri yayımlanan ciddi bir gazetedir; '*ba muharriri*', **Necmeddin Sadak**, biraz '**Mihver**'den yana gibi olsa da dı politika yorumlarıyla, herkesin dikkatini çekmi bir kalem; hiç unutmam, bilmem hangi münasebetle **stanbul**'u 'e *reflendireri smet Pa a*, hiç beklenmedik bir ey yapmı , '**Ak am**' gazetesine u rayıp, **Necmeddin Sadak**'la görü mü tü.

Haberi, '*Ajans Haberleri'nde* radyodan dinleyince, babam, manalı manalı gülümseyip demi ti ki: "...**Necmeddin Bey**'in *ba tına talih ku u kondu, ilk seçimde meb'us olacaktır.*" Babama inanmamı , onu biraz da kötü niyetli bulmu tum: Çocukluk i te! **Necmeddin Sadak**, ilk ara seçimde milletvekili seçilmekle kalmadı, **dı i leri bakamı** da oldu; babamın dedikleri '*aynen*' de il, fazlası ile çıkmı tı.

Me er **smet Pa a**, **Necmeddin Sadak**'ın dı politika yorumlarını dikkatle okur, çok da be enirmi ! En azından, tayini çıkınca, etrafta dola an rivayet budur. Böyle bir siyasi '*yapılanmadan*' '*mevzuatı*' de i tirmeksizin kalkı ilacak bir '*demokrasiye geçi*' hareketiyle, ne türlü bir '*muhalefet'e* kavu ulabilirdi ki? Hiçbirisi sahici bir '*sivil toplum*' örgütü olamadı; o muazzam halk deste ini arkasına alabilmi , '**Demokrat Parti**' bile!

Aynı 'aygıt'ın tersi ve yüzü...

'*ktidar*', geçilecek demokraside, '*muhalefeti*' kendine göre '*ekillendirmek*' istiyordu. **smet Pa a**'nın, muhalefet lideri ola

rak tasarladı ı **Kâzım Karabekir**'den i i fazlaca ciddiye aldı mı görünce vazgeçti i, yerine **Celal Bayar**'ı 'seçti i'bilinen bir eydir. **Demokrat Partinin** öteki '*kurucuları*' da, zaten yıllardır **CHP** milletvekiliydiler; bir bakıma, **Demokrat Parti**, halkın yonun ho nutsuzlu unu, '*yukarıdan*' belli bir istikamete '*yönlendirmek*' amacıyla kuruluyordu: Yıllar sonra yeni Türk demokrasisi içinde **CHP** ile **DP**'nin, birer gerçek iktidar ve muhalefet olarak de il, aynı 'aygıtın' tersi ve yüzü gibi göründükleri gerçektir. Bunu hem birbirlerine, hem öteki siyasi kurulu lara kar ı, davran ı biçimlerinden çıkarabiliyoruz.

Daha i in ba nda, **DP** lider kadrosunun '**Tan**' ve '**Görü ler**' gazete ve dergileri çevresindeki '*solcularla*' ba lantısı, **Sabiha** ve **M. Zekeriya Sertel** ile **Cami Baykut**'un ünlü '**Tan Olayını**' müteakip mahkemeye verilmesiyle kesilmi ti. **Baykut** ve **Sertel ler**, mahkûm oldular (23 Mart 1946). Buna ra men demokrasiye inanmak isteyen **Esat Adil Bey** ve arkadaş ları **Türkiye Sosyalist Partisini** (14 Mayıs 1946); **Dr. efik Hüsnü** ve arkadaş ları ise **Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisini** (20 Haziran 1946) kurdular; oysa daha önce kurulmu olan **Sosyal Demokrat Partisi**, iktidar tarafından kapatılm ı tı (29 Mart 1946); öteki iki sosyalist parti ve çevrelerindeki sendika ve gazeteler de 16 Aralık 1946'da kapatılacak, '*sorumluları*' mahkemeye verilecekti. **Sosyalist sol için, 'Tek Partinin 'demokrasisi' altı ay içinde bitmi ti.**

Unutmayalım ki, **ikinci Dünya Sava ı** boyunca, **istanbul** ve havalisinde hüküm süren **sıkıyönetim**, o günlerde altı ay daha uzatılm ı tı. **DP** sözcülerine göre, '**...hükümet mitingleri önlemek ve gazeteleri kapatmak için sıkıyönetimi istiyordu.**' (Cumhuriyet, 5 Aralık 1946)

Gelen gideni aratır mı?..

Milli ef, '*aba altından sopa göstermeyi*' unutmam ı tır: **"...çok partili politika denemesi, ülkeyi anar iye götürecekse, bundan vazgeçebiliriz"** diyor. {*'Tek Parti'*, **M. Toker**,

s. 128) iyi de 'anar i' nedir? Sosyalist parti ve sendikaların örgütlenmesi mi? **Nihat Erim**'in yazdığı gibi (30 Mayıs 1946) Demokratlar **Milli efin 'tehditlerinden'** korkmuşlardı, o kadar ki, **. devlet ba kanının fiilen bir partinin ba kanlı ında bulunması, di er partileri zor bir mevkide bulundurmaktadır'** (Cumhuriyet, 17 19 Haziran 1946) dediler, **smet Pa a'yı** seçimlerde *'kendi listelerinde de aday göstermeyi'* bile dü ündüler.

Seçimler heyecanlı geçti, ama **DP** gösterdiği 273 adaydan ancak 66'sını **Meclis**'e sokabildi; iktidarın 395 milletvekilliğini hile ve fesatla elde ettiği ileri sürülüyordu. O günlerin **Cumhuriyet**'inden okuyacağınız u başlıklar bile *'demokrasimizin' ne türlü bir atmosfer içinde yola çıktı nı* kanıtlar:

"... DP, hemen bütün memlekette tazyikin (baskının) birdenbire artıp son haddine vardı nı iddia ediyor." (Cumhuriyet, 22 Temmuz 1946) **"... stanbul'da, zmir'de, Aydın'da, Manisa'da ve Konya'da ve di er bazı yerlerde, heyecanlı bir hava içinde üpheler ileri sürülüyor; Demokratlar, seçim mazbatalarının de i tirildi ini söyleyerek durumu protesto ediyorlar."** (Cumhuriyet, 23 Temmuz 1946)

"... Demokrat Parti seçimin feshini isteyecek! Partinin milletvekili üyelerinin hep birden istifa etmeleri de muhtemel görülüyor." (Cumhuriyet, 24 Temmuz 1946)

Peki, iktidar oldu unda **Demokrat Parti**'nin *'demokrasisi'* çok mu farklı olacaktı? Hayır! Çünkü atasözünün dedi i gibi, *'gelelen gideni aratır.'*

Ona da bir göz atacağız.

27 Aralık 1996

Yazılmı tır: 1950 seçimlerinden sonra iktidarı devralacak **DP**'nin Genel Ba kanı **Celâl Bayar**, **smet nönü**'yü ziyaret ediyor; cevabını çok merak etti i soru udur: "**...neden NATO'ya girmediniz, Pa am?**" **smet Pa a**'nın cevabı da bir soru, hem de ilginç bir soru: "**...onlar aldılar da, biz mi girmedik Celâl Bey?**"

Türk tarafı, en çok da **DP**, **ABD** ile yakın i birli inin '*deli gömle ini giymek*' anlamına geldi ini henüz bilmez; **Celâl Bayar**, ülkenin '**Küçük Amerika**' olaca ını millete müjdeler; **Akdeniz**'de **ABD**'nin 6. Filosu var diye, donanmayı geli tirmek istemeyi lüzumsuz görür; **DP** iktidarı, mahiyeti üpheli '**Kore Sava ı**'na gözünü kırpmadan girecektir.

Oysa **ABD**, niyetini daha 1947'de belli etmi ti. u haberi okur musunuz lütfen: "**...ABD Hey'eti, incelemelerde bulunmak üzere Türkiye'ye geldi; hey'etten bir ilgili: ' Türkiye'ye her eyden evvel, her türlü kalkınma planından evvel, yol ve liman lazım oldu una inanmak icabeder' dedi...**" (Cumhuriyet, 15 Haziran 1947)

DP iktidarı, '**Küçük Amerika**' olmak hayaliyle, ülkeyi **ABD** ('**sistem**') için kârlı bir pazara dönü türecek bu telkinlere kapılmı ; **Menderes**'in '*Görülmemi Kalkınması*', Türk pazarının bü tünle mesi, ithalatın iyi i leyebilmesi için limanlar ve karayollarının in asına giri ilmi tir. Netice malum: yurt dışında onbinlerce ithal malı otomobil ve traktör, ulusal demir ve deniz yollarının devre dı na itilmesi, ekonominin iki seçim dönemi sonunda, iflas!

Demokrat Parti, halk yı nlarının mutluluk özlemlerine so

mut cevaplar üreteyim derken, ciddi surette 'tekle mi ti'; bu da 'masasındaki' otoriterlik e ilimini öne çıkarmı , sivil destekli parti örgütü, gittikçe Menderes'in ' ahıs tahakkümüün' 'aygıtı' halini almı tı.

Birkaç örnek istemez misiniz?

Sa ı solu budamak merakı

Demokrat Parti Yönetimi, '**Tek Parti**' döneminden kalma, sa ı solu '*budamak*' politikasını, '*oldu u gibi*' uygulayacaktır.

ikinci Dünya Sava ı yıllarında, Nazilere yakınlı ıyla tanınmı olan **Cevat Rifat**, o ara, '**slam Demokrat Partisi**' diye bir parti kurmu tu; bu parti derhal kapatılıyor: 3 Mart 1952. Bunu **i çi Sendikaları Birli i**'nin kapatılı ı izler: 20 Nisan 1952. Hemen arkasından, faaliyetini güç bela sürdürmeye çabalayan **Türkiye Sosyalist Partisi**'nin 17 üyesini tutuklarlar; bunun arkasından da, ünlü bir airin (**Necip Fâzıl**) yargılanıp cezaevini boylaması gelecektir: 12 Aralık 1952.

Diyeceksiniz ki bunlar, '*rejim dü manı*'; peki, **Osman Bö kba ı, Hüseyin Cahit** gibi demokrasiye '**sadakati müselle m vatın**' u radıkları akıbete ne demeli? **Bölükba ı, Cumhuri tçi Millet Partisi** gibi önemli bir partinin, sözünü sakınmaz lıridir, '**TBMM**'ye hakarettten yargılanır, tutuklanır: 24 Haziran % 2. **Hüseyin Cahit Bey**, ilerlemi ya ına ra men ba yazılıarı yaptı ı sert muhalefet yüzünden, hapishaneye gönderilecektir: Aralık 1954.

Hal böyle olunca, birkaç kere reddedildikten sonra **Dr. Hik t Kıvılcımlı**'nın ('**Tıbbiyeli**' **Hikmet**) nihayet örgütleyebildi i **tan Partisi**'nin kapatılıp, kurucularının derdest edilerek cezae l gönderilmesine a ar mısınız? Sanıkların, be yıl ile on be yıl ında cezalandırılmaları talep ediliyordu: 23 Mart 1959.

Demokrasi'nin böylesi!..

Demokrat Parti, kaçınılmaz sonuna do ru yakla ırken, bir

'sivil toplum örgütü' olmaktan çoktan çıkmı ; ceberrut, astı ı as-
tık, kesti i kestik bir 'tahakküm aygıtı' kimli ine bürünmü tü. Bir
bakıma, hem içinden çıktı ı 'totaliter, tek partiden' farkı kalma-
mı tı; hem de ondan adeta intikam alıyordu:

Münhasıran, **Cumhuriyet**'in ünlü '**U ak Olaylan**'na ait ba -
lıklarını okumak bile, bunu kanıtlamaya yeter:

**"... nönü ve beraberindekiler, U ak'tan ayrılırken, sa-
yıları bine yakla an bir kalabalı ın saldırısına u radılar,
atılan bir ta la nönü yaralandı." (1 Mayıs 1959) "... nönü'
nün Manisa'da verdi i demecin yayımlanması yasaklandı;
zmir'de nönü'yü kalabalık bir halk kütlesi kar ıladı; bu
olaylara ait yazı ve resimlerin basında yayımlanması ya-
saklandı." (3 Mayıs 1959)**

Bu arada, **Cumhuriyet**'in okurlarına notu: **"...gazetemiz
basılırken zabıta nönü'nün demecine ne ir yasa ını teb-
li etti ve onun nezaretinde sahife kalıplarında kazıntılar
yapıldı, basılan gazeteler de polis tarafından müsadere
olundu."**

Böylece, Cumhuriyet tarihinde ilk defa gazeteler bo sütunlar
la çıkmı oluyor. Birkaç gün sonra toplanan **DP Meclis Grubu**,
yayımladı ı bir bildiride '**...daha tesirli ve esaslı tedbirler
alınmasını**' isteyecek; ertesi günü, ünlü '**Tedbirler Komisyonu**'
yeniden çalı maya ba layacaktır.

Evet, rejimin adı '**demokrasi**', iktidardaki partinin adı, '**de-
mokrat**'...

Ne de demokrasydi ya!..

30 Aralık 1996

Gazi de, **Balkesir**'deki o konu masında (5 ubat 1922) altını çizmi tir; '*klasik emaya*' uygun olarak geli en toplumlarda, siyasi partiler, çe itli sosyal sınıfların çıkarlarını savunmak için örgütleniyor. **ngiltere** buna, çarpıcı bir örnek sayılmaz mı? Muhafazakâr Parti, toprak sahibi soyluların; Liberal Parti, geli en burjuvazinin; ç i (**Labour**) Partisi ise, proletaryanın partisidir; bu partiler, ülkenin geli me a amalarına denk dü en bir sırayla, tarih ve siyaset sahnesine ç ikmiş lardır.

Hasan'la (**Tanrıkut**) **Pangaltı**'daki **Suna Pastahane** <i>nde (sabah tenhalı ı, sütlü kakao ve gizli tömbeki kokusu; ciddi suratları, okudukları gazetelere sarkmı , birkaç emekli) üzerinde fazlasıyla durdu umuz soru u idi: Çevre ülkeleri (Do u toplumla-n) '*klasik emaya*' uygun geli miyorlar ki! Aynı sınıfsal ç eli kileri o toplumlarda bulabilmek zor! **Hasan** doktora tezi olarak Türk tarihinde sosyal '*tabakala mayı*' (o yıllarda '*sınıfla ma*' denemiyor) ele almı ; göçebe Türk a iretlerinde, **derebeyi/serf** ç eli kisi olamazdı elbet, o da **sürü sahibi/çoban** kar ıtl ı üzerinde duruyordu; sonrası, daha kar ılık: **Osmanlı**'da toprak (mülk) önce **Allah**'ın sonra '**padi ah**'ın, tımar/zeamet düzenini gerçek bir feodalite sayabilmek, akla uymuyor; daha sonra olu an gayri Müslim lurjuvazi, '*komprador*', yani sömürge zengini, göbe inden **Batılı metropol**' ülkeye ba lı; '*klasik emada*' olması gerekti i gibi *ulusal*' de il, '*kozmpolit*' yani '*i birlikçi*', dolayısıyla **Anadolu İhtilali**'nde, **Gazi** ve arkadaş larını desteklemiyor, padi ahtan ya

11

O halde ülkemizde ulusal demokratik devrim, ona öncülük et

I

mesi gereken ulusal burjuvazi olmadı ı, 'levanten' **Osmanlı** burjuvazisi **Sevres Sözle mesinden** yana oldu u için; aydınlar, e raf, asker/sivil bürokrasinin bir kesimi ve halkın gerçekle tirdi i bir 'tarihsel blok'¹ (**Gramsci**) tarafından kotarılmı tır; bu bakımdan, 'itici gücü' sınıfsal sayılamaz; **Gazi**'nin 'fırkasını' örgütlerken, onu geni açılı bir 'halk cephesi' gibi tasarlamı olması da bundan ileri gelmektedir.

yi güzel, acaba **Halk Fırkası**'nın 'halk örgütü' olmaktan çıkıp, merkezietçi egemen bürokrasinin (**nomenklatura**) baskı 'aygıtına' yozlaşması da, aynı sebepten de il mi?

Bu ne benzerlik?..

Daha müthi i, **Sovyet ihtilali**'nin diyalektik tahlilinin de, benzer bir tabloyu önümüze çıkarması: Sosyalist devrim yapıyor, **Lenin**'in koydu u ilk hedef sanayile me! Bu kadarı bile, i çi sınıfının yeterince yo un ve etkili olmadı ını göstermiyor mu? Bol eviklerin disiplinli bir 'aygıt' oldukları kesin, ama **Rusya**'da o zaman **Men evikler**, **Devrimci Sosyalistler** daha kalabalık ve etkili; **Rusya** henüz bir 'sanayi deui' olmaktan uzak, bol evik i çiler bir avuç; sava sonu ko ulları, yenilginin a ırlı ı, Lenin'in mahareti ihtilali gerçekle tiriyor ama; nasıl **Türkiye**'deki demokratik devrim, önce yaslanaca ı ulusal burjuvaziyi yaratmaya kalkı yorsa, **Rusya**'daki sosyalist devrim de, öyle mujiklerden Sovyet i çi sınıfını yaratmaya çalı yor.

Meraklısı bilir, bunları otuz yıldır tartı yorum; **Anadolu** ve **Sovyet** ihtilallerinin mahiyetleri elbette farklıdır, gel gör ki, **toplumun 'klasik emaya' uy mayısı, yani devrimin arkasında gereken sınıfsal gücün bulunmayı ı, her iki ihtilali 'totaliter bir bürokrasi diktasına' yozlaşımı ; neticede, Halk Fırkası da Bol evik Partisi de ba langıçtaki 'sivil' niteliklerini kaybedip ayrıcalıklı bürokrasiler (nomenklatura) üreten birer 'aygıt'a dönü mü tür.**

Her iki ülkede, totaliterlik sonrası demokrasi uygulamalarının bir türlü gerçek rayına oturamamı olması, bes

belli buradan kaynaklanıyor. Nasıl Rus aydın kesimi ile Türk aydın kesimi (intelligentzia) birbirine benziyorsa, iki ülkenin 'ço ulcu' düzenlerinin partileri de birbirine çok benziyor: Demokrasi iddiası ta ıyorlar, ne var ki örgütlerinin i leyi i demokratik de il!

Öyledir diyebilir misiniz?

Amacı ba kaydı...

Demokrat Parti, halkın, *'tek parti' rejimine toplumsal tepkisini iktidara ta imak amacıyla kurulmamı tı*, 'yukardan a a ı a', o tepkiyi *'yönlendirmek'* amacıyla kurulmu tu. Öyle de yaptı. **'Ço ulcu' demokrasimizin, handiyse bütün siyasi partileri, böyle 'yukardan a a ıya' kurulmu ; önünde sonunda, ya kalabalı a intikal edemeyip, 'tabela partisi' olarak kalma ; kalabalı a intikal edebilm i olanları da, o kalabalıkla özde le emeyip birer 'aygıt'a dönü mü tür.**

Aksi halde adları de i mi de olsa aynı partilerin, aynı *We egelerin'* seçti i aynı liderlerle, hemen hemen yarım yüzyıldır sürüp gelmesini nasıl izah edersiniz? Demokratik düzen ve toplum, önce partilerin demokratikle mesini, parti içi oligar inin da ıtılmamı gerektirmiyor mu? Ünlü *'çok taraftar, az üye'* mantı ıyla de okrasinin de, sosyalizmin de temel amacı olan *'katılım'* acaba asıl sa lanacaktır?

'Katılım' lafta kalırsa, o demokrasi sayılabilir mi?

ocak '97
avrasya
gerçe i

1 Ocak 1997

12 Eylül sonrası, ortaklık toz duman, göz gözü görmez olmu ; ço umuzun anlamlı anlamsız, *'kim vurduya'* gitti i günler; yirmi yıl sonra **Dolmabahçe** üzerinden, tekrar **Bo az**'daki sis düdükle-rini i itmek beni öylesine allak bullak ediyor ki, belki de bir yerler-de okumu oldu unuz o iire ba lıyorum: "... **imdat çı lıkları mıdır / bir felaketi mi duyururlar / anla ılmaz söyledikle-ri / salkım saçak çökerler karanlı ıma / yalnızlı ımı da ı-tırlar / ya murda sis düdükleleri...**" ('E/de *Var Hüzü'n*', 4. Ba-sım, s. 30, Bilgi Yayınevi)

Aslında o sıra takıldı ı, nedense herkesin e yanın tabiatı icabı saydı ı bir konu, **Türk ye Rusya** dü manlı ı! Neden bu iki büyük ülke **Gazi Mustafa Kemal** ve **Vladimir liç Lenin** dönemi ha-riç barı içinde dostça i ve elbirli i yapaca ına, hemen her za-man birbirinin *'hasm ı bi amanı'* olur, kıyasıya sava ırlar? O sıra-larda benden **Tanzimat** üzerine bir yazı istemi olan bir dergiye, sorunun cevabını öyle açıklamı m, acaba dikkate de er bulur musunuz:

Aklın ve mantı ın çizgisi...

"... önce do ru bir te his! 19. yüzyılda **Devlet i Aliyye** es-ki satuetini kaybetmi tir. Birbirini izleyen yenilgiler, hepsi *'mülkün'* aleyhine **Karlofça, Pasarofça, Kaynarca** anla mala-rı, **Osmanlı** askeri üstünlü ünün artık sona erdi ini gösteri-yor. Öyle ki Hıristiyan, kapitalist ve emperyalist **Batı** için, eski

ark tehlikesi, yava yava payla ma anlamına gelen ' **ark meselesi**'ne dönü ecek: *Gerçek tehlikeyi (Batı için) gittikçe yayılan, yayıldıkça güçlenen Rusya olu turacaktır...*"

"... o zaman **Batinin** yapaca ı basit: *güçten dü en Devlet i Aliyye*'yi denetimi altında tutarak, **Rusya**'ya /çar ı kullanmak! **Osmanlı**'ya kabul ettirilen tanzimat fermanının ardında yatan stratejik hesap budur; nitekim **Re it Pa a**'n m özel kâti-bi **M. Cor** bunu saklamıyor, diyor ki: **Fransa ve ingiltere için Türkiye**'yi **Rusya**'ya kar ı bir engel te kil etme zorun-lulu u içinde dü ünüyoruz." *Bunun pratikteki sonucu, 19. yüzyıla kadar, sava larını Batı'da Avusturya/Macaristan, Do u'da ran'a kar ı yürüten Osmanlı Devleti'nin, artık 'münhasıran' Rusya ile çatı ması olmu tur: 1768'den 1918'e kadar, tam altı kere!"* (Gösteri dergisi)

'**Sistem**' ikisini de '**Do ulu**' saydı ı, ikisini de dü man belledi-i, iki büyük gücü, ellerini keyifle o u turarak, birbirine kırdırıyordu. **Gazi Mustafa Kemal Pa a** ile **Vladimir liç Lenin**'in 1920'li yıllardaki ortakla a '*tespiti*' budur ve bu '*tespit*' do rudur; zaten bu '*tespit*' de il midir ki, iki genç devleti, **TC** ile **SSCB**'ni '*emperyaliz-me kar ı mü terek mücahedata sevkemi*' (ifade **Gazi**'nin ifade-si); **Türkiye** ile **Rusya**'yı nihayet aynı çizgiye getirmi tir.

Bu çizgi, aklın ve mantı ın çizgisiydi.

'Küreselle miyor, kutupla ıyor'

General de Gaulle, **Kru çof** görevinden alındı ı zaman, hiç unutamadı ım bir yorum yapmı tı: **Stalin ona bir im-paratorluk devretti, Kru çof kıymetini bilemedi: ne ola cak, basit bir köylü!"** Haklı mıydı, haksız mıydı, o ayrı bir ko-nu: **de Gaulle**, ülkeleri rejimlerine göre de il, güçlerine göre de erlendirirdi; dünyada oynadıkları role göre: Bu açıdan bakılırsa, **Stalin**'in **SSCB**'nin geli mesindeki olumsuz etkisi ne olursa ol sun **Rusya**'yı '*cihangir*' bir ülke haline getirdi i açıktır: kine i **Dünya Sava ı** sonunda, **Moskova**, gezegenin önemli bir yüzde-sini kontrolü altına almı tı.

Soru acaba öyle mi sorulmalıdır: **ABD**'nin sava *'müttefik'i'* **SSCB**'ni, daha sava biterken kar ısına dikmesinin sırrı nedir? hu sorunun cevabını, elbette *'totaliter bol evikli i'* terk etmi de ol sa, **VWashington**'ın, **Yeltsin Rusya**'sını bölünmü görmekteki *'acelesi'* ve *'ısrarıdır*. Aynı *'acele'* ve *'ısrar'*, *Birinci Dünya Sn va ı* ertesinde, **Osmanlı Devletinin** bölünmesi konusund.ı de gösterilmemi miydi? Kısacası **Batı**, kontrolü altında olmayan *'hu yük devlet'* istemiyor. **SSCB**, o yüzden bölünmü tür; daha <•> i aret etti im gibi, **Türkiye**'nin **Avrasya**'daki geli me potansiyeli göz önünde tutularak, onun bu potansiyelden yararlanması d.ı ön lenmek istenilmektedir: *'dü ük yo unluklu iç çatı manın selu h ı hikmeti'* de budur.

'Avrasya' kelimesini böylece telaffuz etmi olduk! Kendi he sabıma ben hanidir üstüne basıp duruyorum: **Yugoslavya** ve **SSCB**'nin da ılmasından sonra, **Balkanlar**'da, **Kafkaslar**'da ve **Orta Asya**'da, ekonomide oldu u kadar siyasette de, Türkiye'nin önüne yeni ufuklar açılmı tır. Bu yeni ufuklara do ru, **'sistemim** en çok da **ABD**'nin *'Truva atı'* gibi gidece ine; **Ankara**, **RIIN** **ya** ve **ran**'la sıkı *'dirsek temasına'* girip **'Avrupa Toplulu u'** ile **'Uzakdo u Kaplanları'** arasında bir **Avrasya** *'gerçe i'* ya rataabilmelidir. **Çünkü bütün 'küreselle me' iddialarına ra men bu iki blokun varlı ı da göstermektedir ki, gezegen 'küreselle me'ye de il, yeni 'kutupla malara' do ru yöne liyor. Avrasya** co rafyasında, ülkeler bu takdirde neden kendi bölgelerinin *'efendisi'* olacaklarına, mevcut bloklardan birisinin *'uydusu'* haline gelsinler.

Bu çizgi de, aklın ve mantı ın çizgisi, de il midir?

3 Ocak 1997

'Avrasya' mı ele mi tim? İlk defa söylemiyorum ki! 90'lı yılların başından beri, döner dolaır aynı yere gelirim: **Türkiye için, 'tam baımsız'** bir **'Avrasya politikası'**, iki kaçınılmaz sebepten zaruri görünmektedir:

İlk sebep nedir? Zamanında onu, öyle toparlamıım: **"...Türkiye i/e 'sistem' arasındaki çıkar ayrılı ı, 'hükümetler' düzeyinde de ildir, 'devletler' düzeyindedir: Türkiye, Ortado-u'da, Balkanlar'da hülcüm sürmü , Ortaasya ile ciddi ba-lantıları olan bir imparatorlu un 'mirasçısı'; istese de, istemese de, 'Ben Avrupalıyım' deyip, üçüncü sınıf bir 'Batılı devlet hüviyetinde kalmaz; bütün bu bölgelerde hayati çıkarları ve önemli yakınlıkları vardır..."**

"...dahası, 'Sovyet tehdidi' ve 'so uk sava ' bile bu çıkarların ve yakınlıkların savunulmasını önleyememi ; Batı Trakya, Ege ve Kıbrıs yüzünden, Ankara, 'sistem'/e en çok da ABD ile sürekti ihtilafa dü mü tür. Washington hep sanmı tır ki, Ankara'da daha 'uysal' bir hükümet olursa, bu sorunları Türkiye'nin de il de, 'sistem'in çıkarına çözebilir: hep de yanılmı tır: hiçbir hükümet Batı Trakya, Ege ve Kıbrıs sorununda, Türkiye'nin tarihten gelen tepkisini hiçe sayıp 'teslimiyet' göstermez; çünkü uygulanan 'devletin' politika sidir..." (Meydan, 2 Ocak 1992)

Aynı perspektif içinde, bugün, o zaman söylediklerime unlan ekleyemez miyiz? **'Sistem'in (ABD'nin) onca baskısına ra men, Türkiye'nin Irak'la ve ran'la 'yakınlı mı' koruması, hatlı geli tirmesi de; Rusya Federasyonu ile Karadeniz'de, Kafkas**

ya'da ve **Ortaasya**'da ciddi bir anlama ve uzlaşma zemini araması da, aynı '*deulet*' politikasının gereğidir.

Avrasya'nın bir 'ayarı' bu!

Müttefiklerine de karşı...

Yeni Dünya Düzeni balonu, **Başkan Bush** tarafından, 20 Ağustos 1990'da uçuruluyor: **SSCB** dağılımı, nükleer antaj bitti, artık '*siyasi istikrar ve hukukun üstünlüğü ortamında, ülkeler karışık bağımlılık ilkesine uygun olarak, küreselle gelecek.*' Aslında bu, sadece Çin'in '*vitriini*'; gerçeğini merak ediyorsanız, bu türden dolmaları kolay yutmayan **Paul Marie de La Gorce**'un söylediklerine kulak vereceksiniz:

"...**ABD için yeryüzünde tek süper güç kalma arzusu, münhasıran eski hasımlarına karşı değil, aynı zamanda müttefiklerine karşı da geçerlidir;** (bu yüzden de) **NA TO'nun istikrarını bozabilecek, sadece Avrupalıların katılabileceği herhangi bir güvenlik sisteminin oluşması tebbüsüne, ABD'nin engel olması öngörümüdür...**" (Le Monde Diplomatique, Nisan 1992)

Engelleme, hiç kuşkusuz, yalnız **Avrupa'yı** ilgilendirmiyor, bütün yeryüzü için geçerlidir ama, siyasi iktisadın diyalektiği **ABD'nin 'riyası'** ile örtülmez ki! **Doğu Bloku'nun** çözülmesi, bir anda, **Ortadoğu, Balkanlar, Kafkasya** ve **Ortaasya'yı 'açık alana'** dönüştürüyor; Çin'in firaklı yanı sıra, bu geniş coğrafyanın aynı zamanda '*petrol coğrafyası*' olması; cabası da var, o da ne derseñiz, son derece kalabalık bir '*pazar*' teşkil etmesi!

Üçü de büyük sanayi gücü, üçü de petrolden yoksun dolaşısıyla petrol bölgesine bağımlı üç ayrı '*odakta*', son derece ciddi bir 'cutup/ama'nın (**polarisâtion**) ortaya çıkmasına kim engel olabilir? Bir yıl kadar sonra, bu 'cutuplama'nın, mehur '*küresellemenin* önüne geçtiğini, böyle işaretleme:

"...**J/ABD, Meksika** ve **Kanada'yı kapsayan bir ekonomik birliktir; kısaltılmış adı, NAFTA, yani Kuzey Amerika Ticaret Anlaşması!** *Bu hareketin zamanla*

bir Amerikan Ortak Pazarı'na dönü ece ine muhakkak nazaryla bakılıyor..."

"...2/ AT (Avrupa Topluluğu). Gerçekte Almanya'nın (kısmen de Fransa'nın,) basını çekti i bu hareket gün geçtikçe ayrı bir blok haline dönü tü. GATT görüşmelerinde, ABD'ne harıl harıl posta koymakla kalmıyor, kendi bama NATO dışında bir Avrupa Savunma Gücü olu turmayı örgütüyor..."

"...3/ Uzakdo u'da Japonya da, ABD'den kopuk bir dış politika, bir ekonomi politikası izlemeye koyulmu tur; 'Miyazawa Doktrini' adıyla anılan bu görüş e göre, Japonya Doğu Asya'da (Pasifik'te) ekonomik gücünün gerektirdi i siyasi sorumlulukları üstlenmelidir. Üstlenmeye balamı tur da! Tienanmen katliamından sonra Çin'e, ABD ve AT'nın koydurdu u ambargoyu hiçe saydı , ABD'nin muhalefetine rağmen Vietnam'a yardımını sürdürmü tür." (Meydan, 13 Mart 1993)

Avrasya'nın öteki 'aya rı', bu tespitin aydınlık ında pek güzel görünmüyor mu?

'Avrasya kutbu'

Türkiye, Rusya ve İran, Avrasya co rafyasının devlet gele-ne i eski ve yerle ik ülkeleri; dahası, aralarında önemli uluslararası anlaşmalarla i birli ine girmiş ler: **Karadeniz Ekonomik i birli i Anlaşması** var; **Asya'daki Türk cumhuriyetlerinin** katılımıyla güçlenmiş ve genişlemi , **Ekonomik i birli i Anlaşması** var; ayrıca **Kazak, Türkmen, Azerbaycan ve İran** petroleri, bölgenin malı, yani helvayı yapmak için gereken un da var, yağ da var, et de var, irmik de var; helvanın adıyla, **'Avrasya kutbu'!**

Öteki üç kutup, böyle yeni bir kutbun ortaya çıkmasını ister mi? stemez! Tekerleklerine nasıl ta koyacağını hesaplayamazlar mı? **Türkiye** ile **İran**'ın, **Türkiye** ile **Rusya**'nın, **Türkiye** ile **İrak**'ın aralarını açmak istemeleri neden, düpedüz bundan! Eski den oldu u gibi, imdi de, bölge ülkelerinin kendi bölgelerine sahip çıkmak istemesine katlanamıyorlar. yi de, zaten emperyalizm nedir, baka bir şey mi?

'AVRASYA'DAN ÜRKÜYORLAR!.

6 Ocak 1997

U ur, Cumhuriyet'te yayımlanacak o roman söyle isi için gelmi ti (5 6 Mayıs 1981). Her zaman oldu u gibi, sohbet, romandan iire, iirden siyasete döküldü; daldan dala atlayarak, epeyce bir zaman konu tuk durduk. O tarihte **Ankara**'da, **Kavaklıdere**'deki evimizdeyiz; ilkbahar ak amı, batıya yıkılan güne in camlara vuran pembeli i, a ır a ır, eflatuna dönüyor. çimizde, ne oldu unu tam kestiremedi imiz, ama derinden derine hissetti imiz, kaygılar. Ülkemizle, ülkemizin gelece iyle ilgili; sonradan geçen zamanın ço unu haklı çıkaraca ı, kaygılar bunlar.

U ur Mumcu, 70li yılların **Ankara**'sından unutamadı m, iki üç dost simadan biridir. O ak amüstü, o sıralarda yayımlanmı bir yazımın ba lı nın, nasıl ince ve gizli bir mizah, hatta hiciv içerdi ini söylemi ti; ba lık da, u: "**Tehlike Batıdan, Savunma Kuzey'e Yönelik**"; anla ılaca ı gibi, **Türkiye**'nin **NATO** içindeki çetrefil durumunu ele almı tım; yıllarca **SSCB**'den gelecek saldırıyı bekledik durduk; oysa saldırının âlâsı, kom umuz ve müttefikimiz olan ülkelerden geliyordu; en ba ta **Yunanistan**!

O ba lık vesile oldu, '*erken*' cumhuriyet döneminin de politikası üzerinde *epeyce* konu tuk; **U ur** da, ben de, di er pek çok aydınımız gibi, **Türkiye**'nin o dönem uyguladı ı '*haysiyetli*' ve '*tam ba ımsız*' dı politikaya dönmesinden yanaydık; '**sistem**'e angaje olmamızın, **Türkiye**'nin yararına de il, zararına oldu unu savunuyorduk; o kadar ki, sonradan o dönem de erlendirmelerini derleyece im kitabın ba lı nı, '**Batinin Deli Gömle i**' koyacaktım: **Ankara**'nın, '*deli gömle ine*' sokulmu birisinden pek de farkı yoktu hani! Yararına olabilecek pek çok dı politika im

kân ve fırsatını, görse, ele geçirse de, çıkarına uygun kullanamıyordu.

'Avrasya' seçeneği bu imkân ve fırsatlardan en önemlisini olu turuyordu. **Sovyetler Birliği** ve **Doğu Bloku** gibi burnumuzun dibinde muazzam bir alıverişi rafyası dururken, sınırlarımızı kapatmış, **Atlantik** ötesinden medet umuyorduk.

'Tespit', gerçekçi...

O atasözümüz ünlüdür, **'yi idi vur'** demiler, **'ama hakkını ver'**; benimkisi de o hesap, imdi sözünü edeceğim ki, **Rand Corporation**'ın *'orta vade tahmin uzmanı'*, **Ortado** u eski CIA istasyon görevlisi **Graham Fuller**; **Türkiye** ile ilgisi, malum, **Türk** aydınlarının **Gazi Mustafa Kemal**'i ve **Müdafaai Hukuk Doktrinini** terk etmesini istediği de, biliniyor, gel gör ki, i te bu adam **Türkiye**'nin *'yeni'* dı politikası üzerine, pek ço umuzun rahatlıkla katılabileceği u sözleri etmiş :

"...**Türk dı politikası de iiyor. Bunun pek çok nedeni var: So uk sava ının sonu. Sovyetler'in da ılması, Türkiye'nin ilgilendiği yeni alanların ortaya çıkması, Körfez Sava ı vs... Dolayısıyla hangi hükümet gelirse gelsin, Türkiye'nin bundan böyle daha ba ımsız bir dı politika izlemesi kaçınılmaz...**"

"...**Kemalistler yıllarca bunu istediler. RP'nin dı politika aray ılarını da bu ba lamda de erlendirmek lazım. Bu aray ı Özal ba lattı, Refah sürdürüyor. Bu aray ının bir kısmı akıllıca olabilir, bir kısmı olmayabilir. Ama bundan sonraki hükümetler de yeni ufuklar, fırsatlar, dengeler için aray ımı sürdürecektir. Türkiye'nin jeopolitik konumuna bakacak olursanız, bu çok normal...**"

"...**Türkiye Batı'dan uzakla mayacak ama Batı Turlu ye'nin ilgisinin sadece bir parçası olacak. Batılı devletler Türkiye'nin ilikilerinin kendileriyle sınırlı olmasını isteye bilirler, ama, bu gerçekçi de il. Türkiye'nin çok yönlü dı politikasının olmaması için bir sebep yok. Karma ıklı**

an bir Türk dı politikasından Batı rahatsız olabilir, ama bu kaçınılmaz..." (Milliyet, 9 Ekim 1996)

Sizi bilmem ama, **Fuller**'in '*tespitleri*' bana, ülkemizdeki pek çok '*Batı yanda t*' aydından çok daha gerçekçi, çok daha ekonomi politi e uygun görünüyor, bir kere, '*Kemalist*' aydınlara öteden beri '**Türkiye**'nin *jeopolitik gerçe ini*' çok daha iyi örmü oldu unu kabul etmi , günümüzün ko ulları altında, **An ara**'nın çok yönlü bir arayı a girmesi gerekti ini de! Bir anlamda, **Graham Fuller**'in, '**Avrasya Kutbu**' ihtimalini öngördü ümü söyleyebiliriz; tabii o, böyle bir geli mede **Türkiye**'nin '*ılımlı İslamın*' ba nı çekmesini, '**sistem**'in çıkarlarını savunmasını tercih ederdi.

Türkiye ile 'so uk sava ...'

Batı'nın önce tedirgin, gittikçe rahatsız oldu u da bir gerçek: A ustosta **Tahran**'la yapılan anla manın etkisi henüz geçmeden, **Rafsanjani**'nin **Ankara** ziyareti, bunun üzerine tuz biber ekti. **Ortado u** lerinden Sorumlu **Dı i leri Bakan Yardımcısı Pelletrau** baksanıza neler demi , **Fuat Kozluklu** yazıyor:

"... ran ile geçen a ustosta yapılan anla manın **NA-TO** müttefiki **Türkiye** ile **ABD** arasında '*siyasi bir çatlak*' yarattı mı, ancak kamuoyu önünde '*fazla büyütülmedi i ni*' dile getiren gözlemciler, **Ankara Washington ili kilerinde** '*so uk sava '* ya andı mı ve bunun '*sıcak sava a dönü mesinin an meselesi oldu unu*' öne sürüyorlar.

"...Pelletrau, önceki gün yabancı basın merkezinde yaptı ı açıklamada, ran'la ticari ili ki kurulmasına kar ı olduklarını hatırlattı ve '*çünkü Tahran terörist ve saldır yan bir ülkedir*' dedi..." (Cumhuriyet, 20 Aralık 1996)

nsan istese de, istemese de, '*so uk sava '*ın hızlı dönemde, '**sistem**'in **Türkiye** ile **Sovyetler** arasındaki ekonomik li kileri, benzer gerekçelerle nasıl engelledi ini hatırlıyor. Oysa rlnha geçenlerde, **Moskova**'da yaptı ı bir açıklamada, **Dı i leri Bakam, Rusya Federasyonu**'nun, **Türkiye**'nin ikinci ticari

'partneri' durumuna geldi ini söylemedi mi? **ran** üzerinden, **Orta Asya** içlerine kadar, ba ka bir ekonomik geli me imkânı, önümüze açılmaktadır. **Avrasya** gerçe i bütün bu ihtimalleri içeriyor.

, Denilecek ki, **ran** gerici bir ülkedir, eriatçıdır, eriat ihraç ediyor vs, **ABD**'yi çileden çıkaran da budur; do rusu ya, buna inanmak biraz güç, çünkü aynı **Graham Fuller**'in **Türkiye** için '*ımlı slam*' tercih etti ini okuyalı daha çok olmadı, kaldı ki, **VWashington**'ın **Suudi Arabistan** gibi, **Kuveyt** gibi ' eriatçı' ülkelerle arasının canci er kuzu sarması oldu unu herkes gibi, biz de biliyoruz.

Onları ürküten '**Avrasya Kutbu**'nun '**sistem**'in dengelerini allak bullak etmesi!

8 Ocak 1997

Benim ku a ımdan, hangi edebiyat meraklısı, u satırları ha ırlamaz ki?

"...Çen cibinli i çekme e mi kalkı mak, yoksa o yok- mu gibi, do rudan do ruya mı vurmali idi? Helecandan midesinin burkuldu unu duyuyordu..."

"...Bu adamın ölmesi lazım geldi ini kendi kendine tekrarlıyordu. Aptallık, çünkü onu öldürece ini zaten bili- yordu. Yakalansın veya yakalanmasın, ipe çekilsin veya çekilmesin, ehemmiyeti yoktu. Müdafaa etmek imdat ça- ırmak demek oldu u için kendini müdafaaaya vakit bula- madan vurması icap eden bu ayaktan, bu adamdan ba ka onun gözünde hiçbir ey yoktu..."

"...Çen kendisinde, gözkapakları titreye titreye ve midesi bulana bulana, bekledi i mücadeleciyi de il, bir kurban ediciyi buluyordu. Ve yalnız seçti i ilahlar için de de il! htilal için yaptı ı fedakârlı ın altından yükselen derinlikler âleminin kar ısında, sıkıntılı gece ancak bir aydınlıktı. Katletmek, heyhat ki, yalnız öldürmek de il- dir! Ceplerindeki mütereddit ellerinden sa ı kapalı bir us- tura, solu da kısa bir hançer tutuyordu..."

Bu satırların en üstünde, bir de tarih atılmı tır: "21 Mart 1927", hemen altında saat kaydedilmi : "Gece yarısından İOnra, yarım." Meraklısı, hiç ku kusuz, Nasuhi Esat Bey'in t,evirisinden, ' nsanlı ın Hâli' romanının ba langıcını tanıdı. Tek lnlini de i tirmeden aktardı ım bu satırları ilk okudu um zaman, H kadar heyecanlandı ımı hatırlıyorum: O güne kadar hiç tanı

madi im, varlı mını bile tasarlayamadı m, esrarengiz ve büyüleyici bir ülkeye girmi gibiydim.

André Malraux ile tanı mamız böyle olmu tu.

O mar bo una mı?

' **nsanlı ın Hâli**', '**La Condition Humaine**'in ilk Türkçe çevirisidir., çevirinin tarihi, 1934; yani Türkiye, '*erken*' cumhuriyet dönemini ya yor. **Gazi Mustafa Kemal** henüz sa ! **André Malraux**, o tarihte **FKP** üyesi, Troçkist filan da diyenler bulunuyor; roman, bildi iniz gibi **Çin Devrimi** ile ilgili bir kitap; neresinden bakılsa, '*sakıncalı*' sayılabilmesi için, bir sürü neden sıralanabilir. Tamam mı?

Bu roman ilk defa nerede yayımlanmı tı, hele bir tahmin edin bakalım? Asla bulamayaca nız için, en iyisi ben söyleyeyim: **Hâ kimiyet i Milliye** gazetesinde, bir bakıma **Gazi**'nin, bir bakıma nkılab'ın gazetesinde! Bu kadarla mı kalmı , hayır; o gazete daha da öteye gitmi , eseri, büyük boy bir kitap haline getirerek, piyasaya vermi tir. Elimdeki kitap, o kitap! Önsözü kimin yazdı mı, belki de kestirdiniz: '**Hâkimiyet i Milliye** Ba muharriri **Fâlih Rıfki**, evet o, ta kendisi! **Gazi**'nin '*inkılap arkada ı*', fikirlerinin candan savunucusu! Romanı takdim ederken, diyor ki: "...**Andre Malro'nun ' nsanlı ın Hâli**' romanı hakkında en iyi hükmü okuyanlar verecektir. Bu roman dünyanın her tarafında, son zamanda çıkmı olan eserlerin hepsinden fazla itibar bulmu tur." Zaten kitabın birinci sayfasına, iri iri, yazmayı ihmal etmemi ler. "**1933 Gonkur Büyük Mükâfatı**".

Malraux'dan söz açınca, i e buradan ba lamak nereden aklı ma geldi. Ceberrutlu undan onca yakınılan '*erken*' cumhuriyet do neminde, yayın özgürlü ünün nerelerde oldu unu pek güzel göslc riyor da, ondan! Klasik manada '*demokrasi*' yoktu ama, '*inkılab*'m yayın organında, **André Malraux** yayımlanabiliyordu; o **Malra ux** ki, kısa süre'sonra **spanya ç Sava t**'nin ilk '*partizanların dan*' olacak, '**Cumhuriyetçiler**'in hava kuvvetlerini örgütleyi yolcu uça ndan bozma küçük av uçaklarıyla, fa istlerle sava acak

tır; Alman i gali sırasında, yurdunda, **Colonel Berger** kod adıyla, **Gestapo** ve **Nazi** i gal kuvvetleriyle sava tı ı gibi.

Onu, geçenlerde **Pantheon**'a naklederken, **'Les Partisans'** mar mını bo una mı çaldılar sanıyorsunuz?

Nasıl bir 'yozla ma'...

TV'deki sohbetimde söyledim ama, ak üstünde kara, bir yere kayıt dü ülsün, meraklısı öyle bilsin istiyorum.

Devr i dil ârâ yı demokraside, aynı **Malraux**'nun u radı ı akıbeti bilir misiniz? **izmir**'deyim, **Demokrat izmir**'de gazetecilik ediyorum, **istanbul**'dan bir istek: **A ao lu Yayinevi**, daha önce **'Kanton'da syan'** çevirisini yaptı ım **Malraux**'dan, bu defa ünlü **'Espoir/Umut'** isimli romanın çevirisini istiyor. Hayır diyebilir miyim? Demedim, sıkı bir çalı mayla kitabı çevirdim, **A a o lu Yayinevi** de geciktirmeden yayımladı: 1967'de, **'nsanlığın Hâli'** çevirisinden a a ı yukarı, otuz yıl sonra! **Türkiye**, ciddi ciddi, kendisini demokrasi sanıyor; *'ço ulcu parlamenter düzene'* geçilmi , **Meclis**'te muhalefet var vs.

Hatırlayanlar çıkacaktır: **'Umut'**, yayımlanır yayımlanmaz toplatılmı tı! Savcılık me er pusudaymı , bir önbilirki i olu turmu , o kuruldan bir *'muzırlık'* raporu almı lar, suç ortadaymı : yayinevinin ve çevirenin, yanlı aklımda kalmadıysa yedi küsur yıl hapsedilmesi isteniyor. in tuhafı, o tarihte **Malraux Paris**'te **General de Gaulle** kabinesinde **Kültür Bakanı**, galiba **istanbul**'a ve **Ankara**'ya da geldi gitti. Olay basına yansıdı, biraz da abartıldı; Fransız basınına atladı, bizimle alay ettiler; mahkeme birkaç ay sürdü, anhası minhası, sonunda beraat ettik ama, **'Umut'** romanı üzerinde bu mahkemenin, bir *'lekesi'* kalmamı mıdır?

Mabaux, onun eseri; **Türkiye Cumhuriyeti**'nin, cumhuriyetten demokrasiye do ru ilerledi i sırada; biraz sorumluların dirayetsizli i ve ürkekli i, biraz da **'so uk sava '** ko ullaınının a ır baskısı yüzünden, nasıl bir *'yozla maya'* do ru itildi inin göstergesi olmuyor mu?

Malraux, Türk aydını için, birkaç bakımdan önemli, isterse-niz üzerinde biraz daha oyalanalım.

10 Ocak 1997

Malraux, '**Anti/Memoires**'da, **Bukharin**'le **Paris**'teki son buluşmasını anlatıyor. **Bukharin**, **Stalin** türünden içe dönük, içinden pazarlıklı bir lider de il; onda **Lenin**'in, **Trotsky**'nin kıvılcımlı liderli inden bir şeyler var; belki o yüzden, **Lenin** sonrasının '**yükselen**' liderlerinden birisi! Konuşmasının bir yerinde diyor ki:
yine de Moskova'ya döneceğim, fakat herhalde bu sonum olacaktır!"

Öyle de*olmuştu: **Sovyet Komünist (Bolşevik) Partisi**'ne **Stalin**'in hâkimiyeti; 'inkılapçı'nın yerine '**apparatçık**'in (parti bürokratinin) hâkimiyeti demektir; inkılap seyyaliyetini kaybedecek, ihtilal sanki zamanın belirli bir yerinde '**donacaktır**': **Stalin**'ci totaliterliğin ulaşılabileceği son nokta, **Brejnev**'in '**nomenklaturasından**' başkaca neresi olabilirdi ki? ¹

Sovyet, sonra da **Çin** '**sosyalist**' inkılaplarını, içinden kemirecek bu '**virüsü**' ke fetmek ümidi, yoksa **André Malraux**'ya mı aittir?

O mel'ûn 'virüs'...

İmdi herhangi bir gence, **Sovyet İhtilali**'nin, yüzyılın başlarında neden dolayı '**dünyanın ümidi**' sayıldığını, gelin de anlatın bakalım. O yılların, ne siyasi iktisat perspektifini bilir, ne de toplumsal diyalektiğini! **Batının** '**akılcılık**', canavarlık mertebesini varan bir '**sömürgecilik**' akılsızlığına dönüştürür. **Japonya**'yı başkalarına bırakın, '**gizli sömürge**' diyebileceğimiz **Devlet i Aliyye**,

ran ve Çin'in dışında, gezegendeki her ülke Batılı ülkelerin sömürgesiydi; bu yama sofrası, liberal kapitalizmin i tahını o kadar kabarttı ki, emperyalizmin iç diyalekti i, kanlı dünya savaşlarına sebep oluyordu. Uzun sözün kısası, **Batı** medeniyeti, tam da **Mehmet Akif**'in tavsif etti i, '**tek di i kalmı canavar**' derekesine dü mü tü. **Sovyet htilali**, birçok aydınca i te o yüzden, insanlı ı yenileyebilecek bir umut olarak kar ıldı: '*mazlum*' milletler ve '*mazlum*' sınıflar için, öyleydi de!

Malraux, o ihtilâlin ilk '*mücahitlerinden*' biri olmu tur; demi tir ki, '**fikirler dü ünme için de il, ya anmak içindir**'; **Çin**'de, **spanya**'da, **Fransa**'da '*fikirlerini*' ya arken yaptı ı tespitler, üç çeyrek yüzyıl sonra **Sovyetler**'i çökertecek me 'um hastal ın te his ve tarifini sa lamı tı. Bu noktanın altını, bir zamanlar, öyle çizmi im:

"...**Malraux**'nun kitabını tarihle birle tiren adam i te bu **Borodin**, iki önemli kahramanından biri: ufak **Kanton Cumhuriyeti**'ni **Hong Kong**'a, giderek **ngiltere**'ye kafa tutacak bir dirili e kavu turmaya çalı anı! Yıl 1929. **Dr. Sun** ölmü , **Kuomintang**, terörist a ır ı solcu kanatla, barı çı yolları yeleyen sa cı kanat arasında sallanıyor. Dı arda emperyalizme, içerde bu iki kanada kar ı solcuların çarpıntılı u ra ı. Solcular da bir boyadan olsa, iyi; **Kuomintang**'m **Saygon** sorumlusu **Gérard**; '**Kanton**'da iki çe it adam bulacaksınız' diyor. Gerçekten de öyle, bir yanda devrim teknisyenleri, **Rusya**'dan gelmi , disiplin tutkunu bol evikler; bir yanda mayaları anar ist tutulmu , eylem sarho u **Batılı** solcular. Bu sonuncuların ba lıca örne i, elbette **Garine**. Bir sırası dü ünce **Nikolayef**in '**insan canım, fazla insan**' diye küçümsedi i **Garine**. Aslında **Malraux**, o zamandan, komünist hareketi parçalayacak iç akımları ustalıkla görmü ve yazmı demek en do rusu!.." (*'Kanton*'da *syon/Çeviri Günlü ü*', 1967', 3. Basım, Bilgi Yayınevi)

nkılabı, '*merkeziyetçi bir bürokrasi diktasına*' çevirecek olan '**apparatçik**'le, ihtilalde '*insanlı ın yenilenme umudunu*' gören insanlı aydın arasındaki kar ıtlı ı, **Malraux**, en veciz ekilde öyle ifade etmemi miydi: "**...eskiden komünist olundu u**

için disipline yatkın olunurdu, imdi disipline yatkın olundu u için komünist olunuyor".

Dikkat isterim: 'respit' 1920'li yıllarda yapılmı tır.

Malraux yanılmadı...

Liste uzun: **Gide, Malraux, Koestler, Silone, Wright, Fast, Sperber vs...** Bunlar **Sovyet Htilali'nin 'insanlı m yeni-lenme umudu'** olamayacağını anlayınca '**muhalefete**' geçen ünlü yazarlar! Muhalefetlerinin temeli, insanın insanlı mın '**harcanması**', çünkü **Nikolayefin** de belirtti i gibi, totaliter bol eviklik düzeninde, '**kendi hayatını ya amak isteyen insana yer yok!**'...

Oysa **Malraux** yazarlı ı '**insan**' temeli üzerine yükselmi tir; bu bahiste **Claude Mauriac'a** b a vurmum: "**...Claude Mauriac, 'Les Conquerants/Kanton'da İsyân'dan bahsederken ne diyor, 'bu kitap' diyor, 'ne kadar ko ullaharını de i tirmek isteyen bir ehir ve ülkenin romanıysa (Kanton ve Çin), o kadar da ko ullaharını de i tirmek isteyen bir adamın (Garine) romanıdır.'** Böyle olunca bu tür romanlarda 'insan' vazgeçilmez 'birim' de erini korumaktadır." (Aynı eser)

İ.E. Lawrence'in u bizim bildi imiz '**casus' Lawrence'** o müthi sözünü, acaba hangimiz hatırlıyor? "**Gündüzleri rüy ı gören adamlar tehlikelidir, çünkü rüyalarını gerçeklesinmeye kalkı maya e ilimleri vardır."** **Malraux**, her zaman < l adamlardan biriydi; her zaman o adamlardan birisi oldu; o yüzden de daima '**tehlikeli**' sayıldı. **Nobel Arma anı Edebiyat Jürisi**, belki de bu yüzden, onu daima görmezden gelmi tir.

tyi de... **Malraux yanılmıyordu ki!..**

13 Ocak 1997

'Anti/Memoires'ı ne zaman elime alsam, aynı dü ünçe, ı ıklı bir tren katarı gibi, zihnimden geçiyor: **Malraux**'nun otobiyografisi, bir manada, 20. yüzyılın biyografisidir. Neresinden bakılırsa bakılsın, 20 yüzyıl, bir *'ihtilaller yüzyılı'*: **Sovyet, Anadolu, Çin, Küba, Vietnam** vb. htilal demek, *'silahlı eylem'* demek, **Malraux**, *'fikirlerini ya ayan'* bir yazar, bir dü ünçe adamı olduğundan, onun entelektüel eylemini, silahlı eyleminden ayırabilmek, gerçekten çok zor!

Belki de bu yüzden, onca içli dılı oldu u *'silahlı eylem'* konusunda söylediklerini hafife almak, mümkün de il; çünkü *'konudan'*, konu tu onun *'içinden'* gelen biri, *'ahkâm kesmiyor'*, ya antısından süzdü ü neticeleri aktarıyor. tiraf etmeli ki, *'netice'* olumsuzdur. Bana sorarsanız, sosyalizmin gerçeikle mesi denildi mi, **Malraux**'nun en çarpıcı katkısı, budur: *'devrimi'* ba ka bir ı ık altında incelemek!

'Tanklar' ve 'uçaklar'

Demi tir ki mesela: "...günümüzde Lizbon'da oldu u kadar Prag'da da, ba kaldırmalar, molotofkokteylleriyle yürütülmek istenmektedir, verdi i sonuçlar ise meydandadır: sıfır!.."

"...ben, fazla iyimser de ilim, kolay bir 'geçi 'e inanmıyorum; çünkü, ça da bir ülkede niteli i ne olursa olın bir isyanın hangi türden olursa olsun bir devletten

(hele o devlet kararlıysa) daha güçlü olabilece inden emin de ilim: her eyin esas ı budur..."

Bu ^'tespit', 'Kanton'da syan', 'nsanlık Durumu', 'Umut' gibi ayaklanma destanlarının, gerçeği bir özeti; çünkü Malraux, ne cafcacı sloganlarla heyecana kapılacak tecrübesiz bir genç, ne de provokasyona kapılacak bir safdil; o, çıplak ve acı gerçe in, 'tecrübeli', 'devrimci'si, zaten 'tespitini' üzerine oturttu- u gerekçe de, son derece 'teknik' bir gerekçe:

"...bastırma aygıt ı dendi mi, ilk önce tankları dü ünü- yorum, benim için temel sorun budur (...) Nisbeten yakın bir devrim olan Ekim Devrimi'nde proletaryanın ba kaldırması, teknik bakımdan hâlâ savunulabilir durumdaydı. Günümüzde böyle mi ya? Böyle bir eye, ancak ne zaman kalk ı may ı dü ünebilirsiniz, biliyor musunuz?

Kar mızdakiler, 'ate emri' vermemeyi garanti eder- lerse; zira, iki tank taburunu önünüze yı dılar mı, ne pro- letarya kalır ortada, ne ba kaldırma! Ekim Devrimi, 19. yüzyılın son devrimidir zaten..."

Yalnız tanklar mı? spanya'da 'fa ist' Hava Kuvvetlerine kar ı, gezi uçaklarıyla sava an Malraux, ça da isyanlarda neticeyi tayin edici gücün, zırhl ı birlikler kadar, hava gücü olaca ndan emindir: Tanklar ve uçaklar, 'kar ı tarafta' ise, isyanın hiç an ı yok!

Malraux bunları, 1970'li yıllarda, 'Le Nouvel Observât^ ur' dergisine söylüyor; ilginç olan, spanyol Komünist Parli sj'nin iç sava yıllarındaki ünlü 'La Passionaria's ı Dolon'% barruri'nin, ba ka bir yerde, ba ka bir münasebetle onu dö rula mas ı:

"...silahl ı çat ı mayla ba ar ıya ula mak ans ı, ça da? devletlerde çok azalm ı tır. Ne kadar örgütlenirse örgüt lensin, i çi sınıf ın; geli tirilm ı ileti im olanakları, ula ım olanakları, hareket yetene i ve hız ı son derece ait mi , ça da profesyonel ordularla ba etmesi olmaya* «ih bir eydir..."

Ernesto 'Che' Guevara'n ın 'askeri', yüzyılın bir ba k.ı ı yancısı Regis Debray, yazdı ı eserlerde (Türkçede 'Che'nin «•»

rillasi, Fransızcadaki 'La Critique des Armes') aynı 'tespiti' yapıp, benzer bir sonuca ulaşmıyor mu?

André Malraux'un devrim anlayışına bu 'gerçekçi' katkısının önemi, kim ne derse desin, son derece büyüktür.

tiraz eden yok mu?

Peki, itiraz eden yok mu buna? Olmaz olur mu, sürü sepet! İmdi isterseniz, o 'hızlı' itirazcılara, daha o zaman vermeye çalıştığınız cevaba da, öyle bir göz atınız:

"...o hızlılardan birisi çıkar der ki, **Çin Devrimi, Yugoslav Devrimi, Vietnam Devrimi** vs. ça da de il mi? Son zamanlarda yapılmadı mı? Nasıl olur da böyle kestirip atabilirsiniz?.."

"...bu soruya başka bir soruyla cevap verebiliriz: anılan devrimlerin hepsi, aynı zamanda, iğalci bir saldırganlık karşı yürütülmü 'kurtuluşa savaşı'dır; ulusal ve örgütlü bir kapitalist iktidara karşı, bırakılmalarıdır. Buna karşı, silahlı eylemin en ateşli savunucuları olan **Latin Amerika** ülkelerinde, 'komprador' burjuvaziler dahi, 'ulusallık' tartışabilecek orduları ve polisleriyle, çoğu eylemlerin hakkından gelmişler; **Debray** gibi birini '**Devrim içinde Devrim**' gibi kendi kitabını yerecek çizgiye getirebilmişlerdir..." ('Hangi Sol', 4. Basım, Bilgi Yayınevi)

Malraux'nın 'gerçekçi' perspektifi, 'silahlı eylemlerin' zamanla neden dolayı ya yasadığı profesyonel suç ve kaçakçılık '**mafia**'sına, ya da provokasyon çetelerine 'yozlaşımını' açıklamıyor mu?

15 Ocak 1997

Neresinden bakılsa **Rusya Çin** '*yeni ortaklı t*' için **zvesti** ya'nın '*attu t*' ba lık, insanı kaptı ı gibi, eski günlere götürüyor: "**ABD'ye Cevabımız!**" Çin resmi haber ajansı **Xinhua**'nın haberi, daha da ayrıntılı: "**Rusya ile Çin, 'so uk sava ' sonrasında dünyadaki tek' süper güç olarak kalan ABD'nin etkinliğine kar ı** 'stratejik ortaklık **kurarak, 'çok kutuplu' yeni bir dünya olu turmak konusunda, görü birli ine varmı lar!**" **Avrasya**'dan söz açmı ken, gezegenin '**küreselle me**'den çok, '**kutupla ma**'ya yöneldi ini söyleyeli, urada kaç gün oldu Allah a kına?

Çin ajansı, **Rusya** Devlet Ba kanı **Yeltsin** ile **Çin** Ba bakanı **Li Peng**'in, '*tek kutuplu dünya*' konusundaki ciddi rahatsızlıklarını dile getirdiklerini kaydederken, "**Çin de, Rusya da, dünya üzerindeki etkileri çok fazla olan ve iki ba ımsız kutup olmayı hak eden önemli ülkelerdir**" demi , ayrıca ilave de el mi : "**ki ülke arasında çe itli alanlarda i birli i için, çolt büyük bir potansiyel bulunmaktadır.**" (Cumhuriyet, 30 Anı hk 1996)

Haberi okurken, dalmı ım; hafızamın ekranında **Gorb.ı çof**'un, hani o **Yeltsin**'in '*kahraman*' ilan edildi i '*darbe te ehhu siinden*' sonraki, endi eli ve mahzun yüzü! O **Yeltsin** ki, **R11» ya**'ya ve **Dünya**'ya önce böyle '*tezgâhlanacak*', bilahere '**sU tem**'in **SSCB**'ni '**küreselle tirmesi**'nde ba rolü oynayacaklı Hâlâ nirengi olarak **Washington**'ı benimsemesine ra men, '**Itö münist Çin**'le '*stratejik ortaklık*' araması sizce niye?

Yoksa Rusların aklı da geç mi geliyor?

Açık sözlülük dedi in...

Yooo Amerikan yönetimlerinin açık sözlülüklerini inkâr edemeyiz, her zaman fikirleri neyse, zikirleri de o olmu tur: '**Küreselle me**' propagandasına ba ladıklarında, birisi **The New York Times**'da (8 Mart 1992), öbürü **International Herald Tribune**'de (18 ubat 1991) iki önemli rapor açıklamı lardı ki, '**Yeni Dünya Düzeninin** ne oldu unu, ne olabilece ini açık ve seçik olarak ortaya koyuyordu. Bunlardan ilki **Pentagon** tarafından, **Ulusal Güvenlik Konseyi** ve **Ba kan**'ın danı manları, bu arada **Ba kan**'ın '*bizzat*' kendisi ile de müzakere edilerek hazırlanmı olan **Wolfowitz Raporu**'dur; ikincisi ise, yine **Pentagon**'un **Genelkurmay** ileri gelenleriyle tartı arak hazırladı ı **Jeremiah Raporu**.

Fransa'da yayımlanan '**La Defense Nationale/Uhısal Savunma**' dergisinin direktörü **Paul Marie de la Gorce**'a göre, "**...Birle ik Devletler'in** so uk sava ' ertesindeki güvenli i ve dı politikasının istikametleri hakkında, son derece önemli ve açıklayıcı belgelerdir" bunlar; peki, ne mi diyorlar, galiba özet olarak unları:

a/ Sovyetler Birli inin çökü ünün ardından ABD'nin ele geçirmi oldu u 'tek' süper güç olma imtiyazını ve statüsünü muhafaza etmek, ba lıca amaçtır.

b/ Bu hegemonya (egemenlik), dünyanın neresinden gelirse gelsin, onu tehlikeye dü ürebilecek yeni ve üstün güç merkezleri olu turma te ebbüslerine kar ı korunmalı; muhtemel rakipler, daha büyük roller oynamaya heveslenmeden caydırılmalıdır...

c/ Bunu sa lamak için, 'tek' süper güç statüsü, yapıcı bir tavranı biçimi, ayrıca ABD'nin üstünlü üne kafa tutabilecek herhangi bir millet ya da milletler grubunu caydırmaya yeterli askeri güçle sürdürülmelidir...

d/ ABD, onun önderli ine kar ı çıkmasmlar, yerle ik ekonomik ve siyasal düzeni de i tirmeye kalkı masınlar diye, ge lumi endüstri ülkelerinin çıkarlarını da yeterince hesaba kat ndıdır." (Le Monde Diplomatique, Nisan 1992, s. 14)

'Ani müdahale gerekirse...'

Wolfowitz Raporu' nu irdeleyen **Paul Marie de la Gorce**, çok daha ilerisini görüyor, yorumunda diyor ki:

"...raporu düzenleyenler, ABD'nin egemenli inin kabul edilmedi i her yerde, dikkate de er bir askeri güç buldurmasının ola anüstü/hayati önemi üzerinde ısrarla duruyorlar. (Mesela, 'Çelciç Güç' gibi mi?)"

"...bu askeri gücün nasıl kullanılaca ına dair söyledikleri de çok aydınlatıcı; birçok yerde, Irak'da oldu u gibi, az ya da çok geni bir koalisyon olarak, ya da BM çerçevesi içinde harekete geçilmesinin yararına i aret ediyorlar (Kore'de öyle yapmı lardı); ama ABD'nin tek ba ına harekete geçmesinin gerekece i haller olabilece ini, bu gibi hallerde asla tereddüt edilmemesini, aksine bu gibi hallere hazırlanılması zorunlulu unu belirtiyorlar..."

"...asıl önemli olan, ani müdahale gerektiren kriz anlarında, ya da ortakla a hareket imkânları yaratılamazsa, ABD'nin tek ba ına ve ba ımsız olarak harekete geçebilece inin 'anlaşılması' imi ..." (Le Monde Diplomatique, Nisan 1992, s. 14)

Bilmem '**Yeni Dünya Düzeni**'nin ne anlama geldi i; 'küreselle me' ve 'özelle tirme'nin neyin '*kamuflajı oldu u*', bundan daha açık ve aydınlık olarak anlatılabilir mi? Gerçekte bu kadarı bile, ba ımsızlığını ciddiye alan her ülkeyi tela landırabilir ya, **Wolfowitz Raporu**'nda, **Moskova**'nın tela a dü mesini gerekli recek ilginç eyler de var.

Onlara da bir göz atacağız.

17 Ocak 1997

nsan neler hatırlıyor... '**So uk sava** 'ın, gemi aزیya aldı ı yıllar, 1950 kı ı, u ursuz ve karanlık bir kı . **Moskova Radyo su**'nun Türkçe yayınında, **Erdem Yolda (Laz smail)** açıyor a zını, yumuyor gözünü; **Türkiye Sosyalist Partisi** aleyhine, demedi ini koymuyor. **Esat Adil Bey**'den (sesi hep yorgun, gözleri daima mahzun), ertesini gün '**Gerçek**'teki ba yazısında zehir zemberek bir cevap! in buraya kadarında, herhangi bir fevkaladelik yok; tuhaflık bundan sonra ba layacaktır.

Sovyet TASS Ajansı'ndan iki muhabir, birkaç gün sonra, eski **Vakit Yurdu**'ndaki **Gerçek darehanesine** '*damlıyorlar*'; sarı ın, mavi gözlü, iyi kötü Türkçe konu abilen, iki Rus. O tarihte, o kadar alı ılmadık bir ey ki bu, bir an kendimizi **Hollywo od**'ın esrareniz casus filmlerinden birinde sanıyoruz. **Esat Adil Bey**'in odasında, o, '**Sari Mustafa** (iyi Rusça konu urdu), iki muhabir, bir de ben, bir süre ho be etmi tik; ziyaret besbelli, bir '*nezaket*' ziyaretiydi; zaten birer kahve içip, kalkıp gittiler.

Bilir misiniz ki, **TSP**'nin '*kapatılması*' ile ilgili, **istanbul 3. A ır Ceza Mahkemesi**'ndeki davada, bu ziyaret, **Parti**'nin ve **Gerçek** gazetesinin '*aleyhinde*' önemli bir '*delil*' olarak zikredil il tir. Mahkemede durumu izah ederken, '*hey'et i hâkime'yi*, olayın sıradanlı ma bir türlü, inandıramadı ımı, ellerimle tutarcasına • **i**'ifiyordum. '**So uk sava** ', **SSCB** aleyhinde '**sistem**'in yürüt Tüflü a ır ve yo un propaganda, ülkemizde öyle bir hava yaratmı

kl, sadece **Karadeniz**'in kar ı kıyısında ya ıyor olmak, birisinin '*ıhu man*' gibi görülmesine yetiyordu. **VWashington**'ın '*oyununa*' İvksine kapılmı tik.

SSCB da ıldı, acaba oyun bitti mi? Bunu anlamının yolu, bizim için de, Ruslar için de **Wolfowitz** ve **Jeremiah Raporları**'na bir göz atmaktan geçiyor.

'Hangi temel dü ünçe?..'

Fransa'da yayımlanan '**La Defense Nationale/ Ulusal Savunma**' dergisinin direktörü **Paul Marie de la Gorce**, ilk raporu yorumlarken, u satırların altını önemle çizmi :

"... rapora göre, Avrupa'daki 'istikrarı'; ya Rusya'da milliyetçili in dirilmesi, ya da Rusya'nın SSCB'den ayrılarak ba ımsızlı ını ilan etmi ülkeleri, yeniden kendisine ba laması te ebbüsü bozabilir: Ukrayna'yı, Beyaz Rusya'yı, belki daha da ba kalarını! te burada, gelecek yıllara de gin Amerikan dı politikasının hangi temel dü ünçeye dayandı ı meydana çıkıyor: ne pahasına olursa olsun, eski Sovyetler Birli i'nin da ını k halde kalmasını korumak; hatta gerekirse, bu da ılmayı hızlandırmak; hangi artla olursa olsun, Rusya'da, ya da Rusya'nın etrafında, güçlü bir süper devletin tekrar olu masını önlemek!.."

Her ey yeterince açık ve anlaşılabilir de il mi? Hele **Jeremiah Raporu**'nun '**içeri ine**' de öyle bir bakarsanız!.. O raporda, ABD'nin gelecekte kar ı kar ıya kalabilece i '**çatı ma senaryoları**', uzman kurmay subaylarca tasarlanmı ; bunlardan ikisi **ABD** ile **Sovyetler Birli i**'nin çatı masıyla ilgili; birisi **Irak**'la bir çatı ma yı öngörüyor, bir ba kası **Kuzey Kore**'yle ya da ikisiyle birden bir çatı mayı hesaplamı ; ayrıca **Panama**'yla bir, **Filipinler**'le bir **Güney Amerika** ve **Uzakdo u**'daki adı zikredilmemi iki ülkeyi' birer çatı ma senaryosu hazırlamı lar.

Jeremiah Raporu'nun özü, '*mevcut sınırlarının ötesine ta mayı öngördü ü takdirde, Rusya'y/a ya anabilecek bir çatı, ma*'; **Paul Marie de la Gorce**, yorumunda bu hassas noktayı rı bir önemle belirtmi , diyor ki:

"... açıkça anlaşılıyor ki, **Körfez Sava ı** sırasında dei te ini sa lamak; ya da, nükleer ve konvansiyonel silahsız

lanma anla malarını gerçeikle tirip, uygulamasına geçebilmek niyetiyle, davranımı zaman zaman yumu atması bir kenara bırakılırsa; ABD, açıkça SSCB'nin çökü ünü amaçlamı tır. Öyle ki, Sovyetler'de merkezi bir iktidarın mevcudiyeti, Birle ik Amerika'nın siyasal ve stratejik çıkarları bakımından yararsız sayıldı ı anda, SSCB'nin da ılı ı gündeme gelmi , bunun ilk i aretleri, Amerikan yetkililerin ço unlu u tarafından fark edilir edilmez de, temel stratejik amaç artık bu olmu tur. **Wolfowitz Raporu'ndan aktardı ımız bölümler bunu açıkça gösteriyor...**" (Le Monde Diplomatique, Nisan 1992, s. 14)

Rusya Federasyonu'nun 'ahval i peri anı' ortada, bunu anlamak için uzun boylu ara tırmalara hiç gerek yok; sadece **Çeçe nistan** olayını görmek, ya da son seçimlerde eski komünistlerin nasıl güçlendi ini fark etmek, yeterli; **Yeltsin'in 'küreselle tiril ii '** ve **'özelle tirilmi '** hemen bütün eski **'Do u Bloku'** ülkelelerinde oldu u gibi gittikçe daha zor, gittikçe daha sarsıcı olaylarla kar ıla ması (**Lebed** Olayı gibi) muhtemel; bu artlar altında, en azından **Rusya'nın 'onurunu'** kurtarabilmek için, Çin'le bu arada tabii **Türkiye** ile de bazı ciddi anla malar yapması, normal sayılmamalı mı?

Hele **Wolfowitz** ve **Jeremiah Raporlarının 'muhteviyatını'** ö rendikten sonra!..

Avrasya projesi de..

Çünkü i , sadece **Rusya Federasyonu, Irak, Güney Ame rika**'daki ya da **Uzakdo u**'daki ismi zikredilmemi devletle bitmi kior; **Birle ik Amerika'nın** gelece ini tasarlayan uzmanlar, i i mlamakılı kapsamlı tutmu lar, o kadar ki, **'so uk sava '** döneminin **Avrupalı 'sadık müttefikleri'** de, aynı açıdan ele alınmı , liivranı larının olumlu ya da olumsuz yanlan tartı ılmı , karara ^ulanmı . O konudaki tespitler gözden geçirilirse, **Washington**'ın **'ABD'nin Dünya Hâkimiyeti'** bahsinde, ne kadar karar ne derece sebatlı oldu u daha açık görülmektedir.

O noktaya da ili ece iz ama, u kadarı bile, **Moskova** ile **Pe kin**'in adeta bir çe it müdafaa yı nefis içgüdüsiyle aralarında bir anla maya gitmi olmalarını makul göstermiyor mu? Zaten **Avras-ya Projesi** de, bu bilgilerin aydınlı nda, gerçek manasına ve muhtevasına kavu uyor.

Yanlı mıyım?

BU NASIL 'ÖLMEK'?

20 Ocak 1997

Ne hikmetse, '**Yeni Dünya Düzeni**', bu gibi konularda her aman oldu u gibi, bir ideolojinin yeryüzüne '*egemen ideoloji*' olarak dayatılması ekinde sunulmamı , tam tersine, artık '*ideolojilerin öldü ü*' ileri sürülmü tür; sanki, '**küreselle me**' ve '**özel le tırme**' formülüne ba lanan yeni '*düzen*' liberalizmin hem de *vah i*' bir liberalizmin '**so uk sava**' sonrası ko ullarında, so mutla tırılmak istenmesi de ildir de, yeryüzünde yeni ve görölme mi bir ça ın ba langıcısıdır. Buna kim inanır? Hele, '**Yeni Dünya Düzeni**'nin liberalli i, 'tek' süper gücün, yani **ABD**'nih vazgeçilmez '*patronlu u*' altında uygulanacaksa?

in tuhafı, böyle bir iddiayı, oldum olası **ABD**'ye ve liberal/emperyalist '**sistem**'e direnmi , direnmekte olanlar ileriye sürmüyor; **Wolfowitz Raporu**'nda, **Jeremiah Raporu**'nda görmü Idu umuz gibi, '*bizzat*' sorumlu ve yetkili Amerikalılar ortaya atıyor. Benzer bir görü de, **Ba kan Clinton**'ın '*Ulusal Güvenlik Danı manı*' **Mr. Anthony Lake**'in, **Johns/Hopkins Üniversitesi**nde (Washington, DC) verdi i söylevde gözler önüne serilmişli, Hem de kaç yıl önce!

Sabrınıza sı narak, ister misiniz, **Mr. Anthony Lake**'in sözlerini, acaba ideolojiler ölmü müdür, ölmemi midir açısından ba (tarak, öyle bir gözden geçirelim.

Yönetmesi 'zorunlu'ymu !..

Bakınız ne diyor hazret! "**...en büyük askeri güç, en bü**

Vük ekonomi, en dinamik çokuluslu toplum, biziz; bizim liderli imiz, dünyanın dört bir yanında istenmekte, ona saygı duyulmaktadır..."

"...artık (ABD için) mevcut pazarları muhafaza etmek söz konusu de ildir; onları geni letmek ve peki tirmek söz konusudur. (...) ideallerimiz ve çıkarlarımız, yalnızca angaje' olmamızı de il, yönetmemizi de zorunlu kılıyor. (Elbette) dünyada pazar ekonomisini ve demokrasiyi yayıp geli tirmek amacıyla olacak bu! Çünkü bizim güvenli imizi ve çıkarlarımızı bu korur, çünkü bu aynı zamanda evrensel ve Amerikan olan de erlerin bir yansımasıdır..."

"...güvenli imizden sorumlu her ki i için, Birle ik Devletler'in davranı nın tek yanlı mı, çok yanlı mı olacağını belirlemede bir tek kriter geçerli olacaktır: Amerika'nın çıkarları! Çıkarlarımıza öylesi hizmet etti i zaman çok yanlı, amacımıza böylesi hizmet etti i zaman tek yanlı hareket etmeliyiz..." (Le Monde Diplomatique, Kasım 1993)

Mr. Anthony Lake, bu çok ilginç konu masını, 21 Eylül'ü 1993 günü yapmı ; bir bakıma, **Wolfowitz Raporu** ile Jeremias **Raporu**'nun olu turuldu u tarihte; o iki rapordaki sözlerle, bu söylevde söylenenler, eldiven gibi birbirine uymaktadır. Bundan ne mi çıkar, **ABD Yönetimi'nin en üst, en mahrem kademelerinde, 'dünya hâkimiyeti'nin; 'küreselle me' ve 'özelle tirme' paravanası altında, 'vah i bir liberalizm' uygulaması olarak 'planlandı ı' çıkmaz mı?** Baksanıza adam ne diyor:

1/ **ABD'nin, 'yalnız pazarları koruması ve geni letmesi' yetmezmi , 'yönetmesi' de gerekirmi ; onun güvenli i ve 'çıkartları' buna ba lıymı ; ayrıca, bu 'aynı zamanda Amerikan ve evrensel olan de erlerin bir yansıması'yımı l**

2/ **'Aynı zamanda Amerikan ve evrensel olan de erler'a kriteri ne dersenez, onun cevabı da, çok açık ve net olarak veril mistir: 'Amerika'nın çıkarları.'** Bu tavır, açıkça hem **'ideolojik bir tavır'**, hem de **'Amerikan de erlerini' aym zamanda 'evrensel' sayıyor; ba ka deyi le, demokrasinin ve pazar ekonomisinin ABD yorumunu, Avrupa ülkelerine ve Uzakdo u Kaplan ları'na cebren ve hile ile düpedüz 'dayatıyor.'**

Bu davranı ın, **Hitler**'in '**Yeni Nizam**', **Stalin**'in '**totaliter**' **bol evikli** i dünyaya egemen kılmak istemelerinden, ne farkı var?

Amaç hiç de i mez...

Yanılmı olamaz mıyız? **Fransa**'da yayımlanan '**La Defense Nationale/Ulusal Savunma**' dergisinin direktörü, **Paul Marie de la Gorce**'un söylediklerine kulak verirsiniz, hayır!

"...ABD için, yeryüzünde '**tek**' süper güç olarak kalmak arzusu, münhasıran eski hasımlarına kar ı de il, aynı zamanda '**müttefiklerine**' kar ı da geçerlidir; **Wolfowitz Raporu**'nun en açık noktalarından birisi budur, diyor ki: '**...sadece Avrupalıların katılaca ı, bu yüzden NATO'nun istikrarını bozabilecek herhangi bir güvenlik sisteminin olu turulması te ebbüsüne engel olmalıyız'...**"

"> ' Neden dersiniz, çünkü "**...amaç, Birle ik Devletler'in, dünyadaki tek ve yalnız süper güç kalmasını sa lamaktır; bu amaca ula ılmak için kullanılan çareler, Do u'da yeni bir süper gücün (Rusya'nın) yeniden olu masını önlemek, ya da müttefiklerinin (Avrupa Toplulu unun) Amerika'nın üstünlü üne olabilecek itirazlarını kar ılamak, ya da Uzakdo u'da yeni ve büyük bir güç merkezinin (Japonya'nın ya da Çin'in) olu masını engellemek söz konusu olursa, elbette de i ebilir ama, aınaç, hiç de i mez: Amerika'nın süper güç statüsünde yalnız kalması; ve bunu sürekli kılmak için de, nereden gelirse gelsin, dünyanın herhangi bir yerindeki itiraza müdahale imkân ve gücünün süreklili olarak elde tutulması.**" (Le Monde Diplomatique, Nisan 1993, s. 15)

Bu durum kar ısında **Rusya Federasyonu**'nun ve **Çin**'in liralalarında anla malarına a ılır mı?

22 Ocak 1997

Ona Divanyolu'nda rastlamı tım, epeydir **Üniversite Kita bevi**'nde çalı ıyordu; güne te, gizli uçu an buz tozlarının yaldızlandı ı, açık ama so uk bir gün; bilinmez hangi i için yolum o tarafa dü mü . **Lütfü A abey'i (Eri çi)** görebilmek, ne bahtiyarlık! Al çakgönüllü bir aydın, *'müeddep'* bir stanbul 'çelebi'si; çok çile çekmi lerin bezginli i, saklı umutsuzlu u ile konu uyur:

"...hâlâ anlayamadı ım nedir, bilir misin? Mühim bir adam de ilim, kayda de er bir aksiyonum olmamı tır, hepi topu iki küçük bro ür ne rettim; beni acaba neden sürgüne göndermeyi lüzumlu gördüler?"

Lütfü Eri çi'yi kim hatırlıyor? **'Türkiye'de Gençlik Me e lesi'** (1937) ve **'Türkiye'de çi Sınıfının Tarihi'** (1951) ba lık lı, o küçük ama son derece özlü bro ürlerini? Türk sosyalizminin, daha ye erirken insafsızca budanmı dallanndandır; e er onun çii lı ması olmasaydı, o yılların genç solcuları, **Türkiye'deki i çi ban-**ketlerinin *'evveliyatını'* nereden, nasıl ö reneceklerdi?

Onu **Asmalımescit**'teki **Elit Pastahanesi**'nde tanımlın sinsi küf, so uk izmarit ve kötü konyak kokan, alacakaranlık lı *'levanten'* pastahanesi idi; oyun oynanabiliyor, içki içilebiliyoi; l' karanlı ının son yıllarında, bazı airtler ve yazarlar, oraya *'takılı yordu'*; mesela **Oktay Akbal, Salâh Birsal, Behçet Necaiî<[H, Fazıl Hüsnü, Fahir Onger** vb; arada, benim çok önemsedii'n M kimseler de geliyordu, onlarla tanı ıyordum:

Sait Faik gibi, **Sabahattin Ali** gibi, **Mustafa Uykusu#**, **Lütfü Eri çi** vb gibi. Onlardan, neleri ö renebilirim, aslında hy nun pe indeydim: hayata, sanata ve 'Icauga'ya dair!

Lütfü Eri çi, karınca gibi titiz çalı anlardan mıydı, yoksa ben mi öyle sanırdım? 'Özet olarak' yazıldı ina özellikle i aret etti i **çi Sınıfının Tarihi**'nde, sadece dipnotlarına öyle bir göz atmak bile, yazarın gerçe e ne kadar saygılı oldu unu, belgelere dayanmadan hiçbir eyi yazmak istemedi ini kanıtlar.

O belge '*avcılı t*' kolay ey midir sanırsınız?

Her olay bir 'ibret'...

TÜRK 'in '*kıyırdadı t*' günlerdi, bir ak am, iri çekirdekli bir ya mur, odamın camlarında da ılıyor; e ildim, **Lütfü Eri çi**'nin eliyle verdi i o iki '*bro ürü*' kitapların arasından buldum çır kardım; me erse, okudu um sıra, bazı cümlelerin altını ye il mürekkepli bir kalemle çizmi im; onları, sırasıyla, gözden geçiriyorum; yılların acısı, birikimi ve tecrübesiyle mi nedir, vaktiyle **Lütfü Eri çi**'yi neden '*tehlikeli*' saydıklarını o dakika anlıyorum: çünkü bu adam '*do ru söylüyor.*'

Bakınız, ne demi ? "... **1908 Temmuzunda, saray istibdadının yıkılmasında, i çi sınıfının âmiller arasında oldu u asla inkâr edilemez; filvaki a ustos ve eylül aylarında birbirini takiben ilan edilen otuza yakın grevin ekseriyeti, yalnız tahammülsüz, i artlarının haklı tepkisi de il, Ma nastır'da ba layan me rutiyetçi hareketi tamamlayan te-zahürlerdi...**" (Aynı eser, s. 8)

Peki, '*otuza yakın grevi*' nereden bulmu çıkarmı ? Dipnotu, aynen öyle:

"...bakınız: **1908'de Ecnebi Sermayesine Kar ı lk Kalkınmalar, Hüseyin Avni, 1935, sayfa 17. Bu grevlerin ekseriyeti ecnebi irketlere ait münakale i letmelerinde yapılmı tır.**" (Aynı eser, s. 9)

Acaba, '*me rutiyetçi hareketi tamamlayan*' i çilere, **Me ru-tiyet** ne yapmı ? "...bu duruma ra men, birdenbire iktidara do ru yükselip hürriyet önderli inden vazgeçen ttihat ve Terakki Cemiyeti, henüz istibdat bakayası olan hükümetin, ecnebi sermayedarlarıyla el ele vererek, grevleri

kanla bastırmasına; ve sendika te ebbüslerine bir muvakkat kanunla sed çekmesine mani olamıyordu..." (Aynı eser, s. 9)

Dipnotu, dersenez, o ayrı bir *'ibret'*: "...25 Eylül 1324 (1908) tarihli Tatil i E gal Kanunu Muvakkati. Bu arada ttihat ve Terakki Cemiyeti, mesela Balya Madenleri'ndeki grevde âmil olmu , fakat grev devam ederken oraya gelen ttihat ve Terakki Cemiyeti mümessili, elinde baston, mahalli idare amirleriyle grevcilerin üzerine yürümü tür. 'Mehmet Ali Aynî'nin Hatıraları, stanbul 1945'..." (Aynı eser, s. 9)

Ne hazin de il mi?

Kökleri nerelerde?

Türk ç i Hareketinin, ba langıçtaki *'ba at'* özelli i, **antiem peryalist** tavrıdır: **Me rutiyet'**ten **Mütareke'**ye, hangi örgütlenme te ebbüsüne, hangi greve baksanız, *'ecnebi sermayedar'a* karşı oldu unu görürsünüz; buna mukabil, ttihatçıların *'me rutiyeti'* hiç de onlara benzemez, örnek mi, i te örnek:

"...müteakip aylarda Meclis i Meb'usan'da Tatil i E gal Kanunu, hemen eski ekliyle müzakere ve bazı meb'usların bu kanunu 'ecnebi menfaatlerini müdafaa ile' itham etmelerine ra men kabul olunuyordu. (27 Temmuz 1325)..."

"...yalnız Meclis i Meb'usan de il, **Me rutiyet devrinin idarecileri de müstebit selefleri kadar, kendilerini evvela ecnebi müessese ve menfaatlerine hizmet etmekle vazifeli addediyorlardı..."** (Aynı eser, s. 10)*

/ **'Sistem'in 'gizli'** ya da 'yan' sömürgesi olan bir ülkede, ba ka türlü olabilir miydi?

Görüyor musunuz, **cumhuriyet 'geç'** dönem yöneticilerinden pek ço unda görülen, bu *'sa lıksız'* davranı nın kökü, taa nerelere kadar uzanıyor?

25 Ocak 1997

Yıl hangi yıl, bir çıkarabilsem!.. Hatırladı ım çok az ey: ilkokul ö rencisiyim (30'lu yıllar), milli bir bayram günü; ehir Bando-su, **'Da ba ını duman almı ...'** mar ını çalıyor; eref Tribünün önünden, sa elimiz ileriye sa a do ru uzanmı ^ *'garip'* bir selam vererek geçiyoruz; bu *'fa ist'* selamı mıydı, emin de ilim; çünkü ba ımıza giydi imiz *'kepi'* aynı elimizde tutuyorduk; ama, *'üpheli'* bir selam oldu u muhakkak!

Ya, önce *'askeri birlik'* sandı ım, o *'üniformalı'* i çiler? Hakiye çalar sarı, yarı *'askeri'* bir giyim içindeydiler; ayaklarında golf pantolonları, geçit töreninde *'uygun adım'* geçiyorlardı. O ya ım da, neyi temsil ettiklerini, kim olduklarını bilemezdim; merakımı celbetti i, bir gerçek! Olayın ne *'anlama'* geldi ini, yıllar sonra, **Lütfü Eri çi'nin 'Türkiye'de çi Sınıfının Tarihi'**ni okuyunca anlayabilece im.

yi de, o döneme bir bütün olarak nasıl bakıyordu? e buradan ba lamak, daha do ru olmaz mı? Çünkü koydu u ba lık bile, yazarın neden dolayı *'tehlikeli'* bir aydın sayıldı ını, çok açık bir ekilde anlatıyor: **'Diktatörlük Devrinde çi Sınıfı.'**

Ne buyurulur?

' taat' sendikacılı ı...

öyle basit bir tespit yapmı mıydık? nkılap, 30'lu yılların ikinci yarısında, müdafaa i nefis refleksini kaybeder; *'merkeziyetçi bir bürokrasi'* (siyasi toplum) hâkimiyeti halkın elinden alarak, *'si*

yasi iktidar'a devretmek e ilimini gösterir, üstelik bu e ilimi, *ya-saklar'* uygulayarak somutla tırır.

imdi, u satırları okur musunuz, lütfen: "...i çiden ücret-ten bahsetmenin tamamen sermayedarlara ve resmi politikacılar hasredilip, türlü vesilelerle baskı ve tevkiflerin pek arttı ı senelerde, CHP bir aralık fa izan bir kadro içinde i çileri te kilatlandırmak tecrübesine giri ti ise de tecrübe muvaffak olamamı tır..."

"...vehim içindeki diktatörlük, gayr ı iktisadili ine ra men, 'sanayii memleketin muhtelif mıntıklarına tak-sim ederek, büyük amele kitlelerinin bulunması'na mani olmaya kalkıyor. ster istemez, i çi kesafetine ihtiyaç olan yerlerde, muvakkaten i çi ve köylü kullanmak gibi iptidai ve sakim tedbirlere ba vuruyordu..." (Aynı eser, s. 21 22)

üphesiz gözünüzden kaçmadı! Benim, ilkokul ö rencisi ola-rak **zmir**'de gördü üm, anlam veremedi im 'yarı *askeri*' i çi '*ta-burlarının*' sırrı, alıntıdaki ilk paragrafın son cümlesinde açıklanı-yor: "...fa izan bir kadro içinde te kilatlandırmak te eb-büsü!" **Lütfü Eri çi**, bermutad tafsilatlı bir '*dipnotu*' ile, sorunu daha da netli e kavu turmu , diyor ki orada: "...bu tecrübeler-den en mühimi **zmir**'de yapılmı tır."

Anlattı ı udur: Hükümet, **zmir**'de, aynı ve benzer i kolların-da mevcut, çe itli '*amele cemiyetlerini*' birle tirip, 'i çi birlikleri' olu turuyor; mesela, '*Sanayi çileri Birli i*', '*Tütün çileri Birli-i*', '*Fırın Amele Birli i*', '*Matbaa çileri Birli i*'vs... "**...bütün bu i lerden sonra, 1935'te 'i çi ve esnafı rejime her veç-hile ba lı ve faydalı' kılmak vazifesiyle, CHP **zmir** çi ve Esnaf Birli i kurulmu tur...**" (Aynı eser, s. 22/dipnotu)

Hep söylemez miyim? Ülkemizde '*siyasi toplum'un* (devletin) aslında ba ımsız ve kendili inden olu ması gereken '*sivil top-lum'* kurulu larını, denetimi altında tutabilmek için '*uzaktan ku-mandalı*' bir '*uzantısı*' ekinde örgütlemeye kalkı mak gibi kötü ve sa lıksız bir e ilimi vardır. **Avrupa**'da fa izmin a ır bastı ı o yıllarda, **Türkiye**'deki bu 'te ebbüsün altını çizmekle, **Lütfü Eri -çi**, benim söyledi ime muteber bir örnek veriyor.

in kötüsü, Türk i ç i sınıfı, aynı 'filmi' daha sonra da görecektir.

Filmin 'devamı'...

1946. '*Sınıf esasvüzerine cemiyet te kili*' serbest bırakılmı tı; "...partiler arasına Türkiye Sosyalist Partisi ve Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'nin karı tı tı günlerde yapılan umumi seçimde, Halk Partisi gene kat'i ekseriyeti elde etmesine ra men, 'i ç ilerin hak ve menfaatlerini korumak ve icabında mücadele etmek' gayesini güden sendikalar ço almakta devam ediyordu..."

Aynı zamanda, "...Çalı ma Bakanlı ı te kilatına yardımcı olmak, Kanunu'nun tatbikatını kolayla tırmak (nizamname, madde 3), i randımanını artırmak (nizamname, madde 12) gibi maksatlarla, CHP direktiflerine uygun olarak ve CHP parasıyla, her biri kurucular heyetinden ibaret, i ç i dernekleri kurulmaya ba lamı tı..."

"...böylece birdenbire, muhtelif istikametlerde olsa da, hareketlenen sendika kurma faaliyeti, 16 Aralık 1946'da, stanbul bölgesinde 1940'tan beri mevcut Örfi dare Komutanlı ı'nın TSEKP (ve TSP) idarecilerinin ve stanbul Sendikalar Birli i idarecilerinin tevkifi ve dolayısıyla sendikaların eddi üzerine bu istikamette durdurulmu " tu.

"...derneklere gelince, bunlar 26 Aralık 1946'da Ba bakanlı a ç ektikleri bir telde, 'i ç ilere tam ve demokratik te kilat hakkının verilmesi dolayısıyla' (!) ükranlarını belirtiyorlar, ayrıca Çalı ma Bakanlı ı'na ba vurarak 'kesin bir rehberlik' etmesini istiyorlardı..." (Aynı eser, s. 30)

ç i sınıfının '*rehberi*', Çalı ma Bakanlı ı! Ne fikir! Hani derler ya, kılavuzu karga olanın...

Ç YE VE SEND KACILI IMIZA DA R
'AYKIRI' DÜ ÜNCELER

27 Ocak 1997

Siyaset prati i içinde, *'hayatını sosyalizme adamı'* nice 'aydını', i çilerimiz, gerçekten derin bir hayal kırıklı ma u ratmı tır; ne hikmetse *'emekçi'*, *'aydın'm* onun bulunaca nı umdu u yerde asla bulunmaz: ya üstündedir, ya da çok altında!

50'li yıllar. **stanbul** kazan biz kepçe (**Be ikta , Beykoz, Ayvansaray, Haliç**), i çi kesimiyle 'temas' aramaktayız: tütüncüler, cam i çileri, dokumacılar vs. Ne var ki *'sosyalist'* pek çok i çi *'arkada '*, iki yudum rakı içti mi, ne kadar *'küçük burjuva özlemi'* varsa, ortalı a döküp saçıyor. Hayli hazin! undan ki o yıllar, **Fransa**'da **CGT**'li, **FO**'lu, epeyce *'militan'* sendikacı ile tanı tı m, konu tu um yıllar; onların bilinç düzeyi, gerçekten yüksektir, bizimkiler henüz *'inanç'* sınırını a amamı görünüyor, daha da umut kırıcı olanı, sendikacıları, toplu sözle me pazarlı nı kurnazca yürütmek sanıyorlar: *'konfor sendikacılı ı'* demezler mi, i te o!

Yooo! **KUTV** neslinin hakkını yemeyelim, onları ayrı tutmak gerekir. imdi birdenbire gözlerimin önünde, yüksek alnı, pırıl tlı gözleriyle **Tornacı' Ömer**; oturmu , bana, harıl harıl, **'sosyalist'** sendikacılıkla **anarcho'** sendikacılık arasındaki farkı açıklıyor. Günümüzün sendika *'a alarndan'*, acaba kaç tanesi, bu farkı do ru dürüst anlatabilir? **Lütfü Eri çi**'nin **'Diktatörlük Devri'** dedi i dönem, i çilerin, ancak *'korporasyon'* ekinde ve mutlaka devlet denetiminde örgütlenmesine müsaade ediyordu; *'tek parti'nin o 'yukardan a a ıya'* aygıt *'modeli'*, maalesef, daha sonraki *'demokrasi'* sendikaları için de geçerli sayıldı.

Daha *'garibi'* de var...

Kozunu kiminle paylaacak?

Türkiye'de sendikacılık, i piyasası düzeyinde, 'i ueren'in anitezi olarak görünmez. Ne demek bu? Cevabı sanırım, u soruda saklıdır: Siz hiç holding, irketler grubu ya da konsorsiyum i letme ve fabrikalarında, ortalı ı velveleye veren 'grev' gördünüz mü? Ben görmedim. Sebebi basit: Türk sendikacılı mın, özel sektör i yerlerindeki örgütlenme oranı, son derece dü üktür, etkisi de sıfıra yakın; i çiyi tabandan örgütleyememi tir ki, greve filan gidebilisin! Oysa i çinin artı de eri, asıl, o kesimin i vereninde birikir, servete dönü ür. Bizim sendikaların kamu sektöründen kopardı ı zam, bir bakıma, kendi parası: halkın parası, yani! **Sendikaların, kozlarını özel sektörle mi, yoksa K T'lerle mi paylaşmanın daha do ru ve gerçekçi bir yakla ım oldu unu, bana kim anlatacak?**

Sendikacılı ımız bu sorunu hiç gündemine almadı: oysa, hayat memat sorunudur.

Gariplik, o kadarla kalmıyor; sendika/parti ili kileri de bir âlem! **Merkezi otorite, sosyalist e ilimli partilerin, i ç i sendikalarıyla olu turmaya çalı tı ı yakınlı ı, 1946 dan bu yana, ısrarla ve mutlaka torpilleme ; me erse sosyal demokrat oldu unu, hikmet i hüda, bir anda ke fediveren ortanın solundaki' partiler ise bu ili kilerden vebadan kaç ar gibi uzak durmu tur.**

Oysa hele.19. yüzyılın sonlarında sosyalizm ile sendikacılık, handiyse aynı anlama geliyordu: **kitle tabanında sosyalizmin öncüleri' elbette sendikacılar olacaktı; Akdeniz Enternasyonalı' ülkelerinde, yani Fransa'da, talya'da, spanya'da, solcu' sosyalist ve komünist partilerin esas' vurucu gücü, i ç i konfederasyonları olmadı mı hep? Bu anlayı ın temeli ne? Sendika, siyasi örgütle (parti) i ç i sınıfı arasındaki transmisyon kayı ıdır; yı ınların bilinçlenmesini sa lar: bir bakıma toplum düzeninin iyile tirilmesi ve de i tirilmesi amacıyla, i ç i sınıfının yoksul köylülük ve yoksul küçük burjuvazi ile güçbirli inin ustaba ısı' odur.**

Daha bitmedi! A ır ı derecede merkezizetçi, üretimi denetle

mekle yetinmeyip, aynı zamanda da itımı ve tüketimi de kontrolü altında tutan, ona göre örgütleyen '*siyasi toplum*'a (devlete) kar ı, üretimin oldu u gibi **da itımın ve tüketimin de hakça örgütlenmesini, üreticilerin (yani emekçilerin, yani sendikaların, yani sivil toplumun) yapması gerekti ini iddia eden de bu sendikacılık anlayı ı de il midir?** Endüstri ve endüstri sonrası toplumlarında, bu mertebe '*hayati*' bir rol üstlenecek olan i çi sınıfının ve sendikacılı ın, ülkemizde hanidir adeta '*devre* dı ı' bırakılmak istenmesi acaba hangi rasyonel gerekçeyle haklı gösterilebilecektir?

ktidar '*orta ı*' (öteki ortak bürokrasi) burjuvazinin, kazasız belasız, burnu bile kanamadan '*semirebilmesi*' için mi?

En vahim sorun!..

Sizce bu 'aykırı' dü ünceler niye? çilerden ümidi kesti im için mi? Sanmıyorum! Daha ziyade, sendikalarımızın 'e itici'gücüne ve etkisine güvenemedi im için: Burjuvazinin hem de 'uah i' bir burjuvazinin '*yükseli*' döneminde, öteki toplum katmanları gibi, i çi snıh da, burjuvazinin de erler sistemi etkisindedir; **smf-sal olarak düzeni düzeltmekten çok; bireysel olarak kö e-yi dönmeyi öne alabilir. Öyle olmuyor mu? Türk i çilerinin ço unda yurtta ' ya da i çi' toplumsal niteli inin bireysel tüketici' niteli iyle yer de i tirdi ini görmüyor muyuz?**

Yıllardan beri '*bilinçlenmemesi*' için onca çaba sarf edilen i-çiyi, sendikacılı ımız, '*yurtta*' düzeyinde bile tutamamı iken; acaba, içine itildi i '*tüketicilik*' çıkmazı ve '*pop altkültürü*'nden kur tarıp, siyasi olarak nasıl örgütleyecek? Be yıldızlı otel, lüks araba '*konforu*' içindeki, '*sendika liderleri'nin* özlemi, yoksa bazı adı solcu liderlerimizde oldu u gibi '**az üye, çok taraftar**' ilkesi mi olacaktır?

Türk solunun, en vahim sorunu, i çi sorunudur. Kimse farkın da görünmüyor.

29 Ocak 1997

70ii yıllardı, **Türkiye** '*enerji darbo azına girmi*', **Ankara**'da elektrikler, semt semt, nöbetle e kesiliyor: mum 11 ında ça i iyoruz. Gün ortasında mum 11 1, '*Amerikan romantizminde*', duygusal bir samimiyet ortamının, ba lıca unsurudur; bizim için öyle de il: **Anadolu** çocuklu umuz, gaz lambası ve mum 11 ıdır, o yüzden, elektrikler gitti mi, hüzünleniyoruz. Öyle bir gündü, **Sevgi (Soysal)** gelmi , yüzünde mum aydınlı mın titrek gölgele-ri, basbaya ı yakınıyor: **sosyal mücadele, aslında bir i çi mücadeleleri olmak gerekmiyor mu? Neden i çiler çekimser', mücadeleyi ö renciler ve aydınlar yürütmeye çabalıyor, bu çekimsizlik' niye?"**

Korkudan zannedenler de olmu tur, bence hayır, o gün **Sevgiye** de söylemeye çalı tı im üzere, halkın sosyal mücadeleye çekimsiz durması, toplumsal geli me emamızın, klasik emaya uy mayı ndan! çinin kılavuzu aydın olacak, do ru; do ru ama, i çinin aydına inanması, onu anlaması ve izlemesi için, ikisinin '*öz de le ebilmesi*' lazım; oysa Türk aydını, '*alafranga*' entel, Türk i-çisi, '*alaturka*' arabesk; iki kesim arasında ileti imi sifıra indirgeyen faktör bu! **Osmanlı sosyalizmi, Selanik** gibi kozmopolit bir komprador ehrinde, **Benaroya** ve arkada ları gibi '*Musevi*' çiler tarafından ba latılmı tı; devam ettirenlere gelince, **Sparta kistler'** Alman, **KUTV** takımı ise, **Sovyet** men eli idi; neresin en bakılsa, i çile aydın arasında '*derece*' farkı görülmüyor, dü edüz '*mahiyet*' farkı var: '*kaynak*' tutar mı?

Kaynak' tutar mı?..

Öteki sebep daha az mı geçerli? **Me rutiyet** ve **Mütareke** 'greuleri' hem heyecanlıdır, hem de etkili; çünkü 'ecnebi' irketlere kar ı örgütlenmi tir; 'sermayedar', aynı zamanda 'emperyalist' (i-galci) olunca, aydınla amele daha kolay 'özde le iyor', çünkü nihai gaye 'müstevliyi' yurttan kovmak!

"... **stanbul i çileri türlü yönden ve türlü ekilde Milli Mücadele Hareketini fedakârane desteklerken, tramvay, tünel, irket i hayriye, haliç, seyr i sefâin, imendifer, havagazı i çileri, mütemadiyen zam talebinde bulunuyorlar. 29 Eylülde tramvay i çileri, 13 Ekimde bir kısım ark demiryolları i çileri, 28 Ocak ve 8 ubatta gene tramvay i çileri grev ilan ediyorlardı. Artık umumi bir grevden bahsedilen stanbul'da gazeteler de ister istemez, Nafia Nezaretini irketleri iltizam etmekle suçluyordu...**" (*Türkiye'de çi Sınıfının Tarihi*, Lütfü Eri çi, s. 16, 1951)

Nafia Nezaretinin 'kolladı t' iddia edilen 'irketler', elbette 'ecnebi' irketleriydi: **Hüseyin Avni Bey**'in (bkz.: *'Ecnebi Sermayesi'ne Kar ı İlk Kalkınmalar*', 1935) i aret etti i gibi, Osmanlı i çi sınıfı 'ecnebi sermayesi'ne tepki gösteriyordu; sebebi çok basit, çünkü henüz Osmanlı 'sermayedarı' ufukta görünmüyor, 'komprador' burjuvazi ise, gayr ı Müslim!

'Erken' cumhuriyet döneminde, 30'lu yılların ortalarına kadar, **'Sa'y Misâk ı Millisi'** geçerlidir; cumhuriyetin burjuvazi 'fideligi' **kinçi Dünya Sava ı** yılları, totaliter bürokrasi onu adeli 'serada' yeti tirir; öyle ki, 50'li yıllardan itibaren, genç ve haris bil burjuvazi,, 'yükselmeye' ba lar: hem de nasıl, iktidarların açık hi mayesinde! **Müdafaayı Hukuk** ve **Halk Fırkası** dönemine a il ortak ve ulusal de erler sistemi yerine, kendine mahsus de erli M sistemi getirerek!..

Gerçekte bu, sonraları acı ve kaba bir 'bencilli e' dönü eni kör bir 'bireycili in', toplumsall ın yerini almasıydı.

Bireycilikten bencilli e...

Hiç unutmuyorum: o gün, mum aydınlığında söyle irken, **evgi'ye (Soysal)** o sıra yayımlanmış bir soru turmadan **örnekler** ermi tim: **Almanya'da** çalışan Türk i çilerine soruyorlar, yurda önerlerse ne yapacaklar? Hiçbirisi hayatını i çi olarak sürdürme i dü ünüyor, hepsinin hayali '*kendi i ini kurmak*'. Ba ka bir rnek, gecekondulu '*lümpenlerinden*' verilemez mi? Kırsaldan kopu u , kentsel olamamı bu kalabalık, i çi olmak de il '*i sahibi ol ~ak*' hayalini beslemektedir. Anlamı yeterince aydınlık sanırım: **urjuvazinin yükseli döneminde, onun de erler sistemi, teki toplumsal kesimleri de etkiliyor; geli menin, vah i e acımasız olsa da sürüp gitmesi, toplumsal akı kanlı ı a lar, o da sınıf atlama imkânlarını açık tutar; nasıl olsa çi iken i veren olabildi birkaç örnek de, i çinin sınıf al' kurtulu aramaktan vazgeçip, 'bireysel' kurtulu ara asına zemin olu turur.**

çi, yalan yanlı bu hayale dü mü ise, aydının onu sosyal dalet ve hakça bir düzen de i ikli ine ça ırması etkili olabilir mi? , ya adı ı ortamda sınıf atlamayı umuyor; üstelik onu o zor so umlulu u üstlenmeye ça ıran, hiçbir ekilde '*özde le emeyece i' lafranga*' bir '*entel'i* 70ii yıllarda, '*keyfiyet*' i çilerin '*çekimserli /'olarak somutla ıyordu; o günden bugüne, Adil Düzene kayar ibi görünmektedir. Neden? Sınıf atlayabilmekten ümidini mi kes i, yoksa aydın kesimine açıkça tavrı mı koyuyor?*

Tartı maya de mez mi?

BU 'DÜZEN N NERES 'YEN '?

31 Ocak 1997

Gençler gelmi lerd i: kirl i sakall ı, parkal ı o lanlar; kocaman gözlüklü, blucinli kızlar; aramızda saçaklı, bir türlü derlenip topar lanamayan bir tartı ma sürüyor; anlayamadıkları, galiba udur: sosyalist '*solcuyla*' ilerici '*Kemalist*', nasıl aynı kaba konulabilir mi ? Yanıldıkları ise, u: Kemalist '*ilericili i*', fena halde, '*cuntacı Atatürkçülük*'le kar ı tırıyorlar; sosyalizm sandıkları dersenez, '*az-geli mi*' ülke '*gerillacı lı*'! 20. yüzyıl sonu Türkiye'sinde, insanı üzen bu de il midir? Ne kadar az biliyor, ne kadar çok '*ahkâm ke siyoruz*'.

'*Kemalist*'le '*sosyalist*'in ortak paydası ikisinin de '*toplumsal lı lı*'; yani, önce yurt önce toplum dü üncesi; düzeni toplumsal ola rak düzeltereceksin ki, bireysel mutluluk olu abilsin! Toplumsal dü ünme, i çiyi de, aydını da, bürokrati da, bireyi a an bir idealde bütünlü tiriyor: üretimde, hizmette, görevde '*aslolan*'; i çinin, me murun, aydının ' ahsi'çıkarcı de il, yurdunun ve toplumun (ülkenin) yarar ıdır: 'hâkimiyet kayıtsız artsız milletindir' prensibi, mil leti, yani onu tek tek olu turan yurttal arı, hâkimiyetin sahibi ya par ama, bu sahiplik her birine toplumsal sorumluluklar da yükler.

Tam '*ba ımsız*' '*antiemperyalist*', laik ve demokratik Türkü ye Cumhuriyetini '*yapan*' budur. Peki, '*bozan*' nedir?

Kumarhane ekonomisi'

ki ey: 'Yolsuzlu un Demokratikle mesi' (bkz.: Cumhuriyet, 9 Aralık 1996) ve Pazar Sömürgecili i"! Yeni Düny.

Düzeni, yani **küreselle me'** ve **özelle tırme'** bu iki *'belayı'* gezegenin sathına yayıyor; çünkü zenginli i küçük bir azınl ın mutlu ayrıcalığı na dönü türürken, yoksullu u alabildi ine yaygınla tırmaktadır.

Ottawa Üniversitesinden **Prof. Michel Chossudovsky** lin tespit etti i gerçek u: "...zenginlerle yoksullar arasındaki **pa ama ve gelir farklı ı**, daha önce görülmemi bir düzeye ula tı: Paris banliyösündeki ortadirek bir ailenin kazancı, Güneydo u Asya daki bir ailenin kazancının yüz lislidir; New Yorklu bir avukatın bir saatte kazandı ını kazanabilmek için, Filipinli bir köylü iki yıl çalı mak zorundadır; Amerikalılar her yıl ayak üstü atı tırmaya (fast food) ve süpermarketlere **30 milyar dolar** harcıyorlar; bu, yakla ık, **Banglade 'in yıllık gayrı safi milli hâsılasının iki katıdır...**" (Le Monde Diplomatique, Ekim 1991, s. 4 5)

Bu acı tespitin dayandı ı gerçek, **Max Gallo**'nun kalemıyla, **Michel Albert**'den öyle aktarılıyor:

.ona göre Reagan/Thatcher'in muhafazakâr devri liyle, komünizmle sava tan galip çıkan **'sistem'** tehlikeli hır yola girmi tir: öyle bir kumarhane ekonomisi' meydana kondu ki, istikbal anlık spekülasyonlara feda edilmektedir; bu ekonomi, toplumsal dokuyu (cohesion) tahrip etti »r, e itsizlikleri a ırla tırıyor, e itim ve sa lık politikala lm tahrip ediyor, hatta demokrasinin i leyi ini seçimler cekimselik arttı ına göre aksatıyor..." (Le Nouvel Ob Vüteur, 2 Ekim 1991, s. 24)

Ya bu *'gerçe in'* ardındaki *'gizli güç'* nedir dersenez, o da **f Chossudovsky'e** göre, hiç de o kadar *'gizli'* görünmemek

... Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından önerilen nsal iyile tirme programları' ve makro ekonomik istik ı«dbirleri yüzlerce milyon insanın hayatını etkileyen **' bir model'** de i tirme aracıdır; yapısal de i tirme'

- Hu un yeryüzüne yayılı ını do rudan etkiliyor..."

. bu ülkeler, vergi ve para politikaları üzerindeki t egemenliklerini kaybediyorlar, Merkez Bankaları

ve Maliye Bakanlıkları yeniden yapılanmı ', ço u devlet kurumları la vedilmi , ekonomik vesayet tesis edilmi tir; öyle ki, adeta sivil topluma hesap vermek zorunda olmayan bir çe it paralel yönetim' uluslararası örgütlerce olu turulmu tur..."

"... adına pazar sömürgecili i' denilebilecek bu yeni egemenlik altına alma biçimi', halkları ve hükümetleri, bu pazarın sinsiz pazarlıklarına ve gizli oyunlarına alet etmektedir..." (Le Monde Diplomatique, Ekim 1991, s. 4 5)

Yeni Dünya Düzeni, pazar sömürgecili i' demek; sosyal hayata yansması ise kumarhane ekonomisi! Daha da ilginç, Galbraith gibi bir Keynes'ci liberal iktisatçının da, a a ı yukarı aynı sonuca varmı olması: "...dünyadaki finans dengesizlikleri beni kaygılandırıyor, dünya ekonomisi bir kumar masasına dönü mü tür..." (Hürriyet, 10 Aralık 1991)

Tutunacak dal kalıyor mu?

Siz, acaba hangi 'kumarbazdan, *'toplumsal bir sorumluluk'* idraki isteyebilirsiniz? Hiçbirisinden! Kumar oynamak, bireyselin bireycili in de ötesinde, bencil bir risk oyunu, hele kumarda kaybedecekleriniz, üstelik kendinize ait olmayan toplumsal de eiki ise!..

Yeni Dünya Düzeninin (Ozal'dan beri Türkiye dahil) ym yüzünde nice ülkeyi içine soktu u çıkmaz sokak i te budur, t">v" bir çıkmaz ki, siyasi parti, sendika, kamu kurulu u, hatta hüküml sorumlusu ki i, *'yetkilerini'* artık *'ulusal'* yani toplumsal sorumlu haklarını yerine getirebilmek için de il; bireysel *'avantajlarını'* •••>•! lamak için kullanmakta, bunda hiçbir beis görmemektedir; bovin *j **yolsuzluklar' da hem demokratikle tirilmi ' hem de kum selle tirilmi ' oluyor; yani toplumda, kimseye, tutuna M dal bırakılmıyor.**

Bu sosyal ve ekonomik çıkmazda, zaten *'e reti'* sendika ldi l ne yapar; ya i çin sınıfı, yüzünü nereye döner, bir nebze düvinilm müsünüz?

ubat '97
'globaliter'
devlet

3 ubat 1997

çi sınıfı tartı ma gündemine alındı mı, daha 60'lı yıllarda, deyim uygunsu birtakım **futuriste** varsayımlar, ortalı ı karı tırı-yordu. '**Sanayi sonrası toplumu**' kavramı, dikkatini sanayile -meye yo unla tırmı ülkeler için, fazla bir ey ifade etmese de; geli mi endüstri ülkeleri açısından; önemli sorular üretilmesine neden olmu tu!.. '**Demokrat zmir**'deki çalı ma odamın, o tarihte, denize bakan penceresinden, körfez vapurlarının üzerinde dü ümlenip açılan martı hevenklerine dalar, önümde **Gilles Marti net**'nin kitabı, kendi kendime mırıldanırdım:

i çi sınıfının iktidar olabilme ihtimali, sayısal olarak içinde ya adı ı topluma oranıyla, ba lantılı de il mi? Endüstri ne kadar geli mi olursa olsun, bu oran henüz yüzde otuzlarda (tam olarak yüzde 33); böyle bir oranla, geli mi bir endüstri ülkesinde, nasıl iktidar olunabilir?"

yi de galiba önce daha ba ka, çok daha vahim bir soruyu cevaplandırmak gerekmiyor muydu:

Sovyetler gibi 'sosyalist' iddialı ülkelerde, i çi sınıfının dolaysız olarak iktidar oldu u söylenebilir mi? 'Kamula tırmanın, i çi sınıfını, üretimin efendisi yapmadı ı anladı; daha da kötüsü, kapitalist endüstri ülkelerinde görülen birçok sakınca 'sosyalist' iddialı bu toplumda da görülüyor; bu nasıl çözülecek?"

Bu sorular, ister istemez beni; 1966 yılına, '**kültürel devrimin**' ba ladı ı **Prag**'a; **Prag**'da yayımlanmı , '**Kav ak Noktasındaki Uygarlık**' ba lıklı kocaman kitaba götürecektir; rastgele bir kitap de il bu, iktisatçı, tarihçi, sosyolog, psikolog, fizikçi, mühen

dis, hekim, mimar vs tam kırk be bilim ve teknik adamının katkısıyla yazılmı ; hepsinin ba nda, o **Çekoslovakya** Bilimler Akademisi Felsefe Kurumu yöneticisi **Radovan Richta** bulunuyor.

Richta'nın kafamı karı tıran sorulara cevapları, daha az kafa karı tırıcı sayılmazdı ama, i çi sınıfının ve sosyalizmin gelece i açısından, bence çok önemliydi.

Teori ile prati in farkı

Önce, '*sosyalist*' endüstri modelinin ele tirisi! Hatırlar mısınız, kapitalist endüstri modeline yöneltilen sosyalist ele tiri nedir?

"... a ırı i bölümü, i bölümü dedi im, i çinin yaptı ı i i bütünüyle kavramaktan çıkıp, ancak vidasını sıkı tırır duruma dü mesi; el emekçisi, diyelim ki, bütün pabucu yaparmı , imdi fabrika i çisi, yalnız ba cık deliklerini açıyor, ikincisi, yönetimle uygulamanın kesinlikle ayrılması; her ikisini, ayrı ayrı insanların yapması, böylelikle de birisi vazgeçilmez ekilde elle, öteki kafayla çalı an iki insan türünün belirmesi. Üçüncüsü, bir önceki ayrılıktan çıkılarak, toplumsal katmanların ayrıcalıklı sınıflara dönüşmesi. Dördüncüsü, yı nların tüketim artı mın, bir yerde, i gücü üretimi düzeyinde tutulması. Be incisi, endüstriyel üretimi sa layaca ız diye do ann kirlenmesi..."

Radovan Richta ve takımı fark etmi ler ki, '*sosyalist*' iddialı ve etiketli ülkelerde de kapitalist endüstri modelinde görülen bu '*sakıncaların*' hepsi aynen mevcut; peki, sebebi ne ola ki? Onu biz de görebiliriz: **Marks** ve **Engels**, sosyalizmi endüstrile mi bi ülkede, bir gelecek projeksiyonu olarak tasarlamı lardı; oysa tarihin prati inde, i böyle olmadı, sosyalist '*devrimi*' yaptı mını iddi eden ülkeler, henüz sanayile memi ülkelerdi; sanayile mek, birinci hedefleriydi ama, bunun için gerekli '*bilgiyi*' oldu u gibi kapitalist endüstrile mi ülkelerden aldılar; neticede, endüstri kapitalizminin temelini olu turan ana üretim çizgileri' a ılmadıkça, bu ana çizgiler' sosyalist iddialı toplum

larda da aynı kalacaktı. Kaldı da! Üstelik benzer sonuçları vererek!

Dahası, endüstri kapitalizminin iç gelişme ve gelişme süreci, işçi sınıfının anlamını da geliştiriyor, bağımsızlaşıyor; bunu toplumlarda önemi artan işçilerin kollarına üstünkörü bir göz atmak bile belli etmektedir: eskiden, demir çelik sanayii, maden işçileri vb. tayin edici faktörler olarak görülürken; 20. yüzyılın son çeyre ine doğru, durum tamamıyla başka bir mahiyet almış, elektrik, elektronik vb. işçilerinin çalıştığı alanlar işçilerin 'öncü' sıfatını kazanmıştır.

te orada, **Richta**'nın bilimin üretimde dolaylı ya da dolaysız kullanımını ayırımına geliyorsunuz. (Meraklısı için not: Bkz.: 'Be *Komünizm*', **Gilles Martinet**, s. 216 ve sonrası, Bilgi Yayınevi, 1975/ ya da **Gilles Martinet**, 'Les *Cinq Communismes*', p. 190 ve sonrası, Seul, 1971)

Tarih hakkı çıkardı...

Sorunu, bilim ve teknolojinin üretime uygulanması açısından koydunuz mu, klasik işçi sınıfını gözden kaybedeceğinizi kesin gibidir. 21. yüzyıla, gezegenin yeni bir işçi sınıfı, pek tabii olarak ona dayanan yeni bir sosyalizm anlayışıyla gireceğini, neredeyse somut olarak görülmüyor.

"... klasik endüstride, endüstriyel üretimde bilim dolaylı üretici güç, üretimde dolaysız işçileri yok. Oysa kimyadaki de işçilerin meler hammadde kavramını da, kendisini de işçileri tirmi ; öyle ya, eskiden doğrudan hammaddelerin belirli ve gelişmiş meyden yelpazesi içinde çalışırken, şimdi insanolu kimyasal ve yeni hammaddelerin zengin yelpazesi içinde çalışmaktadır. Elektronik, otomasyonu yaygınlaştırıyor. Otomasyon işçilerin sınıfının niteliğini geliştiriyor. Bilimin dolaylı üretici güç olduğu ama amada, işçilerin ayrı bölümlerine, yönetici, uygulayıcı ayırımına tâbi tutulan emekçi miydi; bakalım bu sefer bilimin dolaysız üretime katılması yüzünden, (ya da onun sayesinde) işçilerin bütünüyle görebilen, yöneticiyle arasında pek o kadar da fark

olmayan, uzmanla mı , bir entelektüel emekçi düzeyine yükseliyor..."

Bilim, üretime dolaysız katılınca, i çinin bilinç düzeyi neredeyse '*otomatik olarak*' yükselecektir; nedeni belli, '*kapalist*' eski üretim teknolojisinde i çi uygulamada basbaya ı '*at gözlükleriyle*' çalı ır, üretimi '*ihata edemez*'; **yeni teknoloji, onun 'ihatasını' geni letecek, bu da toplumsal tavrının ba kala masına yol açacaktır; bunun sonucu, endüstri sonrası toplumunda bilgi toplumunda yeni' i çi sınıfının üretimi nihayet dolaysız olarak denetimi altında tutabilece i için gücü, eskisinden çok daha fazla olabilecek, bu da iktidara ulaşmasını kolayla tıracaktır; iktidar olamasa da, iktidar üzerindeki denetim gücü yo unla acaktır.**

Bu tez, do rusu istenirse, '*merkeziyetçi bürokratik*' ve '*totaliter*' sosyalizm uygulamasının sonu demektir; gerçi, **Richta, Dub çek, Ota Sik** ve di erleri, o günlerde epeyce eziyet çektiler, ama tarih onları haklı çıkardı.

5 ubat 1997

Trotsky, hatıralarında anlatmıştı: **Sovyet Devriminden**, kısa bir süre sonra, bir sabah, **Kremlin** avlusunda ne görse, iyi: **'Yolda ' Lenin**, karların üzerinde dans ediyor; sevincinin sebebi, me erse devrim yönetiminin bilmem kaçınıcı gününü, idrak edebil mesiyimi ! Demek ne kadar ümitsiz ba lamı lar. **Paris** yıllarımda Troçkistlerle tartı malarımızda, ısrarla unu sorardım: *"...bol evik ler devrimin, 'dünya devrimi'ne dönü mesi için, Avrupa özel-likle Alman proletaryasının harekete katılmasını bekliyorlar-dı; bu asla gerçekleşmedi, neden?"* Soruma a ız kalabalı ıyla ce- vap verirler, bir türlü inandırıcı bir gerekçe bulup, beni ikna ede- mezlerdi.

Sorumun cevabını epeyce sonra kendi kendime bulmu tum; sosyalizmin *'babaları'*, dünya i çilerinin *'zincirlerinden ba ka, kaybedecek eyleri olmadı mı'* varsayımı ti; **halbuki emperyalist Batı ülkelerinin proletaryası, hanidir sömürgelerin ya masından payına dü eni almaktaydı; ba ka türlü söy-lersek, artık 'kaybedecek eyi' vardı.**

Sovyet Devrimi, Batılı emperyalizmin gözünü korkutmu , **Batıda** sendikacılı ın *'konfor sendikacılı ma'* kaydırılması, o artların sonucunda meydana çıkmıştı. Hele Amerikan sendikacı- lı nda, i çilerin örgütlenmesi, kendine mahsus bir **mafia** örgüt- lenmesinden farksızdır; sendika, *'tüketim toplumu'* çerçevesine bir güzel yerle tirilmiş ! Bunun sonucu ne oluyor, artık i çilerin amacı, insanca ve hakça bir düzeni gerçekle tirmek de il, birey olarak *'kö eyi dönmek!'*.

Farkında mısınız: **'Sistem'** üçüncü ülkeleri **'özelle tirip'**, ser

mayeyi **'küreseüe tırırken'**; i çiyi, yani eme i **'küreselli inden'** soyutlayıp **'bireyselli e'**, daha da kötüsü **'bireycili e'** indirgemeyi edinmi tir: Holdingler yeryüzünü payla acak, sendikalar sosyal ya da sınıfsal de il, bireysel hatta bireyci çıkarlar için *'kullanılacak.'*

Sonuç, *'altta kalanın cam çıksın.'*

Güne te yer edinmek!..'

Nedeni belli: **'küreselle me'** yani sermayenin dolayısıyla üretimin ucuz emek bollu u ve çevre kirlili i yüzünden, geli mekte olan ülkelere kaydırılması, geli mi ülkelerde i sizli i artırır; artırmakla kalmaz, sendikal hakların kısıtlanmasına yol açar, sendikaların önemini azaltır; **öyleyse, geli memi ülkelerde i imkânlarını ço altyor, sendikacılı ı geli tiriyor sanırsınız, ama aldanırsınız; bir kere teknoloji yenilenmesi nedeniyle istihdam daralacaktır, ayrıca geli mekte olan ülkenin ulusal sınaî geli mesi durduruldu u, yatırımlar sıfıra indirildi i için oralarda da i sizlik hüküm sürecektir; dahası, rant gelirleri, yatırıma oranla çok ve çabuk oldu undan, bırakın ulusal sanayiciyi, ecnebi' sermayedarın bile, borsa 'avantasına kaymasına sebep olacak: Türkiye'de, 'ecnebinin', bu kanaldan 'malı nasıl götürdü ünü' sa ır sultan bile i itmedi mi?**

En korkuncu **'media'**nın çılgınlık mertebesinde yo unla tırdı ı **'kültürsüzle tirme'** ve **'tüketime dönü türme'** kampanyalarının, sadece varlıklı sınıflarda de il, halkın arasında tabii i çi sınıfı içinde de son derece etkili olmasıdır. Böyle bir ortamda, sendikalar, *'parti'* ile *'i çi sınıfı'* arasında, nasıl bir *'transmisyon kayı t'* i levini üstlenebilecek? Hele sendika ve parti yöneticileri, i yerin deki sendika *'mümessilleri'*, nihayet i çilerin önemli bir kısmı; *'biz zat'* bu balta girmemi orman ya antısında, *'güne te bir yer edinebilmek'* hayaline kapılımlarsa? Gizliden gizliye, i çi sınıfına mensup olmakla övünecek yerde, i çi sınıftan kopmak hayalleri beslemeye ba lamı larsa?..

Yıllar var ki Amerikan i çisi, i vereniyle yasal haklar mücacle lesi yaparak de il, birbirlerinin '*kafasına basarak*', yükselme sava i veriyor. Yüксеlebiliyor mu, hele bir ara tırın!..

Görev, yeterince çok, ama...

Türkiye'de i ç i sınıfı, adeta '*derisine yapı mı*' olan o '*uzaktan kumanda*' ipote inden kurtarılmalıdır, bu bir; ba lba ina bu bile son *derece* mü kül bir i , ama yetmez; ayrıca sendika liderlerine ve sendikacılara, çok daha ciddi ve fazla görev dü üyor; **Prof. Dr. enatalar**, bunları çok güzel derlemi toplama :

"... sendikalar, geli en teknoloji kar ısında somut politikalar üretmeli, iç demokrasilerini çok önemli hedef olarak görmeli, katılım ve saydamlı ı yaygınla tırmalı, üyelerine yönelik çok yaygın ve derin bir e itim programı uygulamalı, halkla ili kiler ve kamuoyu olu turma daha modern tekniklerle yapılmalı vs..." (Cumhuriyet, 16 Ocak 1977)

yi ho da, ço u yukarıdan a a ıya, siyasi parti yapılanmasına benzer bir ekilde yapılanmı sendikalarımızda, bu birikim, bu '*cevvaliyet ve seyyaliyet*', kısacası, bu '*bilinç*' var mı?

7 ubat 1997

Hanidir mektup dosyalarına bakmamı tım, geçen ak am ge-
rekti; insan, ne kadar kötü oluyor; nasıl bir ülkeyiz, u son elli yıl
içinde, neler ya adık, 'icmalini' yapabilmek için, mektuplara öyle
bir göz atmak kâfi! çlerinde öyle ki ilerden gelmi , öyle mektupla-
ra rastlanıyor ki, söylediklerini insanın kendisine saklaması, düpe-
düz haksızlık! Okuyaca nız satırları aktaraca ım mektup, büyük
boy kareli bir defter kâ ıdına yazılmı ; dikkatimi, en ba ına kırmızı
ıstampadan basılmı u mühür çekiyor: '**Görölmü tür, 21 Ara-
lık 1981**'. Benzer badirelerden geçmi olanlar, çoktan anladı; bir
tutuklu mektubu bu; nitekim, sa kö ede, tarih ve yer belirtilmi :
Merkez Komutanlı ı Tutukevi, Ankara'. imdi u satırları
okur musunuz lütfen!

"... ana, hakkımdaki davadan uzun boylu söz etmeye
gerek görmüyorum. Gazetelerde okuduklarından, iyi kötü
bir fikir sahibi olmu sundur sanırım. Bu haftanın sonun-
da, özgürlü ümden koparlı ım, tam bir yılını dolduracak.
Daha üçüncü duru maya sıra gelmedi. Ocak 1982nin
18'inde bu üçüncü duru ma. Davamda benden ba ka tu
tuklu kalmadı ına göre, ben tek ba ıma bir örgüt gibi
yim..."

"... bir yerlerde birilerinin tavu una kı t demi im, ama
nerede, nasıl, kime, kestiremiyorum. Öyle fazla vesveseli
biri de de ilim ama, aklıma ister istemez, benim 'Masonlar
kitabı geliyor. Bunun ceremesini mi çekiyorum acaba? Bl
lemiyorum. Her ne hal ise... Bizim de kaderimiz böyle çl
zilmi . Ülkemizin her alabora olu unda, bizim de kısmeti

mize sanıklık, hapislik dü üyor biraz; 1950 de böyle, 1960 da böyle, 1971 de böyle, 1980 de böyle... Ama ya lanmı ım galiba ki, en zor bu sonuncusu geldi. En de uzun süreni oldu. Dü ünebiliyor musun, koskoca bir 1981 yılının ya amımda hiçbir yeri yok. Garip bir duygu bu!.."

Bir manada, aktardı ım son cümle, ülkesine yararlı olmak isteyen '*ilerici*' Türk aydınının ortak çilesini özetliyor. Mektup, aziz dostum **İhami Soysal**'ın, **12 Eylül** sonrasında cezaevinden bana gönderdi i ilk mektup, buraya niye aldı ım sorulabilir; bence, '**so uk sava** ' adındaki belanın **Türkiye**'de gerçekleş tirdi i tahribatın, hazin bir örne idir de ondan!

İhami Soysal, son derece dürüst, gayet çalı kan bir gazeteciydi; çok insan bilmez, edebiyata büyük bir saygısı ve dü künlü ü vardı; onunla kaç yıl, **Bilgi Yayınevinde** beraber çalı mı tık; asla hissettirmed i ama, yanılmıyorsam '**Yeni Ortamda** bir ba ka aziz dostumun (**U ur Mumcu**) bo bıraktı ı kö eye, yazmam için tavassutta bulunan da odur.

Mektubu yeniden dosyasına koyarken kendi kendime sordum soru neydi? **Türkiye**, 1950'den itibaren '**sisteme** entegre olmasa, '**so uk sava** 'ın çarkına kapılmasa; acaba, haklı ya da haksız, onca çekilen acı, çekilir miydi?..

Aydın çevresindeki tezvîrat'

airli imin ilk yılları, '*destan*' yazmaya hevesliyim; **Hasan Tanrıkut**'la, sık sık, bu bahse dönüyoruz; o da, '**Delî Dumrul**' adını verdi i, '**Dede Korkut**' hikâyelerinden mülhem, yarı piyes, yarı destan bir eser üzerinde çalı yor. kimizi de etkileyen, elbette **Nâzım**'ın yazdı mını i itti imiz destan, ama, o **Halûk Nihat Bey**'i de tanıyor; onun destanlarını da okumu ; kitaplarının arasından, **Mütareke**', **Çanakkale**' ya da **Millî Mücadele**' destanını çeker, havalı havalı okurdu. **Halûk Nihat Pepeyi**, '*hececi*' bir air; bırakmı airli ini, 40 karanlı mın ortasında, **Emniyet Umum Müdürlü ü** (1942 1946) görevini üstlenmi , yüksek bir bürokrat; o da, '*destan*' yazıyor., •

Bir ak amüstü, o zamanın köhne, bakımsız fakat çok daha etkileyici **Çiçek Pasajında**, çevremizde sinekler gibi dola an midye dolmacılarını, börekçileri, piyango bileti satıcılarını kovalayarak bir içiyoruz; laf neredense, **Halûk Nihat Bey**'in aynı zamanda '*rejimin adamı*' olmasına geldi dayandı; **Hasan Tanrıkut**, galiba **Hilmi Ziya Bey**'den i itmi ; gülerек anlatıyor: *sen ne diyorsun azizim, Halûk Bey Emniyet Umum Müdürü olduktan bir müddet sonra, kendi aleyhindeki dosyayı buldurmu ; me erse o da üpheli e hastan addediliyormu !*...

Bunu niye anlatıyorum? **Türkiye**'de, aydın çevresindeki '*tezvirat*' gerçekte 40'lı yıllar boyunca da muhtemelen sava ın etki siyle alabildi ine i lemi ti; barı ın ufukta gözükmesiyle, sanılıyor du ki, sis'da ı lacak, ülkede her ey eski haline dönecektir; olmadı, '**so uk sava** ' çok.daha beter bir '*tezvirat*' ortamını hem yarattı, hem de bazı amaçları için bundan yararlanmayı becerdi; 1960'tan itibaren, a a ı yukarı.onar yıllık aralarla birbirini takip eden '*askeri müdahaleler*', '**so uk sava** 'ın çe itli a amalarını mı te kil ediyordu, yoksa '*insan avı*' ortamını geli tiren ve hızlandıran '**sıçramalar**' mıydı, artık orasını siz tahmin ediniz!

Benim diyece im odur ki, kamuoyunun bir zamandır hayret ve deh et içinde izledi i irtikap, irti a, rü vet ve karanlık i ler .serüveni, ancak '**so uk sava** 'ın o lo , terli, insanın tüylerini ürper ten, zehirli ortamında ya anabilirdi.

Her eyden önce...

Meseleyi yerli yerine oturtabilmek için, besbelli, önce devle tin gizli servisleri, bu servislerin görevleri ve sorumlulukları üzerin de kafa yormak gerekiyor. Bunu yeterince yaptı ımızı sanmıyo rum. Milletın gazetecilik diye yaptı ı, yarı dedikodu yazarlı ı, yan öküz altında buza ı aramak gayretke li i! Oysa durumu netli<• kavu turabilmek için, önce yapılan i lerin sınırlarını çizebilmek la zım: neyin ne kadarı devletin güvenli i ve hâkimiyetin sahibinde kalması ile ilgilidir; neyin ne kadarı, birtakım zevatın menfaati le ilgilidir?

Bana öyle geliyor ki, tozu dumanı da itmanın ba lıca yolu **her şeyden önce devlet istihbaratı ile hükümet istihbaratını birbirinden ayırmaktan geçiyor; zira, devletin bekaası ve hükümranlı ının sürmesi için öğrenmek ve gereğini yapmak için öğrenene ilişkin hususlar, birçok halde, hükümetin yani iktidarın yani iktidar sahiplerinin öğrenmek isteyebilece i, hatta o kadarla da kalmayıp, kullanmaya tevessül edene ilişkin hususlardan farklıdır.**

10 ubat 1997

Cemil Meriç'i ömrümde görmedim, hiç konu madık; ilk gençlik yıllarımda, sadece **Balzac**'dan çevirdi i '**Altın Gözlü Kız**' romanının ba ina yazdı ı **Balzac** '*monografisi*' ona hayran olma yetmi ti; '*İlerici*' bir aydın diye biliyorduk, o yüzden midir ne dir, sanırım son **Paris** dönü ümden sonra, onun artık '*slamcı*' ke simin bir yazarı oldu unu i itti imde, içimde çıt diye bir ey kırıl mı ; ülkemizin artlan altında, ne çok aydının, ne türden de i ikli e u ramak zorunda kaldı ını dü ünümü tüm.

'**Hangi Batıyı** yayımlamı ım, o zamana kadar '*İlerici*' kesim den kimsenin söylemedi i eyler söylüyorum. **Batı** kültürü ve pol itikası hakkında ciddi bir ele tiri kapısı açıyorum.

Sa dan soldan, türlü çe it tepki ya ıyor, bu ele tiriler arasın da, hiç beklen,edi im bir '*destek*' yazısı, imzası '**Cemil Meriç**'.. Bunun üzerine, aramızda bir mektupla ma ba ladı, ben, pek ço u muzı tedirgin eden açıksözlülü ümle, ona '*do rusu imdi bulun du u yeri yadırgadı mı*' açıklıyorum; peki, herkesin '*slamcının önde gideni*' saydı ı **Cemil Meriç**, acaba ne cevap veriyor? tli bakar mısınız:

Cemil Meriç adı...

"...'bizim ku a ın toplumcuları arasında **Cemil M** « • adının özel bir yeri vardır ki, ben ya ıslah kabul etm< / tti santimental ya da içi dı ı bir adam oldu umdan, yıllfl geçse de seni hep o yerde muhafaza ettim' diyorsun, i*

ekkür ederim, yalnız bu iltifatına ne kadar layık oldu umu bilemiyorum. Yıllar içimdeki büyük sevgiyi büyük co kunlu u diyecektim küllendiremedi. Ama biraz biraz daha reybî, biraz daha karamsar oldum. Htiyarladım mı acaba. Diyaloga daima açık, dostlu a ebediyen susuzum, ir kelimeyle, ıslah kabul etmez bir santimental' veya 'içi ı ı bir adam' olarak vasıflandırdı m Attilâ lhan'ın, bir nüsha i saniyesi de benim; toplumcuym elbette, fakat itiraf ederim ki kelime benim için eski iiriyetini kaybetti. Daha do rusu, hudutları meçhul, muhtevası kaypak bir mefhum olarak görüyorum toplumculu u; belki gençli i-min dünyası ile temasımı kaybetti im için. Karanlıktayım e tedirginim..." (stanbul'dan Ankara'ya 19 Temmuz 1974 ta ihli mektubu)

Herkesin, besbelli kendisine göre yorumlayaca ı bu satırların, "enim üzerimdeki etkisi, kalın bir hüzündü: aydınlarımıza nasıl bir hayat ortamı, ne türlü bir imkânsızlık labirenti hazırlıyor, onları çine salıveriyorduk ki, **Cemil Meriç** ve onun gibi daha niceleri üre iyle '*toplumcuym elbete*' diyor, sonra da boynunu büküp, kliyordu: "...karanlıktayım, tedirginim!"

Reva yı hak mı?

Amacım '*eski defterleri*' karı tırmak mı? Zannetmiyorum! Cevabını aradı m soru, galiba udur: Türk aydınının, elini kolunu ba layan, onu '*karanlı a ve tedirginli e*' sevk eden '*güçler*', açabil gerçekten görevlerini mi yapıyorlardı? stihbarat, devletin devamlılı ı ve hükümranlı ıyla ilgili olursa, me ruiyet ve haklılık ka lanır; oysa; **sistem'** özellikle, '**so uk sava '** yıllarında, **ba kn ülkelerdeki yanda iktidarları yerinde tutabilmek için, lnsal amaçları ve devletin ba ımsızlı mı de il de, aslın n sistemin çıkarlarını savunacak bazı istihbarat birimle mi icat etmi ; daha da ilginç, bu birimleri, devletin asıl llhbarat güçleri içine sokmayıp, iktidarın kullanabilece l elveri li yerlere yerle tirmi tir; öyle ki, adı '*Özel Harp Da***

iresi, *'Kontr Gerilla'*, *'Özel Tim'* ya da ne haltsa bu birim, devletin dolayısıyla milletin hâkimiyetini koruma perdesi altında, gerçekte iktidarın' dolayısıyla **'sistem'**in politikalarının *'gizli'* uygulama aracı olmu tur; artık bu politikaların, ço u zaman, **'so uk sava '** perspektifi içinde **'sistem'**in taleplerini içerdi ini biliyoruz; bu gerçək, hele **'Do u Bloku'**nun da ılmasıdan sonra, büsbütün açığı çıkmı tır.

stihbarat, hele tarihe kar ı sorumlulu unun bilincinde olmayan siyaset esnafının elinde fena halde yozla tırılmakta; devletin devamlılı ı, ba ımsızlı ı; ulusal çıkarların korunması için çalı acak yerde; iktidarı nasılsa elde etmi cunta ya da kliklerin yararına çalı tırılmaktadır. Ya adıklarımız bunu göstermiyor mu? in içine uyu turucu ve silah kaçakçılı ndan, kara para aklama operasyonlarına; öfke ve intikam itiy]e i lenmi planlı cinayetlerden, devlet içinde çete kurmaya kadar, her ey kar ı tırılmaktadır.

Yakın zamanlara kadar, bu türden rezaletler, **ABD**'nin *'arka bahçesi'* **Güney Amerika** *'Muz Cumhuriyetlerinde,* patlak verirdi: uzaktan izlerdik; **Türkiye Cumhuriyeti** gibi, mayası **Müdafaa i Hukuk Doktrini** ve **Üç Misâk ı Milli** ile *'tutulmu '* bir ül kede de olabilece i, kimin aklına gelirdi ki? Halbuki, siyasi iktisadin yasaları, benzer durumlarda, benzer ekilde i ler; ülkemiz de, önce **kinci Dünya Sava ı**, sonra **'so uk sava '** dolayısıyla ne yazık ki, bir türlü *'o/a anusu'*den *'ola an'a* geçememi ; bu arada, devletin devamlılı ını, yüksek çıkarlarını ve ba ımsızlı ını koruması gereken birimler; bu i i yapacak yerde, aralarında türlü çe it yasal olmayan i çevirirken, **Türkiye** için *'arkı söyleyen yarınları'* dü ünmemekten, bunun için yazıp çizmekten ba ka günahı olmayan nice inkılapçı cumhuriyet aydınının yazarın, airin, dü ünürün hayatı *'kaydırılmı tur'*.

Reva yı hak mıdır?

12 ubat 1997

yi de olaya acaba neden tarih gözüyle bakılmıyor? (imdi **alraux** olsaydı, '**cosmique**' açıdan diyecekti) **Türkiye**'nin yurt apmda geçirdi i sarsıntı, '*mahiyeti me kûk*' bir trafik kazasının, rtalı a döküp saçtı ı rezillikten mi ibaret? Ben, hiç sanmıyorum.

Müdafaa i Hukuk nkılabının çivisi, '*40 karanlı ndan*' ibaren gev etilmi ; fakat asıl, '**so uk sava** ' yıllarında yuvasın an çıkmı tır. ktidar, '*bürokrasi+burjuvazi*' formülüne indirgendi mi, inkılap inkılap olmaktan çıkıyor, demokrasi, '**so uk sava** ' demokrasisine dönü üyordu; buysa gerçekte, '*güdüümü görünmez*' parlamenter bir rejim demekti; o görünmez '*güdüüm*' ciddi bir '*denetimden*' yoksun olunca, yönetimde yolsuzluk önlenebilir mi? Tam tersine, kaçınılmaz! Artık **Avrupa** ba kentlerinde yankılanan yönetim densizliklerimiz, '**media**'nın adeta ehvetle te hir etti i birkaç adam ve kadından ibaret, uyduruk bir '*çetenin*' marifeti mi?

Kendimizi aldatmayalım: Hemen her yerde oldu u gibi komünizm '*heyulası*' kullanılarak, **ülkemizde de siyasi iktidarlar, hâkimiyeti, hâkimiyetin asıl sahibine, yani millete sormadan millete ra men kullanma yoluna gitmi ler; ülkenin menfaatleriyle sistemin menfaatlerini birbirinden ayırde emedikleri gibi; ülkenin imkânlarını kendi menfaatleri in kullanmaktan geri kalmamı lardır.** Bu acı gerçe i, bira ın açıklamayı, sadece farkına varanların u radıkları akıbet ger kten deh et vericidir. Bu bakımdan, bence '*kirli eller*' deyiminin psamı, ilk anda akla gelebilenden çok daha geni dü ünülmek abediyor.

'*40 karanlı ndan*', '**so uk sava a**, '**so uk sava** 'tan **Ye**

ni Dünya Düzenine, yani 'küreselle me + özelle tirme + post modernizm' sacaya ına kaydırılan Türkiye, i çisi köylüsti aydını kısacası bütün halkıyla 'ufak ate te pi irilmektedir.'

bir Eyüb sabrıyla!

Onlardan birisi, **Hasan izzettin Dinamo**; '40 karanlı ında' kaybolmu tu; **Nâzım**'dan sonra, toplumcu iirimizin iki büyü ünden (öteki **Nail V. Çakarhan**) biriydi; mısralarının ço u ezberi mizdeydi, onu ne kadar severdik:

"bir eyüb sabrıyla bekledim / sabah olmayan gecelerde / gül dalları yerine demir çubuklar vardı / münzevi münzevi pencerelerde / dı arda koskoca bir tabiat / dol durdu yolları / gö ün kapılarında arkılar okudu / ba ı kâküllü tarla ku ları / deli bulutlar geçti habersiz / â ıklı ımdan airli imden / bahar ya murları bensiz ya dı / ve kavs i kuzah açtı bensiz/ bir eyüb sabrıyla bekledim / sabah olmayan gecelerde / gül dalları yerine demir çubuklar vardı / münzevi münzevi pencerelerde..." ('48 air', **Ali Tomrukçu**, s. 36, 1944, Ankara)

Dinamo, önce 'nsan ve Hamle' sonra Yeni Edebiyat' ve Yeni Ses' dergilerinde görünmü ; '40 karanlı inm girdaplarını birdenbire kaybolmu tu; kimisi sürgünde oldu unu söylüyordu, kl misisi Do uda bir yerlerde, bitmez tükenmez bir askerlik yaptı mı! Gerçek oydu ki ardı ardına devrilen 'sava ' ve 'so uk sava ' yıl lan içinde, **H. . Dinamo** adı, **Türkiye**'nin edebiyat gündeminden 'kazınmı tı', hem yalnız gündeminden mi canım, 'belle inden' de' Yirmi yıl boyunca yayımlanan iir antolojilerinde en kıytırık airf rin bile yeri vardır da **H. . Dinamonun** yeri yoktur.

Dinamonun 'yeniden dirili i' 60'lı yıllarda gerçekleş ti; **Vİ ris**'ten son dönü üm, onun '**Kutsal syan**' adlı belgesel [rom.nn](#) " " ilk ciltleri yayımlanıyor, ne kadar heyecanlandı mı [anl.il.»](#) marri; **Varlık** dergisine bir yazı yazdım, ba lı ı u: "**Hasan z/H tin'in Dönü ü!**" (Bkz.: '*Hangi Edebiyat*', s. 17, Bilgi Yayın. > 1993) Çok geçmeden, **Dinamo**'dan bir te ekkür mektubu alar •

tim; koca air, o yirmi yıl boyunca o *'küçük ate te nasıl pi irildi-
ini'* anlatıyordu.

...Ölmek için!

**"...ya ımız epeyce ilerlediyse de Türk edebiyatını yi-
ne de bizler yapmak ve Türk edebiyat tarihindeki yerimizi
almak zorundayız. Ahmet Kabaklı gibi gericilerin' yazdı ı
edebiyat tarihinde ne kadar yerimiz yoksa; Türk iirini
tam anlamıyla dejenere eden, sonra da onun üzerine bi-
rer sultan gibi kurulan Garipçilerin yazaca ı, ya da salık
layaca ı edebiyat tarihinde de yerimiz olmayacaktır..."**

**"... politikanın demir yumru u, bizi dedi iniz ma ara-
lara kovarken, onlar rahatça kendili imizden bo alttı ı-
mızı sandıkları yerlere kuruldular ve bizlere bir kere ol-
sun, asla dönüp bakmadılar; ve insancıl bir acıma bakı ı
bile fırlatmaya tenezzül etmediler. Ölmek için sanat
potansiyelimizi bir yere do ru kanalize etmek istedik ve
bundan 'Kutsal syan' do du..."** (stanbul'dan zmir'e, 11 Mart
1955 tarihli mektubu)

Hasan zzettin! *'unutulmanın korkunç karanlı ma gö-
menler'* kimlerdi? Aslında millete ait olan *'hâkimiyeti'*, kendi *'ikti-
darları'* için kullananlar de il mi? Acaba **Dinamonun** o *'karanlık-
tan'*, Kurtulu Mücadelesini (8 cilt) ve *'erken'* cumhuriyet dönemi-
ni (8. cilt) anlatan; yani **milletin hâkimiyetini'** nasıl elde etti-
ini ve **'inkılabı'** nasıl gerçekle tirdi ini romanla tıran, iki
büyük anıt kitabı çıkardı ını görünce, vicdanları sızlamadı mı?
"Kutsal syan" ve **"Kutsal Barı "**.

Yoksa doların **New York** ve **Londra** borsalarındaki dalga-
lanması, onları daha çok mu ilgilendiriyordu?

14 ubat 1997

Hazindir, siyasi '*görgüsüzlü ümüz*', iktidar muhalefet çatı - malarını, '*paparazzi*' programları seviyesine indiriyor; doktrin, siyasi platform vb tartışmalar, bir hayal; kim siyasi dedikodunun '*alahını*' yapabilirse, '*malı o götürecektir*', hesap bu! Demagojinin her türlü, geçer akçe sayılıyor. İnsanları ürüten, ya ananın 30'lu yıllar **Avrupa**'sında ya anamı olan bir çözülmeyi hatırlatmasıdır; '*ürüten*', çünkü o '*çözülme*', dünyanın başına on yıllarca bela kesilecek '*totaliter devlet*' anlayışını yaratmıştı.

Yani '*fa izmi*', öyle mi? İster misiniz, kuramsal olarak faizmin sosyal nedenlerini, öyle bir hatırlayalım:

1/ Tröstle me ve kartelle me çok yolumu tı: Nasyonal Sosyalist Partisini finanse eden, Ren/Vestfalya Kömür işverenleri Sendikası, Alman kömür üretiminin yüzde yetmi dört buçunu; Vereinigte Stahlwerke, kömür üretiminin yüzde yirmisini, font üretiminin yüzde ellisini, çelik üretiminin yüzde kırkımsa yapıyordu.

2/ 1929 kapitalizm bunalımı, Almanya'yı çökertmişti: çelik ve fontta üretim rakamları, 1900 ve 1885 yıllarının rakamları düzeyine düşmüştü; Alman işçi Sınıfının yarısı işsiz geziyordu: On iki milyon!

3/ Alman kapitalizmi, burnunun dibinde patlayan Sovyet Devriminden ürkmüştü; bu sebepten, Alman işçi Hareketinin her geçen gün biraz daha güçlenmesinden kaygılanıyordu; çünkü Almanya Komünist Partisi, 1928 seçimlerinde üç milyon iki yüz bin oyu almışken; 1932 seçimlerinde aldığı oyu sayısını dört milyon beş yüz bine çıkarıyordu.

karmı tı; ayrıca, sosyal adalet yasalarının çıkarılması isteniyordu.

4/ Uluslararası sermaye ve onun siyasi sözcüleri, ba langıçta fa izmi açıkça desteklemelerdi; ünlü Churchill, italyan fa istlerine çekti i bir telgrafta demi ti ki: **talyan olsam, sizlerin yanınızda olurum!** Amerikan **Çelik Kralı** Gray ise, ABD'deki durumu de erlendirirken diyordu ki: **... burada da i ler, ancak Mussolini gibi bir adam olursa, yolunda gider'...**" (*Les Dossiers Pédagogiques*, *Causes Essentielles du Fascisme*, p. 14, Editions Sociales, Paris, 1950)

Büyük sermaye, toplumsal co rafyayı da siyaset co rafyasını da çıkarları istikametinde kullanmaya bayılır: Nazizm, vitrininde *'sosyalizm'* etiketini kullanmı tır; partinin resmi adında, hep bildiniz gibi *'i çi'* kelimesi mevcuttu: **Nasyonal Sosyalist çi Partisi!** Öyle ki, saf birisi, **Enternasyonal** kar ıtı, ulusal bir **Komünist Partisi** bile zannedebilir. Oysa Alman kapitalizminin en *'baba'* tröstleri tarafından *'besleniyor'*; antikapitalist *'taun'*, **Almanya**'da o zaman var olan *'Yahudi kapitalizmini'* tasfiye amacıyla kullanılıyor. Uluslararası kapitalist **'sistem'**, **III. Reich**'ın dünyaya *'dayattı ı'* **Yeni Nizam'** yani *'Totaliterlik'*, *'Totaliter Devlet'* kendi çıkarlarını (pazarlarını) açıkça tehdit edinceye kadar, onu ciddiye almamı , bir manada arka çıkmı tır; çünkü hesap ba kaydı; *'totaliter'* fa izm, *'totaliter'* **Stalin**'ci komünizmle kapı acak diye umuluyordu; bunun tadını çıkaracak, **'sistem'**den ba ka kim olabilirdi ki?

Öteki totaliterlik...

Sovyet *'totaliterli i'* **Marksizm**'deki *'proletarya diktatörlüğü'* kavramının yansıması mıdır, üpheliyim: **Rusya**, yeterince sanayile ememi bir ülke olmasaydı, *'sosyalist devrimciler'*, *'men e Vikler'* kar ısında *'bol evikler'* *'azınlıkta'* kalmasaydı; nihayet **'sistem**in (İngiltere) dürtüsüyle, *'Beyazlar'* örgütlenip, iç sava ı uzatmasaydı; belki de **Ekim Devriminin** geli mesi, ba ka türlü olacaktı. Çünkü devrimin ilk ve en önemli sloganı, **'Bütün ktidar**

Sovyetlere! idi; bazıları buradaki *'Sovyetler'* kelimesini **Sovyetler Birli i** anlıyor, alakası yok, *'bütün iktidarın'* verilece i Sovyetler, bölge bölge örgütlenmi halk meclisleridir, 'ûralardır ki onlara Rusçada *'sovyet'* telaffuzu *savyet* denirdi, ve bol evikler, bu *'sivil toplum'* kurulu larında, ço unluk bile olamamı lardı: artların a ırla ması, iç sava ın uzaması, *'askeri komünizm'* ve derken; **Parti, Sovyetlere; Merkez Komitesi, Partiye; Politbüro, Merkez Komitesine; Genel Sekreter, Politbüroya hâkim olmu ; neticede ortaya, 'apparatçiklerin' çok a ır bastı ı, yukardan a a ıya' kurgulanmı bir totaliterlik' çıkmı tır.**

'Bütün ktidar Sovyetlere' sloganı, hiç üphesiz Marks'tan esinlenmi ti; u sözler, onun **Bracke**'ye yazdı ı ünlü mektuptan alınmı tır: "... **enternasyonal'in kurulu u sırasında, mücadelemizin sloganını da açıkladık: i çi sınıfının kurtarılması, bizzat kendisinin eseri olacaktır; öyleyse i çilerin kendi kendilerini kurtarmak için çok cahil olduklarını ve yukardan kurtarılmaları gerekti ini açıkça söyleyen ki ilerle ortak bir yol izleyemeyiz**

F. Mehring, Marks'ın Freligath'a bir ba ka mektubunda, unları yazdı ını naklediyor: "... En büyük üretici güç proletaryanın kendisidir, siyasi gücün ele geçirilmesi, yönetici sınıflara kendisi de bir sınıf olarak kar ı gelen i çi sınıfının siyasi eyleminin sonucudur; i çi sınıfı bir parti biçiminde örgütlenir ama bu parti, modern' toplum topraından naturichig (do al olarak) yeti ir; bu, proletaryanın kendi kendine örgütlenmesidir."

Rusya'da, ne 'modern bir toplum' olu abilmı ti henüz, ne de 'onun topra ndan, do al olarak yeti mi ' bir siyasi parti; Bol evikler, yarı jakobendiler, yarı Neçayefçi; ülke, köylülü ün a ır bastı ı, yarı feodal bir ülkeydi; böyle bir ülkedeki sosyalizm te ebüsü hele 'sistem' ona ambargo bindirirse ister istemez merkezizetçi ve 'totaliter' bir bürokrasi diktasına dönü ecekti. Öyle de oldu. (Bkz.: *'Hangi Soi*, s.18'den itibaren, 4. Basım, Bilgi Yayınevi)

Sistemin yeni marifeti...

20. yüzyıl, **sistem**in önce sebep olup sonra da itmaya uğ rastı ı '*totaliter*' devletlerin yüzyılı olmu tur; 21. yüzyılın ufuku göründü ü u sırada, yine '**sistemin** marifeti, yeni bir devlet lii ründen bahsediliyor; bu yeni tür devlet '*totaliter*' de il, peki y. ne, '*globaliter*'l Ondan da söz edece iz.

'GLOBAL TER DEVLET'

17 ubat 1997

'Globaliter devlet' de ne demek?

Kavramı ilk defa kullanıp, tarife çalı an **Ignacio Romanet**, meseleyi öyle takdim etmi :

"... eskiden, insan haklarını hiçe sayan, örgütlü hiçbir muhalefete izin vermeyen; siyasi iktidarın, hüküm sürdüğü toplumu ba ına buyruk yönetti i rejimler vardı ki, bunlara totaliter rejimler' deniliyordu; ya adı ımız yüzyılın sonlarına do ru, bu sistemlerin yerini, 'globaliter' diyebilece imiz, ba ka tip bir totaliterlik olan rejimler alıyor; bunlar globalle me/küreselle me' ve 'tek dü ünçe' dogmalarına yaslanıp, ba ka hiçbir ekonomi politikasına ans tanımıyorlar; yurttta ın sosyal haklarını, 'serbest rekabetin' insafına bırakıp; hüküm sürdükleri toplumlarda, bütün faaliyetlerin yönetimini finans piyasalarına bırakıyorlar." (Le Monde Diplomatique, Ocak 1977, s.1)

Yani, *'kumarhane e/conomisi'*ne!

Gizlisi saklısı yok!..

in püf noktası, **'sisteme** kar ı, son *'mukavemet* yuusu'gibi görünen *'ulusal devlet'*m i ini bitirmek! Ulusal devlet, ulusallı mı kaybedip *'küreselle ti'* mi, ne oluyor; ulusal ekonominin serpilip boy attı ı *'ulusal pazar'* da kayboluyor; ulusal ekonomisine yaslan

mayan '*ulusal güç*' olabilir mi? Olamaz! Peki, ne olur? Bakınız ne oluyormu :

"... küreselle me', ulus devletinde iktidarın belliba lı temellerinden birini olu turan ulusal pazarı' öldürdü: onu ortadan kaldırıp, ulusal kapitalizmi sersem ederek, kamu yönetiminin etkisini azalttı. Artık devletler, pazarlarının kapasitesini kar ılayamıyor; merkez bankalarının rezerv hacimleri, spekülâtörlerin vurucu gücü kar ısında gülünç derecede aciz kalıyor; artık devletlerin, ne kendilerinin ne yurtta larının çıkarlarını koruyabilecek çaresi var, ne de piyasaların aleyhteki etkisini azaltabilecek, sermayelerin ürkütücü saldırısını önleyebilecek çaresi! Yönetim sorumluları, ister istemez, IMF gibi, Dünya Bankası gibi, OECD gibi uluslararası kurulu ların önceden belirledikleri politikaları uygulamayı kabul ediyorlar..." .

Bir manada, ipi kendi elleriyle boyunlarına geçiriyorlar; elbet-te bu '*acı hap*' bir güzel '*yaldızlanarak*' yutturuluyor: **Türkiye**, merkez sa / merkez sol iktidarlar tarafından, neredeyse yarım yüz-yıldır, '*serbest te ebbüs*' masalı diniliyor; **Özal**'dan bu tarafa, '**özelle tirme**' ve '**küreselle me**' ninnisiyle uyutulmaktayız; farkında olmasak da, çekilip götürüldü ümüz yer, '*globaüter devlet*' olmanın kapısı; **Müdafaa i Hukuk Cumhuriyetinin**, böylelikle, bütün ekonomik '*fetihlerini*' kötülüyor, karalıyor, yok pahasına el-den çıkarıyorlar; kimin için, kimin yararına? **Türkiye**'nin mi, hayır!

"... son çeyrek yüzyıl içinde, siyasi sorumlular '**mona terizm**'e, '**serbest ticarete**, '**kitle halinde özelle tirmeye** ve sermayenin serbest dola ımına ye il ı ık yakıp kamu-nun müdahale hakkını kısıtlayarak, bazı çok önemli alan-larda, mesela yatırımda, istihdamda, sa lıkta, e itimde, kültürde ve çevre sorunlarında, karar verme hak ve yetki-sini, kamu kesiminden alıp özel sektöre devrettiler; bu yüzdendir ki günümüzde, dünyanın en büyük iki yüz eko-nomisinin yarısından fazlası artık birer ülke de il, birer ırkettir..."

"... son çeyrek yüzyıl içinde ekonominin çokulusla

ması, göz kama tırıcı ekilde arttı; 70 li yıllarda çokuluslu irket sayısı birkaç yüzü geçmez iken, bugün kırk binin üzerindedir ve e er yeryüzünün iki yüz belliba lı te ebbüsünün i hacmi gözden geçirilirse, elde edilecek oranın, dünya ekonomik faaliyet hacminin dörtte birini a tı ı görölür; oysa, bu iki yüz firma sadece 18 milyon sekiz yüz bin i çi kullanmaktadır, bu rakam, yeryüzündeki i çi sayısının ancak yüzde 0.75'idir..." (Le Monde Diplomatique, Ocak 1977, s.1)

in acı tarafı odur ki, **Ignacio Romanet**'nin verdi i rakamlar, '*mal üreten, mal alıp satan, somut hizmetler gören*' '*gerçek ekonomi*' alanına ait; '*gerçek*' ekonomiye oranla, finans ekonomisinin i hacmi elli defa büyük, hesaba o da karı tırılırsa, çokuluslu irketler kar ısında, ulusal devletin a ırlı ı, handiyse hiçe indirgenmi oluyor.

'Gidi at' nereye?..

Türkiye, 30'lu yıllardan itibaren '*totaliterlik*' rüzgârına direne memi , inkılapçı cumhuriyetin otoriterli inden, bir '*tek parti*' totaliterli ine sürüklenmi ti; 1950'li yıllardan bugüne kendimizi demokrasıye geçmi olmakla avutuyoruz; oysa '*gidi at*' hiç de öyle görünmüyor; **Türkiye** bu defa '**küreselle me**' ve '**özelle tirme**' masalına inanmı , paldır küldür '*globaliterli e*' do ru sürüklenmektedir; üstelik daha '*sivil*', daha '*demokrat*', daha '*insan haklarına davalı*' bir '*düzene*' dönü tü ünü zannederek!

'40 *Karanlı ında*' air ne demi ti, hadi gel de imdi hatırlama: "**Gün gibi ayan oldu içime, encamı fenadır bu gidi atın!**..

19 ubat 1997

Sapla saman, iyice, birbirine karı madı mı? **Esen Ünür**, **Washington** dan yazıyor: "... **ABD Dı i leri Bakanlı ı Sözcüsü Nicholas Burns demi ki: Biz Türkiye'nin; sivil, demokratik ve laik anayasaya dayanan devlet yapısı içinde, sorunlarını çözerek istikrara kavu aca ına inanıyoruz. Türkiye Cumhuriyetini temsil eden, Türkiye'nin lideri Süleyman Demirel'e, güvenimiz ve saygımız tamdır...**" (Hürriyet, 6 ubat 1997)

Bu ne nezaket, bu ne hassasiyet, insan hayret ediyor. Bilindi i üzere **Demirel**, seçimle geldi i iktidardan, *'NATO'ya ve CEN TO'ya ba li askeri 'müdahalelerle'* iki defa *'devrilmi '* olan bir lider; tuhaf tesadüf, u günlerde o müdahalelerden birisi, eski bir **CIA** görevlisinin yayımladı ı hatıralarda söz konusu edilmi , elbette **gizlili ini koruyan bilgilerin CIA tarafından elenmesinden, sonra'**. Kitabın yazarı **Duane Clarridge**, 1968 1971 döneminde **CIA'nın stanbul** stasyon efi, 1971 1973 döneminde ise **Ankara'da** ef Yardımcısı; lafın arasına **'bazı Türk istihbaratçıların, CIA ile çok yakın ili ki kurdu unu'** soku turmu , arkasından demi ki:

"... 1971 Martında yakında gerçekte tirilecek bir askeri darbenin istihbaratını aldım; Türkler buna mektupla darbe' (muhtıra) diyorlardı ve gerçekte yapılan da oydu. (...) 'Mektupla darbe' hakkında, önceden bilgi sahibi olmamız, ku kusuz bir istihbarat ba arısıydı..." (Milliyet, 6 ubat 1997)

nsanın, elinde olmadan, **'Her Mevsimin Casusu'** adlı ese

rin yazarına, soraca ı geliyor: **CIA 'muhtırayı'** önceden ö rendi ine göre, çeyrek yüzyıl sonra bile '**güveninin ve saygısının tam oldu unu'** belirtti i **Demirel'e**, acaba neden aleyhine hazırlanan darbeyi bildirmemi ? Yoksa, '**CIA ile çok yakın ili ki kuran, bazı Türk istihbaratçılarım la, 'mektupla darbeyi'** beraber mi tezgâhlamı lardı? Böyle bir kuruntunun do ması, handiyse ola an sayılmalı, u sıra, eski '*dut yemi bülbüller'* öyle eyler açıklıyorlar ki, a mamak elde de il!

Mesela, u **A ca'nın** söyledikleri!..

Bond filmleri halt etmi !..

Senaryonun mükemmelli ine bir göz atar mısınız? **Washington, 'Do u Bloku'**nu çözmek için, 'en zayıf halkası' saydı ı **Polonya'da** harekete geçmi ; '*Katolikli i'* a ır basan i çileri ayaklandırıyor; **Polonya** halkının Rusları sevmedi i malum, e er tantanalı bir olay yaratabilirlerse, belki halkın i çilere katılması sa lanacak, bu da tabii rejimin çözümlmesine yol açabilecek! O zaman ne yapmalı? Papa **Polonya** asıllı de il mi, Polonyalılar da sa lam Katolik, e er **KGB** yani **Sovyet stihbaratı**, Papaya bir suikast düzenlerse, bu **Polonya** halkının öfkesini ate lemeye yetecektir. Senaryo bu, i iki noktaya kalıyor, o iki noktanın gerçekte mesine: 1/ Suikastı kimler düzenleyecek; 2/ **KGB** ile ba lantı nasıl 'yakı tın/aca/c?' **A ca'nın** anlattı ma bakarsanız, i bir güzel öyle halledilmi : besbelli, **Clarridge'in** Tıatıra/an'nda '**Bulgaristan'dan haber sızdırmak için kullandı mı açıkladı ı Türk i adamları'** aracılı ıyla; talyan Savcı **Marini'nin** tespitine göre, o yıllarda **Avrupa'da** dola an **Mehmet Ali A ca, Abdullah Çatlı, Oral Çelik, Mehmet ener, Yalçın Özbey** ve **Ramazan engün** ile irtibat sa lanmı ; böylece, **A ca'nın** '*tetikçi'* görevini üstlendi i Papa suikastı, **Roma'da** sahneye konmu ! Daha önce **pekçi** suikastına bula tıkları da artık kesinle en bu '*ekip'*, öyle bakarsan Türklerden olu uyor, ilk bakı ta suikastı **Türkiye'nin** tertipleledi i hissini bile verebilir, ama '*kazın aya ı öyle dr il'i.*

Neden de il, çünkü aynı **Mehmet AH A ca**, *'Reis' Abdul-lah Çatlının CIA* tarafından, **Kostarika**'da (aslı galiba **Portori ko** olacak) e itildi ini, **Türkiye**'de kopacak bir iç sava ta onun, **ABD** yanda larının *'ba ma geçmek için hazırlandı mı'* açıklıyor. O kadarla kalsa, iyi; zaten bir ba ka 'askeri *müdahalenin'*, yani **12 Eylülün 'mutfa nda'** da birlikte çalı mı ; bir bakıma, **Abdi pekçiyi** de, *'darbeyi'* kolaylamak için öldürmü ler! Çünkü hem, **Türk Yunan** ili kilerini gev etmeye çabalamaktaymı , hem de **Bulgaristan**'la Türk **mafia**'sı arasındaki irtibatı fark etmi ! Oysa, bunların gizli kalması gerekiyor, neden, baksanıza kaç yıl sonra o *'irtibat'* Papa suikastında i e yarıyor, ellerine yapı ıyor; bu saye-de, **Moskova**'yı suçlayıp, **Polonya**'yı **Rusya**'ya kar ı bir raya so-kuyorlar.

Ne serüven, ama... **Bond** filmleri, halt etmi !..

Algılama yanlı ı' var, ama...

Acaba hatırlayacak mısınız? Burada söyle irken, *'Türkçülü ün'* geli me süreci içindeki *'kadersizli ine'* de inmi tim. (Bkz.: *'Ülkücüler'e Smav Soruları'*, Cumhuriyet, 4 Kasım 1996) Orada öyle bir cümle var: "... **'So uk sava '** eski ırkçı/**turançı ar-dıllarım, ülkücüye dönü türdü demi tim: yola sisteme kar ı olan 'Türk Ocaklarından çıkıp, sonunda sistemin emrindeki Ülkü Ocaklarına ula mak, ne hazin!'**" **Ülkü Ocakları** bu sözlerimden tedirgin olmu , Genel Ba kan **Azmi Karamahmuto lu** imzasıyla bana cevap verdi ti, diyordu ki, "... **Ülkücü Hareketin 'sisteme muhalefetini, Milli Dev-letin yanında yer alıp, onun varlık nedenlerini olu turan ülkülere sahip çıkararak sürdürmesi, 'sistemin emrinde ol-mak ekinde algılanıyorsa; sorun Ülkücülerin de il, bu ince ayırımı ayırdedemeyenlerin sorunudur.'**" (Ankara'dan 6 Kasım 1996 tarihli mektup)

Ortada çok açık bir *'algılama'* yanlı ı var, ama, acaba yanlı *'algılayan'* kim?

21 ubat 1997

Ülkü Ocakları Genel Başkanı Karamahmuto lu, 'hareketi' savunurken eleme ki:

"... u 'sistem' lafına da açıklık getirmekte yarar var. (...) E er 'sistem'den kasıt ki öyle olması gerekir emperyalist vizyonun tasarladı ı dünyâ düzeni ve buna ula mak için koydu u eylemlerse, sistemin emrinde suçlaması yapılacak son kesim, 'Ülkücü Hareket'tir..." (Ankara'dan 6 Kasım 1996 tarihli mektup)

Karamahmuto lu, 'hareketin' 'milli devletin yanında yer alıp, onun varlık nedenlerini olu turan ülkülere sahip çıkarak, 'sisteme muhalefet etti ini' ileriye sürüyor. Hiç üphe yok, nasıl 'bireysel terörizm' çıkmazına dü en 'ilerici' gençler, kendilerine göre ne kadar yurtsever ise, 'Ülkücü Hareket'e katılan gençler de, â priori, o kadar yurtseverdir; hiçbir genci, bilerek isteyerek, kendi yurdu aleyhine bir 'tertibe' karı mı olmakla suçlamak istemeyiz.

'Ülkücü' gençlerin, 'mı7/j devletin varlık nedenlerini olu turan ülkülere sahip çıktıklarına' gelince, orada biraz duralım; hele son açıklamalardan sonra, insan ciddi ekilde üpheye dü ebiliyor: Devletin 'varlık nedeni olan ülküler', bildi im kadarıyla **Müda faa i Hukuk** (antiemperyalist, tam ba ımsızlık), **Misâk ı Milli** (toprak bütünlü ü) ve **Cumhuriyet** (hâkimiyet kayıtsız artsız milletindir) midir; yoksa 'emperyalist vizyonun tasarladı ı dünyâ düzeni ve buna ula mak için koydu u eylemler' mi?

Denilecek ki elbette önce söylediklerin! O halde 'Ülkücü Hareket'in, en önde gelen isimlerinin, 'emperyalist vizyonun tasar

ladı ı dünya düzeni ve buna ulaşmak için koydu u eylemlere' karı ması neden? 'Ülkücü Hareket'in bu önde gelen isimleri, 'emperyalist vizyon un' yani '**sistem**'in, 'Papa'ya Suikast' gibi eylemlerine katılmak katılmak da laf mı, bu eylemleri 'bizzat' örgütlemek suretiyle mi '**sisteme** muhalefet ediyorlar?

Farkındasınız elbette, buradan itibaren 'keyfiyet' nereden baksın 'kara mizaha' dönü mektedir.

Daha da korkuncu var...

Kimseyi 'karalamak' istemiyorum, benim söylemeye çalıştım, **Gaspranskiy**'den bu yana, **Akçura, Gökalp, Velidof** vb Türk dü ünürlerinin, '**sisteme** kar ı antiemperyalist bir ba ımsızlık hareketi olarak tasarlayıp geli tirdikleri '*Türkçülü ün*'; **kinci Dünya Sava ı** ve '**so uk sava** ' çalkantısı içinde, nasıl temel amacından saptırıldı ıydı; olayların ve gerçeklerin **Karamahmut Lünu** haklı çıkarmasını ne kadar isterdim; ne yazık ki, daha çok beni haklı çıkarıyorlar: anlaşı lan odur ki, solcu silahlı eylemcili i bastırmak için, benzer bir komitacılık örgütlenmesine katılan '*ülküçüler*', '*milli devletin yanında yer aldıklarını*' sanıp, bu maceraya paldır küldür dalarken, devletin içinde yuvalanmış '*emperyalist vizyon*' yanda larının '*eylemlerine*' alet olmu lar. Bunu ben söylemiyorum, Emn. Gnl. Md. stihbarat Daire Ba kanı **Hanefi Avcı**, hiç tereddüde yer bırakmayacak bir açıklıkla belirtiyor; demi ki: "... **terörle mücadelede, hukuk içinde kalınarak bir yerlere gidilemedi i görüldü. Bunun üzerine terörle mücadele ve istihbarat için hukuk d ı ı bir yapılanmaya gidildi. Terörü, teröristlerin yöntemleriyle yok etme kuralı seçildi. Bu devletin üst kademelerinde alınmış bir karardı. Bunu uygulamaya koyan devletin üst kademelerinin arkasında kim vardı, onu bilmiyorum...**" (Hürriyet, 5 ubat 1997)

Sizce kimler olabilir? '**Her Mevsimin Casusu**' kitabının yazarı, ünlü ajan **Clarridge**'in sözünü etti i '**CIA**'/e çok yakın ilişkiler içindeki Türk istihbaratçıları' olmasın? Do rudan do ruya,

Amerikalı bazı 'danı manlar' olamaz mı? 'Papa'ya suikastla öyle olmamı mı? Ama, daha da korkuncu var, bilin bakalım nedir?

Asıl vahim olan nedir?..

Ülkücü Hareket, Türkçü/ük'ten komünizme dü manlı ı de il, aslında 'Moskof dü manlı i'm devralmı tı; nüansa dikkat isterim, Türkçülü ün' do du u yıllarda **Rusya**, bugün oldu u gibi, 'sis tem'in dı mda de il, içindedir: **Devlet i Aliyye**'yi payla mak için, **ngiltere** ve **Fransa**'yla gizli anla malar imzalamı tır; bu, bir! kincisi, u: **SSCB** yanda ı solcular bildi im kadarıyla ne 12 Mart, ne 12 Eylül öncesinde silahlı eylem yapmı lardır; demokrasi yanlısı görünüyor, o yüzden **Maozedun** ve **Che** yanda ı silahlı eylemciler tarafından, 'revizyonist' olmakla suçlanıyorlardı; bu, da iki!

Ba ka türlü söylersek, 'Ülkücülerin' hasım belledi i silahlı solcu eylemin kayna ı **Moskova** mıydı, **Pekin** miydi, **Havana** mıydı üphelidir; **A ca**, cezaevinde açıkça "... bir darbe istiyorduk, ona hazırlanıyorduk: pekçi, ona gerekçe hazırlamak için öldürüldü" dedi ine göre, o genç solcu ö rencilerin de, benzer bir provokasyona alet oldukları bile ileriye sürülebilir. **Karamah muto lu**, apkasını önüne koyup, hele bir dü ünsün; böyle bit 'darbeyi' kim istemi olabilirdi? **12 Mart** ve **12 Eylül** 'yönetimle ri'; bütün uygulamalarıyla acaba **Müdafaa i Hukuk**'un anti emperyalizmine mi daha yakın görünüyorlardı, yoksa 'emperyalist vizyonun tasarladı ı dünya düzenine' mi? Bana sorarsanız, me selenin vahameti uradadır: **Gazi Mustafa Kemal** 'parantezi' bit kenara bırakılırsa, Türkler devletlerini dü manlarına kar ı fevkal.ı de koruyabiliyorlar da, **müttefiklerine** kar ı koruyamıyorlar. Ya kın tarihimiz, bunun acıklı örnekleriyle dolu; ne dersiniz, bi ikisine göz atalım mı?

Türkçede o atasözü, beyhude söylenmemi tir: **'Ben dü manının hakkından gelirim, Allah beni dostumdan korusun!'**

2 A ustos 1912 günü gecesı, **Bo aziçi'**nde, Mısırlı Sadrazam **Sait Halim Pa anın** yalısında, **Almanya'nın Dersaadet'**teki sefir i kebirı **Baron Von VVangenheim** ile bir *'ttifak Anlaması'* imzalanmı tı. Garip de il mi, bu anlama, hükümete ancak 4 Te rimi Evvel 1330, yani 17 Ekim 1914 tarihinde sunulmu ve kabul edilmi tir. **O** tarihe kadar, gizli tutuluyor. Bilenler belli, ba ta **Enver Pa a**, sonra **Talât Bey (Pa a)** ve Mebüsan Meclisi reisi **Halil Bey**, tabii bir de Sadrazam **Sait Halim Pa a!**

Ünlü **'Maliyeci' Cavit Bey**, hatıralarının 10 Temmuz (23 Temmuz) tarihine unları kaydetmi tir **"...bugün Sadrazam'ın kona ına gittim. Sadrazam acele bir eyler yazıyordu. Enver, Talât ve Halil oradaydılar. Ahvalde bir fevkaladelik hissettim. Talât'tan sebebini sordum: 'Yemin ettik!' diyerek söylemedi. Bu sebebe hayret ettim, derhal kendisine; Yoksa Almanya ile ittifak mı ediyorsunuz?"** dedim. Biraz sonra biz Sadrazam'ın yanına girdik. Kimseye if a etmeyece imize dair yemin ettik. Hükümet azalarından saklayaca ımıza dair yemin etmek kadar saçma, ahmakça bir ey olur mu? **Bu Almanya ile Osmanlı Hükümeti arasında bir ittifak mukavelesi idi. Kemal i hayretle dinledim."**

Daha sonra, **Cavit Bey**, *'ttifak Sözle mesinin* mahiyeti hakkında diyor ki: **"... ne Talât'ın, ne Enver'in, ne de Halil'in mzasına karar verdikleri muahedenin manasını tamamen anlamadıklarını gördüm. Muahedede, lehimize hiçbir ey**

mevcut olmadı ı halde, Almanya için devletin hayatını tehlikeye koymakta oldu umuzu, hiçbir akliselimin bunu kabul edemeyece ini söyledim..." evket Süreyya Bey, 'Enver Pa a' ba lıklı eserinde, o sözle menin hem metnini verir, hem de u kısa de erlendirmeyi yapar: "... gerçek udur ki, bu andla ma tek taraflı bir andla madır. Çünkü Almanya harbe girince Türkiye de derhal harbe girmek zorunlulu undadır. Buna kar ılık Almanya'nın taahhüdü, dü man devletler Türkiye'ye saldırırsa, Alman askerinin Türk top raklarını savunaca ıdır. Ama ne var ki, Almanya ile Tür kiye sınır kom usu de ildir. Bu sebeple de, bu taahhüdün hiçbir fiili kıymeti yoktur." ('Enver Pa a', Cilt II, s. 509 ve sonrası, Remzi Kitabevi, 1971)

Bu 'muahedenin' neticede Devlet i Aliyye'nin batmasına, ülkenin parçalanmasına neden oldu unu bilmeyenimiz var mı?

'Gitmek üzere gelmemi ler'

Almanya, daha ittifak anla masını imzalarken bizi 'kazıklamı tı', o kadarla kalsa iyi; Berlin'in Osmanlı mparatorlu u hakkında hiç de iyi niyetleri olmadığını, bırakın ba kalarını, Osmanlı ordusunun subayları bile biliyorlardı; bunlardan birisinin, hem de sonradan tarihimizde önemli roller oynayacak bir kumandanın fikirlerini ö renmek istemez misiniz:

"... Türk Alman ittifakı içinde beraber çalı tı ımız Almanların, Alman imparatorlu u menfaatine birtakım hesapları vardı. Bilhassa Suriye'de ve Arabistan'da hususi bir politika güdüyorlardı. Bize yüzümüze kar ı söylediklerine göre, Ermenilere yapılan muameleden son derece kırılımlardı. Gerçi onlar zulüm görmü lerdı, kötü muamele görmü lerdı, Almanlar buna üzülüyorlardı ama, Ermeniler de bize yapmı lardı, bu noktayı hiç hesaba katmıyorlardı. Almanların Araplara kar ı politikaları büsbütün ba kaydı, onlara hususi muamele yapıyorlardı ve aslında harbi ka zansalardı, yani Almanların istedikleri ölçüde kesin bir

zafer kazansaydılar, Almanlardan kurtulu kolay olmayacaktı. Açıkça görülüyordu ki, Türkiye'ye gitmek üzere gelmemi ler!.." ('nönü'nün Hatıraları', 1. Kitap, s.159, Bilgi Yayınevi, 1992)

İlk **Dünya Sava**ına katılan bütün yüksek rütbeli subaylarımız, ba ta **Mustafa Kemal Pa a**, '*müttefikimiz*' Almanlardan ikâyetçidir; meraklısı bilir, bir tarihte konu beni o kadar etkilemedi ki, **Almanya** ile **Avusturya Macaristan'ın Devlet i Aliyye** üzerinde oynadıkları me um rolü anlatan, '**Drang Nach Osten/ Do uya Açılı** ' diye uzun bir iir yazmı tım, bir yerinde **Osmanlı Ordusunda** çalı an **Sieber Pa anın** dudaklarından u sözler dökülür:

"... sieber pa a' anlatır durur/ bu mülkün' parçalanmasını içi götürmüyor/ hah hah hah/ ne yapıp yapıp/ yekpare muhafaza edilmeli 'ymi / hah hah hah/ bir lokma yı âhâne'de yutabilmesi için/ kayzer hazretlerinin!.." ('Elde Var Hüznü', s. 92, 5. Basım, Bilgi Yayınevi, 1997)

Yürekler Acısı

Yürekler acısı bir haldir! Öyle olmasına öyledir de, daha '*Hürriyetin İlanı* tarihinde, yani 14 A ustos 1908'de, **Kont Von Metternich**'in, olaya ili kin raporuna, **Kaiser Wilhelm** hangi notu dü mü tür, bilir misiniz? Aynen unları yazmı :

"... ihtilal, Paris ya da Londralı jöntürkler tarafından de il ordu tarafından ve de Alman subaylar' diye bilinen, Almanya'da e itim görmü Türk askerleri tarafından yapılmı tır. Tümüyle askeri bir ihtilaldir. Her eyi denetimleri altına almı subaylar, kesinlikle, Alman dostudurlar..." ('Hangi Atatürk', s. 19, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, 1996)

İmdi siz buna '*ittifak*' mı diyorsunuz, Allah a kına!

Türk Sovyet ili kileri nasıl ba lamı tır, bilir misiniz? Daha do rusu, ilk te ebbüsün '*Türk tarafından*' yapıldı ını, duymu lu u nuz var mı? Biraz '*gargaraya getirilmi tir*' de, o yüzden sordum. Te ebbüs, **Mustafa Kemal Pa a** tarafından, 26 Nisan 1920'de **Moskova**'ya gönderilen, bir '*teklifle* ba latılmı oluyor. Tarihe dikkat isterim, **TBMM**'nin açılı ından üç gün sonra!.. Bu da herhalde **Gazinin** konuya '*atfetti i ehemmiyeti*' gösterir. Zaten, i in '*evveliyatını*' bilenler için, bunda a ıllacak bir ey de yok: e er, **Gazinin** 5 ubat 1920 tarihinde yaptı ı ünlü '*durum de erlendirmesini*' okuduysanız, **Müdafaa i Hukukun** i i buraya vardıraca ını, çoktan kestirmi olmanız gerekir. Besbelli **Mustafa Kemal**, '*teklifin* altına '**TBMM Reisi**' sıfatıyla imza atmak istiyordu. Öyle de yapmı tır. (Bkz.: '*Türk/Sovyet li kileri*, **Stefanos Yeramos**, s. 142 146, ayrıca s. 232 ve sonra, Gözlem Yayınları, 1979)

Türkiye SSCB dostlu u ve yakınlı ı, **Gazi** ölünceye kadar sürdü. Arada bir '*ittifak*' yoktu ama, iki ülke '*emperyalizme kar ı mücaheda*'ta i birli i yaptıkları gibi birbirlerine yardım da ediyorlardı. Cumhuriyetin '*erken*' döneminde, bu ilk '*samimiyet*' son derece zor artlar altında gerçekleş mi , her iki taraf, **Batdı** emperyalizme kar ı ortakla a tavrı sürdürmekle birlikte, ulusal çıkarlarını korumayı sürdürmü tür. Ne Bol evikler, **Gazi** ile dost oldukları için, **Türkiye**'deki '*bol evik faaliyetini* durdurmuşlardır; ne de **Türkiye**, **Moskova** ile arası iyi, **Türkiye SSCB**'den yardım alıyor diye, mesela **Enver Pa anın Berlin**'e yaptı ı gibi, **Moskova**'yı ba rına basmı tır.

Delillerine öyle bir bakmak istemez misiniz?

ttifak ba ka, teslimiyet' ba ka!..

Prof. Richard Pipes son zamanlarda yayımladı ı '**Bilinmeyen Lenin**' adlı kitabında, **Türkiye** ile ilgili olarak onun, Partinin Merkez Komitesi oturumunda unları dedi ini aktarıyor: "... **Ke malistlere güvenmeyin, onlara silah satmayın, tüm çabalar Türkiye'de ajitasyon faaliyetleri üzerinde yo unla tırılmak ve Türkiye'de güçlü bir Sovyet partisi kurulmalı.**" (4 Aralık 1920)

Teferruata girmeye bilmem lüzum var mı? Hepimiz, **Ankara**'nın **Moskova**'yla iyi geçinme politikasına ra men, **Anadolu**'daki komünist '*ajitasyonuna*' kar ı çıktı ını, gerekti inde yasaklar koydu unu bilmekteyiz; çünkü **Gazinin** '*istiklal anlayı*' budur; **Lenin**, '**Türkiye**'ye gönderdi i ilk büyükelçi **Aralof Yol da** 'a, **Gazi**yle ilgili onca övgüsüne ra men, nasıl '*Sovyet partisinden* vazgeçmiyorsa; **Gazi** de, **SSCB** ile dostluk ve yakınla ma, hatta yardıma ra men, **Ankara**'nın '*tam ba ımsızlı ından* öyle vazgeçemiyor. **TKP** '*murahassi Orhan (Prof. Sadrettin Celâl)*, nitekim, **Komintern**'in 4. Kongresinde, **Enternasyonale** bundan ikâyetçi oluyordu.

"... **Ankara Hükümetinin**, içteki siyasetine gelince; bu siyaset, programında demokratik reformlara yer veren grup, ya da partilerin, ba ımsız çalı masını engellemek; her türlü muhalefeti, güç toplayıp sa lamla masına fırsat vermeden, yok etmek ve halkı birtakım sözlerle aldatmaktan ibarettir..." (20 Kasım 1920, 17. oturum)

Dü ünebiliyor musunuz, **TBMM** yeni devleti henüz kurabilme tela ında; **Mustafa Kemal**, devletin 'bülcümran/ı ını' ve '*hâkimiyetini*' dü ünüyor. Bu dü ünçe ile, **Almanya** '*ittifakını* müteakip, **Enver Pa a**'nın daha do rusu **ttihat ve Terakki**' '*i/cfidan*'nın Osmanlı Silahlı Kuvvetlerinin tamamını, Alman generallerinin '*emrine vermesini*' bir mukayese ediniz; '*dost*', '*kom u*' ya da

'müttefik' olmanın, 'tam teslimiyet' anlamına gelmedi ini, daha iyi göreceksiniz.

Hangisine benziyor?..

Gizli servisler seviyesinde, alttan alta, bu çeki me süredur sun; **Mustafa Kemal Pa a, SSCB** ile ili kilerinin mükemmel ol- du unu, uluslararası platformda göstermekten hiç kaçınıyordu; sözgeli i, **SSCB** ileri gelenlerinden, **Gnl. Frunze'nin Ankara** zi- yareti münasebetiyle yaptı ı konu mada, aynen unları söylemi - ti:

"... milletimizin bugünkü idaresi, hakiki mahiyeti ile bir halk idaresidir ve bu tarz tarz ı idare, esas ı me veret olan ûra idaresinden ba ka bir ey de ildir. Ruslar buna '*Sovyet idaresi*' derler. Türkiye'deki bu tebeddül ekilde de- il, milletimizin zihniyetinde görölmektedir. Bu devre ka- dar ifade olunmayan akideler, mana yı âmili ile tebarüz eylemi tir. Sahib i saya olmayanlar insandan addolunma- mak, hakk ı saya istinat ettirmek akide i asliyesi nazar ı itibare alındı..."

"... Türkiye bu mahiyetini takdir, tasdik etmek, Türki- ye halkının mevcudiyetini, istiklal ve saadetini ciddi ola- rak arzu eylemektir. Bu arzu yu samimiği ilk defa Ruslar göstermi tir. Rusların bu arzusu Frunze arkada ımızın dedi i gibi kâ itta de il, kalp ve vicdandadır. Bugün im- zalanan muahede resmi bir ekildir. Bunun kâ it üzerinde bulunması haiz i ehemmiyet de ildir. Fakat bu muahede Rusya ve Türkiye arasında mevcut büyük samimiğin ve dostlu un teyidini ilana vesile te kil edece inden mühim- dir..." (*Hakimiyet i Milliye*, 4 Ocak 1922)

Antiemperyalist iki '*güç*' arasındaki bu diyalekti i, **Mustafa Kemal de, Vladimir liç** de çok iyi anlamı lardı; o yüzden, **Tür kiye SSCB** ili kileri, her ikisinin ölümüne kadar gayet iyi yürüdü. **Gazi'nin Türkiye Cumhuriyeti**'ni dostu da olsa **SSCB**'ne kar- ı 'ba ımsız' tutmaktaki çaba ve ısrarının, ne gibi bir anlam ifade

etti ini; bugün, **Sovyetler Birli i** da ıldıktan sonra, çok daha iyi anlamaktayız.

Türkiye'nin, 1950'den sonra '**sistem**'le arasında geli tirdi i '*ittifak*' sizce hangisine benziyor? **Enver Pa anın Kayzer**'le olan '**ittifakna** mı, **Mustafa Kemal'in Lenin**'le yaptı ına mı?

'ATATÜRK PARANTEZ' NDEDEN ÇIKMAK

28 ubat 1997

Gazi öldükten sonra, **Ankara**, İngiltere Fransa ('sistem') ile 'ititfak anla ması' imzaladı ı halde; **kinici Dünya Sava-**ındaki 'resmi' dı politikası 'silahlı tarafsızlık' olmu tu. Sahiden tarafsız mıydı, o ayrı konu: **Berlin**'le, yenilecek **SSCB**'nin 'Türle' cumhuriyetleri üzerinde, el altından pazarlıklara girdi i, **III. Reich** çöktükten sonra meydana çıkmı tır. Meraklısı **SSCB** Dı i leri Bakanlı ının yayımladı ı, bu konudaki gizli Nazi yazı malarına, bir göz atabilir. ayan ı ibrettir. ('Alman Dı i leri Dairesi Belgeleri/ Türkiye'deki Alman Politikası/1941 1943', Havass Yayınları, 1977, stanbul)

Sava sonrasında, **Moskova** muhtemelen bu pazarlıkları ö -rendi i için **Ankara**'dan **Bo azlar**'da üs istemi , üç Sovyet Gür-cü profesör, üç Do u ilimiz (eski elviye i selase) üzerinde hak iddia etmi tir. Bu kadarı yeter! **Türkiye Cumhuriyeti**'nin, 'silahlı ta-rafatsızlıktan, 'sisteme kaymasına, bu neden olmu tur. **Stalinci**, 'yayı/macı/ı nı' açık yanlı ı, elbette göze batıyor; sonradan bu, telafi edilmek de istenmi tir, ama kendisini birdenbire **Avrupa**'da **Gnl. Franco** ve **Salazar** ile birlikte, yalnız ve 'dı lanmı ' hisse-den smet **Pa a**, ne 'pahasına olursa olsun' **Atlantik Beyanna-mesini** imzalamak istiyordu.

Aslında bu 'paha', göze alınamayacak kadar a ır olacaktı: '**so-uk sava** ', **sisteme** tutsaklık; ve bunların getirece i 'kirlilik'!

Türkiye, **Atatürk** 'parantezinden' çıkmı tı.

pi eliyle boynuna geçirmek!..

Ba bakan Peker, daha Nisan 1947'de 'kapısını yapmı tı'. Demi ti ki: "**Amerika'yla dost olmak, Rusya'nın dü manı haline gelmek de ildir**", **ABD** Ba kanı **Truman**, '*havuç uzatmakta*' gecikmeyecekti: "... **Türkiye ve Yunanistan'a, yabancı baskısına kar ı tamamiyetlerine muhafaza için yardım etmeliyiz.**" Tuhaf tesadüf, iki ay sonra '**Son Saat**' gazetesinde, **Bahadır Dülgerin** yazısı çıkıyor; ba lı ı, aynen udur: "**Komünistli i Tasfiye için Bir Kanun steriz**". Yazılan ise u:

"... birçok sahalarda kendilerinden örnek aldı ımız, Amerikalılar ve (**Harold**) **Lasky** gibi bir profesörü komünist oldu u için üniversitelerinden tasfiye eden ngilizler, bu sahada bize örnek olamazlar mı?" (11 Nisan 1948)

Hiç olamaz olurlar mı? O günleri ya amı olanlar, **Ankara**'da ya anan '*Solcu Profesörler*' tartışma ve gösterilerini; **Niyazi Berkes**, **Pertev Naili Bor ata v**, **Behice Boran** ve **Adnan Cemgil**'in ba ma gelenleri hatırlayacaklardır; tam da o sıralarda **Türkiye ABD** ekonomi anla ması imzalanmı tır; **ABD** askeri, iktisadi heyetleri, **Ankara**'ya vızır vızır gelip gidiyor, çok geçmeden, muhalefet lideri **Menderes**, **zmir**'deki ünlü konu masında, önemli bir adım daha atıp, **Peker**'e adeta '*koltuk çıkacaktır*':

"... **Amerika ve Rusya'nın önderlik ettikleri iki ayrı blokun ortasında kalmak, her ülke için hatalı bir yoldur.** (imdi uraya dikkat!) '**Milli ve ba ımsız**' diye adlandırılan dı siyaset, **Birle mi Milletler**'deki demokrasi anlayı ndan uzakla mak demektir". (27 A ustos 1948) Böylece, **Türkiye**, **Gazi Mustafa Kemal**'in '*milli ve ba ımsız*' dı politikasından, iktidarı ve muhalefetiyle uzakla tı nı '*resmen*' açıklama olur; halbuki, o günlerde, **Cumhuriyet** gazetesi, '*ngiliz kaynaklarına atfen*' öyle bir haber yayımlamı tır: "... **Moskova, Ankara'dan ABD liderli inde tesisi dü ünülen Akdeniz Paktı hakkında bilgi istiyor; SSCB'nin, iki ülke arasındaki gerilimi dü ürme için, Türkiye'ye bir 'Saldırmazlık Paktı' önermeye hazırlandı ı ileri sürülüyor.**"

Moskova, geç kalmı tır: **ABD**, yardımı artırır, **Akdeniz**

Paktı konusunu Dış İleri Bakanı **Sadakla** görüşmeye hazır olduğunu bildirir; buna karşılık, **Ankara**, yeni kurulmuş olan **srail** devletini '*resmen*' tanır (28 Mart 1948). Oysa yıl sonuna doğru **Marshall Yardımı** yöneticisi **Averell Harriman**, kelimesi kelimesine onları söyleyecektir: "... **Türkiye'nin tabii kaynaklarının geli mesi, yalnız kendisi için de il, bütün Avrupa ve Amerika için de büyük önemi haizdir**". Başka bir deyişle, **ABD'nin ('sistemin) Türkiye ile yeniden ilgilenmeye başlamasının, münhasıran stratejik nedenlere bağlı olmadığı** böylece açıklanmış olacaktır.

Ankara, Birinci Dünya Savaşı öncesinde **Enver Pa-anın, Dersaadet'te Almanya'ya yaptığı 'kıyı ı' yapıyor; ipi** eliyle boz azına geçiriyordu.

Acaba ne diyor?

Atlantik Beyannamesi, 4 Nisan 1949'da imzalandı. Dış İleri Bakanı **Necmettin Sadak**, üç gün önce, şöyle demişti: "...dünyanın bugünkü artları içinde, silahlı' ve 'silahsız' bir tarafsızlık a akıl erdirmek güçtür." (Cumhuriyet, 1 Nisan 1949)

İkinci Dünya Savaşı gibi bir badireden, **Türkiye'nin burnunun kanamadan çıkmasını sağlayan 'silahlı tarafsızlık m', 'so uk sava ' gibi yonulu çok daha düşük ve kansız bir süreçte, neden i e yarayamayacağını, o gün bugündür, ben anlayabilmiş de ilim. Necmettin Bey, ülkesinin o imza sonucunda, bugün içinde debelendiği pisli e bula mını olacağını bilseydi, acaba böyle diyebilir miydi?**

Demokrat Parti iktidarının '**Türkiye'yi küçük bir Amerika yapma hayali o kadar güçlüydü ki, Menderes Kabinesi biraz da Sait Halim Pa-anın 1914'te yaptığını yaparak Türkiye'yi TBMM'ne sormadan Kore Savaına sürüklemekten çekinmemi ti; amaç, NATO'ya girebilmektir; Kızılordu, yarın saldıracak mı gibi korkuluyor; en geni tevki fatta bile yüz elli civarında üyesi ancak çıkabilen Türkiye'deki komünist hareketi, paranoya mert**

besinde abartılıyordu. **Kızılordu, Türkiye**'ye asla saldırmadı, bu bir gerçek; ama **SSCB** da ıldı ı halde, ÷lkemizdeki **NATO** (aşlında Amerikan) üslerini ve **Çekiç Güç**'ü, içimizden söküp atabiliyor muyuz?

smet Pa a, öbür tarafta, 'Hatıra/ar'ının devamını, **Sabahattin Selek**'e yazdırıyorsa, bu bahiste acaba öyle mi diyorur: "... **Amerikalılar, hakikatte gitmek niyetiyle gelmemi lerdidi!**..

**mart '97
boynuna
sarıldı ım
yılanlar**

3 Mart 1997

Hava yanlı : ilkbahar güne i, camlardan gökku a ı renkleri ço altıyor; oysa so uk, diri ve çıplak! Dalgın bir sabah, **Harbî ye**'den **Taksime** yürüyor, hanidir içimsıra geli tirdi im o tartı - mayı, sürdürüyorum.

Sanırım, size de açmı tım: **Türkiye**'de sosyalist sol tabii, i - çiler de do ru dürüst bir '*demokrasi modeli*' olu turamamı tır; ya surdan burdan (**SSCB**'den, **Çin**'den) ödünç alır; ya da maale - sef kuyru una takıldı ı '**merkez** solün '*modelini*' benimser. Siya - set arenasında, sosyalistlerin oldum bittim '*gürültüye gitmesi*'; maruz kaldıkları iddetli siyasi baskı kadar; bu kendilerini ve gele - cek projeksiyonlarını, bir türlü somut olarak tanımlayamamaktan; dolayısıyla, halka anlatamamaktan ileri gelmektedir.

Son günlerde, olayın elle tutulabilir, bir kanıtını ya amakta - yız: '**Refahyol**' iktidarı, yerine iyice ısındı ndan, bu itibarla yer - le ti i intibanı verdi inden midir nedir; yeniden aynı üçgen içine dü tük: Silahlı Kuvvetler, Siyasi ktidar, Meclis; ya da askeri müda - hale olacak mı, olmayacak mı, ne olacak; nihayet, eriat mı, dar - be mi, demokrasi mi? Benim son derece ilginç buldu um, bu ara - da **Genelkurmay**'dan '**media**'ya intikal eden, o söz: "**Bu defa da i i, Silahsız Kuvvetler halletsin!**" Günlerden beri, bu söz - lerin gerçek muhtevası içinde de erlendirilmesini bekliyordum, **Do u Perinçek**'in **Cumhuriyet**'deki konu masından ba ka, di e dokunur bir söze rastlayamadım.

Söz oraya gelecek ya, biraz dola aca ız.

Eylem, 'shovv'a dönü memeli!..

Lincoln'un '*demokrasi*' tarifi me hur: "Halkın, halk tarafından halk için yönetilmesi"; Gazi Mustafa Kemal'in 20'li yıllardaki tarifi de buna benzer, "Te kilat, ba tan ba a halkın te kilatı olacaktır" demi ti, handiyse '*özyönetim*'! Ya adı ımız toplum bu mudur? Ne gezer! Yıllar yılı, halkın inisiyatifine bırakılmı görünen '*sivil toplum*' örgütleri bile, bizde '*siyasi iktidarlar*' tarafından yönlendirilmi lerdir. Bazı serbest meslek kurulu ları, feminist dernekler çevreciler vs, yeni yeni seslerini yükseltmeye çabalıyorlar; onların önemli bir kısmının da arkasında, ne yazık ki, iktidardaki partilerden daha az '*totaliter*' ruhlu olmayan, birtakım siyasi örgütlerin mevcudiyeti hissediliyor; yine de, halktan birilerinin, halk adına sesini duyurmak istemesi, özledi imiz bir ey!

. '*Silahsız Kuvvetler*' tabirinden, media, açık bir ekilde '*sivil toplum*' kurulu ları anlamını çıkardı; yani toplum, barolar, mühendis ve mimar odaları, kadın ve gençlik örgütleri devreye girecek; toplumun üzerine oturdu u cumhuriyetten, gerçekte, Müdafaa i Hukuk ve Misâki Milli prensiplerinden, iktidarın, ülkeyi saptırmasını engelleyecek! Pekâlâ, pek güzel, pek münasip! Hani yapmıyor da de iller: yer yer, açık oturumlar tertipleniyor, panellerde tartışılıyor; açık hava toplantıları yapıldı, hatta yürüyüşler fi lan! Bir de u, '*sürekli aydınlık için, bir dakika karanlık*' kampanyası! yi ho da, '*tepkinin*' daha çok büyük ehirlerde, belirli çevrelerde daha çok aydınların etrafında olup bitti inin farkında mısınız? Üstelik, Amerikanla mı mıyız neyiz, her eylem nedense 'shou/'a dönü üyor; hiç kimse de 'show'ların insanları daha çok '*e lendirdi ini*', çok da '*dü ündürmedi ini*' dü ünüyor.

Gözden kaçan önemli nokta acaba u mudur? Refahiyol, e-riyat ve sanat tartışmalarının dında, özellikle dar ve sınırlı geliri olan aileleri etkileyecek, somut önlemler getirmektedir: IMF ve Dünya Bankasının korkusuyla, 'merkez sa /merkez sol'un hanidir uygulamaktan kaçındı ı, taban fiyatlarını yükseltmek; hele polise, askere ve memura zam yapmak; gösterilerle sonuç alabilece ini zanneden hayalperest aydınlarımızın, hesaplayamayaca ı ölçüde etkili olabilecek önlemlerdir.

Buna kar ı 'yaptırım' gücü ve 'etkisi' olabilecek tek 'silahsız kuvvet', bildi im kadarıyla i çiler ve i çi sendikalar ıdır, ama i in hazin ve garip taraf ı odur ki, onlar, ne 'silahsız kuvvetlerin' kendileri olabileceklerini dü ünebiliyorlar; ne de o günden bugüne, kapsamlı ve etkili bir eylem program ı ortaya koydular.

imdi sıra geldi **Perinçek**'in söylediklerine!

Siyasi iktisadın verdi i ders...

Diyor ki **Do u Perinçek**: "... geldi imiz yer, ya her e-yi kaybetmek ya da demokrasiyi kazanmak. Halk için büyük bir fırsat dönemini ya ıyoruz. Hükümet çok zayıf. -çi sınıfının, kamu emekçilerinin, esnaf ve zenaatkârın, hep birlikte yapaca ı bir genel grev için ko ullar çok el-veri li. Böyle bir eylem bütün cumhuriyet güçlerinin deste ini alacaktır. Böylece hem Türkiye, bu hükümetten kurtarılabilir, hem de özelle tirmeye kar ı önemli mevziler kazanılabilir. alteri indirmenin tam zamanı!"

Do u Perinçek, 'Silahsız Kuvvetlerin en 'vurucu gücünü' harekete geçirmenin, 'Silahlı Kuvvetlerin müdahalesine gerek bırakmadan, Cumhuriyet'i de, onun üzerine yaslandı ı **Müdafaa i Hukuk** ve **Misâk ı Milli** prensiplerini de düze çıkaracama inanıyor. Tarihin ve siyasi iktisadın verdi i ders budur. Acaba bu dersi, sendikalarımız da, onların yöneticileri de; **Mütareke**'de grev üstüne grev koyup, 'sistem'in ' gal Kuvvetlerine kök söktüren, **stanbul Tramvay çileri** kadar anlayabilmi ler midir?

'YABANCI DİLLE Ö RETİM'E 'DO RU' BAKMAK!

5 Mart 1997

O sıra Mümtaz da (Soysal), ben de, Milliyet'te yazıyorduk, hiç unutmam, bir ö le sonu, istihbarat salonunun gündelik da da- ası içinde (sürekli telefon zilleri, birbiri ardınca girip çıkanlar) kar- ıla tık: o Ankara'dan gelmi ti, ben artık stanbul'daydım, konu- acak eyler birikmi , bir kenara çekilip söyle yoruz: galiba o gün- ler TRT'ye bir dizi hazırladı ımız günlerdi, biraz onu anlattım: sonra nasılsa konu, yazıp çizdiklerimize intikal etti; Mümtaz, her zamanki gülümser ciddiyetiyle, dedi ki: " ...Devlet liselerindeki yabancı dille ö retimi ele tiriyorsun, önemli bir konu, ben biraz kurcaladım, sömürge olmayan hiçbir ülkede böyle bir uygulama yok, sanırım ben de bir eyler yazaca- ım!" Yazdı da! imdi, iki taraflı, bir '*yabancı dille ö retim*' pa- tirtısı koparılıyor ya, birden o günü hatırladım.

kimiz de haklıydık. Ben handiyse çeyrek yüzyıldır, sorunu ısrarla de iyorum, çünkü e itim ve ö retim, bir devletin hükümran- lık hakları çerçevesinde ele alınmalıdır, yani '*hâkimiyet*' haklarına dahildir; onun içindir ki Lausanne Konferansında Türkiye, Osmanlı'nın dört buca nını hamamböcekleri gibi sarmı misyoner okullarını istemedi ini açıkça söylemi , hepsini sınırları, dı na ata madıysa da, ülkedeki varlıklarını önemsiz bir sayıya indirgememi ti. Hal. böyleyken, günün birinde cumhuriyet hükümetlerinin, '*hâki miyet'e* ait böyle bir alanda, sadece iktidar olarak tasarrufta bulun ması, aslında haddini a ması demektir ya, bu had a ılmı , yalnız özel kolejlerde de il, devlet liselerinde de yabancı dille tedrisat uy gulamasına geçilmi ti.

imdi tartı lımakta olan, ö retimin eskiden oldu u gibi, devle

tin 'resmi' diliyle yapılıp yapılamayacağı.. Bence, yalnız bu kadari bile, içine düğü ümüz yürekler acısı halin bir görüntüsüdür: **Müdafaa i Hukukun, Mustafa Kemal'in Türkiye'sinde**, devletin ba ka bir devletin 'resmi' diliyle ö retim yapması savunuluyor. Nasıl mı, bakın nasıl!

Türkler adam olmuyor ki!..

Mumaileyh hem doktor, hem profesör, koskoca ö retim üyesi; ondan iyi mi bilece iz, mütebessim ve müleham diyor ki:

"...ö retimin amacı devlete millete yararlı insan yeti tirmek de ildir; dünyaya açık, meslek sahibi, kendine yararlı unsurlar yeti tirmektir..."

"...bizde bakanlı ın adı bile yanlış , Milli E itim Bakanlı ı. Evrenselle mi dünyada bu olmaz. Liselerde tarih dersinin adını Milli Tarih, co rafya dersinin adını Milli Co rafya yaptılar___"

"...büyük ço unluk özel üniversitelerde paralı e itime kar ı, oysa paralı e itim haksız bir ey de il. Türkiye'nin bugünkü ko ullarında bedava e itim haksızlıktır."

Gördünüz mü 'ça da ' yani '/cüresel/e mi ' ö retim üyesini? Peki, bu i nasıl olacak diyecek olursanız, mumaileyhin cevabı hazır, diyor ki:

"...Lausanne tartı maya açılmalı, ingiltere ve Amerika'dan bu sektöre yatırım yapmak isteyen çok çıkar. Bunlar i adamı, misyoner ya da din adamı olabilir. Hiç önemli de il. Çünkü misyonerler ve din adamları Türkiye'nin ö retim hayatına önemli katkılarda bulundular..." (Yeni Yüzyıl, 17 ubat 1997)

Ö rencilerinin kötü oldu unu, mesela tarih bilmediklerini söyleyen bu 'hoca'; bu türden iddialar ortaya atabildi ine göre, herhalde kendisi de pek tarihten haberdar de il; çünkü olsaydı, imdi 'yumurtladı t' çözümü, **Mütarekenin** karanlık yıllarında, isabetle buyurdu u gibi bir **Amerikalı**, açıkça ortaya atmı tı. Gerçekten de, o tarihte **Türkiye'de** bulunan Amerikan Yardım Heyeti

Ba kanı Bnb. Arnold, Türkiye'nin ABD 'mandası' altına alınması konusuna de inirken demi ti ki:

"... Amerika, insanıyet duyguları ile Türkiye'yi manda altına almayı kabul edecektir. Rumeli ve Anadolu Türkiye'sini, medeni hale getirmek için, 100.000 Amerikalı kifayet eder..." (stiklal Harbi Gazetesi, O.S. Co ar, 23. A ustos 1919)

Türkler adam olur mu? Bilindi i üzere, 'milleti ancak milletin azm ü kararı kurtaracaktır' diye topyekûn aya a kalkmaları, 'medeniyetten' kendilerini mahrum ederek, Lausanne Anlaşmasına ulaşamadılar. Mumaileyh, i te bu 'tarihi' yanlış düzeltiyor, onun için de açıkça diyor ki:

"...Türkiye, biraz paranoyak toplum ve devlet. Bizde bir korku var. Lausanne'ı delersek, bilmem ne olur? Yetmiş be sene geçmi , Lausanne'ı belli maddelerde tartışmaya açabiliriz." (Yeni Yüzyıl, 17 ubat 1997)

Yapılacak ey ortada, elbiri iyle Lausanne'ı delege iz, o de-likten 'Anadolu ve Rumeli'ye 'i adamı, misyoner ya da din adamı' 100.000 Amerikalı girecek, efendime söyleyeyim, hâlâ 'barbar' kalmı Türkleri 'medeni' hale getirecek; çünkü baksanıza 'hoca' da diyor, ö rencilerimiz de hiç Amerikalı ö rencilere benzemiyorlarmı :

"...çocuklarda bıkkınlık var, Amerika'da ö renciler 'Ya am benden kork' dercesine keplerini fırlatırlar. Bizim ö renci kendini fatih gibi görmüyor. Porsumu bir ekilde, ne olaca ım korkusuyla üniversiteyi bitiriyor." (Aynı gazete)

Mal meydanda!..

Elinizi kalbinize koyup da öyle söyleyin: Allah a kına, bu kafadaki bir 'hocayla, Türk ö rencisinin diri ve dik olmasını nasıl bekleyebilirsiniz? Adamın en ba ta kendi tarihine, kendi ülkesine, kendi halkına güveni ve saygısı yok! Yabancı dille ö retimin, mü-kemmelleme sonuç verece ini iddia ederken, onların 'devlete ve mille

te' de il, '*kendilerine*' yaradı olacaklarını söylüyor. Hani haksız da sayılmaz!, Son on yıl içinde, '*ecnebi*' okullarda, ya da '*ecnebi*' dille ö retim görmü , '*parlak*' iktisatçı, e itimci, bankacı ve benzeri zevattan; sadece ve sadece kendi yararlarını dü ünen, az mı adam, bu arada birkaç da kadın çıktı? Ama ne kadın!

Bu son derece gösteri li ve inandırıcı (!) kanıtlarla, '*ecnebi*' okulları ve '*ecnebi*' dille ö retimi savunan mumaileyh de; bence, neden dolayı bu okulların da, bu türden ö retimin de, kar ısında olmamız gerekti ini, pek güzel gösteriyor. Çünkü o da bu türden okullarda, bu türden bir e itim görmü . Mal meydanda!

Ecnebi dille ö retim, bir parti sorunu de ildir. Bir iktidar sorunu da de ildir. Bu bir hâkimiyet sorunudur: devletin temel ta larından birini ilgilendirir. Tavır alınırken, bu nokta, asla gözden ırak tutulmamalı. Ayrıca, üçüncü ülkelerde '*ecnebi dille*' ö retimi yaymak, '**sistem**'in '*kültür süzle tirme*' politikasının, önemli bir silahıdır ki, onun üzerinde de biraz oyalanacağız.

B R B LENE SORALIM.

7 Mart 1997

Bir 'küreselle me' lafıdır sürüp gidiyor, üstünde kimsenin durmadı ı boyutu odur ki, 'küreselle me' aynı zamanda uluslararası bir 'kültürsüzle tirme' sürecidir; ve 'Yeni Dünya Düzeni', onu, 'sömürgele tirme'den (colonialisme) devralmı tır; ikisi de '*emperyalizmin*' günümüzün ko ulla rına uyarlanmı , yeni ve ba ka bir '*uygulanı ndan*' ibarettir.

'Küreselle me'nin bir ülkeyi zamanla nasıl ulusal kültüründen '*bo alttı mı*', hanidir içinde ya ayarak görmekteyiz: Türkiye'de önce liseler bozuldu, Türkçe kesinlikle üvey evlat muamelesi görüyor; Klasik Türk Edebiyatı ve Musikisi çoktan dı lanmı tır; Modern Türk Edebiyatı hızla '*post modernle tiriliyor*'; Türk Sineması, sizlere ömür; bir beyazperde bulabilmesi, sinemaları 'küreselle tirmi ' olan '*ecnebi*' tekellerin iznine ve müsamahasına ba lı.

O yüzden, 'kültürsüzle tirme' belasını, size bir bilenin kaleminden bir kere daha aktarmayı uygun gördüm, bu açıklama, siyasetçi, kültür ve ilim adamı nice 'küreselle mi ' aydınımızın, davranı ve konu masındaki '*dürtüyü*' gözler önüne pek güzel sermektedir.

' ki temel ırkçı dü ünçe...'

"... kültürsüzle me, bir grubun, di er bir kültürle ilikisi sonucu, kendi kültürünü de i tirmesi, hatta bütünüyle kaybetmesi olayıdır. Azgeli mi ülkelerin ehir ekono

nüleri, hayat biçimleri bakımından, ülkenin geri kalan kısmına yabancıdırlar. Batılılar, film, reklamcılık, eğitim ve yabancıların varlığı yoluyla, şehir halkı üzerinde egemenlik kurarlar. şehir geni ölçüde 'kültürsüzleşmiş' bir topluluktur..."

"... sömürücü, yerli halkın, metropoldeki sömürgeci halka benzemesi amacıyla, eski anlayışı ve kurulları, yeni bir biçim vermeye çalışır. Ama yerlileri, aynı bir düzeyde tutarak, tam bir benzerlikten, kesinlikle kaçınır. Bu politika iki temel ırkçı düşünce üzerine kurulmuştur; bu düşüncelere göre, 1/ Hiçbir insan için, bir Avrupalıya benzemekten daha güzel bir şey olmayacaktır için Afrika, Asya ve Latin Amerika halkına Batı uygarlığı aktarılmalıdır. 2/ Hiçbir uygarlık, Avrupa uygarlığından üstün değildir. Bu arada yerlinin daima aynı kalıplaşmış bir varlık olduğunu, hiçbir zaman düzelmeyeceğine inanılmaktadır..."

"... ekonomik ve politik egemenliğin ötesinde sömürgecilik, üçüncü dünya halkının kimliğini derinleştirme hedef alan, geni bir beyin yıkama kalkışımı olmaktadır. Sömürgeleşmiş ülke, sömürgeciyi taklit etmesine inandırılmak istenmektedir. Sömürge halkının sanatı, felsefesi ve dini inkâr edilmekte, giderek kimliği yok edilmektedir. Endüstri uygarlığı, azgelişmiş ülkelere, kendi değer ve karlı değerlerini de aktarmaktadır. Gerçekten *de*. bu değer, bu karlı değerler, çoğunluk, zengin ülkenin yönettiği kitle haberleşme (büyük basın, radyo, sinema, televizyon, reklamcılık) vasıtalarıyla iyice yayılmıştır..."

"... Bu sosyo-kültürel darbe, ümitsiz, üçüncü dünya ayaklanmasının, niçin her şeyden önce 'milliyetçi' bir ayaklanma olduğunu açıklayan olgudur. Egemenlik ve bağımsızlık haklarının aranması, ümitsiz bir kendi kendini kanıtlama, kimliğini yeniden yaratma ve kendine yeniden kimlik kazandırma çabalarını ifade eder. Yine de üçüncü dünya ülkelerinde bir sarsıntı olmuştur; bağımsızlık elde

edildi i zaman bile, özellikle kltr alanında, sömürgeci-
nin taklit edilmesi sregelir. Örne in Fransız sömürgecili-
i, Fransız dilinin korunması için gerekenin çok ötesinde
ve ba ımsızlı ın elde edilmesinden sonra da devam eder.
Yönetim sistemi, eski metropollere göre biçimlendi in-
den, yeni ko ullara uyma çabaları engellenir..."

"... Battlı tüketim modellerinin yarattı ı gösteri etki-
leriyle, reklamcılı ın az çok bilinçli kurbanları olan; ve
endüstriyel toplum yararlarının, Batılı hayat biçimleriyle
karı tı ı bir uygarlı a kavu ma tutkusu içinde bulunan,
nc dünyanın ayrıcalıklı (seçkin) azınlıkları, o unluk
ımarık çocukların a ırılık ve gösteri ilikleriyle, gönüllü
olarak 'Amerikan Hayat Biçimi'ni benimserler. Bu lkeler'
de tergalde Batılı giysisi, pamukluların ulusal yerini al-
mı tır. Daha sonra a ıllar, Avrupa yemeklerini  renmek
zorunda kalacaklardır..."

"... gelecekteki kadroların, yabancı lkelere yollan-
malarına gelince, bu da söz konusu kadroların, anavatan-
larında çözmeleri gereken sorunlarla uzla mayan bir e i-
timden geçmelerine yol açar. Yabancı ülkelerde yeti tiril-
me, o unlukla, yararlı olmaktan çok, zararlıdır. Bu sa-
kıncalar, gelecekteki yüksek elemanların, e itli dı ülke-
lerde yeti tirilmesi halinde, daha da büyür. E itimin e it-
lili i, o unluk, eylemde anla ma ve uzla mayı engel-
ler..."

Bu kadarı bile yeter!..

Hayır efendim, bu satırları ben yazmadım; 70'li yılların sonu-
na do ru okudu um, o gün bgn sırası d tke atıfta bulundu-
um, bir kitaptan aldım. Kitabın yazarı, J.M. Albertini, kitabın
adı 'Azgeli mi li in Mekanizması' (May Yayınları, 1974). As-
lında 'küreselle me' ile 'sömürgele me' arasındaki ilginç ben-
zerli i ve beraberli i iyice anlamak için elbette tamamını okumak
lazım.

Ancak, bu kadarı bile, o mütebessim ve mülehham profesör doktorumuzun *'yabancı dille ö retim'* üzerine etrafa saçtı ı incile-ri de, Neo Tanzimatçı bir Sevres yanda lı ını *'ça da lık'* ve *'ilericilik'* diye yutturmaya çalı an kalem esnafını da; *'ecnebi okul'dan* çıkma, *'ecnebi'* uyruklu, *'ecnebi'* kafalı ve *'ecnebi'de* mal mülk sa-hibi siyaset esnafını da, açık ve seçik olarak tanımlıyor.

Yanlı mıyım?

10 Mart 1997

Erken **Cumhuriyet** döneminin 'inkılapçı' öğrencisi, ilkokulda 'kep', ortaokul ve lisede 'kasket' giyerdi: 'kepler', ilk üç sınıfta, galiba tek, son iki sınıfta çift sırtta eritli olurdu; 'kasketlerimizin' eritleri ise, hangi okulda okudu umuza göre de i iyordu: 'Sanat Okulu' eflatuna yakın pembe, 'Ticaret Okulu' ye il, 'sivil' liseler ise sarı eritli! Ortaokuldan liseye geçince, kasketin üst diki ine yaldızlı zırh geçiriliyor.

Bir keresinde; yanılmıyorsam, ya murun pırlıtlı bir perde gibi üzerimize indi i, bir sonbahar günü; **Kar ıyaka** vapur iskelesin deki bir çocukta, hiç de bizimkine benzemeyen bir okul kasketi görmü , arkada ıma sormu tum; o, biraz da küçümseyerek demi - ti ki: o 'ecnebi' mektebine gidiyor, kasket onların kasketi!" Acaba desem ki, ülkemizde **kinci Dünya Sava ı** sonuna kadar, 'ecnebi' okullarında okumak, hiç de tamah edilen bir ey de ildi, yanlı mı olur? Bazı 'ecnebi' okul öğrencisi arkadaşlarımızın, biz **cumhuriyet** lisesi öğrencileri yanında, hafifçe eksiklendiklerini bile hatırlarım. **Cumhuriyet** lisesi ne demek, orada dur!

Me rutiyete mahsus **Rü tiye** ve dadilerin hakkını yemiyor muyum? Hayır! O hakkı her zaman teslim etmi imdir: **Müda faa i Hukuk** ve **Kuva yı Milliye** kadrosundaki 'millicilerin' çou, o bakımsız, sobası tütmez, duvarları nemli okullardan yeti mi tir; aynı eyi, zamanın 'ecnebi' okullarında okuyanlar için söylemek, ne yazık ki, mümkün olamaz; ço unun '**Amerikan mandası**', ya da '**ngiliz Muhipleri Cemiyeti**' azası oldu unu, bilmez de ilsiniz!

Ama, 'ise'nin yeri ba ka! Lise, **Fransız Devriminden** son

ra, '**cumhuriyet**' tarafından, din kökenli tarikat okullarına karşı, laik ve demokratik eğitim vermek; daha açık ve net bir ifadeyle, '**yurtta** ' (**citoyen**) yeti tirmek için kurulmuş ö retim kurumunun adıdır; **Türkiye Cumhuriyeti**, pek çok eyde **Fransız Devrimine** paralel olduğu gibi, ö retimde de paralel olduğu, '**laik**' ve '**demokratik**' '**yurtta** ' yeti tirmek amacıyla, liseleri kurmuştur; liselerin yeti tirdiği ilk kuşaklar, '**vatan**' ve '**millet**', kısacası '**tarih**' bilincine sahip, '**yurtta lar**' olmuşlardı; cumhuriyetin '**kültür kaleleri**'ydiler, '**Tevhid i Tedrisat**' (**Ö retimin Birli i Kanunu**)na uygun aydınlar yeti tiriyorlardı.

Önce liseler bozuldu, sonra her şey!

'Görünmez bir el!..'

İmdi soru şudur: neden o dönemde, çocuk velileri, yavrularını '**ecnebi dille ö retim yapan, o ecnebi okulları'na yazdırmak için, 'kuyru a girmiyorlardı' da; imdi giriyorlar?** Bu ara pek itibarda olan bazı '**ecnebi**' okulları o zaman da vardı, gördüğümüze alaka çok zayıftı; çoğunluk, devlet liselerini tercih ediyordu, '**lise mezunu**' adamdan sayılıyordu! Peki ne oldu da, tercihin istikameti değişti? Her şey **Türkiye**'nin '**sistem**'e dahil olmasıyla başlamış, daha önce de belirttiğim gibi, **Tevhid i Tedrisat Kanunu**, daha **smet Pa** a zamanında imam hatip okullarının canlandırılmasıyla, ilk defa; daha sonra, İngilizce ö retimin devlet liselerine tatbik edilmesiyle, ikinci defa delinmiştir: '**ktidarlar**' kendi okullarında, cumhuriyet ö retim ve eğitim birli ine sadık kalmaz; '**ecnebi**' okullar, '**ecnebi**' dille ö retim yapan kolejlerin yanı sıra, kendi okullarını da, sömürge okullarına çevirirse; ö renci velilerinin, liselere sadık kalmasını nasıl bekleyebilirsiniz?

Süreç aynı süreçtir: nasıl, '**cumhuriyet**'in '**ekonomik kaleleri**' **K T**'ler, '**so uk sava** ' dönemi '**iktidarları**' tarafından yozlaştırılmış, halkın gözünden düşmesi sağlanmış; aynı şekilde, '**cumhuriyet**'in '**kültür kaleleri**' liseler de yozlaştırılmış, ikinci sınıf okul muamelesine layık görülmesi, halkın gözünden düşmesi

sa lanmı tır. *'Ecnebi Ö retimi'* savunanlar, *'görünmez bir elin'* halkın her iki alandaki *'tercihlerini'* yönlendirdi ini, fark etmemi olabilir mi? **imdi 'ça da lık' diye 'yabancı dille ö retimi savunan, 'özel' ö retim ve e itim sektörünü, ba ından be-ri özendiren, palazlandıran da, gerçekte aynı 'so uk sa-va ' iktidarları de il midir?**

Bu neye benzer bilir misiniz? Uyu turucuya ba ımlı kılınmı ki inin, sürekli uyu turucu talebini ileri sürüp; *'Ne yapayım, o isti-yor!'* diyen, düzenbaz alı tırcının hileli gerekçesine!..

Ayıp bir de il, ikidir...

Yalnız ne var, de il mi ki **Tevhid i Tedrisat Kanununun** *'ruhuna'* avdet ihtiyacı hissedilmi tir; *'delik'* her iki taraftan kapatılmalıdır: çünkü, ayıbımız münhasıran devlet liselerinde *'ecnebi dille ö retim'* kapısını açmaktan ibaret sayılamaz; aynı ekilde, o kanunun **'hidemat ı diniye'** için açılmasını öngördü ü imam hatip okullarını, düpedüz *'devlet'* lisesi haline getirmek getirmek de laf mı, neredeyse yurdun her tarafını bu liselerle doldurmak ayıbımız da vardır, üstelik bunun *'seyyiatınm'* neler olabilece i, gün geçtikçe daha açık ve seçik olarak görülmektedir.

Milli E itim Bakanlığı 1, ancak, imam hatip liselerini 'li-se' statüsünden çıkarmayı da gündeme getirebilirse, te-ebbüsünün 'cumhuriyetçi' bir te ebbüs oldu una halkı inandırabilir. Aksi halde, kalkıtı ı i *'topal'* bir i, *'yarım'* bir te-ebbüs olarak kalacaktır. Daha uygulamaya geçmeden, *'kolejler'* istisna sayılarak, *'tasarı'* zaten çoktan *'delinmi tir.'*

ı

12 Mart 1997

Siyasetçi takımı, en çok neye sinirlenir? Bence, o gerine gerine savurdıkları, '*seçim meydanı*' gerçekleri var ya, onların üzerine soru i aretlerinin konulmasına! Üstüne en çok bastıkları nedir? Ülkelerin kaderini, genel seçimlerle iktidar olan, siyasi partiler be lirlermi ! Fikir olarak elbette bu dedikleri do ru, do ru da uygulamada keyfiyet nedir? Uluslararası '*pratik*' bu sözü do rular mı? Orası biraz karanlıktır.

Yazmı mıydım bilmem, **Aragon** müstehzi bir adamdı; bir söyle isinde, bön bön, ajans telgraflarına göre '*ahkâm kesen*' bir sosyalist aydını '*makaraya almı*'; onun önce diyalektik metodu kullanmasını ö renmesi, aynı zamanda '**sens politique**' sahibi olması gerekti ini söylemi ti. Peki '**Le sens politique**' ne demek oluyor? Onu '*siyasi hassasiyet*' diye mi Türkçeye çevirece iz? Aslında kapsamı daha geni , derinli i daha fazla bir kavram!

Belki bir örnekle açıklamalı!

Ba ına gelen bilir...

Hah, **ili**'de olup bitenler, iyi bir örnek: **Ailende**, genel seçimlerle iktidar olmu tu, ama partisi ülkenin kaderini belirleyememi tir; **Allende**'nin kaderini ba kaları ('**sistem**') belirlemi tir. ktidarı boyunca, ba ı beladan kurtulamadı. Uluslararası ambargo, boykot, i gal, grev, sokak gösterileri, derken; halkın genel ho nutuzlu una tercüman olan **ili** Silahlı Kuvvetleri, duruma el koydu, onun çekilmesini istedi. **Ailende** yürekli adam, kuzu gibi gider

mi? Teklifi gözünü kırpmadan reddetti, silahı elinde öldü.

Oysa '*siyasi hassasiyeti*' olan birisi, sa 1 solu kollasa, üç be kitap karı tırsa (mesela, **Armando Uribe**'nin kitabını, ' **ili'de Amerikan Darbesi**', Bilgi Yayınevi, 1975), **VWashington**'daki birtakım '*gri adamların*', daha **Ailende** iktidar oldu u yıl, onu devirmek için ne planlar hazırladı mı fark edecektir; halk arasında ho nutsuzluk yaratmak, sonra adım adım bu ho nutsuzlu u örgüt leyip, seçimle gelmi demokratik yönetime kar ı '*kullanmak*', gizli servisler için, adeta '*çocuk oyunca t*': **Pinochet** fa izmi, orada böyle iktidar olmu tu.

Bence ortalı ın tozdan dumandan görünmez oldu u hallerde, '*siyasi hassasiyet*', '*siyasi dirayetin*' temeli olmalı, durum de erlendirmeleri, so ukkanlılıkla ve etraflı olarak yapılmalı. Alınız, eski **Do u Bloku** ülkelerini; en çok da **Balkanlar**'dakileri! Bilmez de ilsiniz ya, ilk da ılı a kınılı ı geçtikten sonra, bu ülkelerin birço unda sosyalist (eski komünist) partiler iktidara geri döndü; hem de seçmenlerin epeyce büyük bir oy ço unlu u tarafından destek lenerek! imdi ne görüyoruz, ahali sokaklara dökülmü , bu iktidarlar aleyhine, gösteriler yapıyor. Mesela **Bulgaristan**'da, durum böyle! Niçin? Ku kusuz, '**sistem**'in tercihine uygun, yeni bir iktidarın olu abilmesi için!

Sizi bilemem ama, ben ho nutsuzlu un da, ho nutsuzlu un gösterilere dönü mesinin de, göründü ü kadar saf, kendili inden ve '*demokratik*' oldu una, kolay kolay inanamıyorum.

Ne demi ler; ba ına gelen bilir!

Çok benzemiyor mu?..

Tansiyonu gittikçe yükselen bir gerilim sarmalındayız.

'**Media**'mızda, imdiye dek e ine ender rastladı ımız bir bece ri ve atılganlık fırtınası esiyor; üst üste, '*patlatılan*' haberler, koalisyonun iki partisinin '*altı*' oymaktadır: **DYP** ve **Çiller** takımına kar ı, zincirleme yolsuzluk dosyalan, '*özel tim*' rezaleti, '*Susurluk dosyasının*' uzantıları; **Erbakan** ve takımına kar ı, Müslümanlı ı aya a dü üren Aczmendiler, **Müslüm Gündüz**, **Ali Kalkancı**

skandallan!.. Bu ifaat sa ana nın, tepkisizli i huy edinmi 'sesiz ço unlu umuzu', etkilemedi i söylenemez; öyle somut bir infial yo unla maya ba ladı ki, koalisyon partileri özellikle **RP 'tabanını kurtarmak'** amacıyla harekete geçti (**Sincan Olayı, Tak-sim Camii** vs), bu da gerilimi tehlikeli bir ekilde tırmandırıyor.

Dikkat isterim; bu '*ortam*', önceden ya adı ımız bir '*ortamdır, 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül* öncesi de, aynı '*sa ır-lar diyalogu*' ve '*tırmanan gerilim*' özelliklerini ta ırmaktaydı; o yüzden de iktidarın de i mesinde çıkarını gören bazı '*mihrakla-rın*', i çi, ö renci ve halk arasında provokasyonlar düzenlemesine; yalnız düzenlemek mi, bu provokasyonlarla gerilimi doru a çıkar-masına fırsat ve imkân sa lamı tı. Gidi at çok benziyor. Acaba ondan mı, sa dan olsun, soldan olsun ahmakça diyebilece imiz o dik, küstah ve kı kırtıcı, eylem ve tavır koymaların; '**kendili in-den**' (**spontane**) olup olmadı ının, iyice ve etraflıca ara tırılması, bana gerekli ve zorunlu görünmektedir; bazı bulanık foto raflar böylelikle netle tirilebilir. **Türkiye** ile **Rusya**, **Türkiye** ile **ran**'ın birbiriyle '*hasım*' hatta '*dü man*' haline gelmesi, '*birilerinin*' yararıdır, zaten '*senaryolarına*' dahildir de ondan!

SLAMCI KES M' NEDEN TA RALI' KALIYOR?.

14 Mart 1997

Hasanla (Tanrikut) o heyecanlı tartışmalarımız!.. 1950 sonbaharı, eski **Vakit Yurdunda 'Gerçek'** gazetesi çıkarılıyor; o da, ben de, Yazırları'nda çalışmaktayız; aynı semtte oturdu umuz için, gazete çıkışı, **Pangaltı'daki Haylaf Pastahanesi'**nde bir çay keyfimiz var; tartışmalar, orada geçiyor (sürmeli gözleri süz-gün, dudakları kalp ekinde boyanmış Rum madamlar; beyaz di-leri pırl pırl, **Dame de Sion'**lu kızlar); gündemi, daha çok tarih ve sosyoloji!

Hasan sosyolog; ara tırmalarına göre, Türkler anasıl göçebe, o kadar öyle ki bu, tezinde **Ortaasya** Türk imparatorlukları için, özel bir terim icad etmek zorunda kalmış; a irî imparatorluk! Neden: **Avrupa** tarihindeki imparatorluk olgusu ile bizimkisi çakılmıyor; orada imparatorluk, site medeniyetinden sonra ortaya çıkmış! Mavi gözlerini açmış, **Hasan** derdi ki:

"... **Türk tarihinde site, sadece Uygur Türklerinde olmuştur; öteki Türk kavimleri hep baskıların kurdukları sitelere sahip çıkmışlar; Selçuklu'nun ve Osmanlı'nın, Anadolu'da Bizans sitelerine sahip çıktıkları gibi!.."**

Sosyolog de ilim, hiç de olmadım, **Hasan'**ı merakla, heyecanla dinler; kendime göre, bazı itirazlarda bulunurdum; itiraf ediyim ki, a a ı yukarı yarım yüzyıl sonra onun sözlerini hatırlayıp, bu zaman boyunca yaşadıklarımın ve okuduklarımla, beni baskı önemli bir *'tespite'* götürdüğü içindir.

Dikkatinizi ona çekmeye çalışıyorum.

Dört dörtlük hayal kırıklı ı...

Epeyce oluyor, **TGRT**'den kibar bir yapımcı aramı tı; nl Tatar devrimcisi **Sultan Galiyefin** *'belgeselini* yapacakmı ; **Galiyef**'den ülkede ilk söz eden ki i oldu umdan, çalı maya katkımı istiyor: **Galiyefin** ilk ve önemli *'nc Dnyacı'* bir anti emperyalist lider oldu u bir gerçek; **Mustafa Kemal** ve **Mustafa Suphi** ile ortak bir zeminde bulu tu u, bir ba ka gerçek; **Yakup Kadri** ve **evket Süreyya**'nın **'Kadro'** dergisinde, **Galiyef**'ci tezlerin yer aldı ı, daha da ilginç bir ba ka gerçek; bu bakımdan, bir **Galiyef** belgeselinin yapılması, hem tarihi bir zorunluluk, hem de hakseverli in gere i! O sıra i im çok, ba ım kalabalıktı; ba kalarının kalkı tı ı i lere katılmamak gibi, bir de prensibim var; onlara bazı fikirler verdim, istedikleri katkıda bulunmadım.

Bir ay kadar oluyor, **'Demokrat zmir**'de yıllarca beraber çalı tı ımız **Nurdo an Taalan** aradı (konu, onu da ilgilendiriyor), **'Galiyef Belgeseli**'nin o kanalda yayına girece ini duyurdu; merak, biraz da heyecanla, ekranın kar ısına kuruldum; handiyse bir saat süren o ilk bölümün sonunda, u radı ım hayal kırıklı ını tarif edemem; epeyce masraf edilmi , üzerinde hayli çalı ılmı olan belgesel; muhtevasıyla oldu u kadar ekliyle de ta rada tertiplenmi bir *'müsamere'* düzeyini a amıyordu; yerli yersiz duygusalıklar, sıralı sırasız iir okumalar, alakasız teferruatla, basbaya ı *'slami'* bir *'uyuz ka ımaya'* dönü m t. stedi im kadar **Galiyef**'i önemsemi olayım, bir tek bölümü izlemek, dizinin tamamını izlemekten, beni bile *'caydımayı'* ba ardı.

Gerçekle tirilemeyen de i im...

Herhalde, zamanla ula tı ım u saptamanın etkisiyle: **Selçuklu** ve **Osmanlı** Türkleri, Müslüman olarak Bizans *'sitelerine'* sahip çıkmakla kalmamı ; yayıldıkları co rafyada yeni ve kendilerine mahsus *'siteler'* de kurup, o muhte em **Selçuklu/Osmanlı** feodal mmet kltr sentezini (ve medeniyetini) yaratmı tır ama; ne yazık ki, yapısı gere i *'ta ralı'* ve *'kırsal'* olan bu kültürden, bir

sonraki a amaya, yani laik, ça da ve ' ehir/i' olan millet kültürüne intikali bir türlü ba aramamı tır.

Bunda elbet **Osmanlı** burjuvazinin gayr ı Müslim ve '*komprador*' olu masının dahli büyüktür ya; yine de Türk bir bakıma, **dünya** Müslümanlı ı, Hıristiyanlı ın sanayile me sonrasında gerçeikle tirdi i 'de i imi' geli tirememi tir; tepkisi de bu yüzden, hep, ileriye do ru bir '*sıçrama*' de il, geriye do ru bir 'kaçı ' eklinde oluyor. Bu da **feodal/ümme**t kültürüne '*sı nmak*' anlamına gelir ki, bunu yalnız **Galiyef Belgeseli**'nde de il; seyirciyi ayakta uyutan o i levsiz sohbet programlarında, sözde slam Tarihi'ni yücelten, o son derece ilkel bir 'dizi' idrakiyle hazırlanmı , di i i/müsamerelerde; uza a gitmeye ne hacet, **Yıldız Parkının, Emirgân** Korusunun iki yılda içine dü ürüldü ü '*ta ra*' alaturkalı-ında görmek kaabil! yi de, **Osmanlı** kendisini '*yenileyemedi i*' için batmadı mı? Hıristiyanlık '*devr i saadetini*' dönerek mi, geze-gene hâkim oldu; yoksa, sanayi toplumunun 'yeni' ko ullarına uy-masını bilerek mi?

17 Mart 1997

'So uk sava ' yılları, 'sava ' yıllarından daha az zalim olmadı: **Hasan**'ın (**Tanrikut**) doktora tezi fakülte tarafından '*sakıncalı*' bulunarak reddedildi; daha sonra, Hasan, aynı sebeple Felsefe Kürsüsündeki görevinden de uzakla tırıldı; artık sadece, Ermeni Lisesi'ndeki ö retmenli iyle geçinmek zorundaydı. Dü ünüyorum da, o ko ullar altında bile, **Haylayf** söyle ilerimizdeki zihin beraklı ı, imrenilecek seviyedeydi.

öyle bir sonuçta mutabık kalmı tık: ulusal demokratik devrimimiz, do rudur, yerindedir, ne var ki yarıda bırakılmı tır; '*aydınlanmadan*' gelen üstyapısal önerilerin, uygulamada özüksenebilmesi, ciddi altyapısal dönü ümleri gerektiriyordu: toprak reformu gibi., hızlı sanayile me gibi, düzgün ehirleme gibi! Cumhuriyet, bunlardan ilkini hiç yapmadı, ikincisine hızlı ba ladı, yarıda bıraktı, üçüncüsünü asla kontrol edemedi! Sonuçta, **cumhuriyetin kültürel üstyapısı yani fikir, sanat, ahlak, hukuk vs cumhuriyetin sosyal ve ekonomik altyapısıyla çeli iyordu; zaten 1935'ten itibaren gittikçe peki tirilen 'totaliterlik' bu çeli kiyi bastırmak içindi.**

'So uk sava ' demokrasisinin ö lkemize ta ıdı ı 'sınır/ı' Amerikan hürriyetleri, yine de çeli kiyi daha fazla gizleyememi , çatlak su yüzüne çıkmı tır: merkez sa muhalefet, oy tabanını, hemen daima gayr ı memnun kırsal kesimden; o yıllarda hâlâ yarı feodal ümmet altyapısını muhafaza eden köylülükten sa lamı tı.

Bu nokta, fevkalade önemli bir noktadır.

deolojik de il, politik...

Sıra geldi **Prof. Hasan Kirmano lu'nun** konu masına! Do rusu ya, ilk tespitleri yukardaki görü ümüzü do rular mahiyettedir, diyor ki:

"... **Refah'ın 'oy patlaması' ya adı ı yerler, 1980 öncesinde Adalet Partisi'ne, 1980 sonrasında önce ANAP'a, daha sonra AP'nin devamı olan DYP'ye a ırlıklı olarak oy veren yerlerdi; 1984'ten itibaren Refah'a kaydılar...**"

"... **Refah'ın bucak ve köylerdeki oyları, ehir merkezdekilere oranla çok daha hızlı artıyor. (...) dolayısıyla, toplumdaki genel kanaatin aksine Refah'ı kitle partisi yapan 'oy patlaması' büyük kentlerin varo larında de il, köy ve bucaklarda ya anıyor...**" (Yeni Yüzyıl, 24 ubat 1997)

Gazetenin, *'Hoca'nın a zına yakı tırdı ı genel sonuç u: "Refah Köylü Partisi Oldu!"* yi de neden? **Refah'ın** görüntü, davranı ve söylemindeki *'köylülükten'* mi? Ne münasebet!

"... **çünkü tarım kesimi yirmi yıldır sürekli yoksulla ıyor. Bir yandan köylünün tek geliri olan tarım ürünlerinin fiyatları, di er malların fiyatlarına göre, daha az artıyor. Köylü sattı ı ürün kar ısında, giderek daha az mal alabiliyor. Di er yandan da, tarım kesimi büyük bir verimsizlik içinde bo uluyor. Tarım kesimi, Türkiye'nin yıllık üretiminin yüzde 14'ünü kar ılarken, ülkenin 19 milyon ki iyi bulan çalı an nüfusunun yarısını barındırıyor. Bütün bunlar yoksulla mak demek, yoksulluk demek...**" (Yeni Yüzyıl, 24 ubat 1997)

O zaman ba arılı çıktı ı ilk yöresel seçimlerden sonra, koyduum te his, hiç de yanlı sayılmamalı. (Bkz.: 'Hangi Laiklik', s. 157 ve sonrası) Refah'a oy yı lması, onun 'siyasi slam'te temsil etmesinden de ildir; 'ta ralı' ve 'köylü' niteliklerinden de ileri gelmiyor; kısacası, kırsal kesimin sahipsiz kalmasının bir sonucu, yani ideolojik de il, politik.

Bu da fevkalade önemli, bir ba ka noktadır.

Apaçık bir çeli ki..

Prof. Kirmano lu, elde etti i *'verileri'* yorumlarken, garip bir çeli kiye dü mü ; ona göre kırsaldaki yoksullu un nedeni, **'akıl dı ı politikalar ve taban fiyatı uygulamaları', 'piyasa ekonomisi deyip, piyasa mekanizmasını hiçe saymak'** vs... Kısacası, **'Hoca' Özal'cı, Çiller'ci** dolayısıyla **IMF** ve **Dünya Bankası'**na yatkın bir tutumdan yana. Böyle bir tutumun, ara - tırmasının verileriyle çatı tı nı nasıl görmez, ayân ı hayrettir.

Türkiye'de kırsal kesim, **DP**'yi ve ardılarını *'dindar'* oldu u için de il, taban fiyatlarını yüksek tuttu u için desteklemi ti; **Menderes** de, **Demirel** de, **IMF**'nin reçetelerine kulak asmayıp, köylüyü *'besliyorlardı'*; bir bakıma, ba larına gelen türlü belanın sebebi de bu aldırma zıkları oldu ama, onların döneminde kırsal oylar, merkez sa ın cebindeydi.

'Hoca'nım dedi inin tersine, **Ozal/Çiller** takımının **'piyasa mekanizması', IMF** reçetelerini aynen uygulayıp, **'yüksek fiyat' politikasından vazgeçti i için ANAP** ve **DYP**, kırsal oylarını gittikçe yitirdiler; onların yitirdikleri oyları, ba ıra ça ıra **'yüksek fiyat'** vaadeden **Refah** topladı. *'Siyasi s' lam'* demagojisinin arkasında, **Refah** iktidarının, **IMF**'yi *'takmayan'* bir *'taban fiyatı'* ve *'ücrete zam'* politikası uygulamakta oldu- unu, görmezden gelebilir miyiz?

Bence **Refah**'ın *'köylülü ü'*, seçmenin **'köylü'** olmasından çok, sosyal özelemlerinin ve siyasi söyleminin **'ümmet'** gerçe inden kaynaklanmasından ileri geliyor; ulusal demokrat devrimin sebebi ve sonucu olan, **'vatan', 'millet'**, dolayısıyla **'milli hâkimiyet'** kavramlarını, bir türlü ihata edip kavrayamamasından ya da bunu istememesinden do uyor.

19 Mart 1997

70'li yıllarda yazmı m, yazımın ba lı ı hayli çarpıcı: '**Füzeye Kar ı Balyemez Topu!**' (Bkz.: '*Hangi Sa '*, s. 67 ve sonrası, 2. Basım, Bilgi Yayınevi) Sorun, anla ılıyor ki, çeyrek yüzyıl önce bile kafamı kurcalamı (30 Aralık 1976). Müslümanlı ın, 'Batı medeniyetine bakı ı yanlı görünüyor, bir türlü Hıristiyanlı ın, insanlı ın geli me tarihinde, bir sonraki a amaya geçmi oldu unu kavramamı !. Hâlâ '**Haçlı Seferleri**'nde oldu u gibi, '*iman kuvvetiyle kefare'nin* hakkından gelebilece ini zannediyor.

Köprülerin altından az mı su aktı? **Haçlı Seferleri**'nde Hıristiyanlık (**Batı**) ile Müslümanlık (**Do u**), her ikisi de '**ümme**t' dönemini ya yorlardı; e it düzeyde, e it kavramlarla fakat kar ıt inançlarla yüklü birer toplumdular; çatı mayı, '*iman kuvveti*' fazla olan kazanabilirdi; ama, '**Hıristiyanlık**', '**Aydınlanmadan sonra**, '**vatan**' ve '**millet**' dönemine geçince, yani **dini toplumsallıktan çıkarıp, bireyselle tirince (laiklik) durum kökünden de i ti. Hıristiyanlık (Batı), insanlı ın geli me tarihinde, Müslümanlı ın bir adım önüne geçti, çünkü slamlık 'ümme**t' düzeyinde kalmı tı.

Sonucu anlatmalı mıyım? **19. yüzyılın nihayetinde, Osmanlı mparatorlu u da dahil, bütün yeryüzündeki slam ülkeleri, 'Batılı, Hıristiyan ve beyaz' emperyalizmlerin, açık ya da gizli birer sömürgesi haline dü mü lerdı: 'ümme**t' döneminin '**balyemez topu**' ile, '**aydınlanma**' sonrası nın, ilme dayanan askeri teknolojisine direnebilmek imkânsızdı.

Peki, çare?

ki iki daha dört

Çare, Arap co rafyasında de il, Türk co rafyasında günde-me alınmı tır. Rus esaretindeki 'Cedit'cilerle, 'Genç Osmanlı-lar' ve 'Jöntürkler', 'vatan' ve 'millet' kavramlarını ortaya at-mı , 'ıslahat/reform' talepleriyle ortalı ı karı tırmı tır. **Aslında meselenin reform de il 'devrimle halledilebilece ini kav-rayan, elbette bir tek Mustafa Kemal idi; çünkü çözümün 'iktidarı' ele geçirmekten de il, 'hâkimiyet'i ele geçirmek-ten geçti ini, ilk o görmü tü: 'hâkimiyet kayıtsız, artsız milletindi', 'vatanı bizzat milletin azm ü kararı kurtara-caktı' ki ülke, 'muassır medeniyet seviyesine yükselebil-sin'. Bu bir bakıma, 'ümme't' kategorisindeki 'kırsallı ı' üzerin-den atıp, 'sanayi toplumlarınm 'kentselli ine' ula abilmek ma-nasını ta ıyordu.**

Refah'ın anlayamadı ı, ne? Sanıyor ki, demokrasinin ko ul-ları, 'mille'te' intikal etmi 'hd/cimiyef'in, mesela bir Refah iktidarı ile tekrar 'ümme'te' intikaline elveri lidir. E er hayli safça bir hile de ilse bu, basbaya ı cahilliktir, **Batı'da, Hıristiyan tabanlı laik demokrasiler var, yıllardır Vatikan'la flört halindeki Hıristiyan de-mokrat partiler, oralarda zaman zaman iktidar oluyorlar. Dikkat isterim, 'iktidar oluyorlar' dedim, neden, 'hâkimiyet' mil-lete kalıyor da ondan! Yine ondandır ki, hiçbir Hıristiyan demokrat partisi, ülkesini Hıristiyan 'eriatı'na geri gö-türmeye, ya da Vatikan'ın emrine sokmaya kalkı mıyor. Nedeni açık: çünkü, böyle bir davranı , 'hâkimiyet'in 'gaspı' anlamına gelir, oysa demokrasi 'hâkimiyetin' an-cak 'millette' kalması ile mümkün! Ba ka türlü söylersek, de-mokrasinin imkânlarını kullanarak, demokrasiyi tahrip edemezsi-niz; 'hâkimiyet'in müdafaa i nefis mekanizmaları harekete geçe-rek, size engel olur.**

Refah'ın, yalnız yönetim kademelerinin de il, tabanının da anlaması gereken, galiba u: çözüm elbette Meclis'te, Meclis'ten güvenoyu almı Hükümet'le çözülecektir, yeter ki Meclis de, Hükümet de, demokrasinin temeli olan 'vatan', 'millet' ve 'milletin hâkimiyeti' prensiplerinden ayrılmasın; o ki, milletin

hâkimiyeti prensibini kullanarak, 'hâkimiyeti' 'millet'ten alıp 'ümmet'e vermeye kalkı ırlar; bizatihi demokrasiyi, onun savunma mekanizmasını kar ılarında bulurlar.

ki iki daha dört!

Tarih söylüyor

Ne yapalım ki, **Refah'ta 'ta ralık'** var, hani 'sanoyı/e me' istiyor ya, Türkiye'de tahammül edemedi i her eyin '*sanayi toplumuna ait*', '*sanayi toplumunun sonuçları*' oldu unu kavrayamıyor. Mesela, kadınların ça da giyinmesine kar ı! '*Ümmet kafası*' i te bu! Ça da **giyimi Avrupa'ya Hıristiyanlık mı soktu Allah a kına? Ne münasebet! Hıristiyan Avrupa, Ortaça 'da nasıl giyinirdi, bir hatırlasanıza! Erke in de, kadının da bugün bizim de benimsedi imiz kılık kıyafete girmesi, üretime bilimlerin uygulanması, sanayile me üretim biçiminin, erke i de, kadını da de i tirmesi sonucunda meydana gelmedi mi?**

Diyecekler ki, "*Türkiye'de bütün bunlar, kanun zoruyla yaptırılmış tır.*" Gülüp geçiniz! **Japonya'da** kimse '*Kıyafet Kanunu*' çıkarmadı ama, Japon toplumu '**ümmet**' olmaktan çıkıp '**millet**' olunca, sanayile ti; sanayi toplumunun ko ulları, neredeyse kaçınılmaz ekilde, geleneksel Japon kadınına da, erke ini de, eski ko ullarından **kırsallıktan, köylülükten, ta ralıktan, tek kelimeyle feodalıktan** çıkarıp, ça da giyinmeye, ça da yaşamaya sevk etti.

'**Siyasi slam**', **modern toplumların klasik geli me emasını belleyip, dinlerin bu emadaki yerini kavramadıkça, ne köylülükten kurtulabilir, ne ta ralıktan!** Gittikçe sanayile en ve ehirleri büyüyen Türkiye'de hiçbir gerici ya da tutucu ta ralı ın gelece i yoktur ve olamaz. Bunu ben söylemiyorum, ta rih söylüyor.

TUTULMAYAN SÖZLER TAR HÇES

21 Mart 1997

Ku beyinli 'so uk sava ' politika 'esnafı', sosyalisti hem konu turmazdı, hem de 'firçalardı'; neymi efendim, dünyayı 'ide olojinin dar kalıpları çerçevesinden görüyor'mu ; 'siyasetçi dedi in, hem pratik olmalıymı , hem de pragmatik!'

Bu tez, açıkça 'eyyamcılı n' (**opportunisme**) savunmasıdır ya, yarım yüzyıldır **merkez sa / merkez sol** yönetim ve koalisyonlarının uygulayageldikleri, 'pratik' ve 'progmatik' politikanın, sonuçlarına bir göz atar mısınız? **Birle ik Amerika**, Truua atı görevi öneriyor; kendi ba ına ne bir kalkınma planı yapabiliyorsa, ne de bir dı politika tasarımı; **Kıbrıs** gibi milli bir meselede bile, ensende **Sam Amca**'nın nefesi! **AB** dersenez, hanidir kapısında bekletti i yetmezmi gibi, artık verdi i sözleri de tutmuyor; i o mertebeye vardı ki, artık yanda larının dahi sabrı ta tı: **Dı i leri Bakan** **AB** büyükelçilerine verdi i yemekte, nelerden ikâyet etmi , duymadınız mı:

ikâyet dosyası, hayli kabarık görünüyor: "1/ **Türkiye'nin tam üyelik hazırlıklarını hızlandırmak için benimsenen 'Matutes Paketi'** yürürlü e girmemi ! 2/ **Türkiye'ye 1980 yılından beri yani tam 17 yıldır, ikili i birli i çerçevesinde tek bir ECU bile verilmemi ! 3/ Türk hükümeti ile komisyon arasında i birli i alanları üzerinde imzalanan çalı ma programı uygulanmamı ! 4/ 20 Ekim 1995'te kurumsal i birli ine ili kin olarak Ortaklık Konseyi'nin aldı ı karar da i levsellik kazanmamı !.."**

 (Milliyet, 8 Mart 1997)

Yemekte **AB** büyükelçilerine, **Dı i lerinin** hazırladı ı dosyayı vermi ler, dosyanın ba lı ı da ayrı bir ibret: "Tutulmayan

Sözler Tarihçesi!" Yarım yüzyıllık '*pratik*' ve '*pragmatik*' politikanın yürekler acısı sonucunu, bundan daha iyi hangi sözler özetleyebilirdi!

'Asyalı' bir ülke...

ansölyenin Ba danı manı **Jachim Bitterlich, Türkiye'nin Bonn'daki büyükelçisine, nihayet Avrupa'nın dilinin altında sakladığı baklayı çıkarıyor:**

"... Milli Güvenlik Kurulunuz, köktendencilik tehlikesini görüyor: Avrupa'da zaten en büyük konu bu: ansölye Kohl'un söyledi i ba ndan beri buydu: O, Türkiye'yi 65 milyon nüfuslu, içinde köktendinci e ilimler barındıran Asyalı bir ülke olarak görüyor..." (Cumhuriyet, 6 Mart 1997)

Ne demek bu? '**So uk sava** ' döneminde, bizdeki '*siyaset esnafının*' önüne uzatılan '*havuç*' açıkça geri alınıyor: **Türkiye'nin** Avrupa Birli ine alınması bir hayal! Meraklısı bilir, bu satırların yazarı, bunu otuz senedir yazıyor: **Batı'nın (sistem'in)** o dönemdeki vaadleri, '**so uk sava** 'ın, daha do rusu tehlikeli bir '**sıcak sava** ' ihtimalinin gere iydi; **Do u Bloku** dev gibi kar ılılarında dururken, **Avrupa'nın** imdi burun kıvırdığı o 65 milyonluk **Türkiye'ye** ihtiyacı tartı labilir miydi? Elbette, hayır! Ama o ki, **Do u Bloku** ve **SSCB** da ılımtır, **Türkiye'nin 'aralarında' ne i i var?**

Ba danı man **Bitterlich** bunu da lafını sakınmadan söylemi ; **Avrupa'nın** '*ayrı bir medeniyet, ayrı bir kültür oldu unu*' belirttikten sonra, **Türkiye'nin** bu '*medeniyet ve kültür çevresi içinde, yerinin olamayacağı*' açıklama ! Hah öyle, dürüst olalım!

O zaman, iki soru elde kalıyor: İki udur: **Do u Bloku** ve **SSCB** kar ılılarında iken, acaba **Türkiye** '*ayrı bir medeniyet, ayrı bir kültür*' çevresinden de il miydi? kincisi, bence daha vahim, fakat **Avrupa Bîrli i'nin** davranışına ılık tutuyor: '*O ayrı medeniyet, o ayrı kültür*' nedir?

'Avrupa medeniyeti' nedir?..

Sözü uzatmaya niyetim yok, sadece onların hem de son derece tehlikeli ve karanlık ko ullar altında verdikleri bir tarifi size aktaracağım, **ikinci Dünya Sava ı** olanca iddetiyle sürüyordu, **Avrupa**'da bir yazar, **Andre Siegfried Avrupa**'nın ve **Avrupa Medeniyeti**'nin ne demeye geldi ini, öyle özetliyordu:

"... **Avrupa'nın talihinin söz konusu oldu u u günlerde, Batı medeniyetinden daha esaslı bir tartışma konusu var mıdır bilmiyorum. 19. yüzyıl bu medeniyetin, dünyayı daimi olarak, yönetmek tek elini elinde bulundurdu na iman ediyordu, fakat bugün biz onun da, tehlikeyle karşılaşabilece ini görüyoruz...**"

"...**Avrupa, Beyaz ırk ve Batı medeniyeti!.. Bu üç temel, çok zamanlar, birbirinin yerine kullanılmı tır. Batı medeniyeti, esas olarak üç temel üzerine dayanır. Bunlardan birincisi, bir bilgi anlayı ıdır ki bize eski Yunanlılardan gelmi tir, ikincisi bir birey tasarımıdır ki, yine Yunanlılardan fakat özellikle ncil'den gelmi tir. Nihayet 18. yüzyıl endüstri geli mesinden do mu bir üretim tekni i ki, insanı, beyaz insanı, muhakkak surette dünyaya egemen hale koymu tur. Bu üç temel birle ti i zaman Batı medeniyeti vardır ve tamdır...**" (' stanbul' dergisi, 15 Mayıs 1948)

Türkiye, istedi i kadar, 'cıydm/anma'nın *'üretim tekni i'ni, 'eski Yunanlılardan gelen bilgi tasarımı'* aldığını iddia etsin, *'özellikle ncil'den gelen birey tasarımı'* almı mıdır, almamı mıdır? *'Yeryüzündeki tek laik slam ülkesi'* olmakla övündü üne göre, hayır! Üstelik, *'içinde koktendinci e ilimler barındırıyor'*mu , baksanıza!

Daha çok bekleriz!

'BOYUNUNA SARILDI IMIZ YILANLAR!.

24 Mart 1997

O so uk günlerden biri, sulu bir kar camlara sıvanmı , kirli ve yapı kan 70'li yılların, da da ası: **Ankara**. Yayınevindeki odamda, **Niyazi Berkes**'in yayımlanacak bir kitabı üzerinde çalı ıyorum ('**Batı Sorunu**'), kapıda birden o: gözlüklerinde, ince ık kırılmaları; dudaklarında, bilge tebessümü!

nanayım mı? Yurtdı nda olması gerekiyor, mektubunu birkaç gün önce aldım! Aya a kalkıp, " ...vay a abey, ne zaman geldiniz?" diyecek oldum; kar ımdaki, dudaklarında aynı tebessüm, kibarca; " **Ben Doktor Enver**, dedi, **Niyazi'nin karde iyim; telefonla görü tük, sizden ö renmek istedikleri var!**"

Niyazi Berkes'in, ikiz bir karde i oldu nu bilmiyordum; **Ankara**'da hekimlik etti ini, hiç duymamı tım; hele ikisinin, iki damla su kadar birbirine benzedi ini, asla! Yine de, a zımdan çıkan cümleyi, bugün mü gibi hatırlıyorum; " ...**Enver ve Niyazi! 1908 do umlu ikizlere, bundan daha uygun birer ad bulunabilir miydi?** 'Hürriyet Kahramanları' **Enver Bey**'le, **Resneli Niyazi Bey**'in isimleri! Peder 'Jöntürkler'den yanaymı !"

Peki, siz **Niyazi Berkes**'in, **Kıbrıs/Lefko e** do umlu olduğunu bilir miydiniz? Onu, yeterince hatırlamadı ımızı, dü ünüyorum da!..

Acaba neden hortladı?..

'**Hangi Batı'nın** giri ine aldı ım sözleri, bence **Batı'nın fsistem**'in), hiçbir zaman samimiyetle yakla madı ı, **Türkiye**'ye kar ı gerçek tavrını, inanılmaz bir*netlikle özetleyen sözlerdir:

"...bizde Batıcılıkla anlaşılan şey, Türk evrimini çağdaş uygarlıca uygun yönde geliştirmektir. Halbuki Avrupa'da ve Amerika'da 'Batılılaşma' ve 'Batıcılık', Batı diplomasisine boyun eğme anlamına gelir. Bu yüzden onlara göre Kemalist devir, Batı aleyhtarlığı; Menderes devri ise, 'Batıcılık' devridir! Batı diplomasisinden bağımsız olan Batıcılık, Batı dilinde, Batı düşmanı kötü bir ulusçuluk demektir."

Bir keresinde, bunun üzerinde söylemiş daha sonra kitabına da yazmış olduğunu fark etti mi? İyiler söylemiş demiyim ki mesela:

Batı'nın Türk toplumunun Batılılaşmasıyla ilgili olduğu zamanlar olduğuna, bu, yalnız ilgilenen Batı devletlerinin, çıkarları ile ilgili olarak, Türkleri sokmak eğiliminde kendini gösterir." Avrupa Birliğinde Almanların kapıyı suratımıza çarpmaları, bu ifadeyi doğrulamıyor mu? **Türkiye, Almanya'yı** değil de daha çok **ABD'ni 'dinliyorsa'**, üstelik, **NA TO'nun** geni lemesi konusunda, Almanlardan farklı düşünüyorsa, '65 milyonluk Asya ülkesini' niye 'aralarına' alsınlar ki? Üstelik içinde 'er/atçı/ı/c' da almış yürümüş! Sanki, **Almanya'da** Türkler arasında 'eriatçılığın' dalbudak sarmasına, fırsat ve imkân tanıyan, aynı **Almanya** değil!

eriatçılık dedim değil. **Niyazi Berkes, Osmanlı'da** genel olarak Türklerde bildiğimiz manasıyla 'eriatçılığın' yaygın ve geçerli olmadığını düşünürdüm; yine o yıllarda bir yaz günü, sırtında beyaz bir gömlek, üst cebinde gözlük muhafazası, çayını içerken demiyim ki:

her ıslahat hareketi, Batılı bir devletin uydusu olmamız eğilime dönüşüyor, aleyhimize sonuçlanıyordu; 'eriat'ın halk arasında taraftar bulabilmesi, bu yüzden mümkün olabilirdi."

Kitabında, ilginç bir örnek vermiş: **Osmanlı, Batı'ya** ilk açılışını **Fransa'ya** yapar; o yıllarda (18. yüzyıl) **Fransa'nın** Yakındoğudaki 'rolünü, **Amerika'nın** imdiki rolüne benzetiyor; nitekim, imdi olduğu gibi, bu 'dış açılma ve **Batılılaşma teebbüsü'**, sonuçta, **Osmanlı'nın Fransa'nın 'uydusu'** haline gelmesine yol açar. Diyor ki; "... reformları yapma işi bir yana bırakılarak, **Fransa'nın diplomatik isteklerine göre, onun askeri yardımlarından faydalanma umuduyla, Moskof'u yenme amacı haline çevrildi."** Tabii bu **Devlet i Aliyye'nin** hırpalan

masına sebep oluyor. "...Batı'ya, Batılıla maya kar ı lk tepki, eriatçılık tepkisi olarak o zaman ba ladı. Bu eriatçılık tepkisi, taa ulusçuluk tepkisinin çıkı ma kadar devam etmi tir." (*Türk Dü ününde Batı Sorunu*, s. 178, Bilgi Yayın- nevi, 1975)

Yeniden ortaya çıktı ma göre, neye 'teпки olarak' hortladı dersiniz?

Ah o kafa!..

Devlet i Aliyye'nin 'eski' Batılıla ma politikası ile ilgili '*tes- pitleri*' ibret vericidir; hazin olan, onun '*ulusçuluk*' dedi i '**Müda faa i Hukuk Doktrini**'nden üç çeyrek yüzyıl sonra, **Türki- ye'nin**, hemen hemen aynı yanılgalara dü erek, aynı çıkmazlara girmi olması!.. Amma da, attım mı? İyi öyleyse, **Niyazi Ber kes'in**, o zamanlar için vardı ı u sonuca bir bakın, bir de bugün- kü halimizi dü ünün:

"Osmanlı mparatorlu u'nun idarecileri, onun temel unsuru olan Türk toplumunda, modern dünyanın gerekle- rine uygun hiçbir reform yapamadıkları için bu siyasete (Batılıla ma) sarılımlar; bu siyasete sarıldıkları için, hiç- bir reform yapamamı lar; yapmaya kalkı tıklarımı da ger- çekle tirememi lerdir. Bu yüzden bu fasit daire içinde, de- nize dü enin yılana sarılması siyasetini güde güde, nihayet yılanların içinde kaybolup gittiler." (Aynı eser, s. 185)

Sonucun daha sonra da aynı olca mını kestirebildi i için, az ilerde bir yerde, diyalekti in a maz kuralını beyaz üstünde siyah belirtmemi mi?

"...Türk toplumu, Batı'dan ba ımsız durumda kalma- dıkça, Batı onun kar ısına mutlaka bir emperyalizm ek- linde çıkacaktır. Bu, ekonomik bir zorunluluktur", (s. 188)

Batı kar ımıza bir emperyalizm olarak çıktıkça, **Türkiye** bir '*uydu*' olmak tehlikesindedir; bu tehlike gerçekte ti i andan itiba- ren de, eriatçılık alır yürür.

O '*pratik*' ve '*pragmatik*' politika kafası yok mu, ah o kafa!

26 Mart 1997

Cam aydınlı ı so uk o k ı günü, **Paris** Emniyet Müdürlü-
ündeki o tıknaz memur; pasaportumdan adımlı okuyunca, yüzü-
nü buru turup demi ti ki: " **Attila mı? Deh et! Böyle bir adı na-
sıl ta ıyorsunuz?**" Gülererek cevap verdi tim: "— *Benim için beis
yok: beri, kar ı taraftanım!*" Gerçekte, bu küçük olay bile, **Batılı**
kafasında Türk'ün daha kapsamlı olarak **Do ulunun** ne berbat
ça rı ımlarla yüklü oldu unu gösterir. Onun için, nihayet açık ko-
nu mayı ye leyen **Avrupalının**, **Türkiye** ve Türkler hakkında
söyledikleri, beni hiç a ırtmıyor. Mesela, **Avrupa Parlamento-
su** Hıristiyan Demokrat Grubu Ba kanı (Eski **Belçika** Ba bakanı)
Wilfried Martens'in u söyledikleri:

"...**Türkiye ile aramızda din de il, uygarlık farkı var. Uygarlık, bir kimlik sorunudur. Biz Avrupa kimli ini ko-
rumak istiyoruz. O kimlikte Türkiye'ye yer yok. Kimli in
temelinde uygarlık farkı var. Dikkat edin, din demiyo-
rum, uygarlık diyorum. Avrupa Birli i için on bir aday ül-
ke var, Türkiye'nin adı on bir aday arasında geçmiyor...**"
(Milliyet, 12 Mart 1997)

O '*uygarlı ın*' nasıl '*din temeline*' yaslandı ını, daha önce
Andre Siegfrieden yazısından okumu tunuz (Bkz.: Cumhuriyet,
21 Mart 1997). O, kendi a ızlarından çıkan '*itiraf*'; imdi isterse-
niz, bir de **Niyazi Berkes**'in aynı konudaki '*tespiti'ne göz* atalım.

"... Batı bı/gin/erinin, *Türk tarihine bakı ı, slamlik tarihçi-
lerinin bakı larındaki önyargılara göre biçimlenmi ti. slam,
Osmanlı ve Batı tarihlerinde 'Türk', ülkesiz, tarihsiz, uygarlık
sız ve genellikle yıkıcı bir yaratıktır. Avrupa'da bu görü ü, bir
yandan misyonerler, bir yandan Gladstone yürüncesindeki po*

litikacılar beslerken, bir yandan da oryantalistler besledi. Politikanın bilim adamları üzerine olan bu türden etkisini, bugün bile görmek olana ı vardır..." {Atatürk ve Devrimler', s. 34, Adam Yayınevi, 1982)

Yanlı mı söylemi ? Hiç sanmıyorum. Sadece, 'etkinin' belki de 'iki taraflı' oldu u ileri sürülebilir. Hatta, 'çok taraflı': **Batı**'da 'Türk' aleyhtarlı ı, elle tutulacak kadar 'yaygındır ve de 'so mut'tur.

yi ki etmiyorlar!..

Montparnasse'daki '**Cafe Dupont**'da, a ır **calvados** kadehini pembe avuçlarında ısıtarak; bazı geceler. **Afrika** 'milliyetçisi' zenci dostum **M'ba**, çok fazla öfkeleni mi, açardı a zını, yumardı gözünü; beyazı bol gözlerini, aç a aç a, derdi ki:

" *Sen bu **Batdı** kısmını anlayabiliyor musun? Ben, hayır! Engizisyon, yani dini taassubun katmerlisi, bunlarda; aristokrasinin, daniskasını ya amı lar; ırkçılıklarını, bilmeyen yok; i leri güçleri, insanları sınıflandırmak; sonra, nasıl oluyorsa, onlar 'medeni', bizler 'barbar'?"*

Bilmem bilir misiniz? **M'ba**'nın bir çırpıda sayıverdi i, bu '*kusurların*' hiçbirisi, Türk toplumlarında görülmemi tir; onlar bizi '**Avrupa Kimli** i'ne dahil etmiyorlar ya, iyi ki etmiyorlar; adımı zı kirletmi olurlardı, çünkü **Niyazi Berkes**, fikir namusundan asla ku ku duyulamayacak bir bilim adamı, bu konuda onların dü ündüklerinin, tam kar ıtını söylüyor:

"... **Türklerde geleneksel olarak ırk, din, kan, seçere, hatta dil birli i, 'toplumsal birlik' temeli olmamı tır. Türkler, bunların hepsinde, tekçili i de il, çokçulu u kabul ettiklerinden, toplumsal birliklerinin temeli, ya 'zena at birli i' ya da 'devlet birli i' olmu ; Türk, tarihte, en çok bu iki kavramla varolmu tur. Türkler hiçbir zaman teokrazi, aristokrazi, ırkçılık rejimleri kurmamı lardır. Devlet birli i kurmadıkları zamanlar, ço unlukla hayvancılık, çiftçilik, zenaatçılık 'birimleri' ve 'karde likleri' ha**

İnde ya amı lar; devlet kurdukları zaman da, ne ırk prensibine, ne de kan ya da din prensibine yer vermi lerdir..."

"... Bu açıdan Türkler, gerçekten dikkate de er insancıl toplumları olu turan insanlar olmakla beraber, bu özellikleri onları iki olay kar ısında, kritik duruma dü ürür: ekonomik ya amları sarsıldı ı zaman, ya da devletleri sarsıldı ı zaman. Ekonomileri ya da devletleri yıkıldı mı, yönsüz bir hale gelirler..." ('Bari Sorunu', s. 204, Bilgi Yayınevi, 1975)

Berkes'in ilave etmeyi unuttu u nedir? Türklerin, ekonomilerini de, devletlerini de '*sarsmayı*', son iki yüzyıldır fena halde bardıkları mı? '**Batı sorunu**', ba tan a a ı, **Devlet i Aliyye'nin** bu sebepten, nasıl '*ölüp ölüp dirildi inin*' hikâyesidir, ancak, **Anadolu htılali**, toplumsal geli me emasına uygun bir sıçramayı temsil eder ki, o sıçramayı da ne türlü bir 'sürünme'ye dönü türdü ümüz, **Avrupa Birli i** ve **ABD** ile ili kilerimizde apaçık görü lüyor.

'Temel ta ları' de il mi?..

Niyazi Berkes'i anı m bo una de il! Hele u sıralarda, ısrarla okunması gereken bir yazarımız, önde gelen bir fikir adamımızdır.

Ne tuhaf, ne acı: Nedense, **Mustafa Kemal** sonrasında rengi ve kokusu ne olursa olsun '*iktidarların*' en çok itibar ettiği de il, en çok eziyet ettikleri aydınlar; **Anadolu htılali**'ni '**Anadolu nkılabı**'nı, tarihte hak etti i gerçek yerine koymayı bilmi ler; i i '*hamaset'e* dökmeyip, ikisini de, yoluna yordamına uygun olarak de erlendirmi lerdir: te **Nâzım**'ın '**Kuva yı Milliye Destanı**', i te **Kemal Tâhir**'in '**Esir ehrin nsanları**' ve sonrası, i te **H. . Dinamo**'nun '**Kutsal syan**'ı ve '**Kutsal Barı**'ı, i te **Niyazi Berkes**'in '**Türkiye'de Çada la ma**'sı, '**Atatürk ve Devrimleri**', i te **Do an Avcı lu**'nun '**Türkiye'nin Düzeni**' vs!

Bu vesileyle, **Niyazi Berkes**'in, belliba lı eserlerini hatırlatmak isterim; tozdan dumandan, **Türkiye**'nin gerçe ini açık seçik göremeyen gençler okursa, önlerinin açıldı nı fark edeceklerdir, ufukları aydınlanacaktır; kitaplarının adları bile, günümüz için ne kadar *'hayati'* sorunları i lediklerinin, sanki birer i areti: **'Türkiye ktisat Tarihi'** (2 Cilt, 1969), **'Türkiye'de Ç a da la ma'** (1973), **Türk Dü ününde Batı Sorunu'** (1975), **slamcılık, Ulusçuluk, Sosyalizm'** (1975), **'Atatürk ve Devrimleri'** (1982), **Felsefe ve Toplumbilim Yazıları'** (1985)

Zola, 'Hakikat' adlı eserinde, demi tir ki: **"Umumi bir binaya, herkes ancak kendi ta mı getirebilir"**; **Berkes**'in ve ötekilerin getirdikleri ta lar, *'Ulusal Demokratik* Devrimimizin, *'temel ta lan'* arasında sayılmamalı mı?

28 Mart 1997

Pastahanede sabah turistleri: üniversiteli olan izlenimini veren, Japon i adamı; yanındaki tercümanı '*çok bilmi*' Türk kızıyla, evlere enlik bir ngilizce konu uyor; geride bir yerde, neredeyse '*erkek güzeli*' bir ngiliz kadını, bir elinde sigarillosu, bir elinde '**The Times**' okumaya dalmı ; Allanın belası cep telefonlarıyla, bizim tur operatörleri, bilinmez hangi cehennemdeki otobüsleriyle tartışıyorlar. O hengâmede, 'yeni' Siyasi slam'ın niteliklerini kurcalıyoruz. Birden ne fark etsem, iyi; gençlerin ço u gibi, o da **Osmanlı**'nın son iki yüzyılını, '*yekpare*' sanıyor; '*yekpare*' ve '*alaturka*' bir zaman parçası ki, '*ritica*' balıca özelli idir. Balıca türlü söylersek, **Anadolu**'da eskiden ne varsa, 'eriat'a uygundu; keyfiyet, **Cumhuriyet**'ten sonra de i ti!

Ne vahim bir yanlış ! Acaba öyle mi düzeltmeliyiz? O iki yüzyıl, üç ayrı ve birbirinin karıtı dönemde ya anmı tır: a/ '**Batı**'ya dönük, **Tanzimat** dönemi, b/ Ona tepki olarak geli en **Abdülhamit** dönemi, c/ Ona tepki olarak geli en, yine '**Batı**'ya dönük **Me rutiyet** dönemi. Üç dönemin üçü de, birbirinden farklı nitelikler göstermekle beraber, ortak bir paydada birle iyorlar: hiçbirisi antiemperyalist de ildir; **Abdülhamit** i **sâni** dönemi dahil, hepsi **Batı**'nın **Batı**'mın buyru u altında ya anmı tır. Ancak bunu böyle idrak edebilirsek, **Müdafaai Hukuk Doktrini**'nin ve **Cumhuriyet**'in manası ve de erini kavrayabiliriz.

Yoksa, beyhude zahmet!

'Abdülhamit Müslümanlı ı'...

Do an Avcıo lu, Tanzimat 'alafrangalı ına' tepki olarak beliren, **Abdülhamit 'Müslümanlı ının;** hem **Berlin**'den '*pom-palandı ında*' (**'Drank Nach Osten'**); hem de **Tanzimat**'ın lövanten alafrangalı ını yani '*kompradorlu unu*' sürdürdü ünde, ısrarlıdır. Dikkat isterim, '*tespiti*', fevkalade önemli: **Abdülhamit** slamcılı ını, Türk'ün önceki slamcılı ından 'ayırımı', '*farklı*' saydı ı belli; ayrıca, '*tanzimat alafrangası*' oldu undan da, emin!

Abdülhamit 'Müslümanlı ı' bizi niye ilgilendiriyor? undan: o, bugün '*gericilik*' denildi mi, aklımıza gelen ey: "*eriat'ı uygulaysaydık, 'kefereye esir olmazdık*" mantı ı! Bilir misiniz ki **Niyazi Berkes, Abdülhamit 'Müslümanlı ına,** basbaya ı '*alafranga Müslümanlık*' demi tir; neden böyle dedi ini de, pek güzel açıklamı :

"... bu alafranga slamcılarının anladığı slamlık; **Osmanlı, Türk, hatta Ortaça Müslümanlı ı gibi tarihsel Müslümanlık de il; Hazret i Ömer, hatta Hazret i Peygamber zamanına kadar götürdükleri, 'hayali' bir Müslümanlıktır; onların sanısı zıddına, tarihte olan Müslümanlık, ya amın her yanını kaplayan bir din olma e ilimi yüzünden, daima bilime fenne aykırı olmu tur...**"

"... Türk geleneklerinde, sivil ve siyasal ya amın her yanını kapsamaktan çıkarılarak; sadece hukuk, halkın ibadeti ve örfü alanlarına daraltılmıştır. slamcılarının, tarihe ba tan ba a aykırı olan görüşleri, onların da, yalnız slamlık adına tek ve bireyci bir ideolojiye yönelmelerinden ileri gelir. Onların da toplum görüşü yoktur. Onların toplum olarak anladığı 'ümmet', organik bir toplum de il, inanan bireylerin toplamıdır..." (*Batı Sorunu*, s. 217, Bilgi Yayınevi, 1975)

O zaman bu, din olmaktan çıkıyor, '*siyasi bir ideolojiye*' dönüşüyor; zaten mesela **Pakistan**'da buna '**Islamic ideology/ slamlık ideolojisi**' deniliyor. Böyle bir ideoloji 'ümmet'te var ama, bu mutlaka '*devlet*' olur anlamına gelmiyor. **Berkes**'e bakarsanız, **Libya**'nın, ya da **ran**'ın iddiası aksine, "... tarihte çok Müslüman hükümetleri oldu u halde, hiçbir zaman slam

devleti olmamı tır. Devlet türleri slamlıktan çıkmamı , ondan önce gelmi ve aldı ı slamlı a da ona göre biçim vermi ; din ile toplum arasında, ancak bu yolda bir örgütlenme meydana gelebilmi tir." (Aynı eser, s. 218)

'Siyasi slam'ın, neden 'havanda su dövüdü ü', bundan daha iyi nasıl anlatılırdı?

'Ya uydusu, ya esiri'...

Havanda su dövüyor, çünkü dokunup geçmi tim 'ümme't kafasıyla 'millet' gerçe ine kafa tutabilmek, mümkün de il! Olmamı da! Abdülhamit'in devr i saltanatı, ne kadar 'Müslümanlık' taslarsa taslasın, tepeden tırna a Batı etkisindedir, Tanzimat'la ba layan sömürgele me süreci hızla ilerliyor; o kadar ki, 'Jöntürk ler'm Me rutiyeti de onu önleyemeyecektir, çünkü bütün ça - da lık iddialarına ra men, o da 'millet' olmanın, 'toplumu' de i - tirmekle gerçekle e bilece ini anlamı a benzemez.

Oysa, "... eriatta kalmı bir toplumun ba ındaki yönetim, kolaylıkla Batı uydusu haline gelebilir. Hindistan bunun en tanınmı örne idir. (Buraya dikkat) Ba ımsız bir devlet altında, bir millet olma 'bizli inden' yoksun her Müslüman toplumu, Batı'nın ya uydusu olmu , ya da tüm onun esiri haline gelmi tir. Batı'nın ekonomik güçleri kar ısında, hemen hepsi, paramparça olmu lardır. Müslüman olarak, hiçbir örgütsel bizlikleri olmadı ından, Batı'nın önünde sapır sapır döküldüler. Müslümanlıkları, eriatta ba lılıkları çok kavi (salam) oldu u halde, bunun onlara faydası de il, zararı oldu." (Aynı eser, s. 206)

Göndermeleri, bilerek Niyazi Berkes'e yapıyorum; böylelikle, onu neden dolayı mutlaka okumamız gerekti i, daha iyi anla ıyor. Ne var ki, Abdülhamit'in Tanzimat'a tepki olarak yaygın la tırımı görüdü ü Müslümanlı ın, Devlet i Aliyye'nin Batılılar tarafından sömürülmesine nasıl engel olamadı ını, Do an Avcı o lu'nun yazdıklarına bir göz atarak görece iz.

Abdülhamit'in borsada 'oynamaya' meraklı oldu unu bilir miydiniz?

giyan Efendi, Osmanlı Bankası'na ba lı Genel Stuurll II zmir ve Selanik Elektrik irketi'nin dare Met I• « ı> . • nı'dır..."

"... Abdülhamid'in yakınları, yabancı irketlerin um temet adamları kesilmi lerdir. Sultan'ın sırda ı M Bey, yabancıların ünlü ajanlarından dır. Sultan'd.m I < bul su i lerini ıslah için imtiyaz almı ve bunu m Mil bankalarına satmı tır. Sultan'ın yakını Hasan Fehmi ' a, bir Osmanlı/Fransız irketi'nin ba kanıdır. Sar.ıv •> kâını, demiryolu, tramvay, elektrik ve gaz tesisleri..... yazlarını yabancı irketlere pe ke çekerek büyük kfrlai sa lamı lardır. Yabancılar verile Tütün Tekeli'ni yürü ten Reji'nin dare Meclisi üyelerinden biri, Sultan'ın kâtl bi Nuri Bey'dir. Ba ka bir kâtibî Süreyya Pa a, kur un madeni i leten ba ka bir irketin ba kan yardımcısıdn Hamdi Bey, Galip Pa a, Selim Pa a gibi Sultan'ın yakın lan, Alman ve Fransız irketlerinin ortaklarıdır...." (*Türkiye'nin Düzeni*, 1. Basım, s. 99, Bilgi Yayınevi, 1968)

nsan deh et içinde kalmıyor mu? 'Prezidan' Turgut Özal'ın devr i saltanatı da benzer bir manzara i umumiye arz ediyordu. in içyüzü, 'ecnebi'den gelmi 'prenlerin' oynadıkları me um rollı ; sonradan patlak veren, rezaletlerle anla ıldı. Prof. Çiller, Ba b.ı kan olunca da, 'IMF ve Dünya Bankası'ndafci dost ve *ahbapla rmdan*' bahsederek övünmü , 'onlara bir telefonluk mesafede bulundu unu' açıkladı.

'Atatürk Parantezi'nden çıkmanın, Türkiye'ye neler*» mal oldu unu, bundan daha iyi anlatan bir 'görüntü' bul nabilir mi?

Refah '*Müslümanlı ı*', paravanası ne kadar 'dini *bütün*' gö rünürse görünsün, i te bu ortamın bu ortaklı n '*iktidardır*'.

Bir Kurtulu Sava ı'ndan sonra dahi...

Peki ya Sultan'ın kendisi? O nasıl bir adamdı, o ne yapıyor du?

getirilmiş bütün slam ülkelerinde görülen manzara budur. Bu manzarayı yaratan toplumsal yapıyı pek az de i - tirebildi imiz içindir ki, Abdülhamit Türk politika sahne - sinde hâlâ 'Ulu Hakan' diye ya ayabilmektedir. (...) 'Ulu Hakan', bir sömürgele me sürecinin en diplerdeki nokta - sıdır ve Türkiye, bir kurtulu sava ından sonra dahi, bu bataklıktan tamamen kurtulamamı tır". (*Türkiye'nin Düze ni*, 1. Basım, s. 104, Bilgi Yayınevi, 1968)

Elinizi kalbinize koyup da, söyleyin: '*kurtulabilmi tir*' diyebil misiniz?

... O nesil inkılap nesliydi, peki, inkılap nedir? Gazi'nin tarifi aynen öyle: "...bu inkılap, kelimenin ilk bakı ta ima etti i ihtilal manasından ba ka, ondan daha geni bir tahavvülü ifade etmektedir..." (*Atatürk'ün Ba lca Nutukları*, Dr. Herbert Melzig, s. 97, 1942) Hem ihtilal, hem ondan çok daha engin bir de i iklik! Günümüzün kö e dönme meraklısı politika esnafı, böyle bir radikalli i tahayyül bile edemez.

Biz etmi izdir, çünkü o nesil, inkılap nestliydi, bizse onun çocu u, bir manadan inkılabın; onun içindir ki adımız Yunus Nadi'dir, Fâlih Rıfkı'dır, Yâkup Kadridir, Ru-en E refdir. Hamdullah Suphi'dir, Halide Edip'dir, evket Süreyya'dır, Nâzım Hikmet'dir, M. Zekeriya'dır, Sabiha Ser tel'dir, Suat Dervi 'dir. Onların, yani Müdafaa i Hukuk'un gönlümüzde yüceltti imiz anıtına bir sap kırmızı karanfil bırakıp, nöbeti devralıyorum.

(Ah, u Nihavendi..)